

rugosis, purpureis aspersas maculis, quas etiam ad corollas & olfactoriola nectenda dum tenella adhuc est in hortis colunt.

BRASSICA NIGRA DICTA.

Dodon. Gall. brassica 5. qui ait, sub brassica alba comprehenditur brassica peregrina valde, quæ dicitur nigra, *chou noir*. Caulis niger. Ital. *Negre caules*, Belg. *Schwoere foelen*. Lat. brassica 10. nigra cognominata, de qua dubitat an ad brutianum Plinii referenda sit.

Figuram ponit Fuchsianam, quam olim poluerat pro Crispa, idem facit Hist. Lugd. quæ brassicam nigram Dodonæi vocat.

crasso, atropurpureo, ima parte verrucoso: aliam singulo, aliam in ramos diuaticato. Quæ folia fortuito positu stipatata, ex viridi rubentia, aliam sanguineo rubore aut obscuriore etiam tota perfusa, non sine obductu nebula cuiusdam glauca: crebro crassarum venarum discursu rugosa, patula, sinuataque. Flores lutei cauli erecto hæ-

rent: quos siliqua excipiunt palmares, in quibus semen rufum, rotundum. Huius folia patula manent, ac expansa. Hyemem perfert: ac sæpè præsertim culta, arboream acquirunt proceritatem firmitatemque, ac ita in plureis durat annos. Sæpè etiam laterales producit ramulos. Hyeme potissimum culinis expetita, vbi frigus extrinsecus præsenferit. Ramorum extrema aduentante Vere delictioribus in acetaria expetuntur.

Trago Lat. & Germ. brassica, foel traüt, brassica satiuua maior, brassicæ satiuuæ primum genus.

Fuchf. Icon. & Hist. brassicæ 1. genus, brassica læuis: *λεία*. Germ. breiter aut grösser foel. Gallis *Choux simpliciter dicta*.

H. Iun. brassica Cumanæ, læuis, rubra, *λεία* *λειόφυλλον*: Al. Breiter Kötter foel. B. Groote roode fol Sloore. Gal. *Chou rouge*.

Dodon. Gall. Brassica rubra prima Catoni, Græcè *κράμβη*, Plinio brassica Cumanæ: Gall. *Choux rouge & poly*: Germ. Breiter roter foelen/ Belg. Groote roode foelen. Lat. brassica vulgaris satiuua siue prior. Theoph. *λειοφυλλον*: Plin. vno loco *λεία*, alio Cumanam cognominat: eandem & caulodem quosdam vocitare ait: Cato hanc læuem, appellat, vulgò *Rubra Caulis*. Dodonæus Gal. Fuchsianam habebat figuram, quam nunc ponit pro brassica minore: pro rubra verò nouam iconem proponit.

Lobel. & Pena Adu. Brassica laciniosa rubra Cumanæ vulgatiore. Obs. & Icon. pl. brassica vulgaris satiuua, Anglis Keale & Cole: Gal. *Choux verds, ou collets*.

Matth. Ger. brassica læuis, *Blatt oder Schlecht foel fraüt/ rubra*.

Hist. Lugd. Brassicæ rubræ primæ species, florem ferens altero anno, sicut & caulis capitulatus. Hæc hyemis frigoribus rariss. læditur, gustu aliquantulum amara ac salsa, maximè vbi adoleuerit hiememque attigerit.

Monach. in Mes. brassica siue caulis rubea, siue nigra.

Gesner. de coll. stirp. brassica. Taber. Icon. & Hist. Rötter foel, brassica rubra.

C. Bauh. Phyt. brassica 5. siue rubra. Hort. Lusit. brassica rubra, *Brüner foel/ rottes fol Roemisch foel*. Sci. Boly *Schalot/ Wodres Bäl*.

Copiosè feritur quotannis passim in hortis Locus vti etiam in horto E.C. Hanc brassicam per ali-

Δαα

BRASSICA CAPITATA RUBRA.

Descriptio

Quod folia albæ similia quodammodo sūt. At colore magnâ varietate ludunt. Quædam enim atropurpurea, quædam atroviuentia, aut etiam dilutiùs viuentia: nonnulla quoque cæsis nebulæ aspersu glauca sūt: At omnes rubris costis ac neruis intertexta. In caput quoque coguntur. Flores lutei.

Hyemem fert.

Dodon. Gall. brassicæ rubræ 2. species: brassica Lacuturis, Gal. *Chou cabu rouge*. Belg. *Kooffens & Koode Sluyt foelen*. Lat. in fol. brassicæ altera species, Brabant. *Kooffens* vocant: Latine Rosaceam brassicam dixeris. Dodonæus pro hac ponit figuram quam olim habebat ex Fuchsianis pro alba.

Lobel. & Pena Adu. brassica conuoluta & oclusa apud Belgas rubro colore enematibus aptior.

Matth. Germ. Tabern. Icon. & hist. & Hort. Lusit. *Kott Cappel fraüt*, Brassica capitata rubra.

C. Bauh. Phyt. brassica 4. siue capitata rubra.

Hist. Lugd. brassicæ rubræ 2. species.

Brassicam capitatam rubram habui ex Sultz, ex horto D. Claræ à Rinack vxoris præfecti, quæ plantata in horto E.C. Môtbelgardi tulit pulchra capita colore rubro vario tineta, potissimum hieme reposita. Hiemem facillè perfert. In Belgio magnus eius prouentus teste Lobelio.

BRASSICA RUBRA VULGARIS.

Procerior hæc reliquis esse videtur. Stipite namque veluti arborefcit alto, duorum, trium, aut quatuor pedum, aut etiam cubitorum, Tom. II.

quot annos ex femine deciduo in muro e regio ne fenestratum ædium in quibus motor duran- tem vidi.

BRASSICA CRISPA LACINIOSA

Descriptio

OMnium hæc elegãtissima fert folia, ex longis pediculis auritis, oblonga, cubitalia, altiora, nervis albidis elegãter picta, atque multiplici eorum diu- ricatione in- tertexta: ambi- tu quoque suo multiplicibus conuolutio- num spiris si- nuato, ita cri- pavt strutii auis plumas, mili- tibus gloriosis

cristarum loco expetitas quodammodò repræ- sentent. *Costa* plerumque etiam dilutè purpurea sunt, sicut & ipsi caules *flos* luteus. In cibo rubris non inferiores.

Fuch. hist. brassica altera crispa, qua à similitu- dine Apii *σαλνοειδης*, id est, Apiana nuncupatur, vulgò Crispus caulis: Germ. *fräuser fól*: Gal. *Choux crispés*. Icon. p. 2. 234. brassicæ 2. genus.

Dodon. Gall. brassicæ rubræ quarta species, brassica Sabellica. Neoter. Brassica crispa, Gal. *Chou crispu*, Belg. *ghecronfelde fôlen*. Et Lat. in fol. Brassica 3. Crispa: Theophr. *εὐλοφύλλου* nomi- nat, atque inter brassicas primo loco refert: Ca- toni 2. est. Plinio Sabellica. Olim figuram Fuchsi proponebat quam nunc pro nigra ponit, & no- uam exhibet iconem pro Crispa.

Lob. & Pena Adu. Brassica nigra vudentibus crispis & laciniosis foliis: Obs. brassica fimbriata. Icon. plant. p. 247. Non reperit Matth. meminisse Plinium, nec eo vetustiores alios, brassicæ quæ foliis admodum per ambitum laciniatis, minu- timque intercisis assurgit.

C. Bauh. Phyt. Brassica 13. siue foliis laciniatis Fuch. 2. Lob. fimbriata. Apud Matth. videtur mihi Frater sub brassica crispa Sabauda tradere varietatem colorum insignem, nostre brassica crispa latifolia.

Hist. Lugd. Figuram Fuchsi ponit pro nigra Dodonæi: brassicæ rubræ 4. species: Nigram Do- don. vocat Fuchsius brassicam crispam: Gal. *Chou crispu noir*.

Tempus & locus,

Montbelgardi habemus in horto II. E. C. Wir- temb. eam obseruavi eum essem apud Fontem admirabilem in Vvisensteig in horto II. Comit. is.

Brassica crispifolia præstantior est laui, inquit Porta ex Theophrast. quia siccior est, ob id sapi- dior.

BRASSICA LACINIATA RVBRA.

AVulgari rubra descripta vixdum magnitu- dine variat. *Folia* potissimam faciunt differen- tiam, quæ profundis laciniis sinuatis non nihil

variant, iidem modò in latiores, modò in mi- nores rursus sectis, vt tota penè crispa videatur: idque potissimùm propter minorem laciniarum contortum. Huius quoque *flos* luteus est. *Vascula* & *semen*, vt in reliquis. Hyemem & hæc sufficit Montbelgardi in horto III. Ex. C. Vvirtemberg. haud secus ac vulgaris illa scripta, eoque potis- simum tempore mensis expetitur.

BRASSICA LACINIATA ALBA.

Descriptio

Rvbrata- ciniata hæud multum ab similibus pro- portione est, non penitus alba, caule in- terdum pur- purascente: cui *folia* pallidè viridatia, glau- ca quedam ne- bula obducta sunt. Foliorum quoque laci- nie profundè quidem diuisæ, minùs tamen crispæ. Fert & hæc hyemem Montbelgardi in horto E. C.

estque vt illa flore luteo, sed minùs in cibo acce- pta, vt hortulanus perhibet.

Tabern. Icon & hist. vocatur *fól fräut* 2. bras- sica 2.

BRASSICA TENVISSIMA LACINIATA.

HAdr. Iun. Brassica Apiana Plinii, Sabellica eidem crispa Plinii: *εὐλοφύλλου* Nicæd. *εὐλοφύλλου* Theophr. *σαλ- νοειδης* Catoni: *σαλνοειδης* Athen- eo, *σαλνοειδης* Plin. Al. *fräuser fól*. B. Gerone- felde est *gheac- felde* Foel. Gal. *choux crispus*.

Tabern. Ico. & histor. breyt *fräus fól*, bras- sica Selinisia la- tifolia. Item, *Schmaß fräus fól*, brassica Se-

lenisia angustifolia.

C. Bauh. phyt. brassica 14. siue Apii folio angu- stifolia. Brassica 15. siue Apii folio latifolia.

Trag. Germ. & Lat. *das ander fól fräut*, cuius tria aut quatuor genera, *fräus fól*. Plinio Apia- na aut crispa. brassica crispa seu Alpina. Tertia brassicæ sativæ species, cui folia crispa & per am- bitum

tum incisa: in hoc genere quædam frequen-
tioribus & profundioribus, aliæ rarioribus &
magis exiguis incisuris dissectæ apparent, ita vt
plura eius fastigia constituere liceat.

Monach. in Mef. Caules crispi.

Dodon. Gall. brassica 3. rubra: Græcè *σελινοει-
δης*, Lat. brassica Apiana: Belg. *ghēhāckfeldc* Foes-
sen. Gall. *chou à feuille déchiquetée*. Et Lat. in fol.
Brassica quarta foliis filis. Græcis *σελινοειδης*,
Latinis Brassica Apiana dicta. Plinius Cris-
pam sic dictam vult à similitudine foliorum
Apii: sunt autem Apii folia haudquaquam cri-
spa, sed in varias partes dissecta. Icon. plant. pag.
246. Brassica tenuifolia laciniata: Teut. 197.

Camer. hort. brassica Apiana crispa.

Hist. Lugd. duas habet figuras, vnam sub titu-
lo, brassica rubra 3. species Dodon. *σελινοειδης*: al-
teram verò sub brassica crispâ Tragi, & brassica
tenuifoliâ laciniata Lobelii.

brassicam habemus Montbelgardi in horto
Ill. EC. V. Virtemberg. tenuissime dissectam, quæ
hyemem perfert.

BRASSICA THYRSOIDES.

Descriptio **E** rubra brassicæ genere est, patulis ex viridi
atrorubentibus foliis, subinde laciniatis, per
quæ passim lupinâ parte noua crisporum *foliolo-
rum* soboles confurgit, pulchris lemniscis, naturæ
lusu spectando, hincinde exorientibus, nunc
breui amento tenuique appendis, nunc latiuscu-
culo petiolo hærentibus, atque etiamnum in alia
deinceps sertula struppôsque luxuriantibus, flo-
res, siliqua, semênque ad brassicam rubram vulga-
torem accedunt.

Taber. Icon. & hist. Buschel fôl fraüt, Brassica
prolifera. Item Buschel fraüs fôl/ Brassica proli-
fera.

Mira est 6. brassicæ species Hist. Lugdunensis,
quam Asparagodem esse herbarii censent, cuius
mentio fit in Geoponicis Cassiani Constantino
attributis. *Caulis & radix* eadem quæ in cæteris
brassicæ generibus. *Folia* nunc sunt laciniata, &
frequentissimis diuisuris incisa, qualia brassicæ,
crispæ, nunc planè lata, & expansa. Eadem non-
nunquam tota virent, nonnunquam venis per
ipsa folia dispersis, & media costa rubent. Huic
verò id peculiare est & insigne, quod ex foliis ra-
muli multi breues, torosi, foliosi nascuntur, flo-
rentes suo tempore, & semen edentes, non ali-
ter quàm in reliquis plantis, ex caule, vel stipite,
quorum ramulorum cum asparagis similitudo
fecit, vt hanc brassicam asparagodem Græci vo-
cauerint. Hi tenelli asparagi in iure aliquo pin-
gui, vt Capi, aut Veruecinæ eduntur.

Casp. Bauhin. phyt. brassica 10. siue ex cu-
ius foliis ramuli nascuntur. Dalechamp. Aspara-
godes. brassica 11. siue Asparagodes crispa. Ta-
bern. crispa prolifera. Vnam tenemus esse
plantam, non duas.

Vidi in horto Admirabilis Fontis, & in Bir-
chen vrbe VVirtembergica in horto D. I. Lutz
Pharmacop. dicebatur *Feder fôl*/ satis ampla
mihi prouenit Montbelgardi in horto Illustr.
E.C. VVirtemberg.

BRASSICA RVBRA MINOR.

Brassica tertia propriè vocatur Crambe à
Fuchso in hist. minoribus caulibus, & te-

nuioribus foliis: flore luteo, Germ. *Kleiner fôl*
vt ab aliis discernatur, nominari potest. Gall.
choux rouges. Icon. p. 235. Brassicæ tertium ge-
nus.

Dodon. Gall.
brassicæ rubra
quinta species
minor. Germ.
Kleiner fôl.
Gal. *petit chou*.
belg. Slooren;
Catonii propriè
κράμβη. Omnia
minima silue-
stri penè simi-
lis, foliis primæ
rubra, multo
minoribus, a-
lioqui omnino
similis, seritur
propter semen,
ex quo oleum
paratur, quod
venditur pro
Napi seminis

oleo. Dod. Gall. Figuram non habet, sed eam pro
siluestri posuit ex Fuchso. Dodo. Lat. brassica
5. minor natura sua siluestris: idcirco nec in ciba-
tu desiderata: seminis autem causa præcipuè se-
ritur, ex quo subinde non exiguus quæstus ac-
cedit. Hæc est Veteribus 3. quam Plinius propriè
κράμβη dici affirmat. Pro hac in hist. Lat. ponit I-
conem à Fuchso positam pro brassica 1.

C. Bauh. phyt. brassica 17. siue siluest. Trago,
Sylu. Fuchl. 3.

Hist. Lugd. Postremum brassicæ rubrae genus
Dodonæi. brassica siluest. Item brassica agrestis
κράμβη αγρία, cui planè similis est tertia brassicæ
satiuæ species Fuchsi. Figurae ambæ sunt valde
similes.

Trago Germ. Crambe vulgaris *Krauschwald
fôl fraüt/der 4. fôl*. Lat. brassica silu. foliis vulga-
ri satiuæ penè consimilibus, sed magis exiguis &
asperioribus, gustuque amarioribus. Brassica
vulgaris seu siluestris.

BRASSICA SILVESTRIS.

Brassicæ trifariam dari digestionem superius
dictum est. In *Satiuam* quippe, *Siluestris*, &
Marinam. Et quia de Satiua hætenus actum est,
sequitur vt Siluestris tractationem suscipiamus.

Siluestri, in fit Theophr. plant. hist. lib. 7. cap. 4.
folium leue, sed paruum atque rotundum. Hæc
ramis foliisque permultis condita est: adhæc
succum asperum & instar medicamenti habet,
quamobrem eo Medici ad aluum purgandam se-
pè vtuntur. Et rursus cap. 6. Nunc de siluestri, seu
ea quam aruensem vocamus, pariter indicare
tentandum est. Hæc aspectu vicina vrbana est,
præterquam quod foliis minoribus, caulibusque
scabrioribus constat, & succo (quia sicior) po-
tissimum aciori, vehementiorique conditur:
caules fortitur rotundiores, leuiorésque quàm
satiua: & foliorum appendicem illa lata, hæc ha-
bet rotundior, vt folium ipsum minus angu-
latum: nam cætera quidem scabrior tum cauli-
bus, tum foliis constat.

Brassicam siluestris satiuæ similem scribit
quoque Diosc. sed candidiorem, hirsutiorem &
amaram.

Celabruit & siluestrem brassicam siue Erraticam Plinius. Hanc, inquit, alii Petram [quia in maritimis præruptis nascitur, Diosc.] vocant, inimicissimam vino, quam præcipue Vitis fugiat, aut si non possit fugere, moriatur. Folia habet bina, parua, rotunda, læuia: plantis oleris similior, candidior satua & hirsutior. Sed Plinius hic vt notat Dalech. Marinæ & siluestris historiam confundit. Folia rotunda, parua, læuia marinæ sunt. Nemo bina esse tradit. Res ipsa falsum hoc esse monstrat. Similitudo cum brassica horrensi, folia candidiora, & hirsutiora quàm in satua, & (quod ait Diosc.) amara, siluestris brassicae sunt. Videtur tamen Cæsalpino Plinius potius interpretandus, quàm confusionis hoc in loco arguendus. Ita namque scribit. Syluestris brassica spontè nascens, gustui ingrata, in maritimis asperis, qualis in scopulis illæ nascitur, foliis est ex candido purpurascens, similis satuae purpureæ, tantum minor, nec hirsuta, vt Dioscoridis. Hanc Plinius Petram vocat, eique folia bina tribuit, per quæ binas foliorum appendices rotundas intelligit. Theophrastus, vt ex eius verbis colligere licet, hirsutiam negat. Describit alibi Brassicam silv. Plinius, Theophrastum imitatus. Tertia, inquit, proprie Crambe vocatur, tenuioribus foliis, & simplicibus, densissimisque sed efficacissima. Alibi Raphanum vocat, cum inquit, Græci tria genera fecere foliorum differentia, crispi, læuis, tertium siluestre: nam sic Theophr. Græcè vocat quam Diosc. Cramben, & Latini Brassicam. Sed vt nostram hac de re dicamus sententiam. Theophrastum & Plinium nomine Raphani & Brassicæ siluestris, maritimam descripsisse Brassicam existimamus, vt suo dicetur loco.

Brassica siluestris traditur à Matth. in Diosc. foliis domesticae similibus; sed Hyoscyami modo hirsutis, amaro ac insuavi gustu.

Syluestris Dioscoridi nuncupata Brassica, satuarum minori quinto loco descripta [brassica nostræ rubræ minori] similis esset, ait Dodonæus, nisi hirsutior, albidior, ac sapore amarior foret: folia siquidem, flores, siliquæque satis respondent. *χρῆσις ἀγρία* à Diosc. græcè dicitur à quibusdā Hamilidia: Lat. brassica sylv. & brassica rustica: Gal. *Chou sauvage ou rustique*. Germ. *Zee Folen* & *Wilde zee folen*: à Neotericis Caulis brassica marina, differens tamen à brassica illa, quam Diosc. hoc nomine inscribit, & Recentiores Soldanellam appellant, de qua suo loco. Assumit autem pro brassica silv. Dioscor. Dodonæus figuram, quam pro tertia, vel minore exhibuit Fuchsius.

Tabern. Icon. & hist. *Wilde foel*, brassicam silv. vocat. Nullam autem ponit descriptionem, suspicor factam figuram ad Lobel. in Adu. Brassicam monospermon.

Locus:

Nasci autem hanc in maritimis præruptis Dioscorides tradit: reperitur verò ait Dodon. & in multis Zelandiæ altioribus tumulis iuxta mare. In maritimis Senensibus, Argentario promontorio, aliisque tum Tyrreni, tum Adriatici littoribus frequens nascitur. Hanc non longè à Terracina viæ quæ itur Neapolim plurimam vidit Matth.

Vires

Huius cyma, inquit Diosc. in lixivio cocta non est insuavis. Illic verò folia vulnera conglutinandi, ac tumores inflammationisque discutendi vim habent. Brassica, autore Catone, erratica maximam vim habet, eam arefacere, conterereque oportet benè minutim. Si quem voles purgare, pridie ne cœnet, & manè ieiuno dato

brassicæ trita, decoctæque aquæ cyathos quatuor, nulla res tam benè purgabit, neque helioborum neque scamoneum, & sine periculo, & scito salubrem esse corpori. Quos diffidas sanos facere, facies. Qui hac purgatione purgandus erit, sic eum curato. Sorbitione liquida hoc per dies 7. dato, vbi esse volet, carnen allam dato. Si esse non volet, dato brassicam coctam, & panem, & bibat vinum lene dilutum, lauet raro, vtatur vntione: qui sic purgatus erit, diutina valetudine vtetur, neque vllus veniet morbus nisi sua culpa. Et si quis hulus tetrum, vel recens habebit, hanc brassicam erraticam aqua inspergito, apponito, sanum facies. Et si fistula erit, turundam intrò trudito, si turundam non recipit, diluito, succum exprimito, eum in vesicam indito, vesicæ calamm alligato & ita premito, vt in fistulam succus introeat. Ea res sanum faciet citò. Et ad omnia vetera vlcera, & noua, contritam cum melle apponito, sanum faciet. Et si polypus in naso introierit, brassicam erraticam aridam tritam in malum coniicito, & ad nasum admoeto. Ita subducito sursum animam quamplurimum poteris, triduo polypus excidet, & vbi exciderit, tum aliquot dies idem facito, vt radices polypi per sanas facias. Auribus si parum audies, terito cum vino Brassicam, succum exprimito, in aurem intrò tepidum instillato, citò intelliges te plus audire. Deinde impetigini parè brassicam apponito, sanam faciet, & vlcus non faciet.

Brassicæ silv. siue erraticæ, inquit Plinius, immenso plus effectus laudat Cato, adè vt aridæ quoque farinam in olfactorio collectam, vel odore tantum naribus raptò, vitia earum graueolentiamque sanare affirmet. Hanc in flatibus mēderi, melancholicis quoque ac vulneribus recentibus, cum melle ita ne soluantur ante diem: strumis, fistulis, in aqua contritam, Chrysippus auctor est. Et alii verò compescere mala corporis quæ serpant: nomas vocant. Item excrescentia absumere. Cicatrices ad planum redigere. Oris hulcera & tonsillas manducatum & coctam succo gargarizato cum melle tollere. Item ploras & lepras veteres ipsius tribus partibus cum duabus aluminis in aceto acri illitis. Epicharmus satis esse eam contra canis rabiosi morsum imponi. Melius si cum lalere, & aceto acri. Necari quoque canes ea, si detur, ex carne. Semen eius tostum auxiliatur contra serpentes, fungorumque venena, tauri sanguinem. Folia cocta spleneticis [splenicis c. h.] in cibo data, & cruda illita cum sulphure & nitro præstant. Item mammaram duritiæ. Radicum cinis vix in faucibus tumentis tactu medetur: & parotidas cum melle illitis reprimat: serpentium morsus sanat.

Brassica agrestis, vt notat Galenus, quodammodò calidior, sicciorque est quàm domestica: ceu alia propemodum omnia agrestia sui generis domesticis vtraque facultate valentiora sunt. Quamobrem neque intra corpus citra noxam sumitur, vt quæ longius ab humana recesserit temperatura. Eadem de causa & gustantibus amarior est quàm domestica: quanquam domestica quoque acrimoniæ nonnihil & amaritudinis contineat: sed vtramque agrestis habet validam; quare etiam extergit, & digerit, quàm domestica valentiùs.

Est, ait Dodonæus, brassica siluestris calida, & quia amara, extergens quoque.

ACHANACA INDORVM BRASSICÆ
foliis.

Descriptio

Fructus Al-
fard.
Lefach.

HVius fo-
lia bifur-
cata & acumi-
nata sunt, Bras-
sicæ amplioris
foliis simillima,
sed non ita
crassa, & te-
nuiore costa, in
horum medio
fructus nasci-
tur oui magni-
tudine, colore
luteo, quem
Alfard nuncu-
pant, alii Le-
fach nomine
serpentis con-
coloris. Fru-
ctus is magno
apud eos est
in pretio. Tota

planta tibiz hominis crassitudine.

Hist. Lugd. Achanaca Theueti.

C. Bauh. phyt. Brassica 19. siue Brassicæ folia peregrina.

In regnis Mely & Tombotu ad fluuium Senega sitis, Medici, *Bisrains* appellati, aduersus morbum, qui illie frequentius grassatur, *Boro-zail* nominatus, aut *Zail* Æthiopum lingua, qui ex immodica Venere, cui multum obnoxii sunt, ortum habet, herbæ Achanacæ dictæ decocto, vt refert Theuetus, potissimum vtuntur. Morbus autem is genitales partes plurimum occupat, quæ in homine *Asab*, in fœmina *Assabat* nominantur.

Brassica folio *Nymphea* Caiou-a.

Vidi, inquit Leri hist. Amer. cap. 73. Brassicæ genus, quod siluestres homines vocant *Caiou-a*, quo in iusculis interdum vtuntur: folia sunt ei lata & pæne *Nympheæ* similia.

BRASSICA SPINOSA.

Descriptio

Est hæc C.
Bauh. Phyt.
Brassica 16. [apud
Matth. 6.] siue
spinosa, quam
cum integram
Patauii in horto
Cl. Bembi non
viderit, eam vs-
que dum integra
offeratur, sic des-
cribit. Ramulus
est sine foliis, aut
saltem obscuris
prope caulis e-
xortum, in sum-
mo caulis fasti-
gio spinæ tenues,
cauli concolores
digiti articuli lō-
gitudine, ita vt
videantur folia

Tom. II.

in has spinas desuisse, cum in summitate nulla conspiciantur.

PERFOLIATA SILIQVOSA.

Selquicubi-
talis & al-
tior est, caule
tereti, tenui, &
in alas diuiso,
ex foliorum si-
nu prodeun-
tes: folia non
diuisa, oblon-
ga, subrotunda,
Napi, colore
glauco, rigidu-
la, pinguis, fra-
gilia, à caule vi-
dentur quasi
transadigi, sa-
pore oleraceo:
flores exalbidis
Brassicæ: sili-
qua perquam
longa, angulo-
sa semen conti-
nent, Radix te-
nuis, alba, gustu
Brassicæ.

Trago Germ.
& Lat. perfolia-
ta altera, das-
ander durchs
wachs. Et hæc,
ait is, hauddu-
biè secundum
Dioscor. Co-
tyledon, seu
vt Marcell.
vocat, Acetabu-
lum, aut Umbi-
bolicus Veneris,
[frawen nabel
& quorundam
Cymbalion:
Sed ego nun-
quam hanc ad-
miserim cum

Trago pro Umbilico Veneris, Cotyledoneve.

Brassicæ agrestis species alia [sic enim proposi-
tam à nobis plantam inscribit Cordus, & ex eò
H. Lugd.] cubitalem habet caulem, teretem, gla-
brum, aliquantulum concuum, & in ramulos
diuisum: folia ex intervallo singula profert secus
ramulorum eruptiones, trium aut quatuor unciarum
longitudine, paulò angustiora, subrotunda,
glabra, & Brassicæ modo carnosæ (in repetitione
verborum Cordi in Hist. Lugd. malè scribitur
corrosæ) flores Veris exitu candidos & oblongos
fert, quibus singulæ succedunt silicula, digito lon-
giores, angustæ, & quadrangulares, oblongo,
nigroque semine plenæ. Radice nititur exigua, li-
gnosa, semestri & inutili. Folia Brassicam gustu
imitantur: semen verò amarius est, & aliquan-
tulùm acre. Nascitur pinguibus aruis, lento &
glutinoso solo.

Dicitur autem Cordo Brassicæ agrestis (species
alia, quia iam antè lib. I. c. 31. alterius meminit, de
qua paulò pòst, sub *Glastifolia* Cichoroide, siue
Turriti a. Clusii.

Hist. Lugd.
hor.
Flor. exalt.
Auc.

Hist. Lugd.
mor.Brassica ca-
pestris.Locus &
tempus.
Collectio
Hist.

Et licet conetur Hist. Lugd. Clusii Brassicam campestris i. diuersam facere à Brassicæ agrestis specie alia Cordi, cum ait Clusius aliam pingit & descripsit: Id tamen contra mentem Clusii tentat, cuius verba hæc sunt, Brassica campestris [addit in post. Hist. flore albo] pedales habet caules, candicantes, rotundos, aliquot ramis præditos: folia ex interuallis, Perfoliatæ foliis non valde dissimilia, albicantia, & colore ferè Brassicæ vsualis: caulem sic amplectentia, vt tenellæ plantæ ad Perfoliatam plurimum accedant, gustu feruido: ramulos è lateribus prodeuntes, sustinentes flores aliquot albos, Brassicæ floribus similes, deinde cornicula longa, quadrangula, in quibus continetur semen Brassicæ semini minus, ex rufo fuscum: ita nuncupauit hanc & sequentem, tum quia in agris & campestribus nascentes cõspiciebam & mense Martio florentes, in Murciano agro, iuxta vias ad Eliocretam urbem vulgò Lorca dictam, vbi Martio florebant: tum quia quid Murciani *Colleion* appellabant, id est Brassiculas. Cordus hanc primam speciem non ignorauit: nam Brassicam Campestris vocat, quam verisimile est apud suos in agris nascentem obseruasse, ac propterea agrestis nomen indidisse: non desunt qui Brassicam semine quadrangulo vocent ineptè: à corniculo potius, in quo semen, nam semen quadrangulum non est. Sed & hoc genus spontè crescens obseruabam magna copia in aruis Viennensis agri, Maio florens.

Plant. Icon. p. 396. Perfoliata Napifolia Anglorum siliquosa. Lob. 215. Teut. 482.

Taber. Icon. & hist. Perfoliata napifolia *Durchwachs mit Stockruben*.

Dodon. Brassica silv. perfoliata, quam alteram campestris Brassicam nominant: nonnulli etiam montanam, vel perfoliatam. Huius etiam meminit Camer. apud Thal. quando inquit: In aruis Thuringiæ non admodum diuersa Brassica silv. folio betæ Thalii nascitur, quæ cum Brassica campestris descripta à Clusio in Hisp. obseruationibus planè congruit.

Hort. Lusit. Brassica campestris Clusii. H. Perfoliata siliquosa, wilder Fõl.

A me sata in horto Ill. E. C. quotannis se renouat semine deciduo, eodemque maturo Augusto. Spontaneam magnam obseruavi in segetum agris Ducatus Vvirtemb. circa Marbach, vbi Romanorum olim erant limites, mense Iunio florentem cum siliquis longis.

Eius acrimonia proximè ad Brassicæ facultates hanc plantam accedere indicio est, autore Clusio, & illà valentiorē forsitan esse. De huius facultatibus compertum nihil habet Dodonæus, à nemine enim in cibum admittitur.

Perfoliata siliquosa purpurea Clusio.

Firmioribus est *virgis*, nec aded ramosis, cuius *folia* in summo aliquantulum serrata, reliquis notis à Prioris foliis non differunt, & feruido sunt etiam gustu: *flores* Prioris floribus similes, maiores tamen, Leuconii aut Hesperidis floribus magnitudine pares, colore autem Lunariæ græcæ flori, purpureo videlicet: *cornicula* succedentia prioribus similia & simile *semen* continentia. *Radix*, licet dura fibrisque quibusdam prædita sit, viuax tamen non est, sed prolato semine perire solet.

Clus. Hispan. & ex eo Hist. Lugd. Brassicæ campestris aliud genus, siue secundum. Hist. verò

post. Brassica campestris 2. flore purpureo.

Brassica silv. maior latifolia Thalia.

Radicibus constat inutilibus, lignosis, candidis: caule sesquipalmari, non admodum recto, rotundo, simplici, nonnunquam etiam brachiato, *foliis* mollibus, læuibus, subflauis, integris, sine incisuris aut sinuosis crispaturis, mucronatis, duas vncias longis, vnciam latis. In summitate in exiguis pediculis racemus *florum* candidorum existit, ex oblongis vasculis Brassicarum satiarum modo prominentium: quibus deperditis *siliqua* oblongæ pronascuntur, *semina* Brassicæ satiuæ minora continentes.

C. Bauh. Phyt. Brassica 25. siue silv. maior latifolia Thalia.

Turritis vulgatior.

Nasturtio siluestri adiungitur planta, quæ Turritis vocatur: inquit Taberna, *radice* fibrosa, vt in Plantagine videre est: *Ima* ipsius *folia* per terram hinc inde sparsa iacent, Saluæ foliis consimilia: ex *radice* caules aliquot rotundi, exiguis, acuminatisque, & læuibus foliis donati, emergunt, quæ acetosæ foliis comparari possunt: in summitate caulium, multa exigua tenellaque foliola conueniunt, sicuti in *Saubenrodt* Hippuride, quæ velut ex aristis composita sunt. In caulis culmine exigui *flosculi* sunt conspicui, qui si deciderint, tenellæ acuminatæque residuæ manent capsulæ [täschlin]. Cur autem hæc planta Iberidibus annumerata fuerit planè me fugit, nisi fortè ob acrem ipsius gustum contigerit. Confaricator credidit se hinc demonstrare valde industrium, cum tamen ex icone, malè considerata, malè fingat descriptionem. Ex flosculis enim fingit perulas siue capsulas, ac ex siliquis facit folia quod facile est animaduertere ex sequenti Clusiana descriptione.

Sic autem Clus. de Turrita vulgatiore. Drabæ 2. & tertiaz congener videtur planta illa, quæ vulgò apud eos qui stirpium cognitione & studio delectantur Turritæ nomen obtinet, ab extremorum caulium forma, qui in metè aut pyramidis effigiem desinunt: habet verò prima, quæ & frequentior & vulgatiore, conferta circa radicem folia, binas vncias longa, succulenta, hirta, & aspera, saturatiore colore viridi prædita: inter quæ pedales, aliquando etiam cubitales præmit caules quos inordinata ambiunt folia, circa pediculum latoria, deinde in mucronem desinentia, succulenta & hirta: summo caule confertum nascuntur multi exigui flores, quatuor foliolis albis constantes: quibus discussis, alii apparent. caulis fastigio sensim, veluti in metæ format, sese attollente, vt tandem frequentibus longiusculis corniculis cinctum conspiciatur, quæ pusillum, rufum, acre semen continent: radix illi alba, multis fibris prædita, quam tamen viuacem esse non puto.

Tabern. Icon. & hist. Gerardo & Icon. pl. p. 220. Turritis. Teuton. 262. Turrita 1. vulgatiore.

Spontè prouenit in plærisque Austriæ collibus lapidosis & salebrosis. Floret Maio, semen maturum est Iulio.

GLASTIFOLIA CICHOROIDES IOH.

Bauhini: & Turritis secunda Clusio.

Radice est annua mediocriter crassa, alba, non-nihil purpurascens, fibrosa, subacri: *folia*, germi-

Tabern. 10.
487.

Turrita.

Brassica
silv. ca.
ca.Brassica
silv. lo-
lia.Brassica
silv. v.Locus
emp.

germinatione prima antequam caulem proferat partim laciniata, Cichorei vulgaris instar, vel Hieracii, alia nullo modo incisa, glauca, flatidi foliis similia, palmo sæpe longiora semunciam lata lanuginosa, sapore acri & amaro: adulta & quæ in caulibus sunt integra nulla diuisura incisa, glabra, vtrinque glauca, oblonga, ita pinnis alarum coeuntia, ut à caule perforari videantur, sapore Brassicæ vulgaris. *Caulis* cubitalis, & bicubitalis, tenuis, colore herbaceo, admista aliqua purpura, multis ramis longis tenuibusque brachiatus: ex alis & summis ramis flores prodeunt multi simul iuncti ex pediculis semuncialibus, ex luteo in albidum languentes, odore nullo manifesto, quaternis foliis constantes, quæ totidem foris circumstant, sed longè minora & vitescentia, mucronataque, cum illa subrotunda sint, in medio crocata stamina multa, cum stilo viridi. Succedunt tandem *Siliqua* longæ, rectæ, graciles, in quibus semen.

Brassica
fil. virgata.

An Cordo hist. Plant. Brassica fil. virgata: 5. Si tamen nostram plantam intelligit, omisit in sua descriptione folia inferiora Cichorio similia.

Brassica
fil. longifolia.

An Thalia Harcyn. Brassica sylvestris longifolia?

Huic similis est, ait Camer. in addit. Thalii, si non eadem, quæ in Thuringiæ saltibus locis æditis passim nascitur ab incolis Schoßfraut vocata, quæ tamen voce alibi aliæ plantæ appellantur.

An Clus. Hist. post. Turrilis maior siue altera? Rarius, inquit, inuenitur priore, & umbrâ magis delectari videtur, quare facilius in cædis siluis quàm apertis collibus (quibus prior gaudet) nascitur. Floret Aprili & Maio. Huic valdè similis [nisi eadè sit] nata Iacobo Plateau, semine nescio vnde accepto. Illius ad me iconem etiam cum variis aliis mittebat. Non videtur ab similibus Brassicæ virgatæ Cordi. Describit & hanc Hist. Lugd. ac depingit sub inscriptione Sinapi albi. Hæc autem sunt eius verba: In asperis & saxosis hoc Sinapi adolescit, radice dura & solida, candida, brachiata, & nonnihil fibrosa; foliis proximè radicem in orbem sparsis, multis insectis Cichorii modo, adulto caule pereuntibus, & exarescentibus, in caule numerosis, læuibus, crassis, in cuspidè mucronatis, quæ caulem attingunt lunatis, caule cubitali, nonnunquam altiore, rotundo, infernè rubente, in ramulos multos supernè diuiso, flosculis multis scatentes, candidis, quibus succedunt graciles & prælongæ siliquæ, multo semine gravidæ, acris & feruidi gustus, eleganti specie siliquarum tanquam vallo quodam circa caulem & surculos erectarum. Floret Maio mense. Quidam Thlaspeos, alii Drabæ genus esse uolunt. Placet descriptio Hist. Lugd., quamuis in floris colore nonnihil differat: ac Icon, licet folia inferiora quodammodò Cichorio accedentia habeat, nihilominus melior est nostrâ emptitiâ.

An Iacob. Theod. Tabern. hanc intelligit per Vaccariam, suam par. 2. p. 298. *Zubblumen/Zeitert Marien Rößlin.* Icon Tabern. malè reponitur inter Lychnides, malè etiam dicitur German. *Marien rôßlin*, quandoquidem nihil habet cum iis commune: sunt enim huic siliquæ longæ & flores minimi, ut demonstrat eius icon, an sit autem nostra planta asserere non ausim, folia Cichorii inferiora appicta non habet quæ respondeant nostræ plantæ.

Brassica
fil. virgata.

C. Bauh. Phyt. Brassica 20. siue fil. foliis circa radicem Cichorii modo insertis. Cordo Brassica fil. virgata, Sinapi album Lugdun.

Locus &
ampus.

Glastifolia mea Cichorioides abundat Mont-

belgardi in Horto Ill. E. C. Vvirtemb. spontaneâ florens Aprili, & siliquas habens Iunio: tota hieme viret cum foliis Cichorii. Gargillus obseruauit circa Basileam in sabuletis ad Rhenum itinere Grentzachiano.

TURRITIS PVLCHRA NOVA.

Caulis surgit tricubitali, striato, hilari virore perfuso; subhirtuto: foliorum inferiorum quædam tres uncias longa, angusta, circumquaque integra, pediculo longo, alia longiora, quatuor aut quinque uncias colligentia, pediculû versus profundiusculè incisa: at enim quæ per caulem conspiciuntur la-

tiora & breuiora sunt, sextantalia circiter, caulem pinnulis complexa, Myagri foliis aliquatenus similia, sapore nullo euidente. Color omnium viridis; potè ex folii vniscuiusque per caulem, cubitali serie sursum versus, ramulus prodit, ut in Glastifolia Cichorioides nostra, cuius extremum occupant conferti flosculi exiles, foliis oblongis albis constantes, satuo sapore. Succedunt siliqua longæ.

Hanc Argentina in horto D. J. Friderici Meyeri florentem collegimus mense Maio, qui Turrilis pulchram nouam de nominabat. Locus &
Tempus

BRASSICA SILVESTRIS PROCERA Thalia.

Hæc radice sulcitur multifida, candida, lignosa, iuxta cuius caput in terra reclinantur folia quincunciali sæpe longitudine, unciali latitudine, hispida, integra, caulem erigit vnicum, plerumque sæpe etiam in duos tresve aut plures alios iuxta radicem diuisum, bicubitalem, rectum teretem, flexibilem, iuxta radicem etiam parum hispidum, deinde tota reliqua parte læuem: cui folia appenduntur sextantali longitudine, unciali latitudine, subcinerea, læuia, non hispida, ut priora, mucronata: quibus cessantibus, postea longo ordine, caule videlicet subinde procerius excrecente, in singularibus exiguis pediculis flosculi paruuli, candiduli protenduntur, iisque euanescentibus subnascuntur siliquæ adlaterâ compressæ, tenues, digiti longitudine, quibus numerosa semina paruaque continentur. Ex foliorum autem singulis alis non infrequenter noua adnata progrediuntur, & ipsa copiosos flores ac siliquas proferentia. Nascitur montibus apricis ac locis cædis, estque sapore amaro.

C. Bauh. phyt. brassica 21. siue fil. foliis circa radicem integris & hispidis, Thalia fil. procera.

Lobel. Turritis. Aliquando & huius folia ad radicem, Cichorii instar, inserta sunt. An Turritis eadem sit cum Thalii brassica, vt vult Frater, adhuc dubius sum, de Turriti secunda dicit Clusius folia nonnihil crispa & sinuosa, non tamen ait Cichorii instar inserta, de prima nihil etiam tale dicit, nec icon demonstrat: tamen, vt verum fatear, Turritim secundam malim referre ad Thalii Brassicam siluestrem longifoliam.

Brassica silv. foliis membranaceis Thalio.

IN Ienensibus montibus aliquoties, hanc obseruauit Thalio: iam vero dictis minor est, radice parua, candida, superuacanea, caule breui, geniculato, qui dense ambitur suis foliis, quæ membranaceæ sunt substantiæ, subflaua, splendentia, læuia, vncias duas longa, vnam lata.

C. Bauh. Phyt. Brassica 22. siue silv. foliis membranaceis Thalio.

Brassica silv. folio Beta Thalio.

Descriptio

Nascitur hæc, inquit autor noster, copiosè in Hainleitra sylua non procul à Sondershufio sub fagineto. Radice constat lignosa, multifida, fibrosaque: folia betæ, rotundiori ambitu in terræ superficie multa disperguntur, plumbei fuscive coloris, læuia, durioris membranæ instar, sextantalia, caules eriguntur teretes, sesquipedales, splendentes, fulci, pauca, oblongiuscula, ac mucronata folia continentes, floresque candidos proferentes, exiguos, sed siliquas longiores cæteris speciebus.

Brassica silv. media Thalio.

Descriptio

Breuiora continet folia, numerosa circa radicem, vncialia, oblongiuscula, in obtusum mucronem finientia, mollia, semunciali latitudine: quæ cauli appenduntur dodrantali, ea parte quæ adherent vtrinque velut alares pinnulas prominentes habent.

C. Bauh. Phyt. Brassica 23. siue silv. media Thalio.

Brassica silv. minor Thalio.

Foliolis multò minoribus, canis, coliculis quadrantalibus, siliculis angustis paruisque, Thal.

C. Bauh. Phyt. Brassica 24. siue siluestris minor Thalio.

RAPVM SATIIVM ROTVNDVM & oblongum.

C A P. II.

Descriptio

Rapis folia per terram sparguntur ampla, ad Brassicæ rubræ folia quodammodo accidentia, atrourentia, aspera, & ad costam vsque ferè laciniata, saporis holeracei: flores lutei: semen in siliquis rustum, rotundum, Brassicæ proximum: radix sessilis in ventrem amplissimum, capiti humano interdum paulò minorem extuberrat, tenuem fibram alimentum sucturam demittens, aliàs pugillari par, aut etiam suppar, quibus vtrisque caro candida, firma satis, sapore acri, magis minùsue vegeto prædita: est etiam vnum genus longa crassa radice, non in ven-

trèm extuberrans.

Rapum tam Veteres, quam Recentiores duo prima constituunt genera Satium & siluestre. Theophrasti quidem verba de Rapo satiuo hæc sunt. Rapæ (ραπαίδος) alii esse, alii non esse diuersitatem generis putant, sed mare tantum, fœminâque differre, nasciq; ambas

Rapum Veteribus.

ex eodè semine: sed vt effœminentur, raras deponere oportere: nam si densæ positæ sint, omnes mascullescere. Quod idem futurum sit si in terra vitiosa seratur. Quâ de causa semine satas plantas transferentes deponere. Semen quoque deterior, meliùsve visu percipi posse: quod enim probum sit, tenue sentiri, quod vitiosum, crasum. Gaudere & frigoribus Rapam, & sic eam dulcescere putari, simulque incrementum in radicem, non in folia verti. Austrinis atque serenioribus temporibus celèriter caulescere.

Plinius Theophrasti sententiam repetit his verbis. Raporum genera Græci duo prima fecere, mascul. fœmininumq; & ea serendi modo, ex eodè semine. Densiore enim satas mascullescere, item in terra difficili, semen præstantius quò subtilius. Species verò aut in latitudinem fundi, aut in rotunditatem globari: tertiam speciem siluestrem appellauere. Sed de Rapis &c. abundè dixisse poterat videri Plinius, nisi Medici masculini sexûs facerent in his rotunda: latiora verò & concava fœminini. Præstantiora suauitate & ad condiendum faciliora, quæ sæpiùs satas transeunt in marem.

Quod verò Galenus inter Rapum, quod ραπαίδος est, & Napum qui ραπαίς, non distinxerit, factum putat Cornarius, quòd Theophrast. (vt apud Athenæum habetur) bunias non nominet, marem quidem vocet quoddam Rapum, & fortassis hoc bunias sit. Galeni verba hæc sunt. Siue ραπαίς vocare volueris, siue ραπαίς hanc plantam, oleraceum in ipsa est id, quod è terra eminet, quod verò in terra continetur, radix. Rapi porò satiui duplex esse genus planum fecit Nicander lib. 2. Georg. apud Athenæum:

Rapi, aduerte animum, genus duplex est, vt & Radicula:

Oblongum alterum, alterum rotundum, in arcibus hortorum conspicitur.

Dioscorides rectè distinxit Rapum, & nostri, inquit Cornar. adhuc hodie vtrumque agnoscent ac habent, latum & rotundum.

Tragus Rapa depingit & describit, dicens, Rapum vulgare cum oblonga figura masculinum, cum rotunda fœmininum ex vno & eodè semine gignuntur.

Ex Theophrasto colligere est, inquit Turnerus, Rapum satiuum i. insigniter magnum esse fœminam, alterum verò siue longius & strigosius,

sius, quod Plinius ait in latum crescere Marem. Rapum maius, orbiculatum seu turbinatum, Aduersariorum variat radice terete atque rotunda, oblongiore, & Napo similiore effigie, sed maiore triplo. Hæc eadem, aut certè simillima Venetis olitoribus venum fertur in forum. Hyeme purpura nitida & pellucida radice, gustu teneriore, suauiore, in acetariis cruda cum Eruca, Lactuca & aliis illic esitari solita.

Lob. Obl. p. 98. & Icon. plant. p. 197. Teut. 235. figuram habet Matthioli figuræ similem. Item aliam ex Matthiolo cui titulus, Rapum tereti rotunda oblongaque radice, Aduers. p. 66.

Tabern. Icon. & hist. Rapum orbiculatum, Scheibe rüben. Rapum orbiculatum minus, Flein Scheiben Rappen, Flein Scheiben rüben. Rapum longum, lang rüben. Rapum longum minus lang Stopffel rüblin.

Gerard. 1. Rapum maius Great Turnepe. Item Rapum minus, Smal Turnepe, Icones habet Tabern.

Sic & Cæsalpinus inquit, Rapæ quædam sessili rotunditate constant iucundiores: quædam in rotunditate oblongæ sunt: ast color omnibus candidus. Theophrasto mas & fœmina. Plinius Græcos secutus duo prima genera fecit masculum & fœminam.

Contra communẽ sententiam decernit Matth. dicens: Rapum latium in triplici differentia, sessile, longum, & rotundum: tametsi Plin. literis mandauerit longum erraticum esse. Quædam colore purpurea. Matthiolum autem tunc non animaduertisse quid astrueret manifestum sit ex eius post. com. cum magnis fig. Lat. & Ital. Item. hist. Germ. quibus in editionibus Rapa duo tantum commemorat, Rapum rotundum siue sessile & Rapum longum.

C. Bauh. phyt. & apud Matth. Rapa 1. siue latia rotunda seu mas Theoph. & Plinio: variat radice, reperitur vel viridi, vel candido, vel puniceo colore, sic paruitate & magnitudine: communiter tuberosa est, raro globi instar orbiculata: frequentius in latitudinem effusa, quare Tabern. quatuor habet figuras: Habentur nunc quæ foris & intus flauescunt: sic & Bernæ quæ obsoletæ nigra, vt plurimum rotundæ, rariùs oblongatæ, quæ vulgatis dulciores sunt. Rapa 2. siue latia 2. oblonga, seu fœmina Theophrast. & Plinio. Tabern. duas habet figuras. Hæc Casp. Bauh. Ego quidem Tabern. duas priores figuras refero ad Napum, ac separo à Rapo.

Schvv. Rapum longum vulgatius, Rapum oblongius Dodon. Rapum orbiculatum.

Quæ ραπιλλη & ραπιλλη, item ραπυς & ραπυς Græcis. Latinis Rapum & Rapa dicitur, vnde diminutuum nomen apud Horatium Rapulum, Hebræis [teste nomenclatura Eliæ Leuitæ, Trag.] Laphet, Arab. Seliem, Selgem, Selgiem, siue Alsegiem. Germ. Rüben. Belg. Rapen. Gall. Raue & Naueau. It. Rapa. Hisp. Nabo: Angl. Turnepe. Hung. Kapa. Bohem. Kzipa.

Græci quidẽ ραπιλλη aut ραπιλλη vocabulum à figura quæ plerumque rotunda esse solet, detulerunt: nam quod in rotunditatem circumactum est ραπιλλον, hoc est ραπιλλον dixerunt: Et Hippocrates gongyli vocabulum pro globulis orbiculisue, qui deuorantur vt catapotia, vsurpauit. Rapa verò quod ex terræ rure, quasi ruapa, Varro teste, nominata est. Alii quod passim rapiatur, rapi nomen inditum esse putant. A Græcis tamen manasse id nomen facile videri potest, qui rhapsyn & rapyn auctore Athenæo dicunt. Ra-

pas Lacedemonios ραπιλλη id est, ventres vocare Apollas apud eundem Athenæum tradidit. Sed Nicander Colophonius rapas Zacelidas appellari voluit. Amerias & Timachides non Rapas, sed Cucurbitas ita dici arbitrantur. A rapo rapina, Gallis Rabiere & Rapitium desceditur, vnde rapitios caules dixit Cato.

Locus & tempus

Rapum in hortis & aruis cultis potissimum æstate, Iunio ac Iulio mensibus, copiosissimè Genueæ ferunt pro alimento tam hominum, tum pecudum, Basileæ maxima habent & abundanter vescuntur. Conferuntur etiam agri rapis Montb. & in Horto Il. E. C. Vidi Gœppingæ Rapas allatas Vlmâ venales, quæ parte superiore rubebant mense Augusto. Sed & Octobri sine nactus sum alias ex horto Il. E. C. Gœppingâ allatas, longitudinis cubiti & semis, ad palmum rubentes, quam partem dicebant supra terrâ extare. In Italia notissima præsertim apud Insubres, vbi statim post messem æstate Iunio ac Iulio [teste Matth.] mensibus in aruis secundo feritur: deinde mense Octobri è terra eruitur: radix in aliquibus locis tam magna gignitur, vt plus quàm centenas libras pendeat. Ad librarum triginta pondus nos sæpiùs innumera Rapa vidimus in Ananienfi agro, longa, & colore purpurea.

Cultura:

Rapa quamuis in vniuersum in omni aère habitabili proueniant, attamen solum patre & solutum pluribus iterationibus aratri, vel rastri, largoque stercore satiatum postulant. Nam id plurimum refert, non solum quod melius ea proueniunt, sed quod etiam post fructam eorum sic tractum solum segetes optimas facit, desiderant, nec densa nascuntur humo, sed campis & locis humidis latantur. Loci proprietates horum semina commutat. Namque in alio solo Rapa biennio fata conuertitur in Napum, & vicissim ex Napo fit Rapum. Semen Raparum trium annorum producit Brassicam, & contra Brassicæ Rapas. Riguis locis rectè à Solstitio feruntur: siccis ultima parte mensis Augusti, vel prima Septembris. Iugerum agri non amplius quatuor sextariis Raparum leminibus obserendum est. Rapa igitur duas sationes habent, sed meliorem mensis Augusti. Si æstate serantur ne Culex tenera adhuc protrepia folia consumat, puluis etiam, qui supra Cameram inuenitur, vel etiam fuligo quæ supra focos tectis inhæret, colligi debet: deinde pridie quàm satio fiat, comisceri cum seminibus, & aquâ conspergi, vt tota nocte succum trahant. Nam sic macerata postero die rectè seruntur. Veteres quidem auctores, vt Democritus, præcipiunt semina omnia succo herbæ, quæ sedum appellatur, medicare, eodemque remedio aduersus bestiolas vti, quod verum esse nos experientia docuit. Sed frequentius tamen, quoniam eius herbæ minus larga est facultas fuligine: & prædicto puluere vitur, satisque commodè tuemur his incolumitatem plantarum. Rapæ semina Higinus putat post trituram iacentibus adhuc in area paleis inspergi debere, quoniam fiunt vastiora capita, cum subiacens soli duritia non patitur in altum descendere. Nos istud sæpè frustra tentauimus, itaque Rapum, & Raphanum, & Napum melius existimam^o subacta terra obrui. Locis frigidis, vbi timor est ne Autumnalis satio hyemis gelicidius peruratur, arundinibus humiles canterii fiunt, istaque virgæ transuersæ imponuntur, & virgis stramenta supra iaciuntur, & sic à pruinis semina defenduntur. Vbi verò apricis regionibus post pluuias noxia inceserunt animalia, quæ à nobis appellantur Eruca, græcè αὐτὴ ραπιλλη nominantur.

Satio

tur, vel manu colligi debent, vel matutinis temporibus frutices olerum concuti. Sic enim dum adhuc torpent nocturno frigore, si deciderint, non amplius in superiorem partem prorepunt. Id tamen superuacaneum est facere, si ante saturationem semina, vti iam prædixi, succo herbæ sedi macerata sunt: nihil enim sic medicatis nocent Erucæ. Sed Democritus in eo libro, qui græcè inscribitur *περί ἀγριαῶν* affirmat has ipsas bestiolas enecari, si mulier, quæ in menstruis est, solutis crinibus & nudo pede vnâquamq; aream ter circumeat, post hoc enim decidere omnes vermiculos, & ita emori. *Hactenus Columella.*

Rapæ si serantur diebus calidis, autore Theophr. celerius caulescunt, semenque ocyus reddunt. Item, si raræ serantur, magis grandescunt, ideoque vbi nimis spissæ eius plantulæ natæ fuerint, cum aliquod robur acceperint, euelluntur aliquæ, vt cæteræ roborentur. Naporum medicina est, inquit Plinius, siliquis vnâ seri, sicut Olerum Cicer: arcet enim Erucas. Quo si omisso iam natæ sint, remedium est absynthii inspersus, & aizouū &c. Nebulis & pruinis, inquit idem, ac frigore vtrò aluntur amplitudine admirabili. Quare non sunt in Gallia quàm in Lemouicis copiosiora, suauioraque, affatim suppeditante eius regionis cælo nebulas, frigora, pruinasque. Frigore enim dulciora fieri existimantur, & grandiora. Folia quò plura adimuntur, eò maiores manent radices: Rapæ maledictio, vt in iis agris quibus sanè nunquam proueniat bonum frumentum, etiam si fimo multo emendetur. Colliguntur mense Octobri, cum radix summopere extuberauerit: quod Nicander in Georg. hisce testari videtur:

*Rapæ collige Boreæ frigidibus iam domita,
Hyemî grata famulisque, tum domi otiosis.*

Vices

Rapæ demum quia tenui & diluto cortice integuntur, facile exsiccantur, imbecillesque ad perdurandum penitus sunt, ideo si terra cooperiantur, vsque ad ætatem, vt vult Theophr. durare & crescere possunt. Quæ verò corruptæ & marcidæ videntur calente aqua madefactæ reuiuiscunt, & ad esum aptæ redduntur. Rapi cocta radix, inquit Dioscorides, alit, inflationem parit, humentem ac fluxam carnem creat, Venerem stimulat. Decocto podagræ pernionesque fouentur: contritoque Rapo atque imposito iuuantur. Si excauatæ radici rosaceum ceratum adigatur, & feruente cinere eliquescat, exulceratis pernionibus proficiet. Cymæ eius decoctæ manduntur, & yrinam cient. [Græcè habetur, ὁ δὲ ἐξ αἰνῆς ἀσπράγος ἢ βελβόσκουτος ἐσθὸς ἐστὶ δὲ διουρητικὸς. Id est, ipsius Asparagus, &c. Plinius cymas dixit, vterque autem turiones siue thyrsos caulis inter folia ex summo Rapo emicantes intelligit.] Semen antidotis & theriacis, præsertim quæ sensum doloris auferunt, anodyna vocant, idoneum est, [τὸ δὲ σπέρμα ἐστὶ ἀντιδότης καὶ θηριακὸς ἀνοδύνης ἐσθέρων. Id est, semen antidotis & theriacis, quæ dolores leniendi vim habent admodum vtile est. Quare Ruellius minùs rectè ἀνοδύνη quæ sensum doloris auferunt, interpretatus est: sunt enim ea *ναρκώτικα*, id est, stupefacientia, quæ sensum, non propriè dolorem, tollunt eximia sua frigiditate. Anodyna verò quæ non extinguendo sensum aut stupefaciendo, sed partes relaxando, & demulcendo dolorem leniunt & mitigant.] potum contra venena salutare est: Venerem concitat. Rapum muria conditum minùs alimenti sufficit, sed multò magis appetentiam recreat. Diphilus Silphinius Medicus, Rapum, inquit apud

Ruell. not.

Athenæum, extenuat, acre est, ægrè coquitur, flatulæque gignit. Assum verò facilius coquitur, & valentius extenuat. Huius meminit Eubulus in Ancylone hoc pacto: Assandum hoc Rapum asfero: Item Alexis in Fanatico: Alloquor Ptolemæum dum frustra Raporum aslo.

Rapum sale conditum magis extenuat, quàm elixum, ac præcipuè si addatur Sinapi, vt ait Diphilus. Veteres autem, vt audiores cibi forent vsos Rapis fuisse acetæ & Sinapi conditis, planum facit Nicander libro 2. Georg. his verbis:

Abscinde radices Raporum, & corticem nondum exuccum,

*Illaque purgata minutim seca, & insolaru
Exiccata paululum, in feruentem cum demer-*

setis

Aquam, & abraferis, obrue multa muria:

Nonnunquam verò mustum album simul cum

acetæ metitor.

Par pari, & in ollis stipata Rapa sale tege:

Sapius autem inspersis vna passa acinis, pistillo

tritum

Sinapi mordax semen additur, cui si accedit

Aceri sax, halitu caput tentabit vel robustissimi-

um.

Sic condita Rapa è muria tu hauries, & cùm

tempestiuum erit, præbebis cibo indigentibus.

Potro eundem ferè Rapi vsum cum Diosc. tradit Plinius. Est & Rapo, inquit, vis medica. Perniones feruens impositum sanat. Item frigus vclit ex pedibus aqua decoctum. Et ius feruens podagræ etiam frigidis medetur. Et crudum tusum cum sale cuiusque vitio pedum. Semen illitum & potum in vino, contra serpentes & toxica salutare esse proditur. A multis verò antidoti vim habere in vino & oleo. Democritus in totum ea abdicauit in cibis propter inflationes. Diocles magnis laudibus tulit, etiam Venerem eb eis stimulari professus: item Dyonisius, magisque si Erucæ condirentur. Totum quoque articulorum dolori cum adipe prodesse. De Rapis verò vt cibus idem ita scribit. Aliis vsus præstantior quàm his non est. Ante omnia namque cunctis animalibus nascuntur, nec in nouissimis latiant turis alitum quoque genera, magisque si decoquantur in aqua. Quadrupes & fronde eorum gaudent. Et homini non minor rapaciorum (melius ex vetere codice legas Rapitiorum) suis horis gratia, quàm Cymarum: flaccidorum quoque, & in horreis exiccatorum, vel maior quàm virentium. Ipsa verò durans & in sua terra seruata: & postea passa penè ad alium prouentum, famemque sentiri prohibent. A vino atque melle tertius hic Transpadanis fructus.

De isdem sic Galenus. Huius plantæ oleraceum quidem est quod terrâ extat, radix autem quæ terra continetur, dura quidem est nisi coquatur, & non esculenta: aquæ autem incocta nulla plantarum congenerum minùs nutrit. Hanc quoque variè vulgò apparant, aded vt acetæ vel muria condientes, in totum annum ipsâ vtantur. Succum autem in corpus distribuit mediocri crassiore. Proinde si quis ipsâ liberalius vescatur, succum crudum asseruabit, potissimum. si ipsam minùs iusto in ventriculo confecerit. Quod verò ad ventrem attinet, nemo ipsam, neque deicere, neque sistere dixerit, præsertim cum cocta bellè fuerit. Coctionem enim diuturniorem postulat: ea que est laudatissima, quæ cocta bis fuerit, Quod si sumpta erudior fuerit, concoctu est difficilior, ac ac flatulenta, stomachoque noxia. Nonnunquam

vsus.
Diosc. l.
supra

quam autem & ventrem mordicat. Præterea scribit Galenus Rapi semen Venerem excitare, vt pote spiritum flatulentum procreans. Sic & radicem coctu difficilem esse, inflare, & semen generare.

His adiungenda Symeonis Sethi de iisdem sententia. Rapa admodum nutriunt, inquit, vrinam ciunt, inflant, genitale semen gigunt, fauces leniunt atque thoracem. Crebrior illarum vsus crassum humorem generat, & obstructions iecoris parit. Ventrem nec sistunt, nec mouent. Si cum aceto & sale edantur, appetentiam excitant. Horum semen tritum, & haustum magna copia Venerem suscitatur. Aiunt enim qui hoc ipsum semen cum calamintha & lemnia terra sumplerit, eo die neque veneno, neque venenati animalis morsu lædi. Appensum inguinum morbis peculiari quadam proprietate medetur.

Rapi domestici, authore Matthiolo, radix exalciat & humectat. Semen verò calidum est, & siccum: cum autem etiam sit amarum, abstergit, aperit, digerit, atque flatus gignit. Constat experimento, semen valere ad variolas & morbillos: nam potum semidrachmæ ponderis, morbillos latentes ad cutim expellit.

Valet, inquit Schvv. semen Rapi longi ad faciliorem Scabiei, Morbillorum & variolarum eruptionem. Nam humores ad cutim propellit 3. pondere potum. Rapi orbiculati sub cinere calente assi infimus orbiculus calidissimus, post aures applicitus magnâ efficacîa reuellit, capitifque & dentium dolores citissimè sedat magno secreto. Raporum longorum assatorum succus cum Saccharo ad tussim infantium vsus non contemnendi.

Rapæ non solum omnis status hominibus cibo & alimento, sed & quadrupedibus & cunctis animalibus pabulo nascuntur. Quid? quoddam & Anseres, Anatesque fronde eorum gaudent. Decocta per se radix latiat, inflationem parit, flatusque, humentem ac fluxam carnem creat, modicumque alit. Quamobrem vt id vitii emendetur, solent nonnulli eam cum lacte decoquere, vt palato magis arrideant, & efficacius nutriant. Nec desunt qui Rapa condiant, sicuti & Brassicas capitulatas.

Baptista Fiera de Rapis, & Napis ita cecinit.
*Sunt calida & rigido gauderia frigore Rapa,
Humidus hinc illis turgidulisque liquor.
Gloria Nursinis, siti entes cedite Napi
Educat ipse licet vos Amicernus ager.
Cum sapiant Veneri magis hæc si crassa & obesa
Cæna ea postremo lenta sub orbe serat.*

Ex Rapis, apud Crescentium fiunt composita cum aqua, vt pro coquina tempore hyemis & quadragesima habeantur: vt etiam alia cum Aceto & Raphano, Sinapi, fœniculis & sale: quæ apud ipsum videri possunt.

RAPVM SILVESTRE *ραγυλλη α'ρεια*
Veteribus.

CAP. III.

Rapum silvestre [*ραγυλλη α'ρεια*] in aruis nascitur, inquit Dioscorides, frutex altitudine cubitalis, ramosus, in summa parte læuis: folia habens læuia, digiti latitudine, aut etiam maiora: fructum in siliquis [*λεβοις*]: verum apertis seminum inuolucris [*περικαρπιων*], alia intus siliqua capitis species est [*κεφαλοειδης λεβος*], in qua sunt semina nigra, sed intus alba. Ammiscuntur in smegmata faciei & reliqui corporis, quæ ex farina Lupini, aut Tritici, [*πυρινον*], aut Lotii, aut Erui fiunt. Hanc autem Dioscoridis descriptionem

corruptam esse scribit Dodonæus, siquidem ea quæ de leuitate caulium ac foliorum, & seminis nigredine, ac interiore eius medulla candida traduntur, aliò pertinere dicit. Ast ego cur sententiam Dodonæi probem non video.

Sylvestre Rapum siue Raporum 3. species, auctore Plinio, in aruis maximè nascitur, fruticosum in longitudinem radice procurrente, Raphani similitudine, folio auguloso, scabroque, semine candido, duplò maiore quàm papaueris, succo acriter: qui circa messem exceptus oculos purget, medeaturque caligini admisto lacte mulierum. Hoc ad læuigandam cutem in facie, totoque corpore vtuntur, mista vrina pari mensura. Erui, hordei, Tritici, & Lupini radix ad omnia inutilis. Quæ postrema in publicis exemplaribus depratissima sunt: ea enim verba, mista vrina pari mensura & cætera, ad ea de quibus hic agitur nihil prorsus faciunt. Quare ex Dioscoride sic corrigenda. Hoc ad læuigandam cutem in facie totoque corpore vtuntur, admixto in smegmata, quæ ex Erui, Lolii, Tritici, aut Lupini farina fiunt.

Placent quæ Casalp. de Rapo sylu. prodidit his verbis: Plinius tertiam inquit esse Rapi speciem, quod idem Theophr. innuit. At Diosc. longè aliter describit Rapam silu. quam in hoc genere nequaquam adhuc vidi. Nec vllam adhuc Turn. comperit plantam, quæ per omnia Rapi silu. descriptionem expleret. Etli enim Præceptores secutus, Rapunculum vulgatum esse, Rapistrum, seu Rapum silu. Dioscoridis putarit, penitiùs tamen perpensâ descriptione, in multis non conuenire deprehendit, Quocirca cogitur & Matthiolus Fuchsii sententiæ refragari, qui manifesto errore putat Rapum silu. esse Rapunculum vulgò dictum: quippe quod illi minimè respondeat. Nondum noui, ait Anguill. Rapum silu. licet sit, qui dicat se scire in Italia prouenire, ego nunquam vidi.

Quod autem Matth. asserit silu. Rapis scateri vbique Hetruriam, nullis reclamantibus notis. Cur obsecro eas notas non clariùs ostendit? Cur in post. com. non patefecit? cur aliud Rapum silu. tradidit. Sed hæc Rapa siluestria qualia sunt, videamus.

RAPVM SILV. MATTHIOLI.

CAP. IIII.

Rapi silu. imaginem, quam hic (ait Matth. in post. com. Italic. cum mag. figuris, vbi Rapo Saluatico: & Lat. ac Epit. vbi Rapum silu. Sed non Diosc. Et H. Germ. vbi waldruben vocat) appingi curauimus, etli syluest. Diosc. Rapum non referat, refert tamè plurimum domesticum. Rapum sylu. nostrum, frequens in Bohemia in agrorum

Did. not.

Semen calidum

Plin. corr.

Matth. not.

Descriptio & Synon.

Rapum sil. non Diosc. Locus

Disf. lectio

Virg.

Matth. mor.

marginibus nascitur: exit folio, caule, flore, semine, domestico simile, sed agrestioribus foliis. Radix illi inest Raphani modo longa, crassaque, sed sapore per omnia domesticum refert. Legitimum nasci copiosum in Hetruria diximus non quod ipsum vsquam à nobis visum sit, sed quod id ex aliorum relatione intelleximus. Nostri semen cum insigniter amarum habeatur & absterforia sit facultate præditum, alterius loco securius illini poterit, ubi cutem detergere fuerit opus: quin etiam necandis vermibus vtile quoque fuerit. *hac ille.* Sed quantum fidendum sit picturis, assertionibus & descriptionibus Matthioli, vel vnicus hic locus satis demonstrat, non visam plantam dicit nullis reclamare notis à Dioscorideis: quæ occasio, vt suspicor, eius Rapum non differre ab eius Lampfana, ac etiam ab Eryfimo [per quæ intellige Rapistrum nostrum] ei non bene notis: quam opinionem augent, quod Glossatores, Patrocinatores & Simix Matthioli verbotenus eius duntaxat meminerint, nec demonstrarint veras notas quibus possit discerni à Rapistro. Vix etiam puto Lacunam scire quod scribat, quando dicit, *Nabo siluestre sunt crassi & corpulenti, non tantum quantum satiu.*

Lobel. & Pena Adu. Rapum sylu. non bulbosum. Est frequentissimum præsertim apud Flandros, Germanos, qui serunt hoc, quod folia bobus pabulo cedant. Luxuriat enim tanto foliorum numero, vt radix iam non tuberosa aut Raposa, sed exilis nec ventriosa, vsquam sit, aliò qui satiuæ rotundæ turbinatæ non dissimilis, sed discretu facilis, crispiore, rugosioreque folio & c.

Lobel. Obs. Rapum sylu. non bulbosum, Hisp. *Nabo saluage.* Adu. p. 66. & Icon. 198. Teut. 216. Licet Lobelius assumat figuram Matthioli Rapi sylu. aliter paulò tamen syluestre aut aruorum Rapistru describit: quæ tamè de Rapo sylu. scribit possunt conuenire Rapistro, quod an ei bene notum reuocauimus antè in dubium.

Tabern. Icon. & hist. Rapum sylu. *Wild Rüben:* Figuram habet Matthioli non nihil mutata, & nihil præterea particulare.

Gerard. Angl. l. 2. c. 2. Rapum sylu. *Wilde Turnepes.* Tabern. iconem habet Gerardus.

C. Bauh. in phyt. Rapa 3. sylu. & apud Matth. Rapum tertium, Rapa sylu. non bulbosa, Rapum filu. Matth. Rapa sylu. Cæsalpino. Ego igitur aliò refero Cæsalpini Rapum sylu. nempe ad Sinapi Echinatum.

NAPVS.

CAP. V.

Descriptio

Napus satiuus caule assurgit cubitali & altiore, multis alis concauo: folia parte infima pinnis caulem ramosque amplectuntur, pediculis destituta, aut iis membranis hærentia: & inferiora quidem sinuata, superiora verò non item in acumen desinunt: flores lutei Brassicæ: semen quoque simile aliquatenus in siliquis longis, at radix rapitia est, minus tamen in ventrem extuberrans, altiusque demissa, sapore carnis compatiore candidæ acrisculo.

Bunias

Ruellius

Napum Buniadem Græci nominant, omnibus olim cognitam, nunc Medici, pace tamen eruditorum dixerit Ruellius, prorsus ignorant: Sed mirum cur Ruell. non describat, & plantam, vt dicit, prorsus ignotam, notis suis non manifestet.

Apud Athenarum habetur Theophrastum *Couydas* quidem non nominasse, cum Nicander eo antiquior eius mentionem fecerit, sed quoddam Rapum marè vocasse, quod fortasse Bunias sit. Nusquã porò, quod legerim, Napum descripsit Diosc., neque Plinius. licet hic ex Theophr. genera eius quinque faciat, de quibus sub Raphano.

Raphanidas enim Theophr. Plinius Napos esse putauit, atque ita transtulit. Plinius porò velut horum quinque Naporum generum oblitus, duas rursus differèntias facit, vt alter *Bouyias* de quo lib. 27. agemus, alter *Couydas* appelletur, vtrumque confundens. De hoc inquit: Naporum alterum genus Buniada appellant, & Raphano & Rapo simile. seminis præclari contra venena. Ob id in Antidotis vtuntur ipso.

Plinius

Quia autem Napi in Raporum genere videntur esse, & Rapo similes (foliis enim & radice Raphanos referunt, caule verò floribus & semine Rapum æmulantur,) idè opinor Galenum, inter Rapu quæ *γερραλίας* vocatur, & Napum quæ *Bouyias* nullum statuisse discrimen, vt fufius iam supra dictum.

Huc accedit autoritas Turneri, dicentis. Galenus Napos sub Rapis videtur comprehendere, nusquam enim in lib. de simpl. facult. factam inuenio mentionem, Præterea Paulus Rapum & Napum coniungit. Et hinc fortè Cordus Napos Rapis congeneres esse scribit, densiores tamen, actiores, & minores. Inueniri etiam luteo & croceo colore Napos in Bordueldiano Brunsvicensis Ducatus agro, quibus præcipua laus & autoritas attribuitur.

Trag. Alterum satiuu Rapi genus, planè à vulgari diuersum, Rapum satiuum alterum oblongum [prælongum dixisset, si memoria labi non voluisset] siue Napus, *Steckrüben, Baumholdes Rüben, Stickerüben, Brotfeldische rüben* [malè, ab oppidulo enim *Borfeld* / ubi nascuntur, Brunsvicenses *Borfeldische* nominant:] Verus Napus Veteru, Græcè *Couydas*, Serap. Selien dictus.

Napium

Matthiolo & Fuchsio genera duo sunt, variè interim diuidunt. Fuchsius enim in satiuu & siluestre distrahit. Napi, inquit, siue Buniadis, quem Galenus & alii Veteres in Raporum censum reponunt, duo sunt genera, siluestre & satiuum. Satiuum quod forma proximè ad Brassicam tertiz speciei accedit, radicemque longiorem obtinet: Germani huius generis Napos *Tricken steckerüben*, nominarunt. De siluestri mox agemus. Matthiolus in album & flauum his verbis: Napi Theophrasto (vt somniat Matth. non enim recordatur Naporum Theophr.) & Plinio plura produnduntur genera, quanquam ego mea tempestate duo tantum repererim, nempe album & flauum.

Flauj

Flavi tamen si albos crassitudine superent, magisque colore placeant: sunt tamen inspidiores, & gustui od id minus grati.

Napus lutea & alba

Matthiolum sequitur Lacuna, qui duas quoque tradit species, albam, quam praesertim in Italia, & luteam, quam in Hispania, ut teneriorem, qualis est ea quae provenit in Somolliera.

Dodon. Gall. Napus hortensis, siue domestica, Lat. Napus.

Napus quem *Nanonem* vocant, inquit Casalpini, radix est in longitudinem extuberans, acrior rapa, amarior raphano: color aliis candidus, aliis buxeus.

C. Bauh. phyt. & apud Matth. Napus i. siue fatiua. Napum radice nigra legimus in horto Montbelg. Ill. D. V. Virtemb. quem colit Frater Io. Bauhinus.

Gerard. Iconem Rapi totundi Tabern. posuit pro Buniade. Iconem autem alteram Tabern. Rapi minoris, ille posuit pro Radicula fatiua minore.

Nomina linguarum.

Græcis, *Bovias*, non *Bovion*, Lat. *Napus*, Germ. *Stickerüben* / *Stickerrüben* / Saxon. & Brunf. *Bordfeldische rüben*. Belgis, *Parüschë rüben*. Gall. *nauet* & *naueau*, Ital. *nauoni* & *napo*. Hisp. *nabicas*, *naboltengo* & *del gado*. Angl. *Nanew*. Hung. *Baro repa*. *Bovias* appellatio nem à tumente figura, quam praesertim haec planta, Græci deflexerunt: namque radix eius in amplitudinem excrescit, & in rotundum extuberat. Clivos, colles, verrucosaque loca *Bovias* nominant.

Locus.

Napus de uexam amat, & siccam, tenuisque propiorem terram. Itaque glareosis fabulosisque aruis melior exit. Plinius pro Rapa de Napis haec meo iudicio scripsit. Napi verò Amiterni, quorum eadem ferè natura, gaudent æque frigidis. Et alio in loco. Palma Romæ Amiterninis datur, inde Nursinis, tertia nostratibus. Et Martialis Nursinas pilas appellat his versibus:

Nos Amiternus ager salicibus educat hortis.

Nursinas poteris parcius esse pilas

Satio.

Seritur, transfertur, semenque perficit, eodem quo Rapum tempore. Rapum etenim transferri, & in alium locum desigi debere ex cuius semine nasciturum expectatur Rapum, certum est: eodem modo & Napus translationem desiderat. Nota tamen [ut cap. de Rapis iam annotatum] ex Plinio, quod Naporum medicina fit, siliquas vnà serere. Quo si omisso iam natæ Erucæ sint, remedium est Absinthii vsus, decocti inspersus, & Sedi quod Aizoum vocant. In horto fatus celerrimè nascitur: tertio enim die erumpit, De Napis vide plura capite de Rapis, vbi quæ ex Columella citantur, his omnia conueniunt.

Tempus.

Buniadem habemus in Horto E. C. nec frequens aliàs est Montbelgardi. Monspelii copiosum vidi florentem Vere: Lugduni & Geneuæ Aprilis copiosè in cibis vtuntur, vti & Patavii vbi *Nauoni* vocant.

Vitæ.

Cocta Napi radix inflat, ut rectè scripsit Dioscorides, modicum alit. Semen eius potum venenorum vires hebetat, ob id & antidotis admiscetur. Conditur muriâ radix. Galenus medicamenta simplicia, quæ in theriacam adduntur expendens, siluestris Napi semen ex Creta sumendum esse ait. Cui omninò ad stipulandum esse censet Matthiolum, quoniam Andromachus, nec fatiui, nec siluestris meminit, sed dulcis seminis Napi, quod de fatiui semine potius intelligendum videtur, quia in agresti nulla dulcedo inest, sed potius acris quedam amaritudo: in fatiuo verò contra. Praeterea Iunior Andromachus, item Democritus

Tom. II

Napi tantum semen requirunt. Quibus accedit Dioscoridis autoritas, scribentis Napi semen si praebatur, lethalia venena inefficacia reddere, & antidotis admisceri. At fortasse Galeno comperitum erat siluestris ex Creta semen peculiari quadam virtute aduersus venena pollere, atque ob id in theriacam addendum, quo tamen si destituamur fatiui semine vtendum in antidotis esse censet Matthiolum. Id semen etiam, eodem Matthiolo auctore, necat interaneorum animalia ex limonum aut arantiorum succo potum: ex adianthi siue lentium decocto cum alta exanthemata, tum sublimia illa, quæ vulgò Morbillos vocant, ad cutim pellit, tum quoddam ab imis corporis partibus ad extimas partes morbificam materiam ducit, tum quoddam propria vi morbi malignitati resistit. Datur vtiliter cochlearis mensura ex vino, addita seminis lini drachma, ad ciendam vrinam. Ventriculi cruditates vomitione extrahit, si ex oxymelite & tepete aqua hauriatur. Summopere etiam prodest multis diebus eius seminis drachmam ex marrubii decocto propinare ictericis, & aquæ intercuti incipienti. Externè Naporum idem vsus, qui Raparum. Napus in secundo ordine calidus est, & in primo humidus.

NAPVS SILVESTRIS.

CAP. VI.

Flores, siliqua, *Descriptio*
semina, Satiue proxima sunt: folia crebrius dissecta, laciniataque, nullis iudem pediculis cauli annexa. Verum radix sylvestrem naturam sapit minor, & pollicis articulum parum superans, turbinata, saporis acris.

De Napo sil. *Rapi silu. semen pro Buniade de Suro patet.*
 hæc Ruellius. Medici nunc suffecto quodam siluestris Rapi seminio, Buniadis vice abutuntur.

A rutibus tamen quedam herba colitur Rapo, radicique similis, quam *Nauetam* appellant, foliis Rapi, læuioribus, post adolescentiam Erucæ modo laciniatis, cubitali scapo aut interdum altiore, radice minuscula, floribus eidem proximis, Rapitio caule cubitali vel akio-re, cuius foliis non secus atque rapaceis vescuuntur agri, praesertim cum rusticos olerum inopia premit. Ea tum cocta tum cruda aceto & sale condita deuorant. Nec eam crebro frondium auulsa coercent, quominus in caulem erigatur, quod in Rapis fieri certum est, ut in radicem incrementa capessant, sed in scapum attolli patiuntur: nam vberiore seminis prouentu non mediocrem questum faciunt. Semen huius calfactum trusatilibusque molis pressum magnam olei vim remittit, quod non ad obsonia modò, sed ad lumina quoque lucernarum vtuntur. Auiculas caueis reclusas, Cardueles, Miliarias, Frigillas, & id genus similes semine huius apud nos aucupes alunt.

Bbb

Fuchf. Napi alteram genus siluestre, Germ. *Rasf* *fiedrüben*, foliis suis *Erucæ* non dissimile est, radice ampliore & rotundiore.

Tragus *Rapum*; siue siluestre, *Wild rüben* & *feld rüben* / sine icone, cui eadem tribuit, quæ *Ruellius* *Nauetæ*. Tertium, inquit, *Rapum* vulgaris sativi syluestris est species, quæ cibo non usurpatur. Seritur illa quibusdam in locis, maxime apud *Mediomatrices* [his enim nubes è quibus nostris regionibus oleum conficitur, non in magna copia nascuntur,] seminis è quo oleum isti conficiunt gratia. Quod ad formam attinet, æquat hoc *Rapi* genus syluestrium *Pyrorum* magnitudinem, gustu amarum. Hortulani nostri in Autumno serunt, Aprili deinde mense, veluti & sativum *Raporum* genus, caules illius longi profiliunt, flore comantes violis simili, luteo, copioso, *Sinapis* instar. Folia eius antequam excaulescit satis molliora sativo genere, & viridiora, qui sit vt Martio mense inter cætera olera decoquantur. Semen habet nigro *Sinapi* persimile.

Dodon. Gall. qui depingit, *Napus* siluestris. Lat. qui iconem omittit, *Napi* silv. species, Gallie rurbus *Nauita*, *Ruellio* teste, appellata. Quæ ex non transplantati semine nascitur & foliis & caule, reliquisque *Napum* æmulatur, sed radice non crassa, oblonga quidem, & haud magna.

Aduerf. *Lobel.* & *Penæ* fuerit fortè *Bunias* siue *Napus* silv. quæ conquerantur deceptos *Plinium* ac *Matth.* quasi cum *Bunio* confuderint. *Plant.* Icon. 200. *Bunias* silv. *Napus* flore luteo T. 238.

Gerard. *Bunias* silv. *Lobeli* *Wilde* *Wänew.* Icon posita à *Gerardo* est apud *Tabern.* iconum p. 406. pro *Rapo* longo minore *Lang* *Stoppfel* *rüblin*.

C. Bauh. *Phyt.* & apud *Matth.* *Napus* 3. siue silv. ex non transplantatorum semine etiam nascitur.

Camer. apud *Matth.* Si *Napi* non transplantantur, vt *Rapæ* siluestres fiunt, & possunt vocari silv. *Napi*. Hactenus non obseruavi lectione vel auditu *Napos* transplantari.

Rapum silv. *Schvv.* *Rapum* silv. *Rapaceum* semen, *Oris* *famen*. Autumno seritur seminis causa. Aprili floret succrescente semine copios. Ex semine oleum extunditur pauperum culinibus inseruiens. Auicula eo pascuntur etiam. Ego suspicor intelligi *Napum*.

Tempus
Vsu.

Locus

Seritur in agris ad oleum, habemus etiam in horto *E. C.* In agris *Montbelg.* & vicinis pulchre florere conspicitur mense Aprili & Maio: radices subrotundæ sunt, modò longiores, quæ non solent ad cibum assumi, sapore *Rapi*. Folio autem magis accedit ad *Napos* vel *Brassicas*.

RAPISTRVM FLORE LVTEO.

C A P: VII.

Descriptio

Tanta *Rapistri* lutei, vbi adoleuit, cum *Sinapi* affinitas vt obiter intuentem fallat: radice alba lignosa: caulis cubitalis & bicubitalis, in ramos crebros diuisus: folia *Rapitia*, sed quæ attrita non acri illo *Sinapis* odore nares feriant, sed oleraceo penitus: flos luteus, minime diuersus: at in siliquis longè maximum discrimen: siquidem eæ in *Rapistro* duplò longiores conspiciuntur, quàm in *Sinapi*, nec vt illæ quadrangulæ compressæ, sed multangulæ & turgidulæ: quibus dehiscensibus semina comparent similiter membranulæ mediz adhaerentia, sed numero

plura, eaque lucida & nigra, cum *Sinapis* sint ruffa nec vllò nitore perpolita, quibus tamen acrimoniâ parum admodum cedunt. Nostra figura *Fuchfianæ* non in omnibus placet, priora folia sinuata non benè demonstrat.

Ex *Plinio* & *Theophr.* ipsaque aded qualicumque *Dioscoridis* descriptione colligit

Cornar. *Irionem* non esse aliam herbam, quàm eam quæ inter segetes, *Hordei* maxime & *Aueng.* nascitur, & à nostris *Hederich* vocatur, respondens descriptioni *Erysimi* (*Irionis*) *Dioscor.* vt patebit conferenti cum ea quam ponemus postea post *Erucas*. *Lampfana* à *Diosc.* nullis notis describitur, inquit *Matthiolus*, quare dixerim cum *Plinio* inter silv. *Brassicas* *Lampfanam* esse, pedalis altitudinis, hirsutis foliis, *Napi* simillimis, nisi candidior esset flore. Nascitur hæc frequentissima in *Hetruria*, *Apulia*, atque plerisque *Italiae* locis, is præsertim campis, qui aratrum eo anno minimè sensere, tamen nobis hac tempestate non fuerit, nisi urgente anno a penuria in alimentorum vsum recepta. In *Hist. Germ.* *Wilde* *föl* *Lampfana* floribus pallidis quales *Brassicae* aut *Rapæ*. *Egregii* interpretis *Dioscor.* officio fungitur *Commentator* qui ait *Diosc.* non describere *Lampfanam*: ipse etiam nullam descriptionem exhibet contentus figurâ, de qua dubitant *Glossatores* & *Patrocinatores* nec quicumque certi proponunt, quod non mirum. In *Com.* dicit *Matth.* flore esse *Napi* candidiore ex *Plinio*: In *hist. Germ.* flore pallido: *Glossator* appingere videtur flores & siliquas *Rapistri* flore albo, idem facit *Patrocinator*, non tamen intelligit plantam, sed eandem nobiscum nempe *Rapistrum* flore luteo. *Matthiolus* præterea videtur capite de *Irione* seu *Erysimo* eandem plantam confundere in icone, folia enim & flores ac nomen Germanicum videntur cõpetere *Rapistro*: ac talem fuisse opinionem *Glossatoris* satis apparet: diuersa *Patrocinatoris* vt dicetur sub *Erysimo*.

Camer. ad *hist. Matth.* *Germ.* *Hederich*. *Erysimum* vel *Irio* i. Figura ex *Fuchfio* non competit descriptioni *Matthioli*.

Lonicer. *Hederich* / *Heidenrettich*, *wilder* *Senff.* *Armoracia*, *Raphanus* silv. officin. *Rapistrum*, *Cheria*, *Ponticis* *Arinon*, *Leucon*: flore luteo interdum albo. Meminit idem c. 195. lib. 5. *des gelben wilden senf* [*Sinapi* silv. *Lutei*,] quod quò referamus non videmus, nisi sit *Rapistrum* hoc luteum, figura tamen non placet pro *Rapistro*.

Getner. hort. *Rapistrum* passim in aruis nascitur, idem quod *Lampfana*, vel cognatum agreste olus. Item in cat. *Erysimum*. *Raphanus* silv. *Græcis* *Cheria*, Latinis *Armoracia*, aliis *Leucon*, officinis

Matth.
C. Bauh.
Camer.
notantur.

Erysimum
Gel Irio.
Lampfana.
Sinapi silv.
luteum.

Cheria.

cinis hodiè Rapiſtrum, ἢ ῥίσα apud Theophr.
Hederich.

Armoracia.

Sunt autore Caſalp. Armoraciae radices filueſtres paruae ac praedurae floribus luteis, ceteris iisdem cum Radice ſive Raphanide.

An Anguill. Eryſimum vulgare? An eidem Lamplana notiffima nomine: apud Mediolanenſes di Landri, & Abruffios di Laſana, & in Graecia maximè in Creta vocatur Lamplagida.

Dodon. Gall. Rapiſtrum Neotericis, quibuldam Sinapi ſilueſtre. Gall. *Velar* aut *Tortelle*, Germ. *Hederich*: Belg. *herich*. Videtur Eryſimum Theophrasti, quod Gaza vertit Trionum: non autem Eryſimum aut Irio Dioſcoridis. Lac. in fol. Rapiſtrum, nonnullis Sinapi ſilv. Germ. *Hederich*. Figuram Fuchſianam retinet, nec amplius Eryſimum Theophrasti dicit.

Rapiſtrum (aiunt in Aduerſ. p. 66. Lobel. & Pena) aruorum vulgò vocatum è Raporum cenſu eſt, paſſim viarum margines & ſegetes ornans, vbique praefertim Septentrionalium, floribus luteis numerofis Braſſicae aut Rapae, in caulibus ſeſquicubitalibus folia inſunt Lamplanae aut Rapi ſilv. Braſſicae virore & laeuore non Erucae, vt debentur Irioni Dioſc. radice tenui, neutiquam fibroſa, guſtu item Rapi ſilueſtris, cuius facultates prope ſortita eſt, ſed vehementiores, tameti vsus neglecti aut ignoti. Neutiquam eſt Eryſimum Dioſc. certè admodum affinis eſt Napis & Sinapi: tuſum namque ſemen Sinapi ementitur & vsus explet ruiticis. Item pag. 69. Item p. 70. *ῥαυ. λαβ.* [Italis di Landri & di Laſana: Gallis *Sauues blanches*, quaſi Sinapiſtrum album] Napum ſilueſtrem vocant olim. Oluſ ſylueſtre Plinii quo vixerunt Iulij Caſaris milites, perpetuam Theophrasti Eryſimum putatum à Dodonæo. Columella hanc intellexit Lamplanam. Senenſis inferſis alienis plumis ambigenus euolat: *Miramur Nos* Aduerſaria dicere Rapiſtrum folia habere Lamplanae, cum iſtis autoribus ſit Lamplana: Praeterea ea dicere, folia non eſſe Erucae, cum dixerint Rapum habere folia laciniola Erucae: Neſcimus etiam cur ſcribant habere folia Braſſicae virore & laeuore, conſiderent quibus nota planta, an talia ſint folia: Hinc nobis oritur dubium, an Rapiſtrum diuerſum ſit ab eorum Rapo ſilv. non bulboſo.

Dodon not.
Matth. not.

Lobel. &
Pena notatur.

Hiſtor. Lugdunenſ. Lamplana Matthioli. Et Lamplana vera, falſò Theophrasti Eryſimum Dodonæo. Item Irio Matthioli. Tres figurae vnus plantae, prior inepta ex Matthiolo, & tertia ex eodem, qua videtur compoſita ex Rapiſtro.

H. Lugd.
not.

Tabern. Icon. & Hiſt. Lamplana flore melino: *Acker ſöl mit bleich geelen blümen*. Tabernamontani Compiler non demonſtrat qua in re differat Lamplana eius ab Armoracia ſive heidenreſtig.

Tabern. co-
piat. no-
antur.
Gerardus er-
rores.

Icon. Armoraciae Tabern. per Gerardum Anglum poſita eſt pro Raphano ſilv. *wilde radich*/ flores ferens luteos, verum, vt poſtea dicemus, Tabern. dicit de ſua Armoracia, vocari Rapiſtrum album: Gerardus praeterea pro Lamplana & Doſte creſſes ponit iconem Lamplanae Tabern. verum ille ſatis indicat ſe ignorare quod ſcribat. In deſcriptione tradit flores eſſe Hieracii, in Icone verò & in planta quam repraeſentat flores non ſunt ſimiles Hieracio: hoc etiam annotandum, Lamplanam quorundam flore Hieracii non eſſe referendam ad Naſturtium ſive Creſſes Anglorum, vt ipſe facit.

Tom. II.

C. Bauh. Phyt. Rapiſtrum i. ſive luteum: Matth. Lamplana: variat foliis, aliquando habet ſinuata, aliquando non incifa, vnde quidam duas ſpecies conſtituere volunt. Apud Matth. Quae pro Lamplana à Matthiolo pingitur, Rapiſtrum eſſe aruorum ex eius epiftolis ſalis liquet. Hoc Rapiſtrum à ſimilitudine cum foliis Rapae dictum videtur: eſt flore luteo, eſt albo, aliquando etiam purpureo: i. Rapiſtrum luteum, Lamplana Matthioli. Frater ponit figuram Matth. à Camerario auctam ſiliquis & floribus vt mihi perſuaſeo Rapiſtri flore albo.

Schvv. Rapiſtrum luteum: *ῥαυ. λαβ.* Cordo & Raphanus ſilv. Lamplana Matth. Lamplana Dioſcor. Tabern. *Geelhederich* *Heidenreſtig* / *Schnödsenf* / *wild ſenf* / E Raporum ſilv. cenſu eſt. An huc referenda ſit Armoracia Schvvenckfeldii dubitamus, (quam ſ icon Tabernamontani poſſit conuenire,) quia Tabern. dicit vocari Rapiſtrum album.

Rapiſtrum flore luteo, Lugduni obſeruauimus, florens menſe Maio, Geneuz Decembri, Baſilea cum flore & ſiliquis menſe Octobri, in vineis ad montem Mourets. Montbelgardi abundat in ſegetibus florens Iunio & Iulio, Auguſto cum flore & ſemine maturo; prouenit etiam in horto Ill. E. C. Plurimum, inquit Schvvenck. inter ſegetes hordeaceas & Rapaceas inuitis Agricolis luxuriat, vt interdum totos agros cooperiat Iunio & Iulio.

Locus &
Tempus

Reſiccantem autem ac extergentem, nonnihilque digerentem facultatem obtinet, Galenus apud Dodonæum hanc eſam malos ſuccos procreare ſcribit: Dioſcorides verò plus alere ait quam Runicem, & ſtomacho vtiliorem. Coquantur autem, eodem auctore, caules foliaque, & in cibum recipiuntur. Acrimonia pollet vt & Naſturtium. Semen feruens & acre guſtu, vrinam prouocat.

Vires

RAPISTRVM MONOSPERMON.

Rapiſtri monoſpermi ramum à D. Rychneio Medico Baſilienſi habemus cui flores lutei. Frater Caſparus eandem apud Matth. & Phyt. talibus deſcribit: Rapiſtro Monoſpermo ex radice longiuſcula albicante, parum fibroſa, caules pedales, quandoque altiores, rotundi, tenues, ramoſi, eleganter virescentes, leuiterque hirsuti exurgunt: folia humi ſparſa craſſa ſunt, Rapi foliis ſimilia, ad principium laciniata, dein ſubrotunda, leuiter ſinuata & ſubhirsuta: flores ſecundum cauliculos palmares & tenues, velut in ſpica diſpoſiti: quadrifoli, eleganter lutei aureiue, quibus ſiliqua ſuccedunt rotunda eleganter propter ſtrias, per eas quemadmo-
Bbb

Deſcriptio

dum in semine Coriandri discurrentes] in filamentum oblongum abeunt: quæ quasi gemine sibi insident, parte tamen superiore maiore, cum in ea semen paruum, oblongiusculum, sed unicum [vnde ei nomen] contineatur.

C. Bauh. apud Matth. Rapistrum 2. Phyt. quartum siue Monospermon. Huius semen nomine Lampfana monospermi D. Doldius misit, & hinc Basileæ in horto D. Zuingeri Maio mense floruit.

Locus & tempus.

Hoc ipsum postmodum, sed multò strigosius [illud enim culturâ elegantius] in agris quæ Augustam Rauracorum itur, ad iuram domum obseruauimus: idem sed humiliter & valdè ramosum, foliis paruis, eleganter virentibus, in agris circa Huringen ad Syluam inuenimus: & simile Monspelio vbi quoque spontè creuit habemus.

RAPISTRI GENVS AVSTRIACVM

Folia à radice spargit, hirtis pilis vndique obfusa, sed potissimum & vel magis in aversa parte, profundis segmentis laciniata, quæ & ipsa crebris denticulis serrata sunt. Caules verò omni hirsutie carent. Folia item superiora quæ ad ramorum exortum hærent tota glabra sunt, non tot nec tam profundis segmentis dissecta, inferioris quoque multò minorâ. Flores in ramorum extremis umbellati, lutei, Rapistri vulgaris, sed minores: Quos siliqua excipiunt. Hanc siccam nobis communicauit Agerius collectam in Austria inter segetes, non curauimus pingendam, quia non integra planta & quia nobis non benè notum Rapum silv. Matthioli, cuius figuræ non malè conuenire videtur.

RAPHANVS.

CAP. VIII.

Descriptio

Folia proximè ad Rapi folia accedunt, sic vt facillè verfatissimis imponere possint: paulò tamen magis sunt sinuosa: cetera etiã minus conueniunt. Raphano enim flos purpurascens, quadrifolius, apicibus luteis: siliquæ crassiores, pulposæ, in loculos tuberosos, conuallibus interceptos, distinctæ,

in quibus semen rubrum, acre: Radix crassa, longa, magnitudine varia, alba, vel rubra, gustu acri & mordaci, recto vix surgit caule, cubitum vnum aut alterum alto.

Dioscor. duo Raphani genera facit siluestre & sativum. Hoc alii Polyides Eryngium, Romani Radicem nostratam, Aphri Thorpath appellant.

Theophr. in ^{Raphanus} ^{Raphanis} ^{Radix Veteribus} plura genera Raphanum distribuit. Distingunt hæc, inquit, foliis, radicibus, coloribus, saporibus, reliquisque eiusmodi. Vt Radicis genera Corinthium, Cleonæum, Liothassium, Bœotium. Amplissimè Corinthia adolescit, quæ vel stirpe constat detecta: hæc enim sursum versus protruditur, nec vt cetera in ter-

ram ampliari solita est. Liothassia, quam Thraciam vocant, validissima aduersus frigora traditur. Bœotia dulcissima est, & figura rotunda, nec vt Cleonæa, prælonga. Quibus folia læuia, dulciores suauioresque sunt, quibus autem scabra, acriores. Genus præterea redditur, quod foliis Erucae simile constet. Radicis genera hæc notaerunt.

Athenæus Theophrasti locum hunc citat his verbis: Theophr. lib. de plantis quinque Radicularum (*ῥαφανίδων*) genera esse tradidit: Corinthiam, Liothassiam, Cleonæam, Amoricam, Bœotiam. Dicitur verò à quibusdam Liothassiam Thraciam esse: Bœotiam dulcissimam omnium, rotundam figurâ: in vniuersum dulciores esse, quarum læuia sunt folia.

Ceterum, quoniam quæ Atheniensibus *ῥαφανίς* dicitur, aliis nonnullis, vt & Calliæ apud Athenæum *ῥαφανίς* (quod autem Raphanum Radicularum dixerit ex Aristophane perspicuum est) appellatur: id obiter admonitum Lectorem velim, *ῥαφανίς* vocem plerosque antiquiores Græcos, vt ex Apollodoro Carystio docet idem Athenæus, libro 1. pro brassica vsurpasse: vnde Plinio erroris ansa, qui variis locis Raphanum cum brassica confundit, Raphano tribuens quæ Veteres illi de brassica prodidit, quemadmodum & lib. 19. cap. 15. napis tribuit, quæ Theophrastus lib. 7. hist. cap. 4. *ῥαφανίδων*, hoc est de Raphanis, tradidit his verbis: idem (Græci) Naporum quinque genera fecere, Corinthium, Cleonæum, Liothassium (non Liothassium, vt in vulgatis Theophrasti exemplaribus exaratum est) Bœotium, & quod per se viride dixerunt. Ex iis in amplitudinem adolescit Corinthium, nuda ferè radice. Solum enim hoc genus superne tendit, non vt cetera in terram. Liothassium quidam Thracium appellant, frigorum patientissimum. Ab eo Bœoticum dulce est, rotunditate etiã breui notabile, neque vt Cleonæum prælongum. In totum quidem quorum tenuiora folia ipsi quoque dulciores: quorum scabra & angulosa, & horrida: amariora. Est præterea genus siluestre, cuius folia sunt Erucae similia.

Ceterum, Raphani radix (autore Theophr.) quasi ex carne & cortice constat. Contra Plinius ait: Cortice & cartilagine constant Raphani: multisque eorum cortex crassior etiã, quàm quibusdam

dam arborum. Amaritudo plurima illi est pro eius crassitudine. Cætera quoque aliquando lignosa. Scripsit Moschio Græcus unū volumen de Raphano.

Vulgare & rotundum Raphani genus nobis esse videtur, inquit Tragus, quod Theophrastus Corinthium, Plinius Syriacum, vocavit. Quamquam & Bœotius Raphanus rotundus sit, teste Theophr. gustūque dulcior. At Raphanus prælongus quem Metensis ager fundit, Theophrasti nostrā sententiā radix est Cleonæa, Plinio Algidenfis appellata.

Fuchs. Raphanus sativa, Raphanus minor Officinarum.

Lonic. Raphanus, alius longus, alius rotundus. Matth. Radix illi varia, nam nonnullis longa, alba, teres, tenera, fragilis, nec admodum acris, quæ cæteris in Hetruria præstantior habetur: aliquibus crassa, Napi penè figura, altera longè durior, acrior, & gustui ingrator. Differunt quoque colore. Namque & alba & nigra, ubique ferè habetur. Sed hæc altera minùs frequens. Raphanus 1. Raphanus 2. Icones duæ apud Matth. vix mihi discrimen monstrare videntur.

Habet Camer. horti præter vulgarem Raphanum alium radice nigra, qualis frequens est Argentina. Et alium radice lutea.

Duæ sunt Raphanispecies ait Lacuna: Domestici, teneri, delicati, quibus vulgè vescimur: Siluestres, duri & asperi, Plinio Armoracia, Romæ dicti Ramoracia.

Gesner. not.

Oscitanter sanè ac turpi errore Gesner. horti, cum Bern. Dessenio Plinium secutus tria Raphani genera, crispum, læue, & campestre statuit: Brassicæ hæc Theophrastus assignavit. Sed quod à Plinio Algidense dicitur, longum, succosum, ac translucentum rectè in Raphanorum numero recensuit & esse scribit, in hortis inferioris Germaniæ tam frequens, vt nullum ferè aliud norint: hoc apud Batauo-Phrysijs in eam magnitudinem crescit: vt viderit quod triginta libras penderet. Quamobrem minimè mirandum, in Germania infantium puerorum magnitudinem æquare, Plinium scripsisse. Vulgaris est Raphanus, qui virilis brachii amplitudinem non excedit. Sunt autem hi translucenti: & adeò fragiles, vt in taleolas absque ferro constringi queant. Multùm ab acredine illa ac saporis vehementia, quæ secundum genus pollet, recedunt: & falsugine imbuti, linguam vsque adeò non vellicant. Alterum genus Rapi figurâ Syriacum appellatum, in superiori solùm Germania prouenit: vehementissimum & tenerissimum, nec multâ humiditate redundans: quapropter parciùs editur. Nam qui assatim ingerunt, præter frequentes ructus, rosionis quendam sensum in stomacho experiuntur.

Raphanum, inquit Amatus, Columella Radiculam appellat oleris vulgatissimum genus, herba caule vno arboreo ferè vt in Ruta conspicitur, asurgens: quare multorum Græci, *δενδρῶδες ῥαφανον*, quasi olus arboreum nominant. Nec Gaza Theophrasti interpretis aliter vertit. Huius tria Plinius memorauit genera, læue, crispum & campestre. Diosc. quoque trium mentionem facit, hortulani, siluestris, atque alterius Apios dicti. Amatus prælicenter in Raphani historia hinc inde oberrans dinagatur. Nunc enim falsis illis tribus Raphani Plinii generibus talpæ instar cæcus incedit: oculos mentis aperire debuisse, & considerasse hæc Theophrastum à quo Plinius sua mutuatur, Brassicæ tribuisse. Præterea Dioscorides non tria, sed duo Raphani genera fecit, quod per se clariùs est

Tqm. II

quàm vt ostendi debeat. Dioscor. enim lib. 4. Apium, montanum aut siluestrem Raphanum, ab alijs solùm ita vocari, tradit. Quæ occasio vt etiam ipse tanquam de toto genere diuersis, non tantùm capitibus, sed libris egerit diuersis.

Cæterùm non minùs turpi cæcitatibus notâ corrector eius, seu censor leuerus Rob. Const. inurendus est, vt qui errores hos non annotarit.

Cæsalpin. Radix vulgè à quibusdam Radicula Græcis, quasi radix perspicua: est enim tenella ac fragilis, candida, ferè translucida, flores purpurei aut candidi. Radicis plures differentie: nam quædam in longitudinem crescit, quædam in rotunditatem, has vulgè *Rauanellos* vocant, quorum alii cortice nigro constant, alii candido. Longarum quædam vasto cortice crasso, qui gratior est interno corpore: Hæc Armoracia vocamus, omnes sativa. Theophrastus Raphanida vocat, Theodorus Radicem vertit. Plinius, Raphanos vocat.

Turner. Genera sativi Raphani duo, *Radice longa*, passim in Anglia & Belgio, quibusdam *Radice rotunda*, Rapo non ab simili, frequentior circa Argentinam, nonnullis Radix Bœotia, alijs radix Syriaca, Angl. *Kounde radice* / *Rape radice* / rarò in Angliâ conspicitur.

Theod. Dorst. Raphanus minor vel communis radice interdum magna & oblonga, interdum verò rotunda & nodosa, flores fert candidos.

Aduers. Rhaphanus magnus & paruus purpureus. Lobel. Obs. duas habet figuras ex Matthiolo, vna hoc titulo Raphanus magnus Aduers. p. 67. primus Matthioli: alteri Raphanus minor purpureus Aduers. p. 67. secundus Matth. Figuræ mihi apud Lobelium videntur transpositæ.

Tabern. Icon. & hist. Raphanus rotundus, *Künder reitig* / Raphanus orbiculatus, *Scheibel reitig*. Duas icones ponit non indicans discrimen: Rapum referunt, potissimum secunda orbiculatâ radice.

Gerard. Pro Raphano orbiculato, *Kond radisch* ponit Iconem Tabernamontani: eandem & iconi Raphani rotundi inscripsit, Raphanus pyriformis, *peare fassion Radisch*: Præterea pro Raphano satiuo, *Garden radisch* ponit iconem Tabern. Rapi longi: pro Radicula sativa minore *Schmal garden Radisch*. Icon. Tabern. Rapi rotundi minoris siue *Künder Klappen* ei dicti.

Brunfel. Matth. in prior. comment. Ryffo, Camer. hort. Anguill. Gesner. de coll. stirp. & cat. *Raphanus*. Dodon. *Raphanis*, siue Radicula sativa, Radicula sativa minor. Hist. Lugd. Raphanus satiuus: Raphanus 2. Matth. Raphanus purpureus minor Lobelii.

C. Bauh. Phyt. Raphanus 1. siue maior, floribus purpureis aut candidis. Raphanus 2. siue oblongus: colore variat, noster albo est cortice: Italis rubello, cuiusmodi est etiam Montbelgardi. Raphanus 3. siue niger. Raphanus 4. siue lat. Raphanus 5. siue Byzantinus. Apud Matth. Raphanus præcox, alius serotinus: hicque albus & niger & rubens: albus, oblongus: ruber oblongus, qui fibras rubentes per substantiam discurrentes obtinet, habetur & radice lutea. Raphanus 1. Raphanus 2. Hæc *Frater*, cuius icones nota mihi videntur monstrare differentiam.

Nicol. Abr. à Frambois. Raphanum, *raisfort*, & Rapum, *raue*.

Theophrasto, Dioscoridi, ac Galeno, aliisque Veterum Græcè *ραφανος* dicitur: posteriores *ραφανον* appellant: Antiquiores autem & Attici, Brassicam *ραφανον* vocarunt. Latinis autem *ραφανος* Radix & Radicula dicitur: Offic. verò Rapha-

Bbb 3

Amat. not.

nus. Serapioni, annotante Trago, *Fugal*, siue *Fugiel*, Auerthoi *Alphagel*, Hebr. *Zenom*, Rabinis & Thalmudistis *Fugla*, & conuersis literis *Pilga*. Germ. *Bettig*, Belg. *Radys*. Gall. *Radis Raifort*: It. *Raphano* & *Radice*: Hisp. *Rauano* & *Rauanillo*, Angl. *Radisch*: Boh. *Rzetfew*. *Radicula semen Cælius* à Marcello Empirico Bacanon dici affirmat: similiter ab Aëtio. Cornarius tamen Cacanon legit. *Raphanus* quidem *ῥαφανίου* auctore Athenæo, id est, quod facile appareat, sibi nomen asciuit: nam tertio à satù die profilit. Radicis vocabulum, vt auctor est Varro, è Græcia venit in Latium, cum Veteres Græci radicem dixerint, quam nunc *Rhaphanum*. Nisi quis forsitan arbitretur nomen accepisse, quod ceteras amplitudine superet, vel quàm paucissimis magnitudine cedat.

Satio

Seri vult *Raphanus*, qualiter videtur est apud Plinium, terra soluta, humida. Finum odit, paleâ contentus. Frigore adeò gaudet, vt in Germania infantium puerorum magnitudinem æquet. Seritur post Idus Febr. vt vernus sit: iterumque circa *Vulcanalia*, (Aliis circa ortum *Caniculæ*, aliis *Calendis Augusti*), quæ satio melior. Multi & Martio & Aprili serunt & Septembri. Incipiente incremento, confert alterna folia circumobruere, ipsos verd accumulare. Nam qui extra terram emerfit, durus fit atque fungosus. *Aristomachus* detrahi folia per hyemem iubet, & ne lacunæ stagnet accumulare: ita in æstatem grandescere. Quidam prodidère, si palo adacto cauerna paleâ internatur sex digitorum altitudine, deinde in semem simumque & terra congeratur, ad magnitudinem scrobis crescere. Præcipue tamen salis [De brassica hoc *Theophr.* cap. 7. lib. 2. *Causs.*] astantur. Itaque etiam talibus aquis irrigantur, & in *Ægypto* nitro sparguntur, vbi sunt suauitate præcipui. In totum quoque salugine amaritudo eorum eximitur, fiuntque coctis similes. *Ægypto* mirè celebratur propter olei fertilitatem, quod è semine eius faciunt. Hoc maxime cupiunt serere, si liceat: quoniam & quæstus plus quàm à frumento, & minus tributi est, nullumque copiosius oleum.

Gaudet autem [auctore *Theophrasto*] frigidibus *Radix* [*ραφανίου*] & sic eam dulcescere putant, simulque incrementum in radicem non in folia verti. Austrinis atque serenis temporibus celeriter caulescit. Hyeme cum maxime viget radix terrâ obruta, vt nullum imbrem admittat, ac direptis quibusdam foliis mira crassitudine distenditur. Sed *Raphanus* quia nullam vim germinandi ab imis obtinet, alimentumque capit, quod non sursum transmittere apta sit: idcirco subtus crassatur, amplissimaque efficitur. Causa verd, vt nulla putredo, nulla corruptio accederet, humo congestitiz datur, quæ aquam arceat, & in totum, omne quod alienum est, admitti non patitur. Post æstatis *Solstitium* Iunio ac Iulio commodissime seritur.

Tempus & locus.

Raphanum vidi florentem Aprili flore cæruleo: Genez Nouembri, flore cæruleo & albo, ibidemque cum pauca cærulei parte Maio. *Basileæ* *Raphanus* est in vigore Augusto & Septembri. *Lugduni* principio Maii habent edules. In pago *femps* (inter *Basileam* & *Otmersheim* ad *Rhenum* ferè sito) vidi *Raphanum* radice rotunda *Rapi* instar: ita vt non facile quilibet distinguere possit, nisi gustu, quem cum mense Septembri degustarem, non videbatur differre à longo allato *Argentina*, vbi cum *Raphanum* quoque obseruauit: talem quoque vidi in *Masminster*,

quilocò humido creuerat, non poterat manu amplecti, ac sapore erat non admodum acri. *Patauii* habent rotundum, breue, album, non vsque adeò acrem & rubrum, sicut & nigricantem oblongum, satis magnum, valde acrem. In *Passauant* *Abbatia* *Lutrensis* in horto Domini *VValther* ab *Andlavy*, vidi crassissimum & maximum ad magnitudinem cruris exerescens: talem habemus in horto *Ex.C.* *Hortulanus* hyeme reponendum seminat, huius radix sub terra tota latet, ac tota hyeme ad cibum adaptari potest vsque ad Ver: vt & alterum longum, tenerum, album, extra terram eminentem: cuius radices habentur edules Iunio. Et hic potest dici longissimus & præcedens crassissimus. Longissimi habemus genus cuius pars extra terram eminent rubet. *Raphanum* aigrum attulit mihi *Hortulanus* *Ill.E.C.* ex horto *Gæpping*, duplicem, vnum paruum qualem aliquando vidi *Argentina* missum, & qui *Montbelgardi* etiam prouenit in horto *Ill.Ex.C.* magnus crassus est. Viderentur diligentius non indaganti due genera, verum tempus sationis tantum differentiam facit in radicis forma: vterque mense Octobri datus. In omnibus autem probandis, *Plinius* maxime spectat caules. *Initium* enim rotundiores, crassioresque: folia verd tristiora & angulis horrida.

Raphani siue *radicula* vires, *Diosc.* declarat his verbis: Flatus gignit & exalfacit: ori quidem grata, at stomacho minime commoda: ructus præterea mouet, atque vrinas ciet: alium quoque bonam facit, si quis ipsam summo cibo sumpsert, quippe quæ tum distributionem magis adiuet: præsumpta verd cibum suspendat: quare & ante cibum vomituris conuenit: quin & sensum aciem excitat. *Elixir* verd si sumatur, valet ad eos qui tussi diuturnâ infestantur, quique crassiores succos in pectore cumulant. At cortex ipsius ex aceto mulso sumptus, vomitiones potentius mouet, *hydropicis* accommodatus: impositus etiam *num* *lienosis* est utilis. Cum melle verd nomas sistit, & sub oculis fugillata tollit. *Auxiliatur* & à *Vipera* commorsis, necnon & *Alopecias* densas atque lentigines cum *Loliacea* farina exterit. Est & auxilio tam cibo quàm potu iis qui à fungis strangulantur, menstruaque pellit. Semen vomitiones excitat, vrinas eiicit, & *lienem* ex aceto potum extenuat. *Decoctum* anginosi cum aceto mulso calente gargarizatu prodest, & contra *Cerastæ* morsum ex vino potum auxiliatur. Cæterum ex aceto illicitum *gangranas* etiam valenter emarginat.

Locus & Tempus.

Raphani vis mira [reçtè hæc *Plinius* de *raphano* tradit] colligedi spiritum, laxandique ructum. Ob id cibus illiberalis, vtique si proximè olus mandatur, si verd cum *Oliui* drupis, rarior ructus fit, minusque scetidus. Cocti dulcescunt & in *Naporum* vicem transeunt. *Crudos* medici suadent ad colligenda acria viscerum dandos cum sale ieiunis esse, atque ita vomitionibus præparant meatum. Tradunt & præcordiis necessarium hunc succum: quando *phthisin* cordi intus inhaerentem, non alio potuisse depelli comperitum sit in *Ægypto*, regibus corpora mortuorum ad scrutandos morbos infecantibus: Atque vt est *Græca* vanitas, fertur in templo *Apollinis* *Delphis* adeò cæteris cibus prælatus *raphanus*, vt ex auro dicaretur, beta ex argento, rapum è plumbo. Scires non ibi genitum *M. Curium Imperatorem*, quem *Samnitium* *Legatis* aurum repudiaturo afferentibus, rapum totrentem in foco inuentum *Annales* nostri prodiderunt.

Vires & visus

re. Scripsit & Moschion Græcus vnum de Rha-
phano volumen. Vilissimi in cibis hyberno tem-
pore existimantur: iisdemque dentibus semper
inimici, quoniam atterant. Eboræ certè po-
liunt. Satiui decocti manè poti ad ternos cya-
thos, comminuant & eiciunt calculos. Iidem in
posca decocti contra serpentium morsus illi nun-
tur. Ad tulsim etiam manè ieiunis raphanus
prodest cum melle: Semen eorum tostum ip-
sumque commanducatum ad Lagonoponon
[Illum cruciatus è flatu, & calculo:] Aquam foli-
is eius decoctis bibere, vel succum ipsius, cya-
this binis contra phthiriasis, phlemoni ipsos il-
linire tuos, liuori verò recenti corticem cum
melle, veteriosis [Veterum, siue animi, siue
corporis stupiditatem & ignauiam vocant: stoli-
dum Catullus, graue ac funestum Horat. appellat:
Catullus.

*Nunc eum volo de tuo ponte mittere prouum,
Si pore stolidum repente excitare veterum.*

autem quam acerrimos mandere, semenque
tostum dein contritum cum melle suspensio-
is. Iidem & contra venena profunt. Cæterò & scor-
pionibus aduersatur: vel ipso, vel semine infe-
ctis manibus impunè tractabis: impositoque
Raphano Scorpiones moriuntur. Salutare &
contra fungorum aut hyoscyami venena æquè, vt
Nicander tradit. Et contra viscum quoque dari
Apollodori duo iubent. Sed Cilius semen
ex aqua tritum. Tarentinus succum. Lienem item
extenuant: iocinori profunt, & lumborum do-
loribus. Hydropticis quoque ex aceto aut si napi
sumpti & lethargicis. Praxagoras & iliosis dan-
dos censet: Plistonicus, & cæliacis (stomacho ta-
men aduersari Dioscorides testatur. Verùm cæ-
liacis prodest, quoniam vrinas ciet.) Intestinatorum
vlcera [illa detergendo, alioquin irritant:] fa-
nant: purulenta præcordiorum, si cum melle e-
duntur. Quidam adhæc coquere eos in luto il-
litos malunt: sic & fæminas purgari. Ex aceto
& melle sumpti, intestinatorum animalia detrahunt.
Item ad tertias decocto eorum potio cum vino,
enterocelis profunt, sanguinem quoque inuti-
lem [In vesica concretum & intestinis: ex ma-
ris, & vtero.] sic extrahunt. Medius adhæc &
sanguinem excreantibus coctos dari iubet: &
puerperis ad lactis copiam augendam. Hippo-
crates capitis mulierum defluuia defricari rha-
phanis, & super vmbilicum imponi, contra tor-
menta vuluæ. Reducunt & cicatricem ad colo-
rem. Semen quoque ex aqua impositum, sistit
hulcera quæ phagedænas vocant. Democritus
Venerem hoc cibo stimulari putat: ob id fortas-
sis voci nocere aliqui tradiderunt. Folia quæ in
oblongis duntaxat nascuntur, excitare aciem o-
culorum dicuntur. Vbi verò acrior Raphani
medicina admota sit, hyssopum dari protinus im-
perant. Hæc antipathia est. At aurium grauitati
succum Raphani instillant. Nam vomituris
summo cibo esse eos, vtilissimum est: (Dioscori-
des vomituris dat ante cibum: à cibo verò vt
roboret ventriculum & cibi distributionem ad-
iuuet: hic itaque obliuiosè Plinius vomituris
summo imperat cibo.)

Sed Galenum audiamus de Raphano tum vt
cibo, tum vt medicamento loquentè. Urbani, in-
quit, homines solam radicula crudâ vt plurimum
ante alios cibos cum garo alui deiciendæ gratia
mandunt, quidam autem aceti quidpiam admif-
cent. Rustici verò cum pane sæpè numero ves-
cantur, vt alijs obsonijs quæ sua spontè proue-

niunt. Radicula autem caulem etiam ac folia
mandunt, sed coacti potius quam voluntarij:
Radix aurem ex iis est quibus assidue vescimur,
estque obsonium magis quam alimentum: nimi-
rum quæ & ipsa cum manifesta calfactione at-
tenuandi habet facultatem. Nam qualitas aeris in
ipsa superat. Vere autem caulem quendam, qui
in altum assurgit, gignere consuevit, quemadmo-
dum & alia omnia quæ caulem sunt productura:
quem caulem elixantes mandunt cum oleo &
garo & cum aceto, vt Rapæ caulem, ac sinapi, &
lactuce, nutritque magis caulis iste, quam cruda
radicula, vt qui in aqua acrimoniam omnem pon-
nat: paucissimum tamen & ipse habet alimētum.
Quidam autem non caulem modo, sed & radicu-
las ipsas elixantes mandunt, non aliter ac Rapa.
Et alio in loco, Raphanus, exalfacit quidem or-
dine tertio, desiccatur verò secundo. Quin & se-
men ipsum plantâ efficacius est, facultas ei inest
digerendi. Itaque ad sugillata, & alia id genus
liuida, ob talem facultatem accommodum exis-
tit. Cæterum, cum Medicos, tum idiotas illos
mirari subit, qui à cæna crudos eos concoctionis
iuuandæ gratia edunt. Ipsi quidem se experientia
id abundè compertum habere dicunt, nullus tam-
en exemplum illorum sine damno potuit imi-
ri. *Hætenus Galenus.* Cuius equidem verba ed
libentius recitauimus, quod non solum vulgi, sed
etiam Medicorū errorem lepidè notare videatur,
qui crudas Radiculas à cæna esitabant, iuandæ
concoctionis gratia: quibus quidem verbis
Dioscoridem obiter carpere videtur, quippe qui
hoc loco ita sensisse videatur, idque tum robo-
randi ventriculi tum cibi distributionis adiuuan-
dæ gratia.

Simeon Sethi discrepantes hæc sententias
adhibita distinctione componere nititur: dum
quibus alius facillè subducitur, quique flatibus
carèt, is vult exhibendas ante cibum Radiculas:
contra verò à cibo, iis qui flatibus laborant, qui-
busque cibis in ventriculo supernat, ac etiam
num difficilis est alius. Verum tamen neque hoc
ipsum quenquam citra damnum experiri posse,
cum Galeno crediderim.

Raphani recens minutim incisa radix (vt scri-
bit Matth.) albo meraco inspersa, & in sartagine
calfacta, pubique admota, remoratam vrinam pel-
lit. Idem præstat eiusdem succus duarum vnciarum
pondere ex vino Cretico haustus. Corticis
vncia cum mercurialis pari pondere, croci granis
quatuor, pulueris cassiæ odoratæ drachma, succi
fabina drachmis duabus, omnibus simul in mor-
tario contusis tenuissimo linteolo exceptis, vteri-
que cervici admotis, agrè parturientibus mirificè
subuenit. Eiusdem radicis succus cum oleo dul-
cium aut amararum amygdalarum, & vini albi &
colocynthidis momento aurium sonitus tollit, si
calidus instilletur.

Raphano autem comesto lacticia esse vitan-
da, quod corrumpantur & vitium inde contra-
hant, monent: Raphanus à cæna manducatu gra-
uem reddit anhelitum, si quis statim ab ea sum-
pta somnum caperit. Grauidis vt apud Dorsthe-
nium legimus, non conducit, expellit enim fœ-
tum, trahit menses, educitque secundas. Succus
eius inueteratis vlcibus illitus, ea renouat gan-
grænamque in eis erodit. Idem præstat puluis
eius. Succus Raphani cum melle decoctus, atque
modico aceti admisto, percolatus, prodest con-
tra febrem quartanam, & contra oppilationem
lienis, si in potu sumatur. Cutem subeuntibus ag-

*Diosc. Mea
dici & Gal-
gus nos.*

Definitio

Definitio

Plin. nos.

quis,lienosisque vtiliter Raphanus emplastrum modo imponitur, vt Dioscorides testatur.

Raphanus domesticus esculentus, ait Fernelius, sine offensione vlla vomitione purgat, atque ventriculum blandè exinanit: quæcunque nimirum in eo crassa sunt attenuat, quæ lenta sunt detergit, ac demum stimulatâ expultrice vi sursum extollit, nulli ætati neque prægnanti insensus. Teruntur autem radices eius concisæ vnciæ duæ, affusaque mulla succus exprimitur tepidus offerendus. Seminis [quod efficacius sit] semuncia vel ziii similiter teruntur addita mulla aut sero lactis aut aqua hordei.

Radicem cum sale tritam in malignis febribus sub pedibus ligari testatur Schvvenckfeldius. Scribit Camer. apud Matthiolum Germ. si in excavatum Raphanum aqua Maioranæ immittatur, & per aliquot dies sub terra defossus detineatur, aquam illam visus debilitati mederi. Si in Raphanum cauatum veretrum immittatur, lapidem [teste Font.] ni magnitudo obstat, trahet. Quidam in Raphano cauato crocum adiiciunt. Nec solum calculi causa hoc fit: sed etiam in difficultate vrinæ ob crassum viscidum & glutinosum humorem, aut sanguinis trombum meatum obstruentem. Aqua Raphani [radicis, hæc enim minutim conciditur, ac distillatur] per triginta dies mane ac vespere singulis vicibus tribus aut quatuor vaciis pota medetur calculo, facitque ad aquam intercutem, modò ægrotus à nimio potu absteineat. De cætero vtilis ad omnes hæctenus recensitos affectus. Fit & ex succo Raphani expresso cum Saccharo aut melle Syrupus, apprime idoneus calculosis lienosisque. Oleum quoque ex hoc parant ad dolores aurium, spinæ dorsæ, atque renum, à frigiditate ortos.

RAPHANVS BYZANTINVS.

Descriptio

Raphani Byzantini semen habuit Camerar. horti Constantinopolitani, qui postea tamen degenerauit in comunem, ac solos flores ac semina protulit radice penitus lignescente.

RAPHANVS RAMVLA CRETENSIBVS dicta.

Descriptio

Raphani vulgati seu nostratis modo scapum erigit cubitalem aut sesquicubitalem, itidem brachiatam. Folia posita & ordine vt in prædicto, sed læuia, tenera, & præ glabritie non nihil splendicantia, figurâ vt in illa varia. Quædã namq; dissecta magis, quædã magis integra & subrotunda: suprema ad Lâplanâ quodâmodo accedentia. E ramorum supremis alternato positu ex vnciali serâ pediculo flores dilatè purpurei emicant, raphani nostratis similes. Succedunt vascula, aliâs μονότοιμα, aliâs gemina, aliâs longa teretiâque, sed omnia in exacutum mucronem fastigiata, semen continentia Raphani, rotundum, in pulpa fungosa delitescencia, sapore grato, minimum, aut etiam nihil, acri, ita vt ad auellanarum nucleorum etiam saporem quodammodò accedere videatur, quatenus ex sicco deprehendere licuit. Radix tenuis, fibrosa, candida, qualis quidem hæctenus nobis obseruata.

Ramulæ Cretensis nomine à fratre C. Bauhino semen accepimus quod satum in horto Ill. Ex

C. V. Virtem. Montbelgardi non prouenit: postea Daniel du Vernois Medicinæ candidatus attulit nobis sine nomine plantam collectam Basileæ in horto clariss. viri Domini Iacobi Zvingeri pro Raphani specie rara: Nobis quoque siliquas cum seminibus nomine etiam Ramulæ Cretensis Basileæ in prædicto horto collectas, communicauit Doctus Vir Conradus Pfisterus Basile.

RAPHANVS SILVESTRIS VETERVM.

De hac seorsim agendum duximus, eâ potissimum de causâ, quod qualis sit, hodie non constat. Radicula igitur siluestris [ραφανισ α' γεια] quam Romani apud Diosc. Armoraciam vocant; Folia habet satiuâ [Eruca Theophr. qui Raphani quintum genus facit & siluestre vocat] similia, sed quæ ad Lampsanam propius accedant. Radix est gracilis, longa, subacris. Est [inquit Plinius libr. 19. c. 5.] etiamnum vnum siluestre [Raphani genus,] Græci Agrion vocant, Pontici Armon, alii Leucon, nostri Armoraciam, fronde copiosius, quàm corpore. Idem lib. 20. c. 4. Raphanum siluestrem esse diximus. Laudatissimum in Arcadia quamquam & alibi nascitur.

Raphani silu.

Eruca folio

Lampsanâ folio.

Radix.

Agrion.

Armon.

Leucon.

Armoracia

Porro tam folia, quàm radix, auctore Diosc. olerum vice decoquantur. Excalfacit autem, vrinam ciet, astuosaque est. Vtilior, tradente Plinio, Raphanus silu. vniâ duntaxat ciendâ. Cæterò, bilem detrahunt cortices in vino. Præter ea, quæ circa eos dicta sunt, stomachum purgant, pituitam extenuant, vrinam concitant. Est & satiuâ [legendum siluestris] vsus in Italia, & Armoraciam vocant.

Vires

Agrestis Raphanus, teste Galeno, in tertio ordine calefaciendi, & in secundo desiccandi satiuo efficacior est.

RAPHANVS SILV. MATTHIOLI.

Descriptio

Matthiolus, vt præ cæteris se, non dico Rhizotomum, sed quarumlibet stirpium Rhizorichum [eradicatorem] ac Numen quasi omnificum ostenderet, ita de Raphano silu. in suis in Diosc. com. differit. Romani suam antiquam Raphani silu. appellationem retinent, qui ipsam primæ literæ Metathesi Ramoraciam appellant. Cæterum, cum syluestris satiuâ longè durior, acriorque deprehendatur, Diosc. codex hic etiam mendisuspicione non vacat, vt pote qui Armoraciâ radicem reddat teneram, mollèmu & subacrem. Fuchs. eam esse stirpem putat quam Raphanum rusticum nonnulli vocauerunt. Si is Romam vniquam profectus esset, nunquam [vt arbitror] in errorem incidisset, spontè namque [ait in Epit.] prouenit in campestribus in agro Romano. Anguill. Raphanus silu. vocatur Romæ Aramoraci & Remolaci è Mazorchi. Per Rauanos [Raphanos] siluestres Lacuna intelligit duos asperos qui Plinio dicuntur Armoracia, & nomen antiquum conseruant, ac Romæ dicuntur Ramoracci.

Lat. Armoracia: Castil. Xaramago. Ital. Ramolacci: Matthiolus qui temerè nimis Diosc. codicem mendo laborare scribit, non demonstrat quam plantam intelligat, nec eius Glossatores patroni & Simiæ: meliùs sibi consulissent, si icone, aut saltem

saltem descriptione, quam plantam intelligerent, indicassent. Lacuna quidem videtur intelligere Raphanum sativum longum, crassum, duriores, qui per hiemem referuari potest.

RAPISTRUM FLORE ALBO STRIATO,
Sinapi agreste album Trago.

Descriptio

Rapistrum flore albo striato folia habet Sinapi Erucae diuisura simili, hirsuta, sapore oleraceo: caules ramosos, hirtos: flores albos, Erucae maioris, striis caeruleis variegatos, apicibus luteis, siliquas pulchras, longitudine ferè digitali, vbi maturuere nodis instar caudæ Scorpionis distinctas, striatas: in quibus pro

nodorum numero semina: radix satis tenuis, alba, alias simplex, alias multifida.

An Trago sinapi sylvestre ad aquas proueniens flore albo?

An Dod. Gall. Sinapi sylvestre [*σινάπι ἀγρίοι*?] quod idem cum Tragi Sinapi suspicor esse, quamuis figura ad Erucae maiorem pertineat.

An Turn. planta VVeissenburgi weisshederich, & quibusdam wildrettig dicta? Is quidem existimat esse Radicem siluestrem Dioscoridis. Hæc eò loci semper inter Rapas nascitur, Rapistro similima, breuior, flore albo, radice exili, sapore aliquatenus & forma Raphani longi: folia incisa seu laciniata Raphani satiuu modo, læuora nonnihil quam Rapistri. Videtur Plinius hanc pro Lampfana sumere lib. 20. cap. 9. & falsò inter Brassicarum genera reponere: cum inter Raphanos collocare debuerit. Siquidem Plinius multis locis Radicem appellat, Brassicam appellandam, vt lib. 11. c. 23. & lib. 27. cap. 24. atque ita vtramque plantam videtur confundere. Eius verba, quæ huc me inducunt, sunt ista, inter Brassicas sylu. & Lampfana &c.

Cæsalp. Lampfana, flore candido, Diosc. olus sylu. Plinio inter syluestres Brassicas Lampfana, quæ Iulius vixit apud Dyrrachium. Lonic. Gelber wilder Senff [Sinapi luteum silu.] cuius figura, qui suo more nescit quid scribat, videtur demonstrare Rapistrum, de quo hoc capite agimus. Plant. Icon. pag. 199. Rapistrum flore albo, Erucae foliis Teut. 237. Tabern. Icon. & hist. Armoracia Heideretrich, quod quidam volunt Lampfanam, alii Raphanum silu. alii nominant Rapistrum album, quidam Armoraciam. Et alibi Rapistrum purpureum, Braün hederich. An Rapistrum flore albo fuerit benè notum Compil. Tabern. nos latet, quia album non describitur apud eum nec an colore floris tantum differat purpureum, annotatur: ille alio qui pro sua insigni prudentia so-

Tabern. nos.

let icones diuersas exhibere plantarum solo colore differentium: Lectores tamen considerent, an extet purpureum & diuersum ab albo, aliis notis quam colore. Schvvenck. Armoraciam Tabernæ ad Rapistrum flore luteo refert, quod non improbamus, si consideretur icon: verum nomen Rapistri albi non videtur conuenire, vt antè dictum, Item Rapistrum album, Raphanus silu. Lampfana seu Brassica silu. Matth. weisshederich. Ad iconem purpurei Rapistri Tabern. scribit Gerardus, Rapistrum aruorum Charlock aut Chardick, quam plantam intelligat perpendendum. C. Bauh. phyt. Rapistrum 2. siue album: hoc flore purpurascens etiam reperitur.

Floret passim in agris Iulio & Augusto, obseruauit etiam Montpeli, Geneuæ, Basileæ, Montbel- Locus & gardi passim in agris. Campis rapaceis cultis & tempus incultis, sed rarius occurrit Schvvenckfeldio.

Semen, autore eodem, excalfaciendi, siccandi, Vires abstergendi, & digerendi vi pollet.

ALSINE NODOSA DALECHAMPII.

In agro Montpelienfi plurima gignitur, radice simplici, longa. parum capillata, ex candido flauescens: foliis propè terram multis longiusculis, angustis, Alsinæ haud multum dissimilibus: caulibus multis, pedibus, flore albo, ex quinque foliolis composito: semine in nodosis striatisque globulis multis, seorsum ordine consequen-

Descriptio

tibus, & quasi veruculâ transfixis, peculiari omnino figurâ.

Hist. Lugd. Alfine nodosa. C. Bauh. phyt. Alfine 23. siue semine globoso.

RAPHANVS SYLVESTRIS, SIVE ARMORACIA multis.

Radix crassa, surculosa, repens, sapore feruidissimo: caules singulares bicubitales, concaui, striati, recti & rigidi: folia inferiora, antequam caulem proferat ampla, Lapathi, rugosa, vbi caulem autem profert, in eo folia palmum longa, vnciali latitudine aut paulò maiorem in ambitu profundè satis serrata, gustu minus, feruido quam radix: ex quorum alis surculi tenues prodeuntes flores sustinent positu & formâ Nasturtii palustris cum apicibus luteis.

Descriptio

Habent (inquit Turner.) Dioscor. & Plinius Raphani genus, quod Græcis dicitur *ραφανίς ἀγρία*, Lat. *Armoracia*. Ital. *Ramoracia*, teste Matthiolo. Tradit Dioscor. Radiculam silu, folia habere Raphani hortensis, nisi quòd ad Lampfanæ folia

propius accedant. Quod si verum est, errant quicunque plantam illam folio Rumicis, radice acerrima, Germ. Meerrettich & Angl. Redcole dictam, Armoraciam aut Radicem siluestrē putant. Nihil enim simile habent, Rumicis & Raphani domestici folia. Scribit idē Dioscor. Raphani sylu. radicem esse gracilem, teneram, suba-

crem, vt vulgati Codices Græci habent, quam emendatiorē legant *μακρά* pro *μαλακή*. At Germ. Meerrettich, radicem habet admodum acrem & mordacem. Quare nequit esse Radix silu. Dioseoridis.

Thlaspi maius, inquit Cordus in Dioscor. sine dubio est ea herba quam ego Meerrettich appello & Arabes Nasturtium album.

Brunfelsio: Armoracia aut Raphanus maior. Matth. passim in suis Commentariis. Thlaspi Crateux, Raphanus vulgaris, Raphanus rusticus, Raphanus rusticus siue maior, vt vulgō. Cam. apud Matthiolum Raphanus sylu. Raphanus montanus, rarō reperitur semen, vnde Petrus Crescentius scribit semine omnino carere: docti vocant Thlaspi Crateux, & multi vocant Thlaspi magnum. In horto, Raphanus rusticus, vulgō Armoracia.

Gesner. in cat. plant. Armoracia vulgō rapistrum *χρεια η νερα* Theophr. sylu. Brassica, quibusdam Lampana. Raphanus sylu. Ponticis Armon, aliis Leucon: Officinis hodie rapistrum vt quidam volunt, ego autem existimo Meerrettich esse Thlaspi alterum.

Tabern. Icon. & hist. Raphanus marinus Meerrettich, Thlaspi alterum Diosc. Sinapi Persicum, Raphanus maior, Raphanus condimentarius, Raphanus obsoniorum Arab. Nasturtium album.

C. Baub. phyt. Raphanus 6. seu Thlaspi alterum Dioscor. Apud Matth. Raphanus rusticus siue silu.

Gerard. Raphanus rusticus.

Schvv. Raphanus rusticus, Raphanus magnus, & *ραφανος αργια* Dodon. Armoracia Plinii. Raphanus rusticus, Lapathi folio, videtur Lobelio & Penæ in Aduers. capite proprio Molybdæna Plinii. Sinapi Persicum. Potest dici hydro-piper etiam hæc, quam nonnulli Lepidium Pauli & Plinii dixerunt. Raphanus rusticus plebeculæ.

Lobel. Obs. figuram habet ac scribit, Raphanus rusticus Thlaspi & Sinapi Persicum, Armoracia Tragi, Thlaspi Crateux Diosc. Lobel. in Obs. in Append. p. 495. Crassa radice Raphanus rusticus florens, Aduers. pag. 135. & Obs. 173. Plant. Icon. p. 320. Raphanus rusticus, crassa radice, Lapathi folio, Lobel. 173. Lobel. in Append. Teut. 304.

Nomina Linguarum. Raphanus syluestris, siue Armoracia multorum vocatur Hipp. de morb. mulier. *ραφανος μα-*

ρη. Gesner in Cat. *χρεια η νερα* Theophr. Germ. Meerrettich: Gall. Raifort sauvage. Angl. Horse Radish, Montaine Radish Great Raifort/Redcole Gerardo.

Locus & Tempus.

Copiosè alimus in horto E. C. ob eius multum vsu in coquina hyberno tempore: abundat propè Lure spontè in agrorum quorundam marginibus, abundat extra portam Helicuriā iuxta agros Canabinos, quā itur ad ædes carnificis: odiosus in hortis suo reptatu. Genevæ in hortis floret Maio, Basileæ abundat in multis hortis, item Lugduni: vidi Petauli & Veronæ in hortis: passim humidis & vmbrosis hortorum locis, Schvvenckf.

Vires

Extremæ planè est acridinis, annotante Schvvenckfeldio: Aperit, pellit, incidit, prouocat, attenuat, abstergit. Teritur cum vino, aceto & melle condimenti vice. Appetentiam facit. Verum caput lædit, & nidorosas eructationes mouet, Biliosis & caput dolentibus noxius. Vrinaria & arenas valenter pellit, Menstrua prouocat. Io. de Monte Exper. Senex Monachus cum sentiret se calculis vexari Raphanum rusticum Meerrettich tenuiter infecabat, in linteolum reponerat, & in vino macerabat, & mane & vesperi cum vellet ire cubitum poculum ebibeat per triduum, hoc solo remedio vsus non vexatus amplius fuit à doloribus ob calculos & arenas.

Ad calculū

SINAPI VETERIBVS ET IN GENERE

CAP. IX.

Sinapi licet nec à Theoph. nec à Diosc. in genera diuidatur, aut describatur, Plin. tamen triū generum esse dicit. Vnum gracile: alterum Rapi foliis simile: tertium Eruca. Sed alia adhuc potest ex semine desumi diuisio, quod colore vel est albo, vel atropurpureo, vel rubro.

Cæterum, tria se obseruare genera scribit Ruellius, & ex eo Carolus Stephanus, quem sequitur Gesner. hort. Siluestre vbiq; spontè nascens, exilius, quod vulgus gallicum à minori proceritate *Sanelam* vocet. Alia autem duo numerosioribus, altioribusque ramulis brachiari, Rapo similia, sed folio minori & asperiore. Verum semen variare, in vno rufescere, in altero candicare ex toto. Hanc *Blancham Moustardam*, illam *nigram* rusticos vocare, vtramque verò communiter *Senene*.

Tragus capite de Sinapi satium [cuius alterum sulco seu pullo, alterum verò albicâte prægnat semine] & syluestre recipit, ibidemque plures plantas confusè tradit.

Trag. not.

Fuchsius quoque & post eum Ryffius, genera duo agnouit, non semine tantum, sed & foliis & floribus distantia. Primum siquidem rapitiam frondem exprimere videtur, floremque luteum obtinere, ac semen album proferre: Alterum verò in Eruca folium laciniari, floreque albicante, & semine vesco pulloque constare, scribit.

Amatus Lacunay

Trium Plinii Sinapis generum meminisse Matthiolum, eaque in Italia obseruari scribit. Horum autem vnum [Sinapi eius tertium] quod tum folio, tum etiam semine tenui dicit, erraticum [H. Lugd. quæ Matthioli genera & figuras recepit, Sinapi silu.] facit. Videtur hoc nobis Sinapi Erysimi folio. Alterum verò [secundum] quod Rapi fronde constat, cæteris maius hortense [satium H. Lugd.] vocat. De hoc dicitur sub Sinapi siliqua hirsuta

Not
ling

hirsuta albo, non respondente descriptioni, Tertium [in inscriptione primum] & ipsum satium [hortense H. Lugd.] statuit, semine albo, minusque acri. Dicimus & hoc Erucam maiorem.

C. Bauhinus vt & Camer. apud Matth. Germ. eandem Sinapis exhibuit species, nisi quoddam hic pro siluestri, altam plantam dederit; quæ nobis videtur Eruca quorundam silu. repens.

Lonicerus aliter distinguit: in Luteum enim & album à flore sumpta varietate diuidit. Illud duplex rursus tradit, hortense & siluestre, ambo seminibus albis. Exhibet autem pro hortensi luteo, Sinapi album. Syluestre existimamus esse Rapistrum flore albo striato. Sinapi album, quod Græcè Euzomon, Latine Erucā vocari scribit, similiter in satium & agreste diuidit. Satium album fatiuo luteo: agreste album, agresti luteo, inquit præter flores in omnibus respondent. Pro Sinapi silu. albo ponit iconem Erucæ fatiua.

Brunfel. duo Sinapis genera agnoscere videtur. Album & nigrum. Ita namque scribit. Eruca album Sinapi est, nigro virtute caloricâ similis, addidit vt sine damno in vltum venire vix possit, ni lactuca addatur, à cuius frigore ad temperamentum adducatur.

Dodon. Sinapios tria genera esse tradit: fatiua duo, & siluestre tertium. Satiuo priori flores esse dicit cum semine luteos: alteri flores quidem luteos, sed semina è nigro subruffum, interiore medullâ è luteo virescens. Sinapi fatiuum Dodonæi prius, quoad figuram, Erucam maiorem fatiuam flore albo demonstrat: Alterum Sinapi album exprimit. Siluestre, cum Sinapi Eryfimo Tragi cognatum credimus.

Lobel. & Pona in Adu. præter duplex Sinapi fatiuum, Erucæ & Rapi folium, duplex quoque Agreste constituunt. Primum Apii; aut potius laueris folio, quod quale sit, fatemur ingenuè, nos adhuc ignorare. Et alterum Sinapi silu. minus, Irionis veri folio, aut Bursa pastoris. Hoc si ex figura Lobelii Obl. & Icon. Pl. coniectari liceat, Sinapi Eryfimo simile fuerit. Lob. Obl. & Ic. plât. sub titulo, Sinapi fatiuum Erucæ aut Rapi folio Adu. p. 67. iconem falsam exhibet, Erucam enim maiorem potius ex Matth. exprimit. Sub Sinapi etiam agreste Apii aut potius Laueris folio Adu. p. 68. malè adaptat figuram Sinapi albi, vt dicitur sub Sinapi siliqua hirsuta, albo.

Cæsalp. Sinapis triplicem differentiam assignat. Rapæ folio, flosculis luteis, semine fuluo, fatiuam & siluestrem. Tertiam, folio laciniato, floribus quidem etiam luteis, aut semine ex flauo candicante. Est hoc nobis Sinapi album illud vulgare, semine ruffo.

Atque has Sinapi differentias, vt & eas, quas C. Bauhinus in Phyt. inter Erucas recenset, cum nostris mox seorsim distinctius trademus. Plurimæ sanè præterea extant plantæ, quæ passim apud Autores Sinapis nomen sibi vendicarunt, vt Sinapi Persicum, Alliaria, Capparis, Lepidium, Erucæ, & alia plura, de quibus singulis suo quoque pertractatur loco.

Apud Athenæum dictione Sinapi vsus est Nicander Colophonius in theriacis:

Est vel Cucurbitulam aneam, vel Sinapi.

Idem in Georg.

Mordaxque semen Sinapi.

Et alibi.

Nasturtium vernum, foliis nigrisque Sinapi.

Græci plerique *σινυμ* & *σινυμ*, Attici verò, vt apud Athenæum legitur *σινυμ* dixerunt, sic Galenus appellat, Paulus & Aetius, Dioscorides utroque modo vocat, Latini *Sinapis* & *Sinapi*. Arabes

Cardel: Hebr. *Chardal*, quemadmodum in Cant. cap. 7. Rabi Salomon testatur. Germ. *Senff*. Belg. *Mostaert*: Gall. *Moustarde*, *Senene*. Ital. *Senape*, Hisp. *Mostaza*: Castal. *Mostalla*: Port. *Mostarda*. Angl. *Müsterd* & *Seuberye*. Boh. *Sorace* Hung. *Müstar*.

Notandum autem his nominibus & condimentum, quod ex huius plantæ semine conficitur appellari. Plinius Sinapi etiam à quibusdam Thapsi: ab aliis Saurion dici refert. Est autem tam Sinapi, quam Napy sua ratio ac interpretatio. *Ναπυ* etenim dicitur, autore Athenæo, quasi *νυ*, quia *φύσας ἐσπυται*, sine natura sit: velut Aphia, quia ob paruitatem natura priuatum sit. Quod ob pusillam molem non esse, aut vix esse credatur. Alii Napi per priuationem, videlicet *Νιπυ*, quasi immitte dici volunt, quoniam acrimonia vehementis particeps sit. *Σινυμ* verò, *σινυμ* τὰς ὀφθαλμοὺς τῆ ὀδύνη, quia olfactu oculos lædat. Et hinc fortè meritò à Poëus, fletum factura; lachrymosa & tristis cognominatur, apud Athenæum Crates Cleonem irapercitum, contracta fronte; & indignabundum, excandescentemque innuens dixit:

Sinapi conspexit, & frontem contraxit.

Quod verò Gallis *Moustarde* vocatur, ex eo factum videtur, quod cum musto Sinapi ad intinctus conteri soleat. Camerario tamen apud Matth. germ. *Mustarda* dicta placet quasi Mustum ardens, quod ignea vi semen nares & cerebrum apprehendat, lachrymas excutiendo, nullo asperitimi saporis præcipuo odore. Vnde natum apud Francos diuerbium, quo, cum insignem veteratoris astutiam indicare volunt, inquirunt, Callidiorum esse Sinapi.

Terram, vt inquit Palladius, diligit aratam, & si fieri potest, congestitiam, quamuis vbicumque nascatur; sarculari debet assidue, vt respergatur puluere; quo fouetur: non minus gaudet humore: de quo semen legere disponis, suo loco esse patieris: quod ad escam parabis, robustius facies transferendo. In Sinapi vetus semen inutile est, sationi, vel vsui: quod dentibus fractum, si intus viride videbitur, nouum est, si album fuerit, vetustatem fatetur.

Sinapis sementem auspiciantur Autumno, Vere perficiunt, quinto die post satum comparet. Acerrimum, inquit Plinius, sapore, ignei effectus ac saluberrimum corpori Sinapi, nullâ culturâ prouenit, melius tamen planta tralata. Quin è diuerso vix est sato semel eo liberare locum, quoniam semen cadens protinus virescit. Eligere præcipit Diosc. quod non obaridum sit, & fuluum, & adustum: sed quod fractum intrinsecus viride; & velut succulentum sit ac cæsum colore. Tale enim recens esse & in vigore constitutum. Porro Antiphanes excellere putat Sinapi Cyrium: optimum commendat Ægyptium Plinius, probat Alexandrinum Galenus, Pythagoras principatum habere ex his quorum in sublime vis feratur, iudicauit: quoniam non aliud magis in nares & cerebrum penetret.

Sinapi in medicina multæ & magnæ vires. Nam, autore Dioscoride ad calfaciendum, attenuandum, attrahendumque efficax est. Commanducatum autem valet ad pituitam capitis elicendam. At succus ex aqua mullâ, contra tonsillarum præduros tumores, veteresque & callosas arteriæ scabritias gargarizatu prodest. Ipsum verò Sinapi tritum & naribus admotum sternutamentum ciet. Comitibus quoque auxiliatur, & vulgus strangulatu oppressas excitat. Quin & le-

Label. not.

Nomina
linguarum.

thargicorum capiti deſaſo illinitur. Ficus autem admixtum & impositum donec rubescat locus, valet ad coxendium cruciatus, lienes, ac in vniuersum ad quemuis diuturna dolorem, cum ex alto in summam cutem quidpiam extrahere est in animo, trāsſato scilicet in alteram partem affectu. Alopecius etiam illitum medetur, faciem purgat, & oculorum fugillata tollit, cum melle, adipe, aut cerato. Cum aceto verò, lepræ & seræ impetigines eo perunguntur. Sed & contra febiles circuitus aridum bibitur, polentæ modo potui inſperſum. Emplaſtris quoque extrahendi vi præditis, usque quæ ad psoram faciunt, vtiliter ammiscetur. Succurrit & auditus grauitati insertisque sonitibus cum fico tritum, auribusque inditum. Ipsiſus verò succus cum melle ad oculorum hebetudines genarumque scabritias conuenienter iungitur. Cæterum exprimitur recentis adhuc semine succus, atque ita in Sole siccat. Vſus eius, vt scribit Plinius, etiam pro pulmentatio in patillis decocto, vltra intellectum acrimonia. Coquuntur & folia sicut reliquorum olerum. Ad serpentium ictus & scorpionum tritum cum aceto illinitur. Fungorum venena discutit. Contra pituitam tenetur in ore [manſum capitis pituitam elicit, ἀπορλεγματιζοει, Diosc.] donec liqueſcat, aut gargarizatur cum aqua mulſa. Ad dentium dolorem manditur. Ad vnam (ad tonsillas, diuturnasque & calloſas arteriæ scabritias succus mixtus cum mulſa gargarizatur,] gargarizatur cum aceto & melle. Stomacho vtilissimum contra omnia vitia, pulmonibusque. Excreationes facillè facit in cibo ſumptum: datur & ſuſpirioſis. Item comitialibus tepidum cum ſucco cucumerum. Sternutamentis caput purgat, alium mollit, menſtrua & vrinam ciet. Hydropticis imponitur: Cum fico & Cumino tuſum ternis partibus comitiali morbo. Et vuluarum conuerſione [ſtrangulatu Diosc.] ſuffocatas excitat odore, aceto miſto: item lethargicos.

Calefacit & ſiccatur ordine quarto, Galeno aſſerente.

Plinius corrigitur.

Vox (inquit Cornar.) lithanicos, falſò pro tetanicos apud Plinium ſuſpoſita. Nulli enim ſunt lithanici, ſed tetanicorum affectio media eſt inter Opithotonicorum & Emproſthotonicorum affectionem, vtramque complectens: quando diſtentio aut rigor neruorum, antè & retrorſum contingit.

Symeon Sethi ſcribit Sinapi vim habere diſſoluendi, & diſcutiendi humiditates quæ in capite & ſtomacho ſunt. Conſerre etiam lienis affectibus ab humiditate & ſtatu procreatis. Item quartanis morbis, qui ex aduſta pituita contracti ſunt. Ad hæc & podagris à pituita factis. Officere verò viſui, & calido capiti, & iecori. Adiuuare concoctionem & diſtributionem ciborum craſſarum partium. Minuere quæ in ventriculo ſunt humiditates. Illitum lepris eas in melius mutare. Linguas etiam humiditate grauatas ſiccare. Sic cum melle ſumatur, tuſſes reſoluere. Cum caricis verò iſchiadicis illitum, & lienosis vtile eſſe: trahere enim quæ intus ſunt ad corporis ſuperficiem. Suffitum verò & incenſum ſerpentes fugare.

Sinapi in ſcorbuto, inquit Marcel. Kirſch. Tranſylu. vtiliſſimum eſt. Hinc nauæ in magnis nauigationibus copiâ Sinapi ſeſe munire ſolent, eo tanquam præſentiſſimo prophylactico Theriacæ vtentes. Habet enim vim calefaciendi, extenuandi, diſſoluendi & diſcutiendi humiditates in ventriculo & lienis affectibus, adiuuat concoctio-

nem & diſtributionem ciborum craſſarum partium.

Qui ex Tridentino agro in Germaniam muſtum comportant, authore Matthiolo, Sinapi albo cadis imposito, dulcedinem muſti, conſeruant. Folia (de vulgari Lobeloquitur) tenera Sinapi in acetaria veniunt.

Quomodo porrò Sinapi ad condituras Salgammorum & ad Embammata præparari debeat docet Columella, in hunc modum. Semen Sinapis diligenter purgato, & cribrato, deinde aqua frigida eluito, & cum fuerit bene lotum, duabus horis in aqua ſinito, poſtea tollito, & manibus expreſſum in mortarium nouum, aut bene emundatum conuicito, & piſtillis conterito, cum contritum fuerit, totam intritam ad medium mortarium contrahito, & comprimito manu plena: deinde cum compreſſeris, ſacriſocato, & compositis paucis carbonibus viuis aquam nitratam aſſundito, vt omnem amaritudinem eius, & pallorem exaniet: deinde ſtatim mortarium erigito, vt omnis humor eliquetur. Poſthoc album acre acetum aduicito, & piſtillo permilceto, colatòque. Hoc ius ad Rapa condienda optimè facit. Cæterum ſi velis ad vſum conuiuiorum præparare, cum exanueris Sinapi, nucleos pineos quàm recentiſſimos, & amyllum aduicito, diligenterque conterito in ſulo aceto. Cætera, vt ſuprà dixi, facito. Hoc Sinapi ad embammata non ſolùm idoneo, ſed etiam ſpecioſo vteris: nam eſt candoris eximii, ſi ſit curioſè factum. Hæc ille.

Noſtri autem muſteum ſemen nocte macerant aqua, deinde manibus expreſſum adiecto aceto pilâ terunt, acerrimo ciborum condimento. Alii per vindemias cum muſto maduerit ſemen conterunt, ita magnam acrimonia vim exuit, totoque anno ſeruatur. Nec hodie quicquam hyme ad intinctus vbique cibis frequentius immiſcet, gratiſſimo obſoniorum coadimento: nihil quoque frigidis diebus magis epulas videtur commendare. Quod ſi vel aſſidua conſuetudine, vel eſu gratia ciborum exoleſcit, huius acrimonia ſaſtidioſis guſtum reuocant, & hoc velut irritamento elanguſcentem appetentiam inuitant, quo velut igniculo moroſius palatum titillante, vorandi moliantur auiditatem. Sed huius viſ conſeſtim in ſublime fertur, vt ex Plinio diximus, nec aliud magis in nares ac cerebrum penetrat. Quare ſi modus abſuerit, huius odor naribus raptus, ſtatim ſternutamenta ciet, & vellicans ſenſum lachrymas elicit, quod & teſtatur Columella canens:

Sæque laceſſenti ſterum factura Sinapis.

Ad dolorem capitis sæpè recurrentem, caput & tempora, cum oleo & Sinapi parato pluries illinit VVirt. Empiricus. Sed aboleuit oleum Sinapinum, etſi vbi ad ſummum excaleſcere opus fuerit, maximam opem præſtare valeat. Hoc autem nonniſi collachrymantibus oculis exprimi poteſt: tanta enim eſt vaporis acrimonia, vt concepto vapore illicò prodeant lachrymæ. Miſcetur quandoque cum eo, quod è piſtaceis nucibus elicitur: perungunturque eò genitalia in frigidis, vt felicius coeant, addito Laſere, & Moſcho. Aqua Sinapis ex herba floreſcente Iunii principio deſtillata, pellit vlcera gingiuarum, ore ſapius ex ea colluto: Conducit ad membrorum Phthiſim, ſi ſapius inde fricentur, inde enim vigorem, & carnem recuperant. Medullam oſſium calefacit, ſi ſapius ex ea fricentur, & per ſe iterum ſiccantur. Prodeſt contra frigidum morbum articulorum, ſi inde

si inde fricentur & iterum per se siccescant.

SINAPI SILIQUA LATIVSCVLA GLABRA sem. ruffo, siue vulgare.

Descriptio

AD cubitos aliquot excrecit, caule imâ parte hirsuto, superiore glabro, frequentibus ramis brachiato, eoque tereti & fungosâ medullâ pleno: foliâ inferiora quidem laeta, dissecta tamen, Rapi-
strii similia, hirsuta, superiora verò tenuiora & glabra, odore si-
terantur eodem qui in semine percipi solet: flores Erucæ minores, & Rapi-
strii lutei, ex quatuor foliolis apicibusque mediâ occupantibus compositi, quos quatuor foliola pallido herba-
ceo colore prædita obuallant, odore suavi: hos excipiunt siliquæ glabræ, latis breues, Erucæ maioris similes, sed minores, ex breui pediculo, quæ commissurâ ratione, vt in illa, dehiscunt, semina claudentes plûs minûs octo. cum in Eruca multò sint plura, colore minûs obscuro, & paulò maiora, in hoc à Rapi-
strii seminibus differentia, quod ruffa sint nec lucida, cum illa nigra sint & nitida, cæterùm Sinapios huius semina tenui membrana separantur, cui ordine adhærent, sapore acri: radix candida, lignosa, fragilis, fibrata. Nullas, quod sciam, bonam iconem exhibuit Sinapi de quo hic agitur, vixque ab aliquo ritè descriptum videtur: propterea placuit id, & de nouo describere, & depingere.

Brunfel. Sinapi. Cord. in Diosc. Sinapi hortense, herba cum semine suo omnibus nota. Notat ibidem Gesner. fatium à l'uestri culturâ solùm differre. Fuchl. Sinapi vulgare omisit.

Tragus Sinapi fatium, Gemein Senff sam, vndt garten Senff mit braunen samem. Miror Tragum alioqui Botanicum diligentem nec figura nec descriptione hoc Sinapi ritè descripsisse aut distinxisse à Sinapi albo. Ait quidem Sinapi fatiui duo genera, quorum vnum sit semine pullo seu fulco, de hoc loquens.

Lacuna proponit plantam Erucæ facie pro Sinapi primo, & descriptionem, quæ mihi non videtur competere Sinapi vulgari, sed potius Erucæ.

Dod. Sinapi hortensis secunda species. Neotericis Sinapi commune, Gallicè *Seneue de iardin*, ou *Moustarde*: Germ. *Zamer senff*. Belg. *Ghemlein Mostaert*: Item Sinapi siluestre. Lat. in fol. Sinapi alterum fatium ex quo condimentum conficitur, quo ad ciborum intinctus vtuntur *σίννη κρηναίος*. Item siluestre. Non est Dodonæo in hist. Gallic. figura pro Sinapi secundo siue vulgari, in Lat. habet figuram Sinapi albi. Quid per Sinapi siluestr. intelligat nescimus, nisi tradat spontaneum: Is enim sibi non constat in histor. Gall. proponit figuram Erucæ sub titulo Sinapi

Tom. II.

filu. in Latina verò appingit Iconem filu. Matthioli, figurâ sanè duæ non parum differentes.

Aduerf. Lob. & Penæ, Sinapi fatium Erucæ, aut Rapi-folium, Gall. *Seneue d. mestique*, Germ. *Senff*. Angl. *Mustard* & *Senbrye*. Magis abest Sinapi à Napo virium acrimoniâ, quàm specie, facie, vel nomine. Napi enim imite aut vehemens interpretantur. siliqua rapacea, semine minore, acerrimo, oleoso. Item p. 68. Sinapi agreste Apii, aut potius Laueris folio, Gall. *Seneue sauuage*, Germ. *wilder Senff*/ Belg. *wilden Moüsstart*, ruribus semen nigrum penuriam fatiui resarcit, quod ostendit flores & siliquas, ad satorum viarumque riuiolos & depletas fossas luxuriare solitum.

Hist. Lugd. Sinapi hortense cæteris maius & vulgatius nigrum Galli dicunt, siliquæ hirsutæ plenæ semine ruffo, nigrescente, calido & acri. Malè dicit siliquas hirsutas, malè etiam Erucam representantem figuram ponit.

C. Bauh. phyt. Erucæ 8. Sinapi Apii folio: Sinapi gracile Plinio: Sinapi Brunfelsio: Sinapi luteum fatium alterum pullo seu fulco semine Trago. Sinapi agreste Apii aut potius Laueris folio Lobelii. In semine differentiâ apparet, aliud enim subruffo aliud albo est. Item apud Matth. Sinapi 2. Apii folio, gracile Plinio: Sinapi Brunf. Sinapi fat. luteum Trago: Sinapi alterum Matthioli, Lac. Cæsalp. Sinapi primum Cast. Sinapi hortense Fuchsii: Dodon. Gall. & eidem in folio. Sinapi 2. fatium: Sinapi fatium Lugdun. Sinapi silu. luteum Lonic. Si *Frater* non tradit locis citatis, Sinapi vulgare semine ruffo, nescimus vbi eius meminerit aut quale intelligat, Brunfelsius sanè de vulgari scripsit: Tragus meminit eius in descriptione, nomine seminis pulli seu fatiui, non item cum in titulo iconis posuit Sinapi luteum fatium *Galer senff*, titulus enim hic & icon sunt Sinapi albo semine. Lobelii Sinapi agreste Apii folio descriptum in Aduerf. an huic iungendum nescimus, nisi dicamus eum intelligere vulgare Sinapi non cultum: figura quam Lob. eo titulo posuit est Sinapi semine albo. Vulgare autem Sinapi semine albo repetiri non existimamus, quod semine est albo, flauo ve diuersa est species à ruffo, non colore tantùm, verùm etiam figura. Sinapi luteum Tragi cum vulgari non confundendum. Matthioli figura posita pro Sinapi 2. non conuenit cum vulgari: Cæsalpini primum est vulgare: Lacuna per suum Sinapi 2. non intelligit vulgare, nec descriptione, nec figura. Fuchsius non tradit Sinapi vulgare: Dodonæo in hist. Gall. Sinapi hortense est album, diuersum à vulgari, in hist. Latina Sinapi vulgare dicitur ei secundum, sed figura non conuenit. Lugdun. hist. fatium Sinapi est album. Loniceri sylu. luteum non est vulgare, nec descriptio nec figura conueniunt, Lonicerus suo more omnia confundit. Figuram Sinapi vulgari conuenientem apud nullum Matthiolum, nec per C. Bauhinum auctum, nec in cæteris editionibus video.

Considerent Lectores an Gerard. lib. 2. c. 9. per Sinapi silv. *wilde Mustard* intelligat Sinapi vulgare: quamuis icon non respondeat, quam Tabern. posuerat pro Eruca palustri minori, quæ alioqui parum conuenit cum Sinapi.

Hoc Sinapi obseruauit Geneuæ, florens Maio & Iunio, Augusto, Montpelii, Lugduni, Basileæ, & aliis locis. Montbelgardi semine maturo Iulio, proueniens etiam in Horto Il. E. C. ac alibi non satum: sed ex semine varijs locis ex impro- uiso delapso.

Cccc

Trag not.

Lacuna et-
dm

C. Bauhin:
lapsus Gerard.

Sinapi Gt.
Gerard not.

Tempus &
Locus

SINAPI ALBUM SILIQUA HIRSVTA
femine albo & ruffo.

D. scriptio

Radix candida digi-
tali est crassitu-
dine, longitu-
dine palmari,
& sesquipal-
mari, multas
longas à lateri-
bus fibras o-
bliquas emit-
tens: ex qua
caules surgunt
aliquot, duos
aut tres cubi-
tos alti, crassi-
tudine pollica-
ri, multis alis
concaui, hispidi,
inanes: *folia*
Rape profun-
dè sinuata, pi-
lis spinulifue

suprà infraque donata: flores, suauolentes, Bral-
fica, colore luteo: *siliqua* ex pediculo vncia lon-
giores, aspera, hirsuta, in hoc ab Eruca dif-
ferentes, cui glabra, in latam cuspidem desinen-
tes, qui excidentibus duabus siliquæ partibus re-
manet appensus, cum interiecta membrana luci-
da, quæ solet separare *semina* pauca, rotunda, alba
vel flavescentia, maiora quàm Erucæ, & Sinapi
vulgaris, nec ita acria vt Sinapi vulgare: Sinapi
iam descriptum reperitur etiam semine ruffo.

Plant. Icon. p. 203. Sinapi agreste Apii aut poti-
us Lauertis folio, Lobel. 100. Teut. 241. Figura
aliquomodo respondet non item titulus.

Brunf. Eruca, *weisser senff* malè nostro iu-
dicio.

Cord. in Diosc. *ῥαψανον*, Latini Erucam: Ger-
mani *weissen senff* vocant, quoniam simile per
omnia Sinapi sit præterquam semine candido.
Gesnerus ibidem ait: Errat Cordus nam quod
Sinapi album Germani vocant, omnino Sinapi
species est: Huic ad stipulatur Theop. Par. in A-
nato. viuo. Sinapium pro Eruca hætenus, sed fal-
sè accepisti.

Fuch. Hist. Sinapi primum genus rapitiam
frondem exprimens, flore luteo, semine albo,
quod Germ. *geelen garten senff* nominant, Ic.
Sinapi hortense, *Zamer senff*.

Trag. Sinapi luteum satium, *Gäler senff*, *Zam-
vnd garten senff mit weissen Samen*. Sinapi
albicante semine. Hoc, inquit, quibusdam Eruca
est, Dioscoridi *ῥαψανον*. Atqui vt ingenuè dicam,
inquit is, quod lentio, ego Erucæ nomen vbi-
que offendo, de Rucula, Germ. *Raučen*, & non
de albo Sinapi intelligo, neque quid hac in re
Seplassarii & Doctores ipsorum pronuncient,
magnoperè sollicitus sum.

Lacun. Sinapi secundum, foliis Raphani pau-
lò minoribus, floribus luteis, siliquis hirsutis, se-
mine albo, pharmacopæi interdum confundunt
hoc Sinapi cum Eruca. Quod in Pharmacopæis
culpat Lacuna, ei euenit, confundit Sinapi cum
Eruca, vt suis dicetur locis. Figura quam ponit
quadrat descriptioni, & in eo melius quàm Mat-
thioli docuit.

Matth. Sinapi tertium & ipsam satium est, se-

mine albo, minusque acri. In post. com. Ital. idem
tradit, addens hoc semen dici *Rocchera*. Figura Si-
napi albi est apud Matthiolum posita pro Sinapi
2. is non videtur agnouisse discrimen inter Sinapi
& Erucam. In hist. Germ. in descriptionibus
omnia confundit, in descriptione primi Sinapi,
meminit siliquarum hirsutarum quod nostro Si-
napi albo competit, verùm eiusmodi siliquæ hir-
sutæ sunt in figura Sinapi eius secundi. Descriptio
ibi nulla quæ in omnibus conueniat cum Sinapi
vulgari semine ruffo, nec figura posita pro Sinapi
tertio respondet Sinapi semine albo.

Idem in Epit. cum addit. Cam. Sinapi alterum
Græcis *ῥαψανον ἄγρον*. Ital. *Senape*, siue *Senapero sal-
uatico*: Germ. *Gelbet Senff*. Cornicula ei hirsu-
ta. Item Sinapi tertium, Ital. *Sinape bianca* siue
Rocchera: Gallis *Moutarde blanche*. Semine est albo.

Ex epitome Matthioli apparet, eum confundere
Sinapi genera & eorum nomina: Camerarius om-
missa figura Matthioli aliam ponit pro tertio Si-
napi huc non pertinentem, est enim Erucæ sylu-
repentis. Effigies à Cameratio ad hist. Germ. posi-
ta quæ mutata, pro secundo cum siliqua hirsuta
non displicet pro Sinapi albo, ac melius placet
quàm Patrocinatoris, qui glabram appinxit. Si-
napi illud, ait idem Matth. quod tum folio, tum
etiam semine tenui nascitur, erraticum est. Item
in post. edit. cum Additamentis C. Bauhini. Erra-
ticum folia habet tenuiora plura ex vno ramuscu-
lo prodeuntia, caulem rectum, firmum, asperum,
hirsutumque, à medio ramosum: corniculis nume-
rosis atque hirsutis. Nascitur locis incultis, in
campestribus & inter rudera. Possit quis existi-
mare Matthiolum per Erraticum Sinapi intellige-
re non cultum, si non diceret corniculis hirsutis,
præterea figura posita pro Sinapi primo Erucam
potius denotat, præferenda tamen figuris nouis
Glossatoris & Patrocinatoris Matthioli, qui sili-
quas hirsutas appinxere quæ non sunt hirsutæ,
nec in Eruca, nec in Sinapi vulgari semine subruf-
fo. Icon à Matthiolo posita pro Sinapi 2. non con-
uenit cum vulgari, sed est Sinapi semine luteo si-
ue albo, eadè cum Tragi & Fuchsi figura. Matth.
in Hist. Germ. Sinapi primum, *Gartensenff*. Rapis
simile, flore luteo, siliquæ hirsutæ in quo semen
Schwartz rot, id est subruffum, Raporum semini
simile. Secundum Sinapi hortense, non ita altè
crescit, foliis Sinapi similibus, flores interdum al-
bi interdum lutei, semen *rörlèchter* id est, rubel-
lum. Sinapi silu. prouenit in agris flore luteo, sati-
um simile nisi minus semen *Rotschwartz* subruf-
fum. Matthiol. in sua hist. Germ. omnia obscu-
riora reddit: mutato ordine in descriptione
& non in figuris, primà enim est quæ Erucæ
similis, cui Camerar. in histor. German. & Epit. &
C. Bauhinus addiderunt siliquas hirsutas: prius
Sinapi conuenit cum vulgari si non diceret sili-
quis hirsutis: posset & siluestre aliquomodo qua-
drare cum non culto Sinapi. Secundum Sinapi sa-
tium quò referendum non videmus, confusa
descriptio videtur: Figura respondet Sinapi al-
bo.

Aduerf. Lobel. & Penæ Sinapi alterum satium
Gallis *Senene blanc*: Belgis *Dyt mostaert*: Germ.
Weisser senff. Existimo Lobelio non fuisse no-
tas differentias Sinapi, nec sciuisse quid esset Sina-
pi album: figura quam exhibet Obs. & Ic. pl. pro
Sinapi agresti, Apii aut potiùs Lauertis folio Adu-
p. 68. aliquatenus conuenit nostro Sinapi albo,
non item titulus. Cæsalp. Sinapi 1. folio Rapæ, flos-
culis luteis, siliqua breui, semine fuluo. Sinapi 2.
folio

folio Erucæ, floribus luteis, siliquis in latera inclinatis, seminibus ex flavo candicantibus maiusculis, vulgò Rucum vocant.

Lonicer. Sinapi. Gelber Garten senff. Item Weiß garten senff/oder Zame Rancken: Euzomos: Lat. Eruca. Confundit Lonicerus suo more Sinapi album cum Eruca: ac Sinapi albi duas proponit figuras ignorans quid scribat.

Dodon. Gall. Sinapi hortense. Sinapi album, *σινάπι κηρύσιον*. In Officinis Belgicis Eruca. Gall. *Seneue blanc*, Germ. *Weisser senff*/Belg. *Wit Mostaert*. Item hist. in fol. Sinapi fatium prius in descriptione, in figura Sinapi Satium alterum, Sinapi fatium semè quod luteum & maius Belgii Officinæ pro Erucæ semine exponunt: vulgò tamen *Wit mostaert sāt* nominatur. Melius Dod. in hist. Gall. posuit iconem, quam in Latina, ubi pro hoc Sinapi ponit figuram demonstrantem potius Erucam, & ea Icon quæ huic Sinapi conveniebat malè ponitur pro Sinapi fatium altero.

C. Bauh. Phyt. Eruca 7. Sinapi rapi folio, luteo semine, fortè Diosc. & Theophr. alterum Plinii: Sinapi primum Matthioli lib. 2. cap. 148. Sinapi fatium Erucæ aut Rapi folio Lobel. Obs. p. 100. & Icon. p. 202. Item apud Matth. Sinapi Rapi folio, luteo semine, & Sinapi alterum Plinii. Sinapi. 1. Matth. Lacun. Cæsalp. Sinapi Matth. in Ic. Gesn. hort. Cast. Sinapi 2. species Dodon. Gal. Sinapi fatium. 1. fol. Sinapi hortense luteum Lonic. Sinapi hortense Cordo in Diosc. Lugd. Sinapi fatium Erucæ aut Rapi folio Lob. *Dioscorides dicit* Sinapi eligendum valdè rufum, is ergo album vel luteum non intelligit: cur hoc potius sit Theophrasti non videmus: nec etiam cur Plinii alterum Rapitii fronde, id enim magis convenit vulgari: Cur Matthioli primum dicatur non animadvertimus, quod Matthiolus tradit primo loco non dicitur semine luteo vel albo: figura etiam posita pro Sinapi primo potius Erucam demonstrat. Nostrum verò album in descriptione est tertium, & inter figuras Sinapi. 2. Lacunæ quoque non est primum: pro eo enim posuit figuram Erucam referentem, descriptione autem quid tradat nescio, puto eum confundere Sinapi cum Eruca. Sinapi verò semine luteo vel albo proponitur à Lacuna pro secundo. Cæsalpino non est primum sed tertium semine ex flavo candicante, eius enim primum est nostrum vulgare. Apud Gesnerum non primum putat, sed illud Sinapi quod candicat. Dodonæo in hist. Gal. non est secundum sed primum. In hist. Lat. Quidem est primum quoad descriptionem: quoad figuram verò alterum. Icon quæ posita pro primo, potius Erucam refert, quam Sinapi nostrum luteum siue album. Loniceri luteum esse concedimus. Cordum per Sinapi existimamus intelligere vulgare, non hoc de quo hic agimus. Lugdunensium Sinapi hortense est semine rufo nigrescente: ergo non huic convenit descriptio, nec etiam figura quæ Erucam imitatur. Sinapi verò nostrum album exhibet pro Sinapi fatium semine. Quod Lobelius ponit in Obs. pro Sinapi fatium, non potest esse hoc, id constat ex Adu. p. 67. & 68. ubi describit vulgare: figura etiam à Lobelio posita non convenit, quæ prius Erucæ similis.

Gerard. Sinapi fatium *Garden Mustard*. Malè pro Sinapi albo ponit iconem Barbareæ maris Tabern.

Sinapi album siliquâ hirsutâ habebam Genevæ in horto semine maturo Julio, hoc etiam colo Montbelgardi in horto Ill. E. C. V. Virt. ubi ex semine deciduo iterum viret Augusto. Semine

Tom. II

ruffo semel tantum observavi, nempe Anno 1600. in horto prædicto, vnde nactus fuerim non recordor.

SINAPI ERYSIMO TRAGI COGNATVM
siue simile.

Cubitalis est planta, radice nixa, crassiusculâ candida, paucis fibris donata. Cauliculos surrigit pedales, cubitales, altiotes, teretes, cana & mollicella lanugine pubescentes, in ramos longos diuaticatos: Folia inferna Erysimi Tragi, profundis laciniis diuisa: superna angustiora, sagittæ

minoris instar alata, paucis aut nullis laciniis dissecta. Per cauliculorum extrema ex pediculis flores prodeunt lutei quadrifolii, Erysimi prædicti floribus maiores. Quibus siliquæ etiam longiores succedunt trientales ferè, angustæ, teretes, caulibus non appressæ: semen continentes exiguum, fuscum, acere.

In Austria secus vias observata & lecta à D. Agerio Botanico egregio & medico insigni Argentinæ.

Matth. Sinapi 3. Idem in com. cum magnis fig. & editione vltima cum addit. C. Bauhini. In hist. Germ. *wilder senff*. Sinapi silu. *Mibi* non bene constat quam plantam exprimat Matth. icone proposita, pro Sinapi tertio: quia eius tertium in com. quoad descriptionem attinet, est nostrum Sinapi semine luteo siue albo.

An Lobel. & Pena Aduers. Sinapi silu. minus Irionis veri folio aut Bursa pastoris, aridis locis iuxta margines & rudera, prope vrbes nascitur, foliis laciniosis, admodum Bursa pastoris similibus, sed acutioribus, minutioribusque laciniis. Umbellofi flores & siliquæ secundum summitates Irionis Dioscor. caulis pedalis, sed tota planta gustu Sinapi feruidissima.

An Lobel. Obs. & Icon. Pl. Teut. 244. Sinapi siluestre minus Bursa pastoris folio, Hisp. *Mostaza saluage*, Aduers. pag. 68. Lobelius assumpsit figuram Matthioli.

C. Bauh. phyt. Eruca 9. Sinapi bursa folio, Eruca siue Rucula marina minor, & Sinapi 9. Trago p. 103. lib. 1. cap. 32. Sinapi silu. minus, Bursa pastoris folio, Lob. Obs. p. 101. & Icon. p. 203. Luteo & albo flore est. Item Erysimum 2. siue siliqua Erucæ? Cur Erucam Tragi hic ponat nescio, ea enim eadem est cum sua Eruca 3. siue luteo flore, quæ non respondet Lobelii Sinapi, vnde colligit luteo & albo flore.

Hist. Lugd. Sinapi silu. Sinapi tertium Matthioli erraticum quod Lob. & Pena appellant Sinapi siluestre minus Bursa pastoris folio.

Dodon. in fol. Sinapi siluestre. Figura est Matthioli, an respondeat eius descriptioni nescio.

CCC 2

Descriptio

Locus

Sinapi hortense.

Dodon. not.

C. Bauhini. Lapsus Veru

Gerard. no-
tatur.

Tabern. hist. & Icon. wegsenff 2. Erysimon 2.
Gerard. Angl. Erucæ fatiæ nomine proponit
Iconem Tabern. sed malè.

SINAPI SYLVESTRE MONSPESSVLANUM lato folio, flosculo luteo minimo, siliqua longissima

Descriptio **P**er huius caules sesquicubitalis, nonnihil striatos, teretes ferè, & solidos, folia conspiciuntur Den is Leonis folis respondentia tum magnitudinè tum laciniatà diuisurà, glabra aut nullis certè effatu dignis pilis donata, odore & sapore acri prædita: flores lutei, parui: siliquæ dein oriuntur densissimæ & longissimæ, admodum acri semine refertæ.

An Cæsalp. Iri-
onis species
altera amplior.

Hanc eandem
plantam aut sal-
tem valdè simi-
lem attulit mihi
Frater ex horto
Patauino nomi-
ne Erysimi.
Floret & sili-
quas fert circa
Monspelium
mense Martio
locis sicci.

Locus &
Tempus.

SINAPI MONSPESSVLANVM SILIQVA asperâ hirsutâ.

Statim è ra-
Description

Sdice lignosa
folia exeunt fre-
quentia, similia
ferè Erucæ mi-
noris foliis, a-
cria: interque
hæc caules ali-
quot palmares
aut etiam cubi-
tales, in ramu-
los aliquot di-
uisi: floribus Si-
napeos luteis,
paruis, deciden-
tibus siliqua
succedunt, cre-
bræ, vnciam lō-
gæ, teretes, as-
peræ, aliqua
secundum cau-
les ramosve af-

pendentes, aliæ longè ab iis abscedentes & veluti rectâ foras protentæ, semen claudentes minutissimum, saturatè ruffum.

C. Bauh. Phyt. Eruca 13. siue Sinapi paruum siliquâ asperâ Fratris Io. Bauhini.

Mense Autumno inueni inter Monspelium & Montem Esperon: nos paruum obseruauimus, magnum obseruauit Gener Cherlerus in vdis fossulis inter Monspelium & Themas Belleucanas.

Locus &
Tempus.

SINAPI GENEVENSE SYLVESTRÈ

Descriptio

Ita appello
spontaneum
quoddam Sina-
pi Geneuæ à
me obseruatū,
cui ex radice
simplici alba,
lignescente,
multi statim e-
xoriuntur cau-
les propter ter-
ram nonnihil
hirsuti, ramosi:
per quos folia
Erucæ similia,
diuisurâ non
minùs frequen-
ti dissecta, ve-
rùm latitudine
Monspeessulano
maiori ceden-
tia, diuisurâ e-

tiam diuersa: licèt flores Monspeessulani floribus sint rariiores: siliquæ ex pediculo mediocriter longo graciles, tres vncias longæ, semen bipatentibus valuis claudunt tenuissimum ruffum,

Idem fortè est quod vidi apud Dominum Iacobum Zwingerum in horto flore luteo, foliis tamen multò maioribus, culturâ fortè id cau-
fante.

SINAPI ECHINATVM.

Descriptio

S egetibus
Circa Mons-
pelium fami-
liare est Sinapi
Echinatum, cui
caulis sesqui-
cubitalis, teres
asper & pilis
rubris hirsu-
tus, multis alis
concauis: folia
ad Cichoreæ
sylvestris folia
accedunt, siue
Hedypnoidis,
vel Hieracii,
iuterdum eiu-
dem magni-
tudinis, aliàs ma-
iora: flores per
ramos copiosi,
Erucæ floribus

similes, lutei, è quatuor foliolis compositi: quos excipiunt siliquæ breuissimæ, trientem pollicis vix æquantes, sed crassæ, & quatuor costis cristatis, in medio lacuna donatis pinnatæ, semen continentes. Hæc herba acrimoniâ non caret.

C. Bauh. Eruca 15. siue echinata siliqua.

Hist. Lugd. Sinapi echinatum.

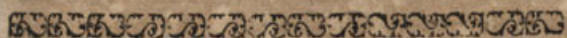
An Cæsalp. Sylvestris Rapa, de qua scribitur spontè in aruis nascitur: radice non crassa, nec rotunda

rotunda, sed tenui, & longa, vt Raphani syluestris: foliis Rapæ minoribus, hirsutioribus, similiter angulosis: caule breui, ramofo: floribus aureis, capitulis Fabæ magnitudine, angulosis: intus osseum quid continetur: vnico semine ob siliquæ breuitatem. Mihi omnia videntur conuenire cum Sinapi Echinato, quamuis Frater ex silu. Cæsalp. Rapa faciat Matth. Rapum silv. veram descriptio capitulorum sem. Cæsalp. non conuenit cum siliquis egregiè à Matthiolo pictis.

C. Bauh. 907.

Locus & tempus

Floret in segetibus circa Monspeffulum, mense Martio, Aprili & Septembri.

ERUCA MAIOR SATIVA ANNUA
flore albo striato.

C A P. X.

Alba, lignosa, tenui radice est donata, sapore acri: caules subhirsuti cubitales & sesquicubitales: folia Sinapi albi, minora, tenera, glabra, eiusdem cum radice saporis: flores quadrifolii, è caruleo albidi, striis nigricantibus picti, quales Sinapi albo agresti Trago, ex calycibus hirsutis, siliqua ex breuibus pediculis glabræ, quales in Sinapi siliquæ glabræ, sed longiores à lateribus se aperientes: per membranam distinctæ, cui adherent multa semina flaua, maiora quàm Sinapi iam dicto, minùs etiã rotunda.

Theophr. Erucæ meminit satiuæ inter olera, cui tribuit radicem lignosam.

Dioscorides *ἔρουκα* [ita enim Eruca græcè vocatur] domesticum non desinit.

Plinius de Eruca inquit, tantam inesse in condiendis obsoniis suauitatem, vt Græci *ἔρουκα* appellauerint.

Cord. Hist. Erucula

maior, cuius commoda descriptio. Gesnerus addidit figuram ex Trago. Trag. Eruca siue Rucula marina maior, *Gräßkraut*/ Sinapi 8. Fuchsius huius figuram habet pro Sinapi altero genere, cuius etiã descriptio non malè quadrat: vocat Germanicè *weißen garten senff*, ait etiã eo loco perperam eos agere qui altero genere Sinapi pro Eruca vtuntur. Considerent autem Lectores an ritè distinguat Erucam à Sinapi. Is enim cap. 100. huius iconem iterum habet nomine Erucæ silu. & *wilder weißer, senff*/vti etiã in Iconum libro. Eius tamen descriptio Erucæ silu. nullo modo conuenit.

Fuchs. 122

Apollin. *Weiß senff*. Pro eo pingere videtur Erucam satiuam, an eam intelligat nescio. Arguill. Eruca Dioscoridi Iberiæ dicta syluestris.

Matthiol. in Dioscorid. pingit titulo Erucæ satiuæ, cuius in com. Ital. post. aliam habet figuram, ac eadem tradit. Idem rursus eandem Tom. II,

habet figuram sub titulo Sinapi primi: quod in textu vocat Sinapi satiuum tertium. In post. quoque com. Italicis cap. 142. eandem retinet figuram quam olim habebat pro Sinapi primo, ac addit, Sinapi tertium vocant Erucam. Item in hist. Germ. *Weißer garten senff* oder *Kraut*. Eruca satiuæ. Idem etiã Erucæ figuram habet hoc titulo *Gelber aut Roter Senff*/Sinapi. *Matthiolus* mirè confundit historiam Sinapi albi cum Eruca maiore, vt & aliorum Sinapi generum cum Erucis, vt nullus se ex eo extricare possit.

Si apud Matth. in Epit. & addit. Camer. semen minus pingeretur, & nihil hirsuti in siliqua, figura benè placeret: præterea figura posita pro Sinapi. Erucam meliùs refert quàm Sinapi. Gloffator & Patrocinator Matthioli pro Sinapi primo Matthioli figuram ponunt accedentem ad Erucam, sed non conuenit siliqua hirsuta apposita, neque Sinapi neque Erucæ.

Camer. 103

Lonic. *Weiße wilder Senff* oder *Wilde Kraut*. *Lonic. 103* Sinapi silu. album, siue Eruca syluestris. *Striptium* imperitus Lonicerus Erucam à Sinapi non nouit distinguere.

Dodon. Gall. Sinapi silu. *Senne sauvage*. Item alibi Eruca Romana, *Roquette Romaine*, *Boomsche Kaffeten*. Lat. in fol. Eruca satiuæ, flo. sculi tubul. *Dodon 103*. Non existimo Dodonæo notam Erucam satiuam, quia eius figuram posuit in hist. Gall. pro Sinapi silu. licet non respondeat descriptioni eius Sinapi silu. Erucam Romanam non absolutè describit, nec figuram apponit. In hist. Lat. laudabilem figuram habet: sed non benè tribuit flores luteos: Præterea p. 694. pro Sinapi satiuo priorè figuram habet multum accedentem ad Erucam satiuam flore albo, quæ non respondet descriptioni quam ibi ponit Sinapi satiuo prioris.

Dodon 103

Lacun. Erucæ satiuæ, flores lutei. *Quamuis* Lacun. cuna ponat figuram Erucæ, existimo nihilominus ei incognitam, quia tribuit flores luteos: præterea similem serè figuram ponit pro Sinapi primo: in descriptione dicit Sinapi habere flores albicantes cum forma crucis, quæ Erucæ videntur competere: vt verum fatear, puto illum confundere Erucam cum Sinapi.

Lacun. 103

Gesnero passim Eruca, Eruca flore albo, Eruca hortensis.

Dorsth. Eruca satiuæ fermè similis vtro Sinapi.

Camer. hort Eruca maior.

Brunfels. & Cæsalp. Eruca.

Lobel. & Pena Adn. Erucæ satiuæ duplicis mimerunt, quæque illis Erucæ nostras dicitur vulgaris notissima, eam cum Hispanica compararunt, tanquam ex qua hæc facillimè percipiatur. Lob. Obs. Eruca satiuæ, Erysimum Gesneri. *Miror* si nota fuerit vulgaris cur non demonstrarint discrimen in colore floris insigne: tribuunt enim Hispanicæ colorem luteum: nec video cur in Obs. posita huius Erucæ figura ex Matthiolo desumpta sub titulo Sinapi satiuæ Erucæ aut Rapi folio, Adn. pag. 67. Hisp. Mostaza. Figura posita pro Erucæ satiuæ demonstrat nostram vulgarem: apud Gesnerum per Erysimum, intelligo Erucam perennem flore luteo cultam. Plant. Icon. satiuæ Lob. 101. Teut. 242. Apud Plantinum p. 202. est etiã alia figura ex Matthiolo malè posita pro Sinapi satiuo Erucæ aut Rapi folio Lobel. 100. Teut. 241.

Lobelii 103

Hist. Lugd. Erucæ satiuæ. Similem figuram Erucæ habet Hist. Lugd. sub titulo Sinapi Hortensis, quæ non respondet descriptioni.

H. 1. 103

Nec placet Gerardum iconem alterius plantæ assumere ex Tabern. pro Erucæ satiuæ.

Gerard. 103

Nomina
linguarum.

C. Bauh. phyt. Erucæ 1. Eruca latifolia alba sa-
tina Diosc. Idem apud Matth. Eruca Cordo Dio-
scor. Cæalpino Eruca. Cordus olim apud Diosc.
per Erucam intelligere videbatur Sinapi album,
quemadmodum etiam vult ibidem Gesnerus.

Ἐρουκῶν Græcis : Eruca Romanis : Egyptiis
Echrecice : Afris Afuris nominatur : Arab. Iergir,
Ergir, leu gjar gir : Germ. Raucken, Belg. Roquet/
Kafette, Gall. Roquette, Ital. Ruchetta & Rucula:
Hisp. Oruga & Aruga. Hæc autem nostras Germ.
Groß Raucken : Trago Weiß senff, Belg. Koo-
mische Rauckten / Angl. Great Rocket. Boh. By-
lir horcicc.

Ἐρουκῶν dictum volunt, quod iura commen-
det, habeatque peculiarem in eis gratiam : quod
dixit Plinius, in condiendis obsoniis tanta est E-
rucæ suauitas, vt Græci Ἐρουκῶν appellauerint : E-
rucam verò, quod erodat : nam si degustaueris,
os & linguam satis acriter vellicabit : Alii sic ap-
pellatam putant, quod vrendi licentiam nanci-
scatur, quasi dicas Vrucam, u. in e. versâ litera. Est
etiam Eruca apud Latinos bestiola, quæ Græcis
Campe dicitur. Weiß senff vocant nostri (ait
Cornar.) quasi dicas Sinapi album, eò quod silu.
maximè Erucæ semine, Hispani pro Sinapi vtan-
tur. Quibus emconiis Poëta hanc adornarint, in-
frâ de viribus patebit. Theophr. meminit Erucam
satiuam celerrimè prouenire, Columella:

Itémque Eruca salax secundo prouenit horro.
Plinius Æstate & Hyeme facillimè nasci, frigo-
rum præcipuè contemptricem esse.

Erucam maiorem satiuam vidi Monspeßuli,
Lugduni, Basileæ, & Geneuæ in hottis floren-
tem Nouembri, & tota hyeme virentem. Mont-
belgardi in horto E. C. vbi à me sata ex semine de-
ciduo se renouat. Veronæ, florentem Martio ob-
seruaui. Nemaufii studiosè coli à quibusdam ob-
seruaui Gener J. Henr. Cherlerus, qui memores
(vt illimet referunt) versus illius:

Excitat ad Venerem, tardus Eruca maritos.

Cruda Eruca, vt scribit Diosc. coitum largiore
cibo concitat : ac ipsius quoque semen eiusdem
est effectus. Urinas mouet, concoctionem iuuat,
aluòque est accommodata. Semine in condi-
endis obsoniis vtuntur : quod vti diutius perennet,
aceto lacteue subactum in pastillos digerunt, at-
que ita reponunt. Erucæ facultatem & vsum me-
dicum, Plinius explicat his verbis. Diuersa est
quàm Lactuca naturæ, conciliatrix Veneris : id-
circo iungitur illi ferè in cibus, vt nimio frigori
par feruor immixtus temperamentum æquet. Et
alio in loco. Erucæ semen Scorpionum venenis
& muris aranei medetur. Bestiolas omnes inna-
scentes corpori arceat, Vitia cutis in facie cum mel-
le illitum : lentigines ex aceto. Cicatrices nigras
reducit ad candorem cum felle bubulo. Aiunt
verbera subituri potum in cibo, duritiam quan-
dam contra sensum inducere. Putant subtrita E-
rucæ si fricentur oculi, claritatem restitui. Tussim
infantium sedari. Radix eius in aqua decocta
fracta ossa extrahit : Tria folia siluestris Erucæ si-
nistra manu decerpta, & trita in aqua multa si bi-
bantur, regio morbo medentur. Galenus quo-
que scribit hoc olus manifestissimè calefacere :
quare solum ipsum mandere, nisi Lactucæ foliis
miscetur, non esse facilè. Semen autem genera-
re, & coëundi appetentiam excitare. Capiti etiam
dorem inferre, præsertim si quis ipso solo ves-
catur. Non solum autem supradictorum autho-
rum, sed Poetarum etiam testimonio Eruca sti-
molandæ Veneri nata videtur. Martialis.

Et Venerem reuocans Eruca mentem.

Columella:

Et que frugifero feritur vicina Priapo,
Excitet vt Veneri tardos Eruca maritos.
Salacem Ouidius nominauit:

Nec minus Erucas iubeo vitare salaces,

Item Laur. Lyppius 2.

Denorat Erucas, qui cupit esse salax.

Foliis, vt author est Matthiolus, coctis, additòque
Saccharo, tussientibus pueris propinatur iuscu-
lum, quod tussim sedat, semen contusum ex vino
potum, lumbricos interimit, tumentem lienem
minuit. Folia contusa palpebris imposita, visum
acuunt: semen cum melle mistum, maculas om-
nes & nauos faciei illitu tollit, efficacius verò ad-
dito felle vaccino aut bouino. Ossium fragmen-
ta extrahit radix in aqua decocta & imposita. E-
go præfero folia radici quicquid scribat Matthio-
lus. Sunt qui pro certo, inquit Camerarius, asse-
rant multos sese annos ab apoplexia & eiusmodi
affectibus immunes præstitisse puluere ex Erucæ
& Cymini partibus æqualibus.

Salax

ERVCA ROMANA SEV GENTILIS SILLI-
quâ angustâ, folio lato.

NOrimberga à Domino Doldio pro Eruca
Romana seu gentili quorundam accipi her-
bam nostræ E-

ruca, flore albo
similem, foliis
latis, caulibus
hirsutis, siliqua
diuersa admo-
dum, sunt enim
tenues valdè &
longæ, flores in
siccâ albicant.
De ea scribit
Doldius: Est &
Eruca alia ab
Anglicana in
horto Camera-
rii, latiore folio
rugosiorèque,
Verbenæ supi-
na quoad infe-
riora similior,
sed floribus al-
bis, annua,
quam Roma-

nam vocant, an sit dubito: facerem hanc eandem
cum Hispanica Lobelii si siliquæ non impedi-
rent.

ERVCA SATIVA HISPANICA MAIOR
flore luteo.

SAtiua dux cibus gratiores & nobiliores : Ma-
ior Hispanica vocata, à nostrati maioribus fo-
liis Silymbrii & semine nigro, floribus luteis,
corniculo Sinapi maiore distat : hæc quia in con-
dimentis lautior, vel ad Venerem vegetior erat,
Gentilis vulgò vocata fuit : quo vocabulo Hispanica
& Itala gens designat quamlibet rem aptam
reddere hominem lætum. Monachi in Magalonæ
insula maris Narbonensis, huius Gentilis Erucæ
semine à Fratre quodam Hispano donati, quot-
annis hocce serebant & in mensis cuiuslibet vel
maximo gulæ irritamento vel blandimento præ-
fere-

Descriptio

Frigorum
contem-
ptrix
Locus &
tempus.

Vires.

ferebant. Non eget vtriusq; descriptionis, quum vulgaris sit notissima, & ex illa facillime percipiatur Hispanica; Lobelius.

Lobel. & Pena Adu. Eruca maior siue Hispanica & Gentilis. Miror non demonstrari discrimen in flore: qui vulgari non lutei, feminum etiam color diuersus: eandem hanc facerem Erucam cum Romana descripta si siliqua non impedirent: Monspeltenles Monachi hanc non habebant in hortis, quod animaduertim: sed vulgarem præcedentem flore albo striato.

Magalonæ in monasterio nostro tempore, inquit Lobelius, supererat copiosissima Eruca.

ERVCA ANGLICA FOLIIIS LATIS, FLO-
ribus minutis luteis siliquis striatiss.

Eruca Anglica foliis latis, similibus Verbena-
cæ vulgò dictæ, sed latius virentibus: floribus
minutis luteis & partium relinquentibus post se
femen in striatissimis siliquis, Camerarius.

Camer. hort. Eruca tertia Anglica.
C. Bauh. phyt. Eruca 2. siue latifolia Anglica.

ERVCA TENNIFOLIA PERENNIS
flore luteo.

Descriptio

Sylvestris Eruca radice alba, crassa, satis longa, ex qua multi prodeunt caules, crebris alis, concavi, striati, partium hirsuti: folia crebris incisuris Dentis Leonis, aut argutioribus hieracii minoris diuisa, aliàs Nasturtii, cuius etiam folia colore atrouirente & glabro imitantur, sapore feruido Satiuæ: cuius & flores,

sed colore præditi luteo, serie simili dispositos gerit odoratos: siliquis succedentibus longis, angulosis.

Icon nostra quæ ex Fuchsio, in quibusdam non placet: & multò minus Lobelii & Camerarii Erucæ sylvestris quæ videtur potiùs conuenire cum Eruca nostra inodora.

Diosc. *ἔρῦκα ἰβηρική* [Erucam silu.] nominat, dicitque maximè in Iberia, quæ Occidentem spectet, nasci. Sed de silu. Eruca tam ex Diosc. quam ex Plinio vide plura inter vires.

Fuch. Hist. Eruca hortensis seu satiuæ: In Iconibus vocat etiam Erucam satiuam Zamer weisser senff.

Dodon. Eruca satiuæ & hortensis, Belgicè Wilde Kaffete. Lat. in fol. Eruca silu. Eruca siue Rucula marina minor, Klein raucken. Sinapi nonum.

Matth. (qui figuram solam sine descriptione proponit.) Camer. in eiusdem Epit. Lob. & Pena Adu. Obs. Ic. Plant. Teut. p. 144. & Lacunæ, Eruca sylvestris.

Anguill. Eruca in Italia *Rucola & Ruchetta*.

Gesner. hort. Eruca flore luteo, Erysimon hortense puto. Sylvestris Eruca ab hoc Erysimone genere differre non videtur, Eruca sylvestris Carolo Stephano. Item in cat. plant. Erysimum, apud Italos Nobilis Eruca: *ἔρῦκα* Eruca generatiua.

Hist. Lugd. Eruca silu. Et alibi Erysimum verum. Lugd. Hist. duas figuras vnius herbæ mihi videtur habere, prior est ex Matthiolo sine descriptione, altera est noua.

Caalp. Eruca altera fruticosa.

Lonic. Wasser senff/Sinapi aquaticum. Figura quæ apud Lonicerum est, conuenit cum Tragi Eruca, verum non nouum Loniceri sine iudicio de plantis scribere.

Tabern. Icon. & hist. Eruca silu. Wilde Rau-
sen/Wilder Weisser senff. Si Compilator intellexit vulgò dictam Erucam silu, vt omnia indicare videntur, indistinctè dicit suæ priori valdè similem nulla facta coloris mentione, in primo enim dixit coloris esse albi, vulgaris autem est lutei: figura præterea non placet, quæ potiùs conuenit Erucæ nostræ inodora.

Gerard. Iconem habet Tabern. dicens, Eruca silu. flore luteo.

C. Bauh. Phyt. Eruca 3. siue flore luteo maior sylu. an Dioscor. sylvestris? Item apud Matth. Eruca maior sylvestris Matthioli, Eruca silu. Cur Erucam Tragi minorem siue eius Sinapi nonum ab hac separet & ponat nono loco sub Sinapi Bursa folio, nescio. Non placet eum assumpsisse figuram Tabernamontani.

Eruca tenuifolia perennis flore luteo, siue sylvestris Græcè *ἔρῦκα ἰβηρική*, Germ. Wild senff/wilde raucken, Klein raucken, Wilde Kaffete. Gall. petite Roquette & Roquette sauvage. Ital. Ruchetta gentile & Rucula saluatica. Hisp. Oruga sylu. Angl. Wilde Rocket.

Passim prouenit circa muros & in muris ac rudibus, florens Geneuæ adhuc copiosè mense Nouembri: Lugduni & Monspeluli Martio & Februatio. Basileæ in hortis Iulio & Augusto: Montbelgardi à me facta in hortulo meo, ac etiam in Horto E. C. muros occupauit, in quibus durat, & præterea semine deciduo se multiplicat, hiememque patitur, floret Iulio & Augusto.

Sylvestris Erucæ semine tradit Dioscor. Iberia incolæ, maximè qui Occidentem spectent, pro Sinapi vti, Esse porro, quàm satiuæ, ad motendam vrinam efficacior, & multò acior, quod facillè crediderim, siquidem feruido magis est sapore. Sed hinc contra mentem Dioscoridis sentire videtur Matth. vt qui omnia ea, quæ de satiuæ, siue prioris Erucæ à nobis tradita sunt, efficacius præstare scripserit. Magis, inquit, exalfacit, siccit, atenuat, aperit, incidit, extrahit, extergit, prouocat, quàm satiuæ, valentiùs tamen. Cocta & deuorata infantium tussi medetur, addito saccharo: Proditum adhuc tria silu. Erucæ folia, sinistra manu decerpta, illicoque deuorata, auriginosos sanare, quo nolim vti remedio, quia superstitiosum & vanum existimo.

ERVCA SYLV. ANGVSTIFOLIA
flore luteo.

Promit inflexis cubitalibus cauliculis flores luteos Erucæ sylvestris. Cornicula siliquarum Sinapi sunt aut Nasturtii sylvestris; vbi semen acre, vti folia angustiora, Erucæ sylvestris conco-

CCCC 4

Eruca siluestris angustifolia.

loria, sed minime diuisa, Taraconis ferè paria, quæ Erucam aut Trionem sapiunt, quibus idcirco affinis naturâ putatur. In horto Coldembergii nostri (inquit Lobel. Obs.) non vulgaris peritiâ viri oritur.

Lobel. Obs. & Icon. Eruca silv. angustifolia.

C. Bauhin. Phyt. Eruca 14. siue angustifolia.

Hist. Lugd.

ERVCA MINIMO FLORE

Monspel.

Hanc nos Monspelii florentem circa Aestatem in quibusdam muris obseruauimus: foliis accedit ad Erucam luteam siluestris, quæ in nostra icone non benè in acumen desinunt: Flores sunt minimi lutei: siliquæ vnciam longæ.

ERVCA INODORA.

Descriptio

Eruca inodora mihi dicta, longâ nititur radice, simplice, cum paucis fibris lignescente, satis gracili: caulis cubitum æquat ramosus: folia dendrantalia ferè, Erucæ luteæ silv. cultæ, quodammodò diuiserâ, quâquam inferiorâ Iacobeæ penè modò lateant: flores ex luteo pal-

lidi, quatuor foliolis constant: siliquæ vncias duas longæ graciles. Nullum ego in hac planta siue odorem siue saporem insignem animaduerti.

Tabern. hist. & Icon. Eruca silv. Wild. Ratis tzen/wilder weisser senff. Figura Tabern. exprimit nostram Erucam inodoram, sed descriptio Tabern. & nomina cætera non conueniunt nostræ Erucæ inodoræ. Sed hoc non notium Compilatori figuras non ponere suis locis, quamquam icon etiam Lobelii & Camerarii pro Eruca siluestri posita, hanc nobis melius exprimere videtur quam Erucam siluestris ab iis traditam.

Erucam inodoram voco herbam à me repertam florentem Iulio in terra argillosa vitium quæ sunt vltra Rhenum ad Burckheim generosi Baronis à Schwende, vno milliari ab vrbe Brisfaco.

Erysmo similis herba S. Alberti.

Herba Sancti Alberti (infit Casalp. c. 85. libri 8.) vulgò appellatur quædam Irioni similis: caule striato, recto, cubitali, altiorique: foliis magis latiniatis, læuib: flosculis luteis, in summis ramulis rectis: siliquas fert grandiores, ac firmas in quibus semen simile prædictis: eo vtuntur ad fistulas:

C. Baub. Phyt. Erysimum 4. siue Erysmo similis, læuis, laciniata, floribus luteis, Herba S. Alberti Casalp. Casalpini descriptio videtur conuenire in multis cum nostra Eruca inodora, eandem tamen asserere non ausim.

Eruca Vrbeuetana floribus albis, siliquis hirsutis.

Foliis donatur maioris Erucæ, sed hirsutis: caulibus dodrantalibus: floribus albis: siliquis Rapi similibus, hirsutis: tota planta à tertio genere Sinapis (Sinapi albo) distat solum paruitate, & florum albedine, Casalp.

Genus hoc Erucæ, inquit noster autor, spontè nascitur in parietibus, & ruderibus, frequens in agro Vrbeuetano.

IRIO, SIVE ERYSIMVM
Veteribus.

CAP. XI.

DE Erysmo [quod aliqui Chamæplion, Magi Herculis Alphita, h. e. polentam, Egyptii Erechtum, Romani Irionem vocant] Diosc. licet satis clarè scribat, dicatque hoc esse foliis Erucæ siluestris: cauliculis in lori modum sequacibus, & flexilibus, floribus luteis, siliquis in cacumine corniculorum figura & gracilibus, vt Fœnogræco, quibus exigua concludantur semina, Nasturtii similia, feruidoque gustu. Attamen Plinius Erysimum, herbam iamiam à Dioscor. descriptam, & inter plantas acres ab eodem recensitam, folio Erucæ siluestris, cum Irione, quam à Græcis Erysimon vocari dicit, & Theophrastus inter legumina connumerat, & Sesamo similem facit, Trionemque Gaza vertit, admodum inconsideratè confundit. Irionem, inquit, inter fruges Sesamæ similem esse diximus & à Græcis Erysimon vocari. Galli Velarum [vetus codex Cornarii Velum habet,] appellant. Et addit: Est autem fruticosum, foliis Erucæ angustioribus paulò, semine Nasturtii.

Quia

Quia porro, Galenus quoque & inter simpli-
cia Irionis semen facultate feruidâ ac calida Na-
sturtio acrimoniâ & ignea facultate prædico com-
parat: & inter alimenta Irionem corporis essentia
ferè eiusdem generis cum Sesamo esse dicit, sed
esui iucundiorè, minùs etiã alimenti corpori
præbere, & omninò deteriore esse: Perspicuum
fit, hæc Erysimâ inter se multùm differre, etsi Plin-
nius ea non distinxisse, sed pro eadem planta ac-
cepisse, videatur, quamuis idem medicamentis an-
numerandum potius, quàm frugibus lib. 22. con-
tendat.

Aequiuoca
H. Leg. d.
not.

Eruca siluestris angustifolia Lobelii, vt apud
Hist. Lugd. videre est, Lugdunensibus Erysimum
verum videtur, sed malè. Est & suum Erysimon
cum aliis Trago, quod Verbenam fœminam vo-
cat. Hermolaus & Ruellius siluestrem illam E-
rucam, quam Nobilem vocant Itali, Erysimum
esse dixere: quorum sententiam Matthiolus im-
probat, & duo aliã Erysimi genera, attamen fal-
sa, proposuit. Priori notas ferè omnes à Dio-
scoride traditas competere putat. Alterum,
cui folia sunt minora, cornicula paulò vegetiora,
magis genuinum esse censet. At Matthiolam re-
prehendunt Pena & Lobelius, quòd Rapistrum
vulgò à Rapi sapore & aliqua foliorum simili-
tudinè sic dictum, loco Erysimi prioris acceperit,
quod neque Dioscoridis Erysimò respondet, ne-
que cum Matthioli Eruca siluestris foliis simili-
tudinem habet. Tù odor, & sapor rapi non adèd
vt in Erysimò acris reclamant: præterea Erysimi
vires, de quibus mox dicemus. Est & Erysimum
Theophrasti quorundam, quod nos Fagotriti-
cum lib. 23. in scribimus.

Nomina
linguarum

Ερύσιμον Græcis dicitur, quod Lat. Erysimum &
Irio, German. hederich wilder senff, Belg. witte
Wostacv. Gall. Velar, de la torrelle, Ital. Irione.
Hisp. Kinchaon. Hung. Beseren fiu, hoc est, ama-
ra herba.

Ερύσιμον quidem ἀπὸ τοῦ ἐρύειν, id est à multi-
plici foliorum sectione: nam Eruca modo laci-
niata conspiciuntur. Alii ab oleris præstantia di-
ctum volunt, quasi ἐρύσιμον, quod est pretiosum &
notabile. Nonnulli ἀπὸ τοῦ ἐρύειν, quòd ob suam
caliditatem maxima trahendi facultate præditum
fit. Irionem autem Latini ab irruendo nuncupa-
runt, quòd igneâ vi & feruido sapore irruat in
gustum.

Vires.

Erysimum circa vrbes, domorum areas, autho-
re Diosc. hortòsque nascitur. Erysimi semina si
cum melle delingantur, tradente eodem, contra
thoracis fluxiones, purulentas excreationes ac
tusses, morbum regium, & ischiadem, efficacia
sunt. Bibitur & semen contra venena. Ex aqua
verdè aut melle illitum, prodest carcinomatis oc-
cultis, duritiis, parotidibus, ac testium mamma-
rumque inflammationibus. In summa attenuat
& calfacit. Cæterùm ad eclegmata redditur mi-
tis & accommodatius, si aquâ maceratum tor-
reatur, aut linteo illigatum subactâque farina
oblitum inassetur.

De Erysimi viribus Galenus sic scribit. Erysimi
semen sicut gustu Nasturtio apparet simile, ita fa-
cultate igneum est & calfaciens. Porro vbi in ec-
legmate vti ex usu est, præstat aquâ maceratum
refrigerare, aut linteolo inuolutum, & crusta pi-
storia circumlitum torrere. Vtile est cum ecleg-
mate ad promouendas crassorum lentorumque
pectoris pulmonisque humorum expuitiones.
Quin & parotidas induratas, & duritias anti-
quas vberum & testiculorum iuuat. Refert Dio-
scorides quod cum aqua & melle cataplastatis

modo illitum occultis profit cancris. Eadem tra-
didit Plinius, & præter ea quædam alia habet. E-
rysimum vtilissimum tussientibus cum melle, &
in thoracis purulentis excreationibus. Datur &
regio morbo, & lumborum vitiis, pleuriticis, tor-
minibus, cœliacis. Illinitur verdè parotidibus &
carcinomatum malis. Testium ardoribus ex aqua,
aliàs cum melle. Infantibus quoque vtilissimum.
Item sedis vitiis & articulariis morbis cum melle
& fico. Contra venena etiã efficax potum me-
detur, & suspiriolis: item fistulis cum axungia ve-
tere, ita ne intus addatur.

ERYSIMVM TRAGI, FLOSCVLIS LV-
teis iuxta muros proueniens.

Radix minimi digiti est crassitudine, lignosa, Descriptio
alba, acris, & Rapa sapore: caulis rubescit,
hirsutus, sesquicubitum altus, foliorum ortu al-
terno stipatus, quorum forma ad Erucas aut Bur-
fis accedit: sunt enim altè si-
nuata, hirsuta,
& Bursa foliis
non paulò ma-
iora, sapore ole-
raceo: flosculi
pusilli, luteoli,
quatuor foliolis
constant: semen
in siliquis lon-
gis atque res-
tis continetur
pusillum, ferui-
dum.

Cordo in
Diosc. ἐρύσιμον & Erysimum
Irio: Germanis
schöndsenff, a-
liàs schlützenff/
steinzenff, & im-
peritis, Irio, qui
à Dioscoride

hoc loco describitur & fœmina Verbenâ etiã,
verùm, t ait, magno errore. Nam Irio. Sinapi co-
gnata est herba.

Verbenâ
fœmina
malè.
Sinapi co-
gnata

Tragus Germ. Eisenfraut daß weiblin/ das
Sibent senffraut. Ei quidem non placet nomen
Eisenfraut, existimat enim esse Dioscor. & Sera-
pionis Erysimon aut Irionem. Quare conside-
randum proponit, an non Irioni meliùs conue-
niat quàm Verbenacâ supina.

Fuchsius præsentem hanc nostram plantam Verbenacâ
exhibet titulo Verbenacæ rectæ siue Maris, quam Verbenacâ
in contextu alio nomine Cristam Galli vocari rectæ
scribit. Eisenfraut das mennle. Item Sinapis al-
terum genus sylu. Grosser wilder senff.

Dodon. Gall. Erysimon Dioscoridis & non
Theophrasti, Latine Irio, quibuldam xau. d. m. s. v.

Lonic. Eisenfraut weiblin/ numeratum inter
Sinapi genera: Lat. Verbenâ fœmina. Item Irio &
Erysimon.

Verbenâ
fœmina no-
rectæ.

Gesner. hort. Erysimum Tragi vel Dodonæi,
Verbenâ fœmina non rectè dicta à quibuldam
cùm Sinapis syluestris potius genus sit.

Brunfels. Verbenâ fœmina. Hierobotane fœ-
mina.

Verbenâ
fœmina

Matth. passim in com. Erysimon, Irio. Et hist.
Germ. Irio, i. Hederich. Fuchsium apertè errasse
existimat, qui Verbenacæ rutæ florem luteum tri-
buat: Errorè autem Fuchsii Brunfelsium fortè
preh.

Fuchf. &
Brunfel. r. &
preh.

secuti facile deprehendi posse putat, quod in suis com. pl. primò editis pro Verbenaca sœmina eam plantam depinxerit, quæ à Diosc. ceterisque antiquis Scriptoribus Erigeron siue Senecio nuncupatur, tametsi mutata sententia lib. 1. de comp. med. Verbenacam perperam Sinapi alteram speciem esse contendat. *Matthiolus* suo more proponit figuram plantæ sibi incognitæ, quam puto compositam ex duabus plantis: priora folia & flores videntur facti ad Rapistrum, hinc fit vt *Camer.* proponat pro eo iconem Fuchsianam, quæ Rapistrum flore luteo: nomen Germ. *Hederich* eam etiam plantam notat: verùm siliquæ non conueniunt quæ Erysimi Tragi videntur: interea egregius Commentator eam figuram proposuit sine descriptione, in com. anni 1559. & anni 1583. quæ verò dixit in comm. Ital. cum mag. fig. & in histor. Germ. quadrant Erysimi Tragi, cuius figuram *C. Bauhinus* appoluit *Matthioli*, [ea in parte multum dissidens à *Camerarii* sententia.] Non video quomodo Verbena flore luteo *Brunfelsii* & *Fuchsii* possit esse Senecio siue Erigeron, vt vult *Matthiolus*, ego mihi persuadeo [quod ei consuetum] non intellexisse quid scriberet.

Erygeron. Senecio

Matth. lapsus varij icon composita ex duabus plantis

Senecio

Lob. & *Pena* Aduers. Irio, siue Erysimum *Dioscor.* Angl. *Ca dlocke* / *fedlocke*. Hi dicunt esse Iri-
nem quem Medici docti notis & experimentis commendat his verbis: Dum postremò in Iri-
nes commentabatur *Senensis* Dictator, augura-
batur non defuturos canes [sic se doctiores solitus nuncupat] qui se suæ imperitiæ allatrarent,
Vtinam habuisset ille canes similes non ad la-
trandum, sed vestigandum Erysimum, quod vel
Pharmacopœorum *Montpelienis* lixæ pos-
sint illi hodie in triuijs & ruderibus passim indi-
care: est enim ibi doctis & indoctis vt vsu fre-
quentiss. ita multiplici & felici successu notissimum, sed in Anglia non item, quamuis non mi-
nùs obuia. Nam ne Medicis quidem aut *Pharma-*
copœis peritioribus certum stat, quenam sit Irio:
hoc factum, aut quia in vsu Medicum nondum
fuit hic deductus, aut quia à *Matthiolo*, cuius
commentaria plerisque sunt veluti *Sybillæ* folia,
Rapistrum vulgi à sapore *Rapæ*, & nonnulla fo-
liorum similitudine loco *Iriionis* acceperunt.

Matth. not.

Tabern. icon. & histor. Erysimum, Irio 1. wege-
fensf / *Hederich*.

Gerard. Erysimum *Dioscor.* *Lobeli*, *Baufen*
Gresse.

Matth. Irio

C. Bauh. phyt. Erysimum 1. siue Irio vulgatum.
Item apud *Matthiol.* Iriionis nomine *Matthio-*
lum *Rapistrum* proponere, sunt qui statuunt, ve-
rùm ex verbis, quæ ex secunda editione adieci-
mus, colligere est cum intellexisse id quod vo-
camus 1. Erysimum, siue Irio, vulgatum: Irio *Lacuna*,
Castori, *Cæsalp.* [Lacuna etiam *Erica* *sal-*
lax.]

Locus & tempus.

Erysimum Tragi obseruauit *Geneuæ* cum flore
mense Maio: *Montpelii*, *Lugduni*, *Basileæ*, *Mont-*
belgardi passim & circa cancellariam in castello.
in compitis, sepulchretis, & ruinosis, vt *Aduers.*
pethibent, locis frequens, multis *Galliæ* regioni-
bus notissimum, sed in Anglia non item quamuis
non minùs obuium.

Vires.

Lobel. & *Pena*, tantas attribuunt ei dotes, quæ
asthmaticis & farctui pulmonum, vocique rauca
etiam diuturnæ & propè inuictæ, sunt aded præ-
senti præsidio, vt fidem ferè superent. Est enim
inquiunt, moderata quædam tenuis substantiæ
& incidentis, cum humidis abstergentibus par-
tibus, permixtio, cuius beneficio crassa pituita citrà
exiccationem nimiam inceduntur, & incisæ

propter flatum nonnihil commixtum non ma-
gno conatu expectorantur & abstergantur: ar-
teriacum igitur est laudatissimum, nempe vnum
& idem præparans & educens: exempla succur-
runt quamplurima, quæ secundissimè tum præ-
ceptoribus, tum nobis postea successerunt. *Pho-*
naleos memini tum iuuenes, tum ætatis proue-
ctæ, quibus ferè iam amissa voce & spiritu, lim-
pida sonoraque vox pauculis diebus restituta
fuit. Vno Erysimi & opera eximî præceptoris
Rondeletii, qui primus vsum mouit. *Syr. de Erysi-*
mo efficacissimus: cuius beneficio iuuentulæ decen-
nio raucedine laborantes, percurata. R. Erysimi
totius recetis M. 6. Radicum *Helenii*, *Tussilaginis*
succo adhuc prægnantium, glycyrrhizæ an. vnc.
ii. *Borraginis*, *Cichorii* *Capillorum* *Veneris* an.
M. s. florum cordialium, *Anthos*, *Stoechadis* vel
Betonicæ an. M. s. anisi ʒvj. passularum mundata-
rum ʒij. incisis & contusis fiat omnium decoctio
ex arte in sufficienti q. a. quæ hordei, hydromelitis,
& ʒvj. succi *Iriionis*, ad lib. duas vel tres: expressio-
ni dissolue Sacchari q. l. fiat Syrupus: quo diu &
continuo vtendum purgato corpore.

ERYSIMON ALTERVM MATTHIOLI SI-
liquis paruis quibusdam Den-
taria.

Descr. LEntas cu-
bitoque lō-
giores tortuo-
las virgas pro-
fert: folia infe-
riora quidem
Iriionis Tragi
folliis aliquo-
modò similia,
profundè ad
neruum vsque
propemodum
dissecta: reli-
qua verò, quæ
per ramos cre-
bra, leuiter la-
ciniata, vnciam
plùs minùs lō-
ga: ex quorum
alis flosculi lu-
tei emicant
quibus delapsis

Descr. L

succtescunt siliqua crebra, modicè in arcum cur-
uata, semenciâ longiores, plures ex eodem pun-
ctooriundæ, bifores: semen continentes copiosum,
perparuum, rufum: radix alba lignescit, paucis
fibris donata.

Pictor & *Sulptor* non bene imitati sunt *Icon-*
em quam imitandam proposueramus.

Matth. in *Diosc.* Irio alter, siue Erysimum aliud
omnibus *Iriionis* notis præditum. In *Hist. Germ.*
Irio 2. *Hederich* qui ipsi videtur meliùs conueni-
re cum descriptione *Iriionis*. Sed *Iriionem* hunc, si
benè notus fuisset *Matthiolo*, meo iudicio de-
scripsisset.

Camer. ad *Matth.* Germ. scribit abundare pro-
pè mare *Venetorum*: existimasseque primò *An-*
guillaram *Iriionem* esse *Veterum*. *Gesner.* hort.
Dentelaria alia (*Irio* quibusdam seu *Erysimum* pu-
tata) in *Italia* sic dicta, quòd siliquulas ferè denti-
bus similes toto caule emittat. An. *Anguill.* *Erysi-*
num siue *Irio*.

Matthioli

Matthioli æquanimitas, aiunt Aduersaria quasi suæ imbecillitatis conscia, primo suo Irioni subdidit alium in postremo auctario, quem potiore primo putat, quia folia minora, & cornicula paulo vegetiora sint, ut ex iconibus, inquit Commentator, patet. Sic nos auidos discendi huius mutæ sententiæ causam aliquâ, vt solitus est, in sicco deserit. Quid hîc folia minora, & cornicula vegetiora agant nescimus: vt vt sit nos benignè omnia interpretamur, nempe tantum Virum [vt constantis animi opinionem, quam de se doctis viris suis Commentariis excitauit, retineret & foueret] noluisse quicquam demere, aut demendum esse suspicionem dare, sed humano more & prudentiâ tacitè meliora, quæ à meliore tum suo, tum aliorum iudicio profecta essent, deterioribus subdere, quasi que vniuersum opus de integro recoquere. Magni Ciceronis exemplo, qui se dedit recoquendum Moloni Rhodio oratori. *Hæc Aduers.* ex quibus apparet nondum fuisse illis notum illud Erysimum.

Aduers. nos.

Hist. Lugd. Irion altera Matthioli. An eidem præterea Saxifraga aurea Lobelii. Cæsalp. Irionis species tertia parua.

C. Bauh. Erysimum 3. siue plurima cornicula iuncta habens. Apud Matth. Erysimum 2. siue plurimis corniculis iunctis. Videtur H. Lugd. Saxifragiæ Romanæ nomine proponere.

Locus & Tempus

Irionem D^o. Cortusio dictum vidi in horto Di. Gesneri, qui dicebat ab Italis vocari Dentelariam. Geneuæ & Montbelgardi habui in horto: fortè Dentelaria dicta eo modo quo Dens Leonis, à foliis, cui similia vel Bursæ pastoris, aut Cichorio siluestri, ita enim sunt denticulata, maximè prima, sed multò minora, Floret & semen profert Iunio & Iulio. Frater C. Bauhinus habuit Basileæ in horto patris. D. Cortusius misit mihi semen quod in Horto E. C. fatum hanc habebat inscriptionem: Irion seu Erysimum. Gener Io. Henr. Cherlerus asserit crescere circa Monspelium copiosè.

DELPHINIUM MINVS CÆSALP. FLORE albo, siliquis longissimis.

Descriptio

Cauliculo simplici constat [inquit Cæsalp. lib. 8. cap. 67.] ultra dodrantem, in quo folia vsque ad medium sine pediculo hærentia, non laciniata, vt reliquis, sed tantum in ambitu serrata, dorso incuruo, vt Delphinium ob id dici possit, subhirsuta: in cacumine flosculi insunt candidi, & siliquæ longissimæ, numerosæ, rectæ, tenues: in quibus minuta semina: oritur in asperis, sed tamen riguis. Idem lib. 6. in fine c. 69. Parua planta, foliis Delphini effigie, curuo dorso. Fortè minus Delphinium inter affines Irioni descriptum.

ERVCA PURPUREA, ALIIS CÆRVLEA, siue viola Petræa.

Descriptio

Radice nititur Eruca cœrulea mihi dicta rectâ, palmari, alba vel subrubra, tenui, subacti, fibris aliquot capillata, matrice lignosa: folia per terram spargit plurima oblonga, hirsuta, Bursæ pastoris diuisurâ profundâ, crebrâ, sapore oleraceo quodammodò, colore viridi, aliquando inferna parte rubente: caules modò singularis, modo terni, quaterni, seni & plures, palmum nonnunquam superantes, interdum cubitales, hirsuti, striati, propter humum

purpurantes, supernè virentes, concavi, brachiati: in quibus ex interuallis folia, infimis a-

lis breuiora, latitudine iis patum cedentia nec tam altè vt plurimum laciniata, flores ex ramorum lateribus & summo fastigio alternò situ multi insident pediculis semuncialis tenuibus. tantillâ lanugine obstitis, odorati suaviter, cœrulei aut purpurei, vel purpuroviolacei, albive, suaveolentes, quaternis foliolis latiusculis constâtes, staminula lutea cū stilo cōtinentes: quib;

decidentib. suboriuntur siliquæ oblongæ, glabræ, in quibus semen minutum, acre. Variat hæc ætatis ratione, nec non loci, prout lato solo surgit, vel squallido & sabuloso nascitur, ac sæpè iisdem in muris modò maior modò minor, foliis valdè varians. A plurimis annis hanc plantam Erucam denominauimus purpuream, propter aliquam similitudinem foliorum cum Eruca, & quia in muris primò inueneramus. Inter plantas siccas D^o mini Agerii comperidi Violam Petræam Dom. Hardero.

Viola pætræa

C. Bauh. Phyt. Eruca 6. siue palustris cœrulea maior & minor. Apud Matth. Eruca tertia siue cœrulea.

Locus & tempus

Obseruaui hanc Erucam verno tempore, vt Martio, florentem in muris circa templum & Castellum Bessfordiensis, item Bisanti in muris. Item circa S. Susannam pagum Ill. mei Principis circa rupes. Septembri florentem vidi Bessfordiæ, & Clarævallis muris: In l'Isle abundat in Vineis, in Sancti Hippoliti oppidi muris. Frater C. Bauhinus misit repertam Basileæ propè S. Iacobum atque Münchstein. Vidi etiam flore rubescentè & albo.

VELLA ERUCÆ FOLIIS FLORE violaceo.

Ignota hodie Vella, quæ in lib. simpl. med. ad Paterniacum Galeo attributo sequentibus describitur: Vella herba est foliis quidem minor, quàm Eruca, sed non dissimilis, flore violaceo: semen habet velut in folliculis oblongis, ordinis stipati, prout Nasturtii: & gustu calefactoria est, submordens, & viribus relaxans, vnde ad tussim veterem, & ad regium morbum cum melle optimè facit. Ex his autem manifestum fit hanc nec Plinii Gallorum Velarum (aut Velam, vt vetus Cornarii codex habet) quod Irionem inter fruges & quidem Sesamæ, similem esse, ac à Græcis Erysimon vocari dixit, esse posse. Nec (quod Nasturtium aquaticum Anguil. vult.) Sisymbrium secundum à Fuchsiò pictum. Vella siquidem fl.

Viris

re violaceo esse dicitur. Irio autem flore luteo, vt & Nasturtium aquaticum albo. Nec, quam Vellæ Galeni Guilandino aliquando nomine exhibuit nobis Frater C. Bauhinus. Hæc enim nobis videtur Sisymbrium Cardamines species quædam insipida.

Sisymbrium cardamines species quædam insipida.

SIMAPI AGRESTE FLORE PURPUREO,

Descriptio

R Adice firmatur parua, tenui, fibrosa, parum sub terram descendente, albidâ, ex qua folia exeunt Chelidoni maioris incisurâ, distant quod nec succum luteum edunt, nec casia, sed viridia, sunt, aspera hirsutie obsita, atque extremum folium non retusum, vt Chelidonium, sed acutum habent, atque minora sunt: caulis angulosus est atque alis multis diuiditur: flores edit purpureos, umbellatos, serè quatuor foliolis constructos, Chelidonio pares: siliquas postea alternatim, frequentèrque hærentes, rectas, quarum extremitates ealun versus tendunt, quibus spica confici videtur siliquarum duorum digitorum, quæ cum exiccati incipiunt, flauescunt, atque vento flante, vel aliquo illas tangente, disrumpuntur ab imo, atque semina iaculantur flaua Cardaminæ modo, parua, gustu acri: sicuti etiam folia.

Fab. Col. Sinapi agreste, Sinapi alterum agreste nostras.

Casp. Bauh. phyt. Eruca 10. siue Sinapi flore purpureo umbellato.

In valle supra adem Diuæ Mariæ vitæ, inter Rubos, Cynocramben, Leonis dentes, & Ranunculos, oritur noua hæc, & elegans planta, nec alibi oriri scit, nec se in Herbariis hanc vidisse ait

Fab. Columna. Floret Martio, & Aprili mense perficitur: nisi diligens sit cultor, huius semina non colliget.

ERVCA QVIBVSDAM SILVESTRIS RE-pens flosculo purpureo luteo.

Descriptio

S Pithamam vnâ aut duas altos habet caules, striatos, modicè pertusos interdum rubentes: quibus folia adnascuntur Nasturtio vel Erucæ paria, consimilitèrque crebris diuisuris incisa, latiora in inferioribus partibus, gustu oleraceo. colore atroxtriente: flores parui lutei, quadrifolii, acri sapore: quibus succedunt siliquæ cylindraceæ, breuiore quàm in Eruca, longiore quàm in Radicula sylu. Dodon. cum qua magnam habet affinitatem: semèn continentem minutum. Radix insigniter repens, albet, sapore magis ignauo quàm Raphanus.

Fuchs. Icon. Sinapi primùm genus sylu. Fleitner

wilder senff. In hist. Eruca sylu. In histor. Fuchsi descriptio conuenire videtur, sed figura eo loco

posita longè diuersa à descriptione. Thal. Harc. Iberis Nasturtii folio altera floribus luteis. An Gest. de hortis, Nasturtium aliud palustre floribus luteis Sinapi fortè adnumerandum?

Dodon. qui Erucam siluest. vocat, eandem cum Fuchsio siliquam habet.

Camer. in epit. Matth. Sinapi tertium. Ad Hist. Germ. wilder senff.

Sinapi sylvestre. Cur Glossator relictâ figurâ Matthioli aliam proponat valdè differentem nescio.

Tabern. Hist. Klein wasser Rauchen. Eruca palustris minor. An Taberna intelligat Erucam nostram repentem asserere non ausim, quia Compiler non indicat cuius coloris sit flos: me etiam latet quæ sit eius maior cui tribuit flores albos.

Gerard. Iconem Tabern. ponit pro siluestri Sinapi, wilde Mustard, an bene inquirant alii.

C. Bauh. phyt. Eruca 4. siue flore luteo minor sylu. Eruca 5. siue palustris luteo flore: Eruca palustris minor Tabern.

Hæc copiosè prouenit Geneuæ en plain palais: Montbelgardi ad ripam fluminis quæ dicitur Courcelle, & ad pontem, etiam in horto Ill. E. C. spontè, odiosa suo reptatu hortulano. Inueni etiam propè Porentruum loco arenoso ad fontem mirabilem dictum Crusenot, qui veluti è puteo proueniens profundo, vbi interdum parum aquæ, ita interdum fons efferuescit, vt torrentem magnum constituat, qui Porentruum fertur, fons visu dignus. Obseruaui Erucam hanc Basileæ, quæ dicitur Neyvhaus, Lugduni in prato Bellecour. Circa Bessfordiam copiosè florens Iulio: Eruca syluest. Fuchsi copiosè proueniens & florens in horto Ill. E. C. Iunio 1608. propè hortum arborum peregrinarum spontè Stutgardia.

Locus & tempus

Fons visu dignus

Locus

Tempus.

RADICVLA SYLV. SIVE palustris.

ERUCA syluestri aliquatenus similis locis non multum foliis ludit, quædam enim lata & serrata tantum, caule vnico, subinde rubente, modò cubitali, modò tricubitali crassiore, in ramos diuiso, maiore quàm Erucæ syluestris: foliis etiã latioribus, longioribus, quanquam nonnunquam satis tenuiter dissectis, sapore Raphani, sed leuiori: flores lutei, minimi, multis numeris minores quàm Erucæ syluestris, siliquæ itidem breuiore & crassiores, teretes: radix interdum vnica cum suis fibris. Hæc planta affinis est Sinapi meo aquatico Patanino.

Tabern.

Rapistrum aquaticum

Tabern. Icon. & Hist. Rapistrum aquaticum.

C. Bauh. in Phyt. Rapistrum 3. Gerard. Rapistrum aquaticum.

Dodon. hanc depingit & describit: ei dicitur Raphani secunda species.

Radicula sylvestris, quibusdam Radicula palustris. Gall. Raifort sauvage, ou Raifort d'eau, Germ.

Wilder Rättig. Belg. wilder Radies/& watter radies.

Locus. & Tempus Hanc observavi florentem Maio Genevæ: Môtbelgardi in pago Courcelle cum flore Julio & Augusto: circa pontem Vauiaucourt, nec non in Horto E.C. Aquatica est planta. Frater C. Bauhirus vidit Basileæ in silvis. Ex semine deciduo multum se propagat.

RAPHANUS AQUATICUS
Tabern.

Raphanus aquaticus, wasser rättig / Tabern. icon. & Hist. multum differt à Raphano vulgari suâ radice rotunda, longâ, incurvâ, & foliis acutis profundè incis, Raphani tamen generi assignatur propter acrem saporem.

Gerard. Raphanus aquaticus, watter Rättig / flore luteo.

Considerandum quæ planta

hæc, & an ab alio aliquo autore tradita sub alio nomine.

ERVCA PALVSTRIS MAIOR
flore albo.

Descriptio

Radicem nititur crassâ, lignosâ, asperâ: cauliculis donatâ pluribus, magnis, rotundis, mediocriter altis: quibus insident flores multi, exigui, candidi, quatuor foliolis constantes: his decidentibus succedunt siliquula oblongæ, tenues: semen acris saporis includentes: Tom. II.

SINAPI AQUATICUM
Patauinum.

folia eius magna, profundè serrata, acuminata.

Tabern. Icon. & Hist. Eruca palustris maior, Groß wasser rüden.

Gerardus perperam iconem Tabern. ponit pro Sinapi latius altero.

Gerardus error.

Quod in Descriptio

quis & propter aquas inventum Sinapi referat, ita indigitauimus: folia quidem minutim dissecta, diuisurâ Chondryllæ à Matthiolo exhibitæ: quæ autem iuxta radicem sunt, latiora minutimque dissecta existunt, per segmentorum oras serrata: radices parui ferè digiti crassitudine, sesquipalmum longæ, teneræ, albæ, paucis sili-

bris donatæ, sapore acri & amaro, quo & folia sunt prædita.

Talem observavi Patauii repertam ad Portam Liuianam in aqua & iuxta aquam, mense Februario: eius caules, ni multum fallor, attulit postea Fr. C. Bauh. nomine Sisymbrii aquatici D. Cortuso cauos, in varios ramos diuisos, cubitales, crassos, in quibus secundum diuaticationes folia simplicia, longâ, angustâ: in extremitatibus flores multi lutei non magni, quibus videntur succedere siliquæ. Cum Radicula sylvestri Dodonæi aliquid similitudinis habere videtur, potissimum quod folia inferiora attinet, non tamen eadem est.

CAKILE QVIBVSDAM, ALIIS
eruca marina, & Raphanus
marinus.

Quamuis tenuis, longâ tamen satis est huius radice: numerosos caules profertens dodrantè

Descriptio
Dddd

Cakile Serapionis.
Eruca folio.
Napi flore.
Eruca marina.
H. Lugd. not.

altiores: folia Resede, minora, pinguiora, gustu acri, subfalso: flores peculiaribus surculis lateralibus insident, Eruca aut Brassicæ positu & forma, colore purpureo: siliqua crassiuscula, breues, bina semina singula concludunt.

Anguill. & Lobel. Obs. Cakile Serapionis. Adu. & Icon. Plant. Cakile Serapionis, Eruca folio, Napi flore, vulgò Eruca marina.

Hist. Lugd. tres figuras vnius plantæ habet. Primæ quidem titulum fecit, Nasturtium marinum. Alteram inscripsit Erucam marinam. Hanc autem Myconum ita vocasse dicit quòd sapore Erucam æmuletur, & non nisi in maritimis nascatur: Catalanos *Rucas de Mar* appellare. Tertiam, Cakile Serapionis Synonymon fecit. Et quia hanc eandem planè, vel certè similem dixit cum Eruca marina Myconi, magis mirari subit, cur frustra tam suo, quàm emptoris impensu tot icones proposuerit.

C. Bauh. Phyt. Eruca 16. siue marina, siliquâ haste cuspidi simili. Cakile herba, quam olim nominavi Raphanum marinum, propter odorem, saporem, & acrimoniam, quam cum hoc omnes ferè partes communem habent.

Apud mare cum essem Monspelii florentem vidi, & siliquas ferentem mense Augusto. Geneuæ in horto meo floruit Maio. Monbelgardi prouenit mihi in Horto E. C. Vidi Heidelbergæ in horto D. Sprengeri florentem Iunio.

Myconius frequenti se experimento obseruasse & compertum habere scribit, aquam huius [Cakiles] stillatitiam tepidam, quatuor vnciarum pondere mane potam, colicis doloribus, nephriticis, & calculosis, mirè conferre.

CAKILE SIVE ERUCA MARINA Latifolia.

Nobis dedit D. Agerius nomine Eruca marinæ foliis non incis collectæ iuxta alteram apud mare Adriaticum, folia huic laciniata quædam, sed non in partes paruas diuisa, vt in vulgari: sunt enim lata, & pleraque tantum sinuata.

Locus & Tempus.

Vites

SCOPA REGIA VETERVM.

CAP. XI.

Scopæ regiæ, Plinius de Violis verba faciens, Sgrauem odorem assignat, non leuiorem ei, quam Calatham appellat, quanquam folia eius oleant, non flores. Idem vbi de Siderite sermonem habet, ait: Nostri eam, quæ latissimo (latissimo vet.) est folio, Scopas regias vocant. Medetur anginis suum. Hæc Plinius de Scopis regis, quem non regias, sed potius *dissolutas scopas* tradidisse dixerim. Quod enim genus ei sit inter Violas Scopæ regiæ, parum liquet. Est quidem Scopæ regiæ, secundum Hermol. in Coroll. Sideritis prima Diosc. de qua H. n. lib. 28.

Scopam regiam, faciunt Dioscoridis Bunium, Ruellius, Gesnerus ex ascript. Diosc. & Brunfels. in Onomastico. De Bunio agatur lib. 27.

Scopæ regiæ dicitur de Tagete siue Garyophyllo Indicano, autore Gesnero in cat. de hoc lib. 25. Scopam regiam Plinio Sideritim latifoliam dictam esse Ruellius crediderit, quæ *Herba Carpentaria* vulgò dicitur: Et hæc est Barbarea nostra, de qua mox dicemus.

Scopæ regiæ Pand. est herba S. Iohannis quam Hypericum lib. 29. inscripsimus.

Scopæ regiæ, quæ apud Plinium demonstratur, ramis oblongis, foliis ex intervallo, lactucinis, sed rigentibus & lanuginosis: flore luteo, radice promissa, tenui, iuxta Gesneri opinionem, fortè Pulmonaria Gallica fuerit, ac etiã Sideritis illa Plinii, Scopæ regiæ appellata.

Scopam regiam Sideritim quidem esse putat Dalech. apud Plinium, sed Achilleam cuius folia odorem multum spirant, non insuauem, verum medicatum, autore Dioscoride, vt pro latissimo folio cap. 5. l. 25. legendum sit tenuissimo, vel quod magis placet, latissimum folium intelligamus totius plantæ comam latissimè se spargentem. Nam multis virgis multumque spatii occupantibus ea planta surgitur. Coronis autem expetitur flos ex albo aureus. Quamobrem inter luteos flores hic à Plinio recensetur.

Scopam regiam quam Plinius inter Sideritides connumerat, Cæsalp. Sclaream vulgi esse contendit. Videtur hæc nobis Gallitricum latium de quo lib. 28. Hist. n. Sed quod nos in tanta Veterum & Iuniorum diuersitate nihil habeamus, quod certè concludamus, nullus equidem mirabitur, siquidem ab his nullâ satis certâ historia sit descripta.

BARBAREA.

CAP. XII.

Radice albâ donata est, mediocriter crassa & oblonga, sapore acriore: caules dodrantales & altiores, striati, multis alis concaui: in quibus folia Raphanis minora, laciniâ extremâ Nasturtii folium extremum æmulante, atro virore splendens, sapore minus vegeto quàm radix: flores parui, lutei: siliqua confimiles, multæ, tenues, teretes, in quibus Dodonæo autore, exiguum & colore ruffum semen.

Hanc vocauit Ruellius Carpentariorum herbam, & Gallorum Carpentariam, existimans Plinii Sideritim, folio latissimo, sicut Scopam regiam. Fuchf.

Scopæ regiæ
Odor Calthæ.
Folia oleant.
Sideritis.

Vias Angina suum.
Plin. obscurus.
Viola.
Sideritis. i.
Diosc.

Bunium.
Tagetes Indicanum.

Hypericum.

Pulmonaria Gallica.

Achillea Sideritis.

Flos ex albo aureus.

Gallitricum latium.

Sclarea.

Descriptio

Carpentariorum herba.

Sideritis folio latissimo.

Scopæ regiæ.

Fuchf.

Nastur-
tium.
Pseudobu-
nium.
Scopa re-
gia.

Erysimum.

Barbaram
Nastur-
tium
Cardomum
Pseudobu-
nium.

Erucis
S. Barb.
herba.

Tabern.
compilat.
reprehendi-
tur.
Error Ge-
rardi.

Ad Scorbu-
tum
Pseudobu-
nium Diosc.
Nastur-
tium aqua-
ticum
Locus &
tempus.

Fuchf. Diua
Barbaræ herba
[S. Barbaren
fraut] Herba-
riorum.

Trag. qui
herbam S. Bar-
baræ vocat, ac
Sinapi s. facit
flore luteo,
Senff fraut/
wasser senff.
Syluestre ge-
nus Nasturtii
aquatici & Si-
napi rectè sta-
tuitur.

An Anguill.
Pseudo-buniū?
An eadem Sco-
pa regia quæ
inuenitur in li-

bris falsè Galeno attributis.

Gesner. hort. S. Barbara herba, Carpentaria,
Gallis vulgè dicta, Nostris [Tigurenſibus] K&B=
fressch/aliquibus Scopa regia. Ait hic sibi videri
Matthiolum herbam S. Barbaræ vulgè dictam pro
Eryſimo pingere. Eidem in cat. pl. Bunium, quod
quidam interpretantur Wild freiffig/ S Bar-
baræ fraut: Herbe au charpentier. Item Sideritis
Plinii latissimo folio.

Dodonæo, qui Barbaræam, ac etiam Nastur-
tium, & Cardamum hybernium vocat, Pseudobunium
[falsum Bunium] Dioscoridis videtur, nec esse Si-
deritis latifolia, aut Scopa regia, vt aliqui putent.

Aduers. Lobel. & Penæ voluit Barbaræam non
esse Pseudo-bunium vocandum, sed potiùs Pseu-
dobuniadem. Et sic Lobel. Obs. & Icon. Plantin.
scribit.

Videtur Hist. Lugd. Erucis annumeranda her-
ba illa quam alicubi in hortis colunt & acetariis
immiscet, & quam vulgares herbarii S. Barbare
herbam appellant.

Tabern. Ic. & H. Barbarea mas & fœmina. Com-
pilator ponit duas icones vsque ad eò similes vt
nullam demonstrent differentiam, nec etiam in
descriptione vlla traditur. Gerardus pro Barbarea
posuit iconem Barbareæ fœminæ Tabern. & præ-
ter omnem rationem, pro Sinapi fatiua iconem
Barbareæ maris Tabern.

Quam plantam Franciscus Indiæ, de qua mox,
inter vires intelligat per Scopam regiam, nesci-
mus nisi velit Barbaream.

Ad Scorbutum laudat Marcus Mirsch. plantam
quæ Pseudobunium Dioscoridis iudicatur, nec
non Nasturtium aquaticum maius.

In campestribus passim, teste Fuchſio, nascitur.
Maio & Iunio mensibus floret, ac subinde in sil-
quis semen profert: in campis, ait Dodon. ac hor-
tis in quibus Olera feruntur, tum alibi veluti se-
cundum semitas ac vias quandoque nascitur: To-
ta hieme viret. Locis incultis, vt vult Hist. Lugd.
maximè viginosis & aruis humidis. Barbarea
prouenit Monspelii, Basileæ florens mense Maio,
Iunio, & Octobri ad ripam fluminis Biersæ & in
parua Basileæ ad portam Riementhor in pratis:
Patauii & Bononiæ in horto S. Saluatoris al bur-
go di S. Catharina. Genevæ virebat mense Martio
in horto meo, & florebat Maio. Montbelgardi
passim floret Aprili, semen maturum Iunio: in
horto E. C. quotannis se renouat semine deciduo.
Barbarea flore pleno circa Basileam repertam,
Tom. II

& à fratre C. Bauhino datam, demonſtrauit mihi
Arnold. Gillenius.

Fuchſio gustanti primùm subacris esse, dein
parum etiam adstringere videtur, vt calidam &
siccam esse nemo dubitare debeat. Vulnerariam
herbam esse & temperamentum eius & experien-
tia docet. His verò potissimùm vlcibus mede-
tur, quæ impura sunt, & in quibus caro super-
crescens fuerit: nam quia valenter siccat, idè sord-
des extergere, & carnes minuere potest. Valdè
ait Dodon. exsiccac ac reficcac, vt potè sapore
acris, & Nasturtio facultate assimilis, acetariis ve-
rò additur hyeme præsertim, cum Nasturtii copia
deest: Medetur verò & eadem Scorbuto non mi-
nùs quàm Nasturtium. Semen admodum quoque
acre, calidum ac siccum, adeòque tenuium par-
tium, vt vrinas euocet, & coherentes calculos
arenulas dissoluat ac expellat. Calida & sicca se-
cundum Lobel. initid secundi existit: terreæ sub-
stantiæ nonnullius particeps, idè gargarizatur
ad anginas pituitosas & Vuas relaxatas. Succus
commodè Clymeni vice & ritu exterioris siue
mundificatiuis vulgè vnguentis ad sordida vl-
cera miscetur. Vrinam ciet, calculos & fœtus Ve-
ficæ decocto aut cibo pellit, vt Lauer, cuius ferè
par gustu. Inexplicabili cum ægotantium iua-
mento apud Franc. Indiæ de Gutta, vomitorium
medicamentum paratur, cum aqua stillatiã Aran-
tiorum immaturorum tepida, & sufficienti quan-
titate pulueris Scopæ regie, hoc quidem medica-
mentum mirabile est atque diuinum, & à paucis-
simis Medicis probè cognitum, quod podagricis,
Gonagricis, ac Ischiadicis affectibus præcipuè
præstante, & maximo est iuamento. Bilem
enim præsertim, & alios postea humores per lu-
periora & per inferiora iucundius absque com-
paratione expurgat, quàm Thlaspi ab Aëcio ad eò
in hoc casu celebratū, nullum imprimit calorẽ
fœtum non perimit, neque educit, vt efficit Thlaspi,
nullamque acrimoniam & mordacitatem habet:
quare hoc est medicamentum longè ipso no-
bilius, tutius, atque iucundius, vt experientia fæ-
pissimè à me fuit comprobatum.

BARBARÆA MVRALIS IOH. BAVHINI

Barbaræa muraria radice lignosa, albida tenuif-
limis fibris capillata, sapore oleraceo est: caulis
teretes, hirsutus, interdum tubescens, rectus, pedalis
vel cubitalis, ac etiam maior, ramosus aliquando:
ad cuius imum folia multa circumquaque
procumbentia vt plurimùm, vnciam longa, ali-
quando longiora, trientem vncie ferè lata, subro-
tunda, hirsuta asperiuscula, serrata, pediculis bre-
uibus aut nullis, interdum vbi caulescere potissi-
mùm incipit, satis longis pediculis adhærent: in
caule minora nullo pediculo annexa, pinnata, sa-
pore eodem cum radice: flores in ramulorum ex-
tremitate multi simul iuncti, candidi, quatuor
foliis constantes, apicibus in medio luteis, quibus
succedunt siliquæ copiosæ, longæ, teretes, secun-
dum caulem surrectæ.

C. Bauh. Phyt. Erysimum 5. siue Eryſimo si-
milis hirsuta non laciniata floribus albis, quam
cum Patauii D. Guilandino ostendisset Dryo-
phanon Plinii (cuius lib. 28. cap. 9. meminit) &
Drabam alteram nominauit: at Nobil, Cortulus
Erysimum tertium vocabat.

An Lobel. Obs. Barbarea, Herba S. Alberti Bo-
noniensium. Hanc licèt frater C. Bauh. separat à

Dddd 2.

Temper.

Vires.

Vomitoriũ.
Aqua still.
Arantiorũ.

Descriptio.

mea Barbarea murali, vocetque eam in phyt. Barbaream 2. siue minorem, quam icon e expressam nondum viderit, meo tamen iudicio, est vna eademque planta, idè minimè separanda.

Locus & tempus

Floret Vere Monspelluli: Genevæ maior in horto meo virebat tota hieme, nec primo anno caulem aut flores ferebat: at post semina proferebat Iunio: Copiosum inveni mense Julio in monte Thuri cum siliquis plurimis longis in caulibus rectis. In l'isle Burgithdiæ omnium maximam vidi in muris quibusdā & radicibus castelli, virens Ianuario & Februario: Montbelgardi in muris quibusdam Castelli inveni, nunc sata in Horto Ill. E. C. occupavit novos muros & seipsam in illis propagat. Fr. C. Bauhinus observavit basileæ in muris mæniorum: attulit mihi Patauio.

DRABA LVTEA QVIBVSDAM.

Descriptio

Ignola est radix, alba, minimo digito minor, sapore Raphani rusticani, minus feruido: ex qua caules aliquot attolluntur, recti, rigidi, cubitales & maiores, ramosi: quibus folia ab imo ad summum crebra alternatim adnascuntur, omnia vniformia, longitudine quadrantali & maiore, latitudine circiter vnciali, acuminata ex angusto principio, quæ pedicello breui adnectuntur, hirsuta, serrata, sapore renassiore quàm radix: flosculi Erysimi, luteoli, quadripartiti: quibus succedunt siliquæ: quæ in sicca illa (quam Per. Turn. Angl. Heidelbergæ ad Neccarum collectam mihi attulit) semen claudebant tenue, longum, striatum, rufum.

Solidago

Camet. apud Matth. Germ. & in horto dicitur Arabis quorundam floribus luteis, quam commodè referti posse putat ad Solidagines, quo nomine aliquando ex Anglia missa fuit.

C. Bauh. phyt. Draba s. lutea strictissima longisque siliquis.

Locus & tempus

Viridem vidi in montibus Rhætici: Burnii Iunio mense florentem altitudine duorum cubitorum cum dimidio: quæ quia videbatur odorem habere Raphani, tunc nominavi Raphani odorem habentem plantam: Stutgardia in horto Ill. E. C. floret Iunio, vnde attuli plantandam in hortum eiusdem Cels. Montbelg.

DRABÆ LVTEÆ ALIQVATENVS SIMILIS pro Spiræa missa ex Lusatia.

Planta isthæc pro Spiræa Theophrasti fortè Clusio (lib. 1. plant. hist. cap. 53.) missa fuit Basileam C. Bauhino, inde ex Lusatia: cui iam siccata, caulis tenuis erat, fungosus, fractuque facilis non ligneus, vt hac quoque ratione censeamus, non fruticem esse vllum, sed ex plantarum genere habendum, Drabæ iam dictæ luteæ aliquatenus similem, formâ porro caulis rotunda, nerui secundum eius longitudinem decurrentibus inæqualior reddita, modò albido, modò verò puniceo aspersus colore: folia per continuum caulis ductum, nullo ordine sparsa, duas vncias longa, in ambitu altrinsecus ferrè in morem asperata, supernâ parte paulò saturatiore virore, vt infernâ dilutiore, tinctâ neruòque subpunico per folii medium spatium conspicuo satis donata, tenera siue admodum fragilia, ramus desinit veluti in spicam, aut vnam flosculorum exilium muscosam, angustam, duas circiter vncias longam, albidam, gustu amariusculam: Si spica siue vna in ramo quem habuimus lata esset, non malè exprimeretur per iconem Spiræe Theophrasti fortè Clusio: Lectorum erit rem diligentius examinare: ramum quem habemus dedit nobis Ba-

filex 1608. diligentissimus Botanicus Galenus Hæfficus Medicinæ D. cui dono dederat Frater C. Bauhinus. Historiam autem & Iconem Spiræe Clusii posuimus Promptuarii nostri siue Histor. gen. lib. 6.

SINAPI PVNILVM ALPINVM FOLIO Bellidis Clusio.

Sena aut septena, humi secundum radicem expansa, habet illa foliola, Bellidis foliolis non dissimilia, teneriora tamen, & leui acrimoniâ pradiata: è quorum medio, tenellus & gracilis prodit cauliculus, rans foliolis septus, palmaris, aut paulò altior, in cuius summo seni aut septeni erant flosculi, quatuor albis foliolis constantes, in quibusdam plantulis totidem sine flore siliquæ siue cornicula satis magna pro plantulæ ratione, duplici serie, quemadmodum in Cardamine alterius & similibus corticulis: semen conti-

nentia exiguum, planum, rufescens, nonnullâ acrimoniâ præditum: radix summa tellure serpens, noua germina subinde profert.

Plantulam Cardamines æmulam, Sinapi punilum alpinum, an ad Cardamines, an ad Sinapi genera referre debeat, nondum apud se constituit Clusius.

Casp. Bauh. phyt. Sinapi izi siue alpinum

marinum.

Observabat eam Clusius in Etlicheriano iugo scopulis inhaerentem.

BVRSIA PASTORIA, SIVE PILOSELLA siliquosa.

Affinis est hæc Bursa pastoris minima: radix, vt vilis, tenuis, & fibrosa, vbi minima non fibrosa: folia similiter per terram sparsa, non nihil hirsuta, viridia, interdum nonnihil rubra, in minima minora, quàm Alines minor in aliis vulgaris Alines magnitudinis, vel maiora, sunt etiam nonnunquam maxima Bursa pasto-

pastoris non laciniata: *caulis* interdum adeo exiguus ut unciam non excedat, aliis etiam dodrantalis & maior, iuxta terram non nihil hirsutus & ruber, superius glaber & viridis, & nonnunquam foliis nudus, aliquando vno aut altero donatus, ramosus vel non ramosus: *siliqua* aliquot albi ordine nullo, Bursa vulgaris: *siliqua* longae, teretes & tenues, ex satis longis pediculis.

Ad Myagros referendam censebat Gesnerus, ut patet ex annotatione ad plantam meam siccam. Existimo dictam fuisse Dalechampsio Aizoon thelyphonum.

An Thalia, Pilosella siliquata maior & minor? Acrem habet (ait Camer. ad Thalii hist.) haec plantula saporem instar Nasturtii, eam Gesnerus inter Myagri species retulit. Haec ille, qui eius iconem habet in sine horti, sub titulo Pilosellae siliquatae. Ea facta est ad plantam siccam meam quam rediens Monspelio Gesnero miseram. Eiusmodi icones & descriptiones passim Camer. habet, quae Gesnero praecatori meo communicaram, mei tamen non meminit.

C. Bauh. phyt. Bursa pastoris 7. siue Bursa pastoris similis siliquosa. Pilosella minor Thalia & Icon. Camerarii.

Schvv. Bursa pastoris Myagri folio, *Viagel-Fraut*.

Locus & tempus

Monspelii in agris viridioribus florentem observavi Vere: Genevae mense Martio & Aprili: Bononiae in muris palatii atque in iis locis mediocri magnitudinis, ut pingitur à Camerario. Montbelgardi mediocrem & ad muros horti ferarum maximam: inter S. Thamarim, urbem & Than ad Alfatiam, in agris mediocrem. Belfordiae in arce supra murum observavi omnium minimam, ita ut describerem aliquando pro planta particulari.

DE LEUCOIO EX VETERVM SENTENTIA.

CAP. XIII.

Leucoium (*λευκοίον*) notum est, siquidem Dioscoridi fides habenda est, sed est in flore differentia. Namque aut albus, aut luteus, aut caeruleus, aut purpureus reperitur. *Hermolaus & Marcellus* in hoc Dioscor. contextu ista verba, aut caeruleus, in Leucoio abundare existimant, putantque ascititia esse, ideoque extirpanda. *His* adstimulatur Fuchsius, ac Plinii auctoritatem adducit, qui lib. 21. cap. 6. Violae plura genera enumerans, purpureae, luteae & albae duntaxat meminerit. Marcello (inquit Matthiolus) Dioscoridis interpreti subscribendum puto, qui Leucoium caeruleum hoc loco accreuisse suspicatur, vetustiss. Dioscoridis Longobardis literis scripti testimonio nixus, in quo nullum planè de caeruleo Leucoii colore verbum legebatur. Suspicionem hanc augent, eamque comprobant Orbasius & Serapio, quos item id verbum hoc loco non habere comperit in simplicium censu, cum alioquin reliqua Dioscoridis referant. Caeruleum Leucoion (repetit Cæsalp.) in hoc genere non visum, à solo Dioscor. positum, nisi superfluum fuerit id verbum, vel fortè Cyanus flos intelligendus. Cæterum, dum (*ρίζαν τῶ μέλαν & λευκοῖον*) radicem Leucoii nigri in lib. de nat. mul. in vino bibendam praecipit Hippocrates, *μέλαν* nomine purpureum haud dubiè designat, nam hic color proximè ad nigrum accedit. Sic & *ρίζαν μέλαν* Theo-

Tom. II

phrasto dicitur, Viola martia, à nigricantis purpureae flore. Sic & caeruleus non alius indicatus à Diosc. esse videtur Cornario, quàm albus, qui leui rubore ammixto caeli colorem refert. Superest ut quod nostrum hac de re sit iudicium, liberè dicamus. Verba igitur illa, aut caeruleus, nullo modo penitus ascititia credimus, eam vel solùm ob causam, quòd in cunctis Dioscoridis Graecis codicibus legantur. Ad auctoritatem Plinii respondetur Fuchsius, Plinium non loqui de Leucoio loco citato, aut si loquatur, Leucoia à Violis non bene distinguere, & per purpuream Violam Martiam tantùm intelligere: per albam verò, Leucoium bulbosum Theophrast. florum primum dictum. Quod verò Matth. in Italia nasci non sciat, ac idem Marcello subscribat, ineptè facit, non enim vna fert omnia tellus. Latè siquidem patet naturae vis, & admirabilis eius Maestas, quae potest multa quodcumque & ubique variare & quae nobis, nostro orbi, & saeculo negavit, aliis dedisse. Orbasium & Serapionem in deprauatum exemplar incidisse potius dixerim. Dioscoridem porro per caeruleum Leucoion Cyanum non intellexisse, quod Cæsalp. post Hermolaum & Marcellum somniat, tum vtrorumque florum differentia, tum folia, tum caulis, tum tota denique plantae facies, clarè demonstrat. Cur denique Dioscorides voce disunctiuam usus esset, si, quod Cornario videtur, per caeruleum album indicare voluisset.

Matth. not.

Corn. not.

Stat igitur quatuor esse Dioscoridi genera, solà florum colore discrepantiâ. Nec hoc mirum videri debet, cum & apud Tragum recentiorum, quinque diuersa Leucoii genera extent, à diuersitate colorum apud Germanos sortita nomina; luteum sc. album, purpureum [*braun*] roseum, [*leibfarb*] & rubrum. *Sed de his Iuniorum & nostris obseruatis differentiis seorsim tractabimus.*

Leucoii [*τὸ λευκοῖον*] nomen quamuis propriè Violam albam significet, si eius graecam vocabuli compositionem spectes, at tamè quotquot de his scripserunt, omnia Violarum genera cuiuscunque tandem sint coloris vnica hac Leucoii appellatione designarunt. Non est tamen quod per purpuream hic intelligas eam, quae Graecis *ῥοι* & Latinis propriè Viola dicitur: nam earum alia ab his de quibus hic agimus familia est, huiusque tum qualitate tum facultate, adde etiam forma contrariè. Homines enim illorum florum capti venustate & fragrantia, inquit Pena, ut usum ad coronamenta sic nomen commune sanxere, posteaque magis consuetudinem, aut florum similitudinem quam rationem secuti, multos & varios flores violae nuncuparunt, idem nomen variis atque longè diuersis plantis quales sunt Viola & Leucoia imponentes. Est & Leucoium bulbosum. Quae omnia suis locis declarantur.

Hoc porro Violarum genus, ait Diosc. alii Regium siue basilion, Romani Violam albam, alii Augusteam, nonnulli Violam matronalem, aut Passerinam, aut Polyphuram vocant.

Hermolaus barbarus testimonio fretus Columellae, Ligustriam Romanis hanc Violam vocatam tradit.

Dicitur Arab. nunc *Cheiri*, nunc *Alcheiri*, praeposito articulo: Germ. *Veielen*. Belg. *Violeren*. Gall. *Violettes*. It. *Viola*. Hisp. *Violettas*. Quidam verò Violam albam [Leucoium] appellant, à foliorum canicie, non à florum colore, qui, ut dictum, aut albus est, aut purpureus aut luteus, aut quod cum nonnullis Adrian. Spieg. negat, caeruleus.

Nomina linguarum.

Dddd 3

Tarentinus apud Ruellium Violam purpuream post Idus Martias, item Calendas Maias feri iubet: sed violam qui saturus est terram stercorata & repastinatam pedis altitudine, in pulvinos redigat, atque ita plantas hornotinas, scrobiculis pedibus factis ante Calendas Martias, dispositas habeat. Semen autem Violæ, sicut oleum, duobus temporibus in areis seritur, Vere vel Autumn. Colitur eodem modo quo & cætera olera, vt runcetur, vt sarriatur, vt interdum etiam rigetur. Nascitur vitis modo è supernis quasi è puppi dicas non prorâ.

Vires & Vfus.

Leucoium melinum.

Semen.

Ad secundas educendas, & sanguinem ex vteris pellendum, Leucoii semen tritum, cum vino bibendum exhibet Hipp. de nat. mul. & ad eadem eodem modo radicem sumendam tradit. Est autore Diosc. ex Leucoiis commodum ad medicum vsum cui color melinus, huius flores atidi decocti ad infellus; ad vteri inflammationes, & ad ducendos menses faciunt. Excepti verò cerato, rimas in sede sanant: cum melle feruida oris vlcera. At semen ipsius duarum drachmarum pondere cum vino potum: aut cum melle appositum menses, secundas, & fœtus ducit. Radices cum aceto impostæ, lienem reprimunt & podagricis profunt. Leucoium frutex vniuersus extergentem facultatem possidet, plus tamen flores, & inter hos qui sint sicciore magis etiam quàm virides, aded vt oculorum cicatrices crallas extenuent. Tum menses quoque eorum decoctum mouet, & lochia, partumque cinortuum elicit: ac si bibatur abortum facit. Est ergo id medicamentum, vt si quod aliud, amarum. At si quis virium eius vehementiam multâ aquâ admista retundat acmitiget, aut certè id genus aliquo, habebit & ad phlegmonem non malum medicamen. Sic decoctum eius si non merum fuerit vteri phlegmonas, identidem persusum sanat, potissimum quæ diutino tempore ad scirrhii modum indutuere. Sic cum Cerato vlcera agrè ad cicatricem prouenientia curat. Sunt verò etiam qui cum melle & ad Aphthas adhibeant, semen cum eiusdem sit facultatis aptissimum est duarum drachmarum mensurâ potum, tum mensibus ciendis impostum conuenire creditur partumque viuentem interficere ac mortuum eicere. Radices similis quoque facultatis, nisi quatenus crassiores sunt essentia, & magis terrenæ: cum aceto lienes induratas sanant. Nonnulli verò & phlegmonas induratas iis curant. Extenuant, menstrua & vrinam ciunt. Sed, teste Plinio, minor vis est recentibus, ideoque aridis post annum vtendum. Lutea dimidio Cyatho in aquæ tribus, menses trahit. Radices eius cum aceto illitæ sedant lienem. Item Podagrâ & oculorum inflammationes, cum myrrha & Croco. Folia cum melle purgant capitis vlcera, cum cera rimas sedit, & quæ in humidis sunt. Ex aceto verò collectiones sanant.

Inter omnia Violarum genera, luteas calido ferè temperamento præditas esse, præsertim aridas, testatur Tragus. Flosculi harum recentes in aqua decocti & poti, contra vuluæ inflammationes valent. Succus oculis inditus purgat illos, omnesque maculas & caliginès discutit. Idem si è vino bibatur, non solum menses, sed & secundas, & emortuos partus extrahit. Neque debet exhiberi, nisi summa in necessitate constitutis. Aqua distillata, per diem bis pota, quatuor aut quinque cochlearium mensura, vitis hepatis & renum apprimè conducit, & Venerem stimulat. Per aliquot dies continuè vsuata, omnia interna

membra roborat, sanguinem & mentem exhilarat, dolorem sedat & quietem inducit. Cum melle oris vlcera sanat. Conserua huius cum aqua eius stillatitia crebrò sumpta (vt rei huius testis est Camer. horti) præseruat ab apoplexia & iuuat paralyticos. Menses Oleum de Keiri, ex floribus Lutei Leucoii conficit, vt Chamæmelinâ, ac quod tenuet, digerit, ob id dolores thoracis, renum, neruorum sedet.

Locus Tempus

Descriptio

LEUCOIVM LUTEVM VVLGO
Cheiri flore simplici.

Notissimū Descriptio
parietinis quod Cheiri cum Arabibus vocant Officinæ, radicibus, surculisque leu ramulis vberitim fruticantibus, lignosis, quos obsident folia nullis appensa pediculis, crebra, vnciali & ampliore longitudine, ex angusto principio sensim dilatata, virentia, aut canescentia, idque maximè prona parte, sa-

pore subacri: flores crebri, lutei, valde odorati, sapore mihi ingrato, quatuor foliis constantes, staminibus sentis stiloque chloris in medio penitus ferè latentibus. Succedunt siliqua longæ in quibus semen latum, rufum, gustu acri & amaro.

Matthiolo in prior. com. Leucoium: in com. cum mag. fig. vt & apud Bauh. Leucoium aureum: in hist. Germ. Leucoium luteum, Gelb negel vield / Cheyri Arabum. Trago. Fuchl. hist. Gerard. Viola lutea Dodon. de flor. & in fol. Lob. Adu. Icon. M. Schvv. Leucotum luteum. Obl. Leucoium floribus luteis.

Gesner. in cat. pl. Hesperis, Viola lutea, Barba- ris Cheri, nonnullis Herba Gallica, Leucoion. Viola alba & Leucoium Diosc.

Hist. Lugd. Leucoium aureum Matthioli, Plinio Viola lutea: veriùs dici *ἰὸν φλοζόν* Theophrasti peritu Herbarii autumant.

Clus. Pann. Leucoium luteum satium.

Camer. horti. Leucoium flore luteo simplici.

Tabern. Icon. & Hist. Viola petraea lutea.

C. Bauh. Phyt. Leucoium 10. siue luteum foliis virentibus, Brunfelsio in 4. p. 49. Leucoium. Quibusdam *φλοζόν* Theophr. quod lotus flos flammæ, id est, lutei sit coloris.

ἰὸν φλοζόν, Leucoium luteum, Leucoium luteum flore simplici, Arab. & Offic. vulgò Cheiri, siue Keyri. Germ. Geel Veyelen / Geel Vezgel Veslichen. Belg. Geel violieren Stein violieren / parietinis, aut saxatiles Violas dixerit Dodon. Gall. Violettes iaulnes: Montb. Violettes de S. George It. Viola giatta. Hisp. Violetas amarillas & Alhelis. Angl. Walle Gyllofer, walbe lotter & Stockgeloher. Hung. Sarga Viola.

Locus Tempus

Leuco-

locus: & Leucoium luteum floret Monspelii tota hyeme. Passim, vt Basileæ & Montbelgardi in muris copiosè prouenit, florens Aprili, Maio, Iunio, & Iulio, & Augusto vidi etiam in Horto E. C. Clauallæ Septembri.

LEVCOIUM LVTEVM PLENO FLORE.

Descriptio

Non videntur differre ab eo cui flos simplex, nisi quòd diutius durat, & magis arborefcit, quod cultura facit: nimia florum luxuries ei non permittenda, alioquin facile periret, vt solet Leucoium simplex, postquam filiquas pertulit, quæ in hoc interdum leuiter apparent, sed ad frugem non perueniunt, quod hactenus

obseruauerim, licet Pictor noster non visas filiquas nostræ iconi appinxit.

Viola lutea multiplex vel polyanthos quam H. Lugd. spectandam proponit, est flore densiss. foliis stipato & congesto, suauissimi odoris, nullis filiquis, nullo semine, abeunte in floris amplitudinem eo succo quem filiquarum & seminis esse oportebat, cultu & mangonio talem euadere aiunt, præsertim si tenellæ plantæ antequam flouerint sapienter transferantur.

Dodon. de flor. Leucoium flore multiplicante.

Lobel. & Pena Adu. Leucoium luteum duplis floribus.

Icon. Pl. & Schvvenck. Leucoium siue Keiri duplici flore multiplex Gesl. geel Veiel.

Gerard. Viola lutea multiplex: Double Wall flower.

Camer. hort. Leucoium flore luteo pleno.

C. Bauh. Phyt. Leucoium II. luteum pleno flore.

Locus & tempus

Leucoium luteum flore pleno, Vidi bisantii in variis hortis, vt in horto Di. Abbatis de Van Prioris in Telpach. Sturgardiæ in horto Ill. Ducis, plantam in horto E. C. Montbelgardi. Basileæ obseruauit in horto Di. Dis. Felicis Plateri, & D. Iacobi Isele, vnde Montbelgardum attuli, floret Aprili & Maio: ramulis depactis in terram propagatur.

Leucoium luteum arborefcens

Leucoium accepimus Sturgardiæ ab Illustriss. nostra Ducissa Sybilla Anhaltina vxore Ill. Ducis Wirtemb. Principis mei Clementissimi, antehac non visum scribant, ac florem simplicem interdum peruenire ad amplitudinem monetæ quam Iuliam vocant: nos adhuc tantæ magnitudinis non vidimus, licet plantæ nostræ Montbelgardi florent & filiquas ferant. Quamuis ex semine proueniant, propagatur etiam ex surculis, vt quod flore pleno est.

LEVCOIUM LVTEVM SYLVESTRE Clusii.

Descriptio

Sylvestre autem. caules fundit multos dodrantes & ferè cubitales, angulosos, striatos, multis alis concauos: folia, alia quidem sinuata, semuncia lata & angustiora, vnciam & semunciam longa, angusta, nullòque modo incisa, viridantia; in hortis cultu multò magis luxuriant dupla latitudine longitudineq;: flores multi coaceruati leucii lutei fatiui, colore item luteo præditis, minores quatuor constantes foliis, odore grato: postmodum filiqua nascuntur tenues Clusio, plano semine plenz.

An Lobel. Obs. Keiri siue Leucoium marinum flore luteo, facie Keiri vulgò lutei: folia item viridia: sed maiora, latiora & flauentia ex viridi, in Belgii hortos translata.

An Lobel. Obs. Keiri siue Leucoium marinum flore luteo, facie Keiri vulgò lutei: folia item viridia: sed maiora, latiora & flauentia ex viridi, in Belgii hortos translata.

Clus. Pann. Leucoium silv. Rhizoromæ mulierculæ, Wild gelbe Veyl vocant.

An Camer. Hort. & apud Matth. Germ. Leucoium silu. quod Norimbergæ passim in locis montanis prouenit, cuius pulchram & raram speciem reperit Bononiæ? Thal. Harc. Leucii lutei silu. species, foliis dodrantalibus tenuioribus hortensi, &c.

Tabern. Icon. & Hist. sicut & Gerard. Leucoium silu. 4.

C. Bauh. Phyt. Leucoium II. luteum silu. angustifolium.

Leucoium luteum silu. satum in Horto E. C. ex semine collecto in Gallia feliciter prouenit: florens Maio, Iunio, Iulio, & Augusto. Tale etiam collectum à Genero Cherlero in Lio Venetorù, & horto Patauino: D. Agerius attulit Bononiæ Leucoium sylvestre folio valdè angusto. Inuenit Clusius in montibus supra Badenses thermas & in Leytenberg, locis Meridiei obuensis & salubrosus florens Maio.

Locus & Tempus

LEVCOIUM LVTEVM SILV. PANNON. serrato folio, obtuso & acuto.

Leucoium luteum silu. ex Pannonia per D. Agerium delatum caules habuit ferè similes præcedenti: folia in obtusum desinunt, in extremitate ramulorum flores multi glomerati lutei, quales in præcedenti: An huius sit alia species vel varietas tantum asserere non audemus, Quum iconem nostram curauimus parandam non erat nobis iam descripta planta: sed tantum ramus iam depictus, in præcedenti tabella.

Descriptio

LEVCOIVM HYEMALE ET DIV DV-
rans purpureum & roseum, ac
etiam album.

Descriptio **N**on tam florum, quam caulis & foliorum color Leucoio nomen fecit: siquidem *folia* incondita semunciam aut vnciam lata, palmum vnum aut duos longa, tota alben, obfusco mucrone, incana mollique lanugine pubent: *caulis* cubitalis & sesquicubitalis, lignosus, in ramos multos fissus, incanus similiter & tomentosus:

flores extremis ramulis herent, ex oblongo calyce piloso erumpentes, e quatuor foliis compositi, colore vel albo, vel coccineo, vel saturatiore viola: eo predicti: ynde *siliqua* nascuntur palmum circiter longa, quae duos continent *feminum* versus, quae compressa, orbiculata, rufa, sapore praedita sunt acrisculo: *radix* lignosa, alba. Por-

ro ex eo genere, quod florem gerit purpurascen-
tem, specimen habeo quod flore multiplici insi-
gne.

Figura nostra Fuchsiana non vndique placet,
quia non arborecens picta.

Dioscor. *αλευκοια*, flore purpureo & albo. Plin. *Viola* purpurea & alba. Tragus Germ. *wintet* *Violen*, 4. *Matronalis*, *weiß persilgen braun*. *Viola* hyemales 4. alba, incarnata, rubra, purpurea. Lat. *Leucoium* siue *Viola* purpurea, caerulea, rosea, candida, *Braun/rot*, *leibfarb Violaten*, quae altero demum anno florent.

Dodon. de flor. & Hist. in fol. *Leucii* genus candidum maius a foliorum non florum colore nuncupatum, Belg. *Stocvioleren* nominat, flore rubenti, candido, aut ex purpureo puniceo, aut cineri candidiori proximo, subinde vario.

An *Viola* matronales Veteribus Graecis & Latinis cognita fuerint necne nondum compertum habet Fuchsius, Germ. dicitur *welsch veiel*, Gall. *gyroflées*. Tria sunt genera, candida, punicea, & purpurea, nec differre admodum nisi solis floribus videntur. Ibidem apud Fuchsium Lugduni excusum quidam addidit. *Viola* matronales ibi dicta, nobis *Bacchares* videntur. Fuchsius qui tres figuras posuit, non annotavit vllum discrimen inter hyemalia & aestiua *Leucoia*, ponit tres icones quae potius demonstrare videntur aestiua quam hyberna, quas frustra forte curavit pingendas si colore tantum differant: nos eam quam proponit pro *Viola* matronali purpurea huic capiti preposuimus, quia iam erat inter eas quas emimus & paulo melius accedit ad hyemalem quam alia duae quas ad aestiua relegauimus. Quam hic posuimus Hist. Lugd. non bene ponit pag. 804. errore forte typographi pro *Viola* matronali alba, quam nos *Helpridem* vocamus.

Viola ἀπό τοῦ ἔργου. *Leucoium*, non a florum albedine, sed foliorum canitie, cinereo ve colore dictum album Lobel. & Penz in Aduers. videtur. Etiamnum hodie, vti Diosc. suo vulgatis. cognitionis illa triplex e floribus varietas: vbiuis prope modum *Gentium*: sed alba & purpurea caerulea non nisi satu. Obs. *Leucoium* purpureum & album, *Leucoia* Dioscoridis. Icon. Plant. *Viola* alba & purpurea Teut. 329.

Tabern. Icon. & Hist. *Leucoium* album. 1. purpureum 2. violaceum 3. *welsche Violn/weiß/Braun/veyel braun*. Tres ponit icones, nec demonstrat in quibus differant, indistincte de iis etiam scribens, Compiler Tabern. Hae praeterea *Leucoia* potuisset relinquere iuxta *Leucoiu* luteum.

Camer. hort. *Leucoium* album hortense fruticosum. Item rubrum & purpureum nec non versicolor. Discrepant etiam quod aetatem vnicam durent quaedam plantae, quaedam aliquot annos. Atque insunt etiam purpureo ob colorem dilutiorem & saturatiorem aliquot differentiae.

Gesner. in cat. pl. *Viola* alba, *Leucoion* Diosc. purpureum & caeruleum.

Corn. *Leucoium* nigrum Hippocratis. Matth. in com. cum mag. fig. *Leucoium* album & purpureum. In hist. Germ. *weiß/rot/braun Veyel/Leucoium* album, rubrum & purpureum.

Histor. Lugd. *Leucoium* album & purpureum Matth.

C. Bauh. Phyt. *Leucoium* 1. folio incano maius flore albo, cinereo, purpureo, rubro, luteo, versicolore. In hoc genere non puto extare luteum.

Gerard. *Leucoium* album, purpureum, violaceum, white purple violet colour *Stoc flower*.

Leucoium hiemale & diu durans flore roseo, Montbelg. in horto E. C. quod hieme repone oportet. Monspelii habent *Leucoia* mixta ex albo & purpureo, alba & purpurea quae in herbis tota hyeme florent, vti & mense Martio & Maio. Genuae in hortis vidi florentia Octobri & Nouembri alba *Leucoia* & purpurea, & interdum in hortis hyemem perferentia, Maiorq; florentia: Lugduni varia habent genera, vbi etiam variegatum vidi. Bononiae flore purpureo, in horto di S. Saluator al burgo di S. Catharina, *Leucoium* provenit Montbelgardi in hortis, folio cineritio cum quibusdam laciniis, vt in marino Monspeliano spontaneo, Iunio & Iulio flores albos odoratos & siliquas proferens.

LEVCOIVM PURPUREVM FLORE pleno.

Speciosus est admodum *flos* *Leucii* purpurei siue violacei pleni, in caeteris non differentis a precedenti hyemali purpureo simplici, de quo Aduers. Lobel. & Penz: *Mangonio* holitorio, re-
petitaque crebriore transplantatione *Leucii* purpurei, flores magnitudinem luculentam assequuntur: multiplici singuli pragnanti *foliorum* foetura, *Rosam* moschatam aequante: sed *semine* orba fit.

Icon. Plant. *Leucoium* siue *Viola* purpurea flore pleno. Rubrum *Leucoium* flore pleno, magno, pulchro, admodum iucundi odoris colitur, teste Camer. apud Matth. Germ. in Belgii Valentiana & Monte Henaut: inde in alia loca transfertur, difficulter hyemem perfert, ac ex surculis propagatur.

Vidimus.

Locus & Tempus

Vidimus Lutetia[m] mense Augusto florens in cultiff. horto Robini hortulani regii. Nobis prouenit Montbelgardi Leucoium purpureum flore pleno ex semine misso Argentinâ per D. Fridericum Meierum, creuit etiam ex surculis, is etiâ ficcam plantam miserat.

LEVCOIVM ÆSTIIVM FLORE
purpureo & roseo ac albo.

Descriptio

B Inis foliis emergunt, hyemalibus Leucoiis similibus, minoribus, tenerioribus, flore nunc purpureo, & roseo, nunc albo. Leucoii candidum genus minus quoddam Belgæ hette violeren vocant, à maiore non forma, sed magnitudine folia differt: caules foliaque habet similia, sed minora: flores etiam non v-

nus coloris: sed vel candidos vel rubentes, vel puniceos, uti maioris: siliquas etiam & semina similia. Vocatur autem & hoc candidum à foliorum canitie, uti dictum.

Tragus Germ. Sommer violen/ Viola æstiuales, Violarum tertium genus. Leibfarb/rot/bräun purpurfarb/weiß: Lat. Viola diversicolores alba flore alba albo, alia rosea, nonnulla rubra, quaedam purpurea.

Lobel. & pena Adu. Viola annotina, flores exoleti coloris in cœruleum vinaceum languescens ferens.

C. Bauh. nu.

C. Bauh. Phyt. Leucoium 2. siue folio incano minus, floribus candidis, rubentibus, puniceis, uti maius, à quo solâ magnitudine differt. Sed quod Frater ex Dodon. hæc duo genera solâ magnitudine differre scribit, id approbare non possum. Differunt enim etiam in eo quod non arborefcant: folia etiam prima differentiam aliquam ni fallor habent.

Alteram ex Fuchsi Iconibus ponimus, quæ pro ambabus esse possit cum etiam eas nonnisi colore differre tradat.

Hist. Lugd. Leucoium album & postea Leucoium puniceum Fuchsi rectius sic appellatum quam Viola matronalis punicea, quo nomine Fuchsius pinxit.

Leucoium æstiuum flore purpureo & roseo in multis hortis feritur, uti etiam in E. C. Horto. ex semine variis ex locis conquisito: Stutgardia nomine Viola Lombardica: Vere satum floret Iulio, Augusto, Septembri: Autumno perit, nec hiemem perfert etiam repositum, quod flore albo marcescendo acquirit aliquid purpurascens. Floret hoc genus, non quidem Vere apud Dodonæam, sed Iunio, Iulio, aut Augusto, & eodem quidem quo satum est anno: hyeme perit.

Violam matronalem albam, puniceam & purpuream admodum calidas esse sapor foliorum &

radicis, qui acris est, abundè docet Fuchsi. Humiditatem autem multam, Galeno lib. 4. cap. 18. de simpl. medic. facult. teste, eò quod amara non sint, admistam habent. Incidendi & digerendi per habitum vim obtinent. Ideoque radix ut & folia decocta in aqua, conuulsis, difficultate spirandi laborantibus, & veteri tussi auxiliantur. Urinam & menses ducunt, sudoresque citè facultatem habent.

LEVCOIVM HIEMALE DIV DVRS,
flore albo, folio viridi & liuido glabro.

P Ari cū Leucoio, cui folium incanum, magnitudine est, siue caules, siue ramos, seu folia spectes: huic tamen folia glabra, atro virore splendent: flores siue volentes albi, Leucoii iam dicti formæ: nec dissimiles bipatentes siliqua seminibus plenæ.

An Lobel. Obs. Leucoii maritimi species albi floris colore duntaxat varians, & folii

exilitate à Leucoio marino luteo, cui folia viridia in Belgii hortos translata.

An eidem Icon. Plant. Keiri maritimi flore candido? Ic. enim non malè conuenire videtur.

Dodon. in fol. Leucoia nonnulla, quorum herba folia haudquaquam candida, mollia aut lanuginosa, sed virentiora, ad lutei Leucoii foliorum læuitatem & colorem accedentia.

Camer. hort. Leucoium rarius, folio planè viridi, flore albo admodum odorato, quod per aliquot annos durat, sed hyeme est in cella asseruandum. Item apud Matth. hist. Germ.

C. Bauh. Phyt. Leucoium 9. siue maritimum candidum.

Gerard. Leucoium marinum flore candido Lobelii.

Leucoium folio viridi, glabro, flore albo in horto Fœlicis Plateri, quod plantauit in horto Il. E. C. Montbelgardi, primo à satione anno raro caulem profert: apud nos hieme sub testum reudendum: quasdam plantas obseruavi eodem anno satas Montbelgardi florentes Augusto: sed flore minori & minus specioso: Basileæ 1609. in horto fratris C. Bauhini hiemem pertulit, plantas attulimus Montbelgardum.

LEVCOIVM MARITIVM MAGNVM
Latifolium.

L Eucoii maritimi radix priusquam caulescat, mollis, tenera, longa, crassa, alba, gustu acris non ingrato, Raphanum æmulante: folia lata multa è radice capite funduntur, foliis leucoii

Tempus & Locus

Descriptio

fatiui hortensis, paria, longa, laciniata, vnciam penè lata, caulis crassiusculus: quinque vel 6. vn iurum: flores quadrifolii purpurei.

Tale Leucoiū obseruatū Monspeliū, idem etiam attulit mihi Frater caule cubitum excedente, crasso, cum siliquis longis & latiusculis villosis, omnium prima folia (vti in satis obseruauit) sunt angusta, nō

laciniata, talia etiam superiora, sed breuiora Clusio, flores odorati, coloris dilutioris purpuræ, sed quodammodò obsoletæ, in siliquis duplex ordo seminum planorum, subruforum, intercurrente membrana: radix multifida, non perennis, sed postquam planta florem & semen protulit [quod secundo plerumque anno, interdum & tertio fieri solet,] perit.

Lobel. & Pena Adu. & Icon. Pl. Leucoium maritimum maius.

Clus. qui in Hisp. & Hist. post. in fol. Leucoium maritimum maius vocat: Adsumpsit iconem Lobelii, cui ille Icon. Pl. p. 332. titulum fecit Keyri marinum flore candido: verum ea icon distituitur foliis diuisis qualia suo Leucoio in descriptione Clusius tribuit.

Camer. hort. Leucoium maritimum Clusii maius. Et apud Matth. germ. Leucoia iuxta mare reperta.

Pictura Hist. Lugd. qua Leucoium maritimum maius vocat, facta est ad plantam siccam & agglutinatam, quam habemus ex Valerandi Dourez scripturis: inferior pars plantæ erat acaulos Leucoii (vt nobis videtur) maioris, rami autem cum floribus & siliquis adiuncti ex minori Leucoio marino.

C. Bauh. Phyt. Leucoium. 3. maritimum purpureum sinuato folio. Tabern. Icon. & hist. Leucoium maritimum, maius purpureum 3. Groß braun Meer weyl. Gerard. Leucoium maritimum purpureum Lobelii, purple Sea stock gilliflowers.

Locus & tempus

Obseruauimus ad mare Mediterraneum prope Monspelium florens Aprili, vbi etiam Frater vidit florens Maio & Iunio. Gener Cherlerus annotauit in toto Narbonensi littoreo tractu obuium: In Stutgardiano Ill. E. C. V. vit. horto, obseruauit florens adhuc Nouembri. Basileæ in horto Di. Zvingeri cum siliquis & flore Septembri. Ex semine provenit Montbelg. in horto quod excolimus pro Ill. E. C. VV. quod anno 1597. non tectum hiemem pertulit, ac saporis erat acris accedentis ad Raphanum, flore purpurascente vario, id etiam reponimus hyeme.

LEVCOIIS AFFINE TRIPOLIUM ANguillarz, & Leucoium maritimum Camerarii.

Descriptio.

Provenit Tripolium inter Scillam & Caribidim circa S. Georgium. Folia similia Planta-

gini, angustiora, & crassiora, exilit è medio caulis palmum altus, in tres ramos diuisus: flores similes Viola matronalis: radix alba acris, odore Raphani, crassi, non odorata vt vult Dioscor. quia Crateuas legit simpliciter, quemadmodum & Plinius, vox igitur *Leucoia* est superflua: Anguil.

Camer. hort. Leucoium maritimum aliud, Tripolium Aloisii siue Crucigera. Icon. p. 24. Leucoium maritimum.

Icon Leucoii marini Cameratii non mihi videtur respondere descriptioni Anguillarz, non enim sunt folia Plantagini similia.

LEVCOIUM MARITIMUM angustifolium.

Radice crassa, lignosa, Descriptio alba, cui plures crassæ fibræ & plura capita esse solent, multi caules exoriantur singulares vel ramosi, multò tenuiores & candidiores quam præcedentis, palmares, dodrantalesve: folia breuia, parua, candida, nullo aut obscuro laciniarum vestigio incisa, que, vt ait Clusius,

mollia & incana, neque adeò crassa aut diuisa: flores in ramulis superiori [siue majori] minores, coloris pulcherrimè rubentis, & dum flaccescere incipiunt saturatiore, quales Leucoii vulgaris rubri flores, & odorati quidem illi, verum minus superiore: siliquula succedunt tenuiores multò, & breuiores quam in præcedenti, teretes: semine copioso minutissimo ruffo refertæ.

Lobel. & Pena Adu. Leucoium maritimum minus, vehementius acedine linguâ vellicans quam maius. Obseruat. Leucoium maritimum minus flore purpurante. Hesperis Theophr. quorundam. Icon. Leucoium maritimum minus angustifol. Teut. 400. Clus. Hisp. & hist. in fol. Leucoium maritimum minus, quod ob coloris in flore mutationem nonnulli Mompeliani, dum istic essem Tripolium vocare solebant.

Hist. Lugd. Leucoium maritimum minus, radice

Tripolium

dice parua, breui, candida, foliis multis. Leucoium maritimum minus hist. Lugd. facile nobis persuademus idem esse cum minori de quo hoc capite agimus, quamuis figura multum differat: quæ forte facta ad plantam primò florere incipientem, prima enim folia non videmus, nec scimus an à quoquam picta: quæ occasio vt ad nostram iconem addiderimus separatim, folia ex Hist. Lugd. Hoc præterea notandum Leucoii huius minoris superiores ramos pictos sub figura Leucoii maioris, vt antè dictum.

Tabern. Icon. & Hist. Leucoium marinum 1. Fleine rötliche Nect Veiel. Item Leucoium marinum minus luteum 5. flein geel Nect Veiel: primo Leucoio simile, excepto colore luteo. Compilerator pro Leucoio luteo marino minore ponit iconem propositam à Clusio & Lobelio, qui colorem non tribuunt luteum: præterea Compilerator vidit luteum, quod alii alio colore videntur: oportebat annotare locum vbi viderit, ac cur duas ponit figuras cum colore tantum differre dicat.

C. Bauh. Phyt. Leucoium 5. maritimum latifolium: Lugd. Hist. maritimum minus. Leucoium 8. maritimum angustifolium, Clusio & Lobelio marinum minus, flore dilute purpureo, quandoque rubro & luteo. Cur non separemus Leucoium maritimum Hist. Lugd. à maritimo angustifolio antè diximus.

Gerard. Leucoium marinum flore candido Lobelii. *White Sea stocke Gilloflowers* / & postea Leucoium marinum minus, Lob. & Claf. *Small yellow sea stocke Gilloflower*. Gerard. icones Tab. habet: verum per priorem intelligit fortè Keiri marinum flore albo Lob. Icon. Pl. p. 332.

Dodon. de flor. Syluestre quoddam Leucoium humile & paruum, quod in Zelandia locis exit maritimis, ac iuxta Monspelium quoque vti Gellnerus scribit. Lat. in fol. Leucoium sylv. angustifolium, quod sub noctem odoratus est, & Hesperis esse creditur: quæ, Plinio autore, nocte odorator. Camer. hort. Leucoium marinum minus.

Monsp. cum vidimus essemus iuxta mare Mediterraneum florens Augusto, frater C. Bauh. Maio & Junio. Floret, autore Clusio, Julio & Augusto eodem quo satum est anno, deinde perit: Nascitur Mediterranei maris littoribus per Hispanias & Narbonensem Galliam multò frequentiss. Non modò Zelandiæ maritimis spontè nasci tradit Dodon. verum & in Narbonensi Gallia, ac pluribus per Hispanias locis maritimis Mediterraneis, cuius odor apud Hispanos sub noctem Occidente Sole intenditur, qui aliàs per diem exiguus.

LEVCOIVM MARINVM PARVVM
folio virente crassifolulo.

Descriptio Paruum sanè est Leucoium mihi marinum denominatum à D. Friderico Meyer stirpiù studiosissimo: cuius caules obseruavi tenues, palmares, folia per illos rara, quædam vncia digiti paulò longiora, nonnihil sinuata, succulenta, & crassiuscula, glabra, virentia: flores satis magni pro herba proportione, purpurascens, succulenta.

LEVCOIVM MARINVM CRETICVM
duplex.

Josephus Calabonus, ex peregrinatione Cretica redux, semen ad Clusium mittebat Leucoii marini appellatione, è quo tres diuersæ plantæ ortæ Earum maxima & prima, caules habuit procumbentes, rotundos, dariusculos, multis ramis donatos, in quibus flosculi quatuor foliis constantes, initid rubentes, deinde ex cæruleo purpurascens, extremo bifidis, & cordis, vt vulgò pingitur, effigiem propemodum referentibus, quasi ex umbellâ, Irionis vulgaris instar; senim prodeuntes, qui [vbi floris folia coniungebantur, radiantem imitabantur flauam stellam: floribus successerunt duarum ferè vnciarum siliquæ siue cornicula teretia, in quibus semen oblongiusculum castanei coloris. Ipsius verò plantæ folia longiuscula fuerunt, à Thlaspi foliis non valde differentia, nullis [in caule præsertim] euidenti- bus crenis donata, crassiuscula, & aliquantulum amara. Altera priori similis erat, nisi flosculos habuisset dimidio minores, & initid prorsus albos, deinde tamen paulatim purpureum quidpiam contrahentes, sed nihilominus magis ad albedinem inclinantes. Floruit vtraque Iulio, medio Vere, hoc est, Aprili sata. Tertia promebat initid præcedentibus duabus longiora folia, euidenti- bus & conspicuis crenis secundum oras donata, Leucoii Dioscoridis Lobeliani instar, è quorum medio exiuit cauliculus rectus palmari altitudine minor: quum florere incipit, nempe Augusto, à latere verò plures fundebat ramulos, in quibus flores, secundo generi amplitudine pares, colore tamen differentes. Nam propius accedebant ad Leucoii marini Lobeliani latifolii colorem, magisque purpurascens erant, quàm in primo genere.

HESPERIDES FLORE PURPUREO, ALBO & vario.
CAP. XIV.

Descriptio Radicibus aliquot paruis, lignosis, & albis nititur: caules erigens cubitum & plusquam sesquicubitum altos, hirsutos: in quibus alternatim folia Eruce, sed non ita laciniata, in ambitu serrata, acuminata, hirsuta, in virore nigricantia,

cedunt tenues siliquæ: florens vidi Argentinæ in horto prædicti mense Iulio, & mense Octobri. A. Thoma Plateo Medico etiam datum est.

lapore acrisculo : ex foliorum alis erumpunt ramuli, in quibus flores, formâ ad Leucoium luteum accedentes, odoris suauissimi, colorè nunc albo, nunc purpureo, aliàs confusis cum albedine maculis purpureis variato : semen in siliquis longis continetur, ipsum oblongum, rufum, acre.

Leucoium.
Viola purpurea

Fuchs. *λευκοίον*, Viola alba, *Cheiri, Keiri*: Germ. *Deiel*, Gall. *violier*, Leucoium Dioscoridis. Hæc ille, qui duas figuras habet, alteram nomine *Viola purpurea*. Frustra duæ figuræ: præterea mirum cum has vsque adeò dissimiles plantas à Leucoio luteo, Leucoia facere.

Trag. Germ. & Lat. vocat Germ. lingua winter *Diolen*, eò quod hyemem ferre possint, aut ad discrimen aliarum, *Groß Diolen*: scribitque Hermol. *Perficam, Parthicam & Peregrinam* vocare.

Trag. nat.

Quod si præterea hæc Viola radicem haberet nigram & instar cornu duram, faciliè dixerit *Æthiopida* Dioscor. Verùm cum & in Arcadia *Æthiopia* nascatur tanquam peregrina planta, nihil statuere potest. Insignis sanè error Tragi existimantis *Violam Perficam Hermolai*, quandoquidem is ibi *Gelseminum* tradit.

Gesner. hort. meminit nomine *Viola matronalis Fuchsi* [sed ficto ab eo nomine,] *Viola hyemalis, Brabantorum inofficium, Tugurentium vfinst Negeler, & Viola Hispanica Soleirii*: Aliquos interpretari *Hesperidem Veterum*: flores ferre anno secundo, albo, interdum roseos, aut quod rarius subrubentes.

Eruca

Dodon. de flor. *Viola matronalis*, coloris candidi aut rubentis, dilutâve purpurea, *Eruca* species videtur.

Locus.

Camer. hort. *Hesperis nostras*. Lobelio non placet dici *Violam marinam*.

Consultè, inquit Lobelius, non faciunt, qui istam plantam *Marinam Violam Damascenam & Exoticam* vocitant, cum in *Nitiebrigum montosis & siluosis locis*, etiàmque in *Anglia pratis fruticet*. Obs. *Viola matronalis & Damascena, Viola alba Tragi*. Et alia, quam suauiss. odoris totàmque minorem & floribus albis alit in horto *Ioh. Muttonus*. Icon. plant. *Viola matronalis siue Damascena Teut. 498*

Hesperis

Clusius in *Pann. & Histor. in fol.* eandem cum Lobelio iconem habet pro *Hesperide inodora Pannonica silu.* De odorata autem alibi in lib. citatis ait: *Hesperidi nomen inditum auctore Theophr. lib. 6. de causis plant. cap. 25. quòd nocte plus redoleat, quàm interdiu, cui suffragatur Plinius lib. 21. cap. 7. Communis opinio obtinuit, vt ea quam nonnulli matronalem Violam vocant, & quæ inter Leucoii genera referri debere videtur, Hesperidis nomen sibi proprium adscisceret: quoniam eius flos, sub vesperam præsertim gra-*

Leucoium

to odore feriat, interdum aut nullum aut leuissimum spiret. *Matronalis Viola* dicitur quòd matronis atque virginibus sit in deliciis.

Viola Matronalis

Violam matronalem vel Violam Damascenam & marinam, quorundam Violam moschatellam vocatam, albam & purpuream Erucam, Thlaspi aut Rapunculum gustu sapere scribit *H. Lugd.* quibus idcirco affinem naturâ & facultatibus proximam putat: cum tamen cum *Rapunculo* nihil commune habere videatur. Non bene præterea sub titulo *Viola Matronalis alba* posita *Icon Leucoii purpurei Fuchsi*, vt antè de *Leucoio alio* monuimus.

Hist. Lugd. nor.

Calp. Bauhin. phyt. *Viola matronalis siue Hesperis prima hortensis*: variat colore floris, modò candido, modò dilutè purpureo, modò rubro: habetur & minor floribus albis.

Schvv. *Hesperis alba, Hesperis purpurea*,

Prouenit spontè in Sequanorum vallibus quâ Rhenus fluit sub sepibus, floret Aprili, Maio & Iunio mensibus: Hesperides vbique in hortis, Tiguri, Basileæ, Ferrariæ obseruauit: Lugduni & Montbelgardi copiosè, florentes adhuc Septembri, vbi hyemem solent perferre: Patauii virentes Decembri & Ianuario: Februatio florentes flore purpureo. Genevæ virentes Ianuario. Notatu dignum Hesperidem purpuream senescentem interdum mutare colorem, & varium pulcherrimum acquirere ex albo & purpureo striatum.

Locus & tempus

In *Syrupo Magistrali Comitissæ*, præscribit *Wier. de Scorbuto*, succum è floribus *Hesperidis* expressum, cum aliis vocans *Damasiblumen*. Sunt autem harum *Violarum folia*, gustu quidem acris & calida, *Eruca*, cuius species videntur *Dodonæo* sapore & facultate proxima. *Matronalem* porrò *Violam, tulli, conuulsis, & difficulter spirantibus mederi* traditur apud *Clusium*: *vrinas insuper & sudores propellere, incidere, abstergere, & digerere. Semen acrescuscum aut rufescens, Erucam, Thlaspi aut Rhapsuntium [Rapunculum H. Lugd.] gustu tota sapit, inquit Lobelius, quibus idcirco affinis natura putatur.*

Eruca

HESPERIS PANNONICA INODORA.

Syluestre hoc *Hesperidis* genus, cubitali assurgit altitudine, duàm generum foliis donatum,

Descriptio

infima ex angusta ceruice mox dilatantur, tandemque in acumen desinunt, sinuatis nervis prædita, alia lata, sessilique basi cauli adnascuntur, vtraque serrata, hirsuta, candidiora, molliora, que quàm in *Hesperide nostra vulgari*: flores ex quatuor compositi foliis, colore exalbicante, vel purpurascente, formâ tamen vna cum subsequen-

quen:ibus longis torosis filiquis, *semineque* ruffo, cum vulgari *hesperide* conueniunt.

De hac Clusius: Vulgari Matronali *Viola* adeo similis est, vt ex vtriusque collatione vix discrimen conspici possit. Flores in extremis ramulis copiosi exalbidi, qui ætatis successu purpurescunt: cornicula, semina, radix etiam ipsa cum vulgari omnino conueniunt: solo floris odore, cuius in hac nullam gratiam percipere potui, differunt.

Camer. hort. & Icon. *Hesperis* Pannon. à Clusio exhibita. An Gesner. hort. *Viola* matronalis siluestris? Clus. Pann. *Hesperis* altera Pannonica inodora sylu. hist. in fol. *hesperis* tertia, *hesperis* filu. Clusii icon est eadem cum Lobelii icone. Obs. quam pro *Viola* matronali posuit.

C. Bauh. phyt. *Viola* matronalis, siue *hesperis* 2. filu. inodora.

Argentinae Dominus Vldaricus Chelius dedit plantam ex Agerii stirpibus siccis, cuius inscriptio erat, *Viola* matronalis seu Damascena Austriaca. Solet altero plerumque à germinatione anno, & à maturo semine, perire. Crescit passim Viennensi agro ad montium radices, & vineorum in collibus sitorum margines. Floret cum vulgari, nempe Maio & Iunio.

HESPERIS FLORE VIRIDI.

Descriptio IN horto quodam Basileæ legit Frater C. Bauh. *Hesperidem*, quæ magnitudine quoad omnes sui partes à vulgata differt, dein floris colore qui viridis est, & sine odore. Inscribitur idem ab ipso in Phyt. *hesperis* 3. siue hortensis flore viridi.

An Schvv. *hesperis* viridi flore, *Viola* matronalis viridi flore, Grün vinter *Violen*, Iunio & Iulio florens.

HESPERIS COLORE INELEGANTI.

Descriptio

Basileæ in horto D. Chmelici collegi *Hesperidem* quam Clusi Alpinam primam denominabat. Folia ferè sesquipalmum longa, duarum uncularum & semis latitudine, nonnihil sinuata, mucrone obtuso, hirsuta & aspera: flores quales in *Hesperide* vulgari, sed non expansi, coloris minimè hilaris sed pallidi, multis venulis distincti.

Sic describit Clusius, cubitali exerescit altitudine, multisque ramis prædita est, quos confuso ordine ambiunt folia, Matronali *Viola* similia, paulò tamen latiora, & crassiora, aridiusculo primùm gustu, postea acri & saluam ciente, extremis ramis in oblongis pediculis insident flores similes, quatuor foliolis, vt illi, constantes, coloris

Tom. II.

admodum inelegantis & obsoleti, & fului, infinitis venulis ex atro purpureis intercurrentibus, odore interdum nullo, aut adeo tenui, vt vix naribus percipi possit, sed sub vesperam gratissimo & suauissimo: flori succedunt oblonga, torosaque cornicula quadrangula, in quibus duplici ordine semen continetur, vulgari *hesperidi* simile, sub-ruffum: radix fibrosa.

C. Bauh. Phyt. *Viola* matronalis siue *hesperis* 4. montana pallida odoratissima.

Hesperis colore ineleganti prouenit in Horto Il. E. C. Montbelgardi Anno 1588. ex semine quod collegeram Stutgardia in horto Ducis: florem protulit Augusto eodem anno quo fata: & Septembri. D. Iacob. Mieg Medicinæ candidatus Basileæ nomine Keyri marini: Basileæ etiam obseruauit florens Septembri, in horto D. Dris Martini Chemeleci Poloni.

Radix vt plurimum biennium non superat, sed postquam defloruit & semen tulit, perire solet, si tamen præcis caulis ad frugem peruenire non sinatur, noua germina interdum producit. Spontè nascentem & semine prægnantem primùm inueniebat Clusius in Prellenberg Hamburgensi monti vicino, Vngariæque extremo. quâ Austriam spectat, mense Iunio anni 1576. Eius deinde semen terræ commissum subsequente Vere, plantas protulit, quæ altero anno duntaxat floruerunt Maio, & sequente hieme perierunt. Solent verò quæ semine nascuntur plantæ, floris colore multum variare, nonnullis maternum colorem retinentibus, aliis aut dilutiùs pallescentibus aut magis obsoletum adquirentibus, omnia tamen folia crebris venis ex atro purpurescentibus distincta habentibus.

HESPERIS SYRIACA.

Descriptio *Odranta* folia, aut minora, palmum lata, valdè aspera & hirsuta longis nixa pediculis, obtuso mucrone nonnihil in ambitu sinuata. Flores in breuibus caulis figuram quidem nostratis & vulgaris *Hesperidis*, sed colore fusco & lurido, multis venulis per eorum folia discurrentibus. Siliqua insignis longitudinis sequuntur recurua, torosa, semen duplici serie continentes.

Clusius dicit *Hesperide* iam descripta [quam nos flore ineleganti diximus] multo vegetiorem, ampliora habentem folia, crassiores caules maioresque flores, quatuor tamen foliis etiam constantes, eiusdem planè coloris, sub noctem valdè odoratos, interdum odoris expertes: Cornicula multo crassiora, semen paulò crassius: Radicem non multum absimilem.

Camer. hort. *Hesperis* Syriaca, quam alio no

Ecce

mine vocant Leucoium Syriacum, Pannonica similibus, sed crassior & minus procera, siliquis rotundis, & quasi geniculatis. Item Leucoium Syriacum, rectius Hesperis Syriaca.

C. Bauh. mt.

Locus & Tempus

Clus. Hist. in fol. Hesperis Syriaca.
C. Bauh. Phyt. Viola matronalis sive Hesperis peregrina siliquis geniculatis. Camer. Hesperis Syriaca. Huius iconem proponit, & aliam etiam Hesperidis Syriacae nomine Tripoli sponte prouenientis addidit: verum non videntur diuersae, vt & ipsemet Camerarius in horto videtur. In horto Cl. D. D. Felicis Plateri legitimus.

Mense Iulio florentem vidimus & siliquas habentem Pfothemiae Matchionatus in horto D. Grieningeri Pharmacopaei insignis. Obseruauimus etiam in Ducatus Vviremb. Grentzen in horto D. Braun praefecti pagi. In Syria maritimis crescit, teste Clusio, cuius semen in Italiam allatum, deinde Viennam missum plantas produxit. Semen maturefcere non potuit, quia serius floruerunt. Altero etiam anno perire solet eius radix.

HESPERIS SYRIACA ALIA.

Descriptio

Hanc Tripoli spontaneam inuenit Rauuolfius, & Camerarium quoque aridae planta fecit participem. Videtur autem ob locos natales & exiccationem nonnihil strigosior praecedente, alioquin parum diuersa.

Camer. Icon. Hesperis Syriaca, siue Leucoium marinum D. Rauuolfii. C. Bauh. Phyt. Non videtur diuersa a praecedenti Syriaca.

LEUCOIVM MARITIMVM
latifolium flore caeruleo purpurante.

Descriptio

Alterum Leucoium marinum quod alunt horti quidam Belgii natiuis maritimis nataliis, non ita diuersis est foliis, sed latioribus, hirsutioribus: flores caeruleo-purpureos in palmaribus & selquipalmaribus coliculis: semen in siliquis minoribus multo Leucoii latei.

Lobel. Obs. [cuius & descriptio est]

Leucoium marinum alterum latifolium, Icon. Plant. Purpureo-violaceum.

H. st. Lugd. Leucoium marinum alterum latifolium Lobelii.

C. Bauh. Phyt. Leucoium 6. siue maritimum latifolium alterum.

Tabern. Hist. & Icon. Leucoium marinum caeruleo-purpureum, Blaw purpur braun / Gros Meer veielen.

Gerard. Leucoium marinum latifolium, Broad leafed Sea stocke Gilloflower.

HESPERIS ALPINA SIVE MVRALIS
minor repens.

Radix Alpina Hesperidis serpit oblique, summo ferè caespite harena, fibras crebras subinde demittens, capita etiam plura habet: folia in orbem multa per humum sparguntur, ex angusto principio sensim latefcencia, sinuata, & terrata, candicantia, & hieme quadam rubentia,

pilosa, Barba-rae murariae foliis accedentia, sapore acris praedita, at quae per caules ceruuntur, lata basi eos complectuntur, non minus iam dictis dentata: caeterum flores in dodrantalis caulis ramulorumque fastigio multi coaceruati albicantes, quatuor foliolis constat, quos longa serie sequuntur siliquae, duas tresue uncias

longae, alias ferè selquipalmes, angustae, compressae, in quibus duplex, interuentu membranæ, versus seminum foliaceorum ruforum, saporis acris.

Noster pictor non expressit pro arbitrio iconem nostram, potissimum radicem repentem.

Clus. Pann. & Hist. n. fol. Draba altera, siue 2. missa ab Alphonso Pancio Leucoii montani nomine. Draba foliis foliorum formæ & colore similis, subacido sapore initio, deinde acris: ramulis serpentibus.

C. Bauh. Phyt. Draba 2. siue alba siliquosa. Draba 2. Clusii. Draba 3. siue alba siliquosa repens Lob. Obs. app. 464. & Icon. p. 261. tom. 2. Fratri Ioh. Bauhino Hesperis alpina minor.

Hist. Lugd. Eruca muralis Herbariorum, sapore primo fatuo, tandem subacris & mordaci.

Hesperidem alpinam collegi Septembri in rupibus inter Clarauallim & Ran. Semen etiam maturum in muris horti Castellii Clarauallis: vidi etiam Salinis in muris horti Nobilis Vanferrant minorem florentem Aprili. Frater Casparus Bauhinus misit Basileam repertam in monte Blauswert. Lugduni nobis prouenit in horto nostro, Geneuae etiam florebat Ianuario & Aprili ac Nouembri. Florens Maio copiose in muris S. Ursanae, vnde transtuli in hortum Ill. E. C. & floruit Martio. In parietinis, murorumque rimis & inter saxa nasci tradit Hist. Lugd. Inuenit in Tauro monte Clusius: meminit & Ferraria in Belgicam ei missam: floret Aprili.

Locus & Tempus

HESPERIDI ALPINA SIVE MVRARIAE
affinis Draba succulenta.

Frequentibus etiam ramulis constat, ex eadem radice prodeuntibus, tenuibus, deinde in caput

Locus temp

Deseri

caput extuberantibus : ex quo aliquot folia quasi in orbem disposita prodeunt, crassa, succi plena, atrâ viriditate splendentia, Auriculæ vrsi flore carnei coloris & folii magnitudine ac forma fermè respondentia, sed nonnihil in lateribus dentata, acrigustu, & illicè linguâ vellicante : ex horum medio pedalis aut maior exit caulis, gracilis, quem per intervalla ambiunt & amplectuntur folia superioribus minora & ad petiolum latiora : flores spicæ instar supremum caulem ambiunt, vt in Priore, & quatuor albis foliolis constant : quibus succedunt teretia & oblonga cornicula, duplici ordine, rufum, pusillum, & planum semen continentia : radix tenuis & repens latè sese diffundit, & nouas plantas singulis annis producit, viuax, & totâ hyeme virens.

Clusius & Lobelius eandem habent iconem, verum an de eadem planta scribant asserere non audemus, diximus autem iconem Clusii & Lobelii non malè exprimere nostram Hesperidem alpinam siue murariam, verum Clusii descriptionem non respondere hist. Lugd.

Arabis seu Draba altera Penæ & Lobelii. Clus. Pann. & hist. Draba tertia succulento folio.

Crescit, inquit Clusius, in decliui montis Hernalben, supra Zeehof, villam Cœnobii Gaminensis, vbi serò floret : at in hortos translata, maturius, cum præcedente, nonnunquam etiam ante hiemem. Luxuriat in hortis vbi semel sata. Lobel.

HESPERIDI ALPINÆ, MVRIARIÆVE similis surrecta & magna.

Tom. II

IN montibus inter S. Hippolytum & Mesche mensis Aprilis sine obseruavi plantam trium penè cubitorum, ex radice crassiuscula fibrosa, sapore aliquantum acris, exoriuntur aliquot caules crassi, hirsuti, recti, superne ramulos rectos alternatim inter folia proferentes : folia iuxta terram ex crasso pedi-

culo dodrantalia ad Hesperidem vulgarem ac etiam murariam accedentia, sinuata, & nonnihil laciniata, Drabæ modò vtrinque hirsuta, alternatim lato principio caulem penè amplectentia, breuiora præcedentibus, odore accedente ad Lepidium Pauli, sapore amaricante : in extremis ramulis multi flores cum quatuor foliolis albis ad luteum nonnihil vergentes, in medio apicibus, externè minimis foliis viridibus ambientibus, siliquis succedentibus duabus vncis longioribus, nondum maturis.

Hæc eadem est fortè cum Hesperide alpina maiore aut valdè similis, quæ Lugduni & Genæ nobis prouenit in hortis nostris, in qua siliquæ plurimæ Leuciorum ac Hesperidum, sex septemque vncias longæ, latiusculæ, compressæ, glabræ, semine compresso, latiusculo & penè quadrato.

In Icone nostra folia prima nimis angusta & acuta depicta sunt.

De hac fortè hæc tradit Lobel. Communes inter Sinapi, Buniadem & Thlaspi figuram & vires habet. Prouenit ea non procul Magdalensano, & caulibus illis celsissimis Galloprovinciæ, floresque Augusto promit luteos, Erysimi, nec siliquas dispares : in gracilibus ramis ad summum & imum vnâ è radice, digitum crassa, fibrosa, pedem longa Rapistræ folia, Thlaspi aut Drabæ, leuiter laciniata, albida & hirsuta, sapore Erysimi, aut Buniadis Barbareæ.

An Lob. & Penæ Adu. Icon. Plant. & Hist. Lugd. Sinapi & Thlaspi media Prouincialis planta.

C. Bauh. Phyt. Draba 4. Erysimiflore & siliquis Aduers. Sinapi & Thlaspi media. Fratri Io. Bauhino Hesperis alpina.

LVNARIA MAIOR SILIQVA ROTUNDIORE.

VLbonac caule assurgit bicubitali & tricubitali, in ramos diuiso, latis crasso, colore glauco aut rubente, hirsuto : folia vtricæ, maiora aliquando duplè & triplè, hirsuta, serrata, opposita interdum, aliàs ad ramulorum propagationes singularia, sapore oleraceo : ramis insident flores multi simul iuncti, vt in Brassica vulgari, pulchrè rubentes aut carneo colore præditi, striati, odore debili, vngue intus conspicuo & albicante, extrâ enim flos totus rubens, sine vlllo vnguis vestigio : stamina quatuor virescentia apicibus luteis seu chloris : hæc omnia excipit calyculus oblongus phœniceus è quatuor foliolis, duobus maioribus, totidem minoribus compositus : siliquæ oblongæ, latæ, figura suauis, compressæ, filum summa parte emittentes argenteâ bracteolâ exterioribus vtrinque laminas intercedente : semina tria aut quatuor orbiculata, compressa : radix strumosa seu glandulosa.

An Cordo Obs. Sylu. herba hederaceis aut Cucumeraceis foliis. Ibi annotatum, Lunatia Græca fortè.

Gesner. hort. Lunatia Græca rotunda & longa Ollingeri. Rotundam, inquit, intelligo, cuius siliquæ sunt rotundæ : longam verò siliquis longis. Nascitur in montibus quibusdam, cum alibi, tum Helueticorum circa Glaronam & Curiam : species duæ sunt, vna floribus inodotis : altera odoratis : & hæc quidem editioribus tantum locis, nullo alio discrimine. Facile semine prodit, duratque in hortis nostris : & folia [Violæ nigra]

ferè similia maiora] per hyemem retinet. Anno secundo caulem fundit (& circumquaque fruticans latiore solo ad tres cubitos assurgit) cum floribus & siliquis latis, argentei nitoris cum maturuerint. In ea latitudine Luna faciem noctu representari aiunt: inde nomen. Quo Veteres nomine plantam hanc dixerint, nondum constat, herbarii quidam *Bolbonac*, alii *Bulbonach* nuncupant; nescio quâ dialectico aut significatione, *Hessi flitteren* vocant. Græca vnde sit cognominata nescio, nisi aut nomen aut res è Græcia in Italiam fortè primùm illatâ sit. Semen latum, compressum, rufum, & cum aliqua amaritudine acerrimum est: vnde Thlaspi generibus adnumerarim, & Thlaspi montanum appellarim: ad indicandum simul formam, siliquâ præsertim ac seminis, facultates & natales; poterit & Lunare cognominari. *Accedit sententiæ meæ Dodon. qui Thlaspi, præsertim Crateuæ, hoc esse putat.*

Thlaspi montanum

Non esse Thlaspi Crateuæ contendunt in Aduers. Pena & Lobel. his verbis: Lunaria vulgò nuncupata Raphanitis à nonnullis Crateuæ Thlaspi credebatur, sed eius acrimonia ad Ischiadicos multò inefficacior: Et rursus alibi: Bulbosa foliata, Officinarum Bolbonac, Lunaria Græca Recentiorum, non est Armoracia, siue sylv. Raphanus Diosc. aut Thlaspi latifolium Crateuæ.

Lunaria maior, inquit Camer. hort. Bolbonac aliorum, flore cœruleo vel purpureo, Thlaspi Crateuæ Dodonæi.

Tabern. Icon. Viola Lunaris. 1. Monneyel. Schvv. Lunaria Græca Recentiorum, Silberblumen/flitteren.

Hist. Lugd. Viola latifolia.

Hesperidibus affinis est (inquit Adr. Spieg.) ea quam Violam latifoliam, alio nomine Bulbonacam, & Lunariam Raphanitim vocant: item quam Lunariam odoratam & regiam & Græcam. Vtrique folia lata sunt: sed Bulbonacæ asperiora Raphani modo, & crenata. Græcæ verò molliora & per ambitum serrata. Vtrique flos quoque Leucii quadrifolius, purpureus; aut sebæcillus: sed fructus latus, foliaceus, ferèque rotundus.

C. Bauh. phyt. Lunaria 1. siue maior siliquâ rotundâ: varians floribus purpureis & subcœruleis, Lunaria 2. siue maior altera Dodon. Lat. minor præcedenti & flore albo.

Crescere copiosè in saltibus Thuringiæ siluæ testis est Camer. hort. In Silesiâ autem hortis Maio & Iunio florere, Schvvencfeldius. Lunariam maiorem in Allatia Vvatvillæ in orto vidi cum siliquis rotundis, semine maturo: Patavii in orto Triuesani. Veronæ in orto Domini Alexandri Serratii Medici: Ferrariæ in Mōna-

sterio S. Dominici à l'Angeli florentem Martio: Bononiæ in orto di S. Saluator al burgo S. Catharina. Lunariam maiorem flore purpureo cum quibusdam striis albis. Basileæ in hortis, Florentiæ in orto Nicolai Ferrariensis florentem Aprili: Lugduni habui in orto Maio mense florentem & siliquas proferentem: Montbelgardi in orto Ill. eius Celsi abundat & seipsam suo semine propagat, primo anno non fert caules nec floret: secundo vbi semen maturuit perit.

Calido acrique & amaro, vt tradit Lobel. gustu est, præsertim semina, sed tamen radices acerbis, vt Rapuntia, manduntur, nec perinde sunt acres, vt Crateuæ Thlaspi radices traduntur. Abstergit modicè, calfacit, urinam cit, vt Rapunculus. Semen tritum cum aquis appropriatis exhiberi Epilepticis scribit Schvvencfeldius.

LUNARIA MAIOR SILIQUA LONGIORE.

Atis hæc est Lunaria præcedentis foliis, serratis, acuminatisque: flos consimilis purpureus: at quæ eum excipit siliquâ, oblonga est, & quæ prædictæ Lunariæ siliquis latitudine multum cedat, binis vtrinque membranis mediâ argenteam spontè per seminis maturitatem relinquuntibus.

Lunaria folio rotundiore siliqua longiore

Huius speciem cum siliquis longis ostendit Dominus Agerius cum hac inscriptione. Viola latifolia odorata foliis exquisitè rotundis. Vlmae proueniens Viola Lunaris seu latifolia 2. Tabern. Hæc sanè videtur differre à præcedenti, folia Tiliam maiorem expriment, ac mihi læuora videntur quàm cæterarum. Is

etiam demonstrat aliam titulo Violæ latifoliæ non exquisitè rotundæ sed oblongæ: illi sanè folium multò longius Lunæ modo, qualis autem siliqua sit mihi non constat, videtur tamen diuersa ab ea cui nomen indidi à siliqua rotundiore.

Lob. Icon. Lunaria Raphanitis, siue Bolbonac radice rediuiua p. 396.

C. Bauh. phyt. Lunaria 3. siue maior siliqua oblonga.

Tabern. Icon. & Hist. Viola Lunaris. 2. Monneyel 2. Viola Lunaria. 2. radix.

Gesner. hort. & de Lunariis, Lunaria longa siliquis longis. Existimo ea quæ ex Gesnero capite de Lunaria maiore siliqua rotundiore excerpimus huc referenda esse.

Schvv. Lunaria Græca perenni radice, wald vcielen, Sile!

Clus. in fol. Viola latifolia, Lunaria odorata.

Camer. hort. Lunaria maior alia flore albicante odorato, perennis Heluetiis, vbi quoque copiosè prouenit.

Thal:

Thlaspi non est

Hesperis. Viola Bulbonax. Lunaria Raphan.

Tempus.

Descriptio

Lunaria folio rotundiore siliqua longiore

Lunaria folio longiore

Loc temp

Vires

Delc

Thlaspi diu. itua. Rana. vna. Per A. nus. Rana. via.

Thal. Harc. Lunaria Græca, Viola latifolia siliquis non orbiculari ambitu circumscriptis, sed oblongioribus: scribit apud eundem Camerar. perenni esse radice, & floribus albicantibus, odoratis.

Locus & tempus

In monte Saleuz, non longè à Geneua abundat cum longis siliquis: translata in hortos hieme n. peterebat, & virens Ianuario, florebat Maio. In monte circa Lacum Seben Abbatia insignis nobilium Dominarum quarum sum Medicus, reperi cum siliquis Augusto. Spiræ anno 1595. Iunii 2. D. Teugenagel mihi denominavit & demonstravit Lunariam, quam vocat perpetuam radice, floribus caruleis, siliquis longis. Argentina in horto Frederici Meier vidi siliqua longa Octobri. B. uleza in horto Dom. Zvingeri Septembri eandem obseruavi. In montanis siluis Austria & Styria vicinarumque siluosis locis, atque etiam in Pannonia interamni, autore Clusio, spontè magna copia provenit.

Vires.

Semen abstergit & vrinas prouocat. Quidam in Heluetiis Chirurgus ex Lunaria perennis contusis foliis & Saniculis parabat vnguentum Vulnerarium non contemnendum. Puluis seminis amarissimi, cum aqua appropriata exhibetur in Epilepsia, Camer.

Gesner. hort. Alliastrum vel Alliastris Recentiorum.

Alliastrus.
Scordotis.
Crista Galli.
Pes Asini.
Alethorephus.

Dodon. Gal. & Lat. Alliaria quorundam Scordotis, non tamen vera, quæ etiam Scordium dicitur. Quærunt Adu. Lobel. & Penz. Num Crista Galli Herbariorum sit *Ἀλεθρολόφος*? an num potius Alliaria Recentiorum? & postea Alliaria, Pes Asini Pandectarii, an Alethorolophos Plinii?

Matth. Lacun. Lob. Obs. & Icon. Plant. Camer. hort. & Epit. Matth. Tabern. Cast. Hort. Lusit. Alliaria. C. Bauh. Phyt. folio latissimo & subrotundo. Camer. apud Matth. Germ. Alliaris.

Alliaria Lat. Germ. knoblauch frucht / leuchel, leuchel frucht / Salzfrucht. Belg. loock / Sonder loock / Gall. L'herbe des aulx, Alliare: It. Alliaria. Boh. Gesenowa hylina. Alliaria autem dubio procul dicta, quod folia digitis comminuta Allium redoleant, seu Porrum lectium cum Nasturtio.

Nomina linguarum

Locus & Tempus.

Alliariam copiosè florentem vidi Monsp. mense Martio & Basileæ. Geneuz virentem Decembri versus Cologni, & Februarii principio, quæ itur Saleuz, florentem mense Martio in colle iuxta Rhodanum, & Maio siliquas ferentem Iunio cum semine maturo. Montbelgardi passim spontè prouenit etiam in horto E. C. virens Februario. Obseruavi Bononia & Patauii mense Martio. In Ducatu Vvirtemb. non longè à fonte & Balneo mirabili circa pagum Boll / & Eychelberg / semine maturo Augusto.

Vires & vsus.

Vrinam cit, teste Ruellio, si recens in potu teratur. Sicca in vino coquitur, ad serpentium morsus, & venena omnia efficax. In rosionibus stomachi, dysenteria, contumacibus vrinis, ex multa duobus denariis datur bibenda. Lentam pectoris crassitiem digerit. Contra veterè tussim ex resina & melle sicca lingitur. Longis præcordiorum inflammationibus cerato collecta prodest. Podagras acri aceto circumlitas mulcet. Imposita menses excitat. Vetera vlcera purgat & ad cicatricem ex melle perducit. Recentia quoque vulnera cogit farinæ conspersus. Excrescentia in corpore compescit. Alliaria commodè totius succis, quæ embammata seu intinctus vocant, adiungitur: debet autem aceto, sale, & gingibere condiri. Eiusmodi certè embammata, quæ hoc pacto vt diximus ex Alliaria conficiuntur, non sunt nimium feruentia, & Tragi quidem iudicio gratiora ac etiam vtiora iis quæ ex Sinalapi fiunt, multò tamen illis mitior & vsu commodior existit. Vis plantæ huic à Matth. assignatur calfactoria & desiccatoria, verum non adeo vehemens, vt in Allio. Attamen hinc certò colligi potest, quod ea crassos humores extenuare, & lentos incidere valet. Semen emplastri modo impositum, vuluæque admotum mulieres vteri strangulatu oppressas liberat, & excitat. Semen tritum, naribusque impositum sternutamenta excitare cerebrumque purgare Tab. prodit. Herbam in oleo & aqua decoctam potè Asthmaticis subuenire scribit Cam. Sunt, Dod. testimonio, qui folia enematis incoquant, quæ vel ad coli, vel nephriticis dolores iniiciuntur: in quibus non modò flatus insigniter discutere, sed ex calculo dolores mitigare ac sopire feruntur. Excalfacit autem & resiccit secundo ordine intenso aut tertio remisso. Alliaria singularem vim ac proprietatem, quæ putredini aduersatur, habet. Eademque vlcera putrida ac fordida abstergit & mundificat, minori tamen cum efficacia quàm verum Scordium, Mirum igitur nemini videri debet, si nonnulli antiquorum Arabum præcipuè pro Scordio vero Alliarium sub-

Ecce 2

ALLIARIA.

CAP. XV.

Descriptio

EX radice tenui, lignosa, alba, Allium obolente, caules promit eubitales & sesquicubitales, tenues, subhirsutos: folia primùm rotunda, Hederæ terrestris modo: mox nonnullum acumen assequuntur, serrata, sapore & odore Allii, mitiore: ex foliorum alis ramuli erumpunt, in quibus stoculi multi albi-

ti, quatuor foliolis constantes, in quorum medio apices ex viridi flauescetes: semen in siliquis longis angulosis, nigrum, oblongum.

Ruell. & Fuch. Alliaris & Alliaria. Sunt [inquit] qui putet Scordotim hanc esse, falsi quadam odoris cognatione: siquidem Scordotis foliis est similitudine Quercus. Alliaria verò frondibus Vrticæ modo fimbriatis: Illa quadrangulo caule, hæc rotundo: illa flore subrubro, hæc luteo: Illa tantum subolet Allium, hæc ita repræsentat, vt iusto Allii odore nares impleat.

Trago, pingenti & describenti dicitur Thlaspidium secundum Crateuz, videtur posse dici Cornuta Thlaspi species.

Autor Pandectarum Ranam marinam, Alliarium, & Pedem Asinum vocat.

Anguill. Rima Maria.

Lonic. vulgò Allaria, Alliatis, Thlaspi Cornutum.

Thlaspidium Crateuz.
Ranama-
rina.
Pes Asini.
Rima Maria.

Locus.

Colligendi tempus.

Succi preparatio & reservatio

Sal ex ea

Vfus

stituerint. Causa fortè fuerit quòd Scordium in illis regionibus minimè creuerit, neque nisi ficum & vt plurimum obsoletum haberi poterit, & Alliaria apud ipsos prodierit. Sed quia in exiccata herba parum facultatis & virium remanet, idcirco ipsis in fine Aprilis aut ineunte Maio colligi, & postquam per diem vnum in vmbra exiccata fuerit, minutim incidi contundique in mortario, & prælo succus exprimi solet, qui in vitreis ampullis, superinfuso pauco Oleo, etiam ad tres vsque annos reservatur. Idem quoque sartagini succus infusus lento igne inspissari potest & ad eundem vsum in multos annos reservari. Magma deinde exiccatum & in cinerem reductum, aut ex eo Sal extractum maximo cum fructu mundificatiuis admiscetur. Succus verò siue simplex inspissatus vnguentis cataplasmatibusque inditur ad Gangrænam aliaque vlcera, putrida, sordida ac maligna, vt in tractatu Fabricii Hildani de Gagræna & Spacelo videre est: Abstergit enim, vt antea monitum, mundificat & putredini resistit, parumque à vero Scordio discrepat.

SISYMBRIUM CARDAMINE, SIVE Nasturtium aquaticum.

Descriptio

ERUCAE facie folia profert viridia & atrouirentia, sapore hortensis Nasturtii, mitiore: caules

procidui ferè, striati, concaui, ex viridi rubentes nonnihil: flores quadrifolii, albi, apicibus lateis: siliqua oblonga, bene habitæ: in quibus exigua femina, fulua, gustu acria: radices vicem supplant, capillares fibræ candidæ, quas à caulibus imis demittit.

Nasturtium

Senecio

ridioribusque locis enascitur: illud foliis ferè Terebinthini magnitudine: hoc triplo minoribus, quamuis viribus non discrepent: sic & tenuioribus foliis & simplicibus cauliculis locis siccis reperitur.

Σίσυμβριον ἢ Τραγόν, teste Dioscoride, sunt qui Cardaminem, alii Sion etiam appellant. Est verò herba aquatica, quæ in iisdem quibus Sion locis provenit, Cardamine idèd nonnullis dicta, quòd gustu Cardamum, id est Nasturtium, representet. Folia primùm rotunda prodeunt: augeſcentia verò Erucae modo finduntur.

Plinio (qui cum Sisymbrio priore Dioscoriconfundit, vt videre est H. N. G. lib. 28.) vocatur Sisymbrium in riguis natum, simile Nasturtio. Passim verò ab omnibus hæc planta traditur.

Ruellius magnâ confidentiâ scribit neminem negaturum fore Sisymbrium Dioscoridis, esse Nasturtium aquaticum Officinarum & vulgi Crescionem.

Corduſtradit Sisymbrium hoc alterum Dioscoridis solo nomine priori simile. Nam Nastur-

tij potiùs quàm illius speciem esse. Quapropter etiam à Græcis *ναψιδυρίδης* Nasturtiarum & à German. *Brün fres* vocari, monèſque Recentiores maximo errore Senecionem appellare.

Nasturtium aquaticum (referente Trago, Germ. & Lat. lib. 1. cap. 26.) *ἀγρονάψιδυρίδης* quidam appellant, quamuis ad pratense videatur hæc appellatio referenda. Iacob. Manlius Nasturtium agreste, Saturagi, Senation, & Lepidion vnus & eiusdem plantæ nomenclaturas esse cenſet. Non desunt (inter quos Simon Ianuenſis est) qui Nasturtium hoc Thapsiam Indam, Scellabram, Ozimū, Carmenū, Hoalmarā, nūcupatā velint, Lombardi (teste Málio) Crifonū nomināt. Mesue Scifabram, Ozimum maius, Serapioni cap. 73. Ozimum carmenum dicitur. Sunt qui Nasturtium aquaticum, Nasturtiarum Cardaminem, Sisymbrium, Sium & Lauer appellent. Tragus autem eorum sententiæ subscribit, qui Sisymbrium alterum Dioscoridis, Nasturtium aquaticum aut certè eam plantam esse affirmant, quam is Sion non odoratum, Crateus autem *σίον*, & Plinius Thymbræum appellauit, quæ fit vt Sion existimet. Sed malè. Est enim Sion ipsius non odoratum, Anagallis aquatica, de qua suo agemus loco.

Authoribus Monachis, alterum Sisymbrium à Dioscoride descriptum quod est aquaticum, quòdque vulgò Crescionem & Crescionem, & Nasturtium aquaticum nominant, aliqui Cardaminem quasi Nasturtiarum statuunt. Nonnulli etiam [vt Dioscorides tradit] Sion.

Auicenna vocat istud Pupillam oculi, & Erucae aquæ, & Apium aquæ, & facit de eo caput quod est de pupilla oculi. Sed existimauit idem esse cum Sio: quia fecit aliud caput, quod inscribitur de Sumio, vbi Bellunensis pro Sumio vertit Sium, & pro pupilla oculi *Charealham*: vt supra quod est pupilla oculi: Et sequitur: existens in aquis stantibus, & in ipso est bonus odor, & dicitur in cap. de Caf. &c. In cap. de Caf. autem scribendum Charealham præfatum, quod est Pupilla oculi. Ergo ipsa duo capita sunt vnum & idem, vt legenti non est dubium.

Quibusdam hoc Sisymbrium aquaticum falso Lauer dicitur.

Errant Simon Ianuenſis & Pandectarius scribentes Crescionem esse Diosc. Senecionem.

Iouert. in Pract. sua vocat Senecionem aquaticam.

Falli dicit eos Matth. qui pro Sio herbam Crescione, vulgò vocatam, tam scilicet dulcem, quàm acrem, ac subamaram, in medicamentis vsurpant. Quippe quòd ea non alia sit planta quàm Sisymbrium aquaticum, quod, Dioscoride teste, aliqui Cardaminum, alii Sium appellent. Picturam huius Sisymbrii, vel Nasturtii aquatici habet Matth. sine floribus & siliquis, huiusque summitates videtur appinxisse suo Sio. Camerarius ad histor. Germ. aliam posuit figuram cum siliquis & floribus.

Anguill. dicitur Vella (cuius mentio fit in lib. simpl. Gal. attributis) nihil aliud esse; quàm Sisymbrium 2. à Fuchsio pictum, quod est 3. Matthioli, Sium Crateus, Sisymbrium 2. Dioscoridis, quòd notum sit in Italia sub nomine Crescione) & Senecion Serapionis. Considerandum tamen in Nasturtio aquatico florem esse album, Vellæ verò tribui florem violaceum, vt monuimus cap. de Vella.

Dodon. Gall. *σίον*, Sium, Lauer, Gall. *Cresson aquatique*. Lat. in fol. Nasturtium aquaticum. Sion. Crateus. Lonic. Sisymbrium, Cardamine Græcorum

Sion. Nasturtium aquaticum.

Trag. not.

Crescio

Sium

Pupilla oculi

Nomi lingua

Locus tempus

Vires

rum, Nasturtium aquaticum, Offic. Lacun. Sifymbrium tertium, Sifymbrium Cardaminon: Cronemb. de comp. med. Alterum Sifymbrii genus, Cardamina. Io. VVeyer. Nasturtium aquaticum maius. Marc. Hirsch. Nasturtium aquaticum minus, Græcis σισυμβριον καρδαμινον, dictum Scorbuto ἀντισφοδιον: Euch. Roell. Nasturtium aquaticum, Senecion. Cæsalp. Sifymbrium aquaticum.

Hist. Lugd. Sifymbrium Cardamine i. Cressio vulgaris Matthioli.

Crateua Sion Eruca folium, Nasturtium vulgi [sic enim Adu. Lob. & Penæ inscribunt,] quia non perinde odorato est gustu, vt Dioscoridis Sion, minusque medicato & acri sapore, idcirco Plebecula Nasturtium aquaticum, Crateuas etiam ὀξύς, id est, parui faciendam dicit. Huius varietas duplex, vna minor æqualis fermè Dioscoridis Sioni siue Laueri, cui conuictor, & similis eatenus, vt non rarè rustici vtramuis pro vtralibet accipiant. Hoc Sifymbrium ni fallor vocant alibi Adv. Cardaninem aquaticam & Betulam. Icon. Plant. p. 209. Teut. 150. Tabern. Hist. & Icon. Sifymbrium aquaticum, Græcè καρδαμινον. Lat. Sion aquaticum, Nasturtium aquaticum, Anagallis aquatica, Sifymbrium Cardamine, Lauer: Ital. Gorgolestro, Gall. La Berle. Hisp. Rabacas. Mirum Iac. Theod. tot miscere nomina diuersarum plantarum: confundit cum Nasturtio aquatico nomina eius plantæ, quæ à plerisque Anagallis aquatica dicitur, quæ Germ. Bachpüngen: & Gall. la Berle dicitur.

Gerard. Sium minus, Simal wáter Cresse. Græc. σίον. Lat. Sium alterum & Sifymbrium, saporis est Nasturtii satiu. Nescimus quid venerit in mentem Gerardo vt poneret iconem Sifymbrii aquatici. i. Tabern. cum dictis nominibus Tabern. quod deterius, cum mox tribuere nomina Nasturtii aquatici Sio medio siue Pastinacæ palustri Tabern. ac id denominare malè Nasturtium & Sifymbrium aquaticum.

C. Bauh. Phyt. Nasturtium aquaticum primum σισυμβριον ἄρεον aut καρδαμινον Diosc. & Plinii fortè lib. 20. cap. 22.

Σισυμβριον ἄρεον seu καρδαμινον Diosc. Sifymbrium, Cardamine, siue Nasturtium aquaticum: Germ. Brunkress/ oder wasser kress: Belg. waterkresse: Gall. Cresson. Ital. Sisenbro aquatico & Crescione. Hisp. Berros, aut Agriris. Angl. Watter cresses. Boh. Kiericha potocuy.

Sifymbrio montes plerique scitent, inquit Plinius, sicut in Thracia, vbi aquæ deferunt ex iis auillos ramos, feruntque. Item Sicyone ex suis montibus, & Athenis ex Hymetro. Simili modo & Sifymbrium ferunt. Lætissimum nascitur in puteorum parietibus, & circa piscinas, & stagna. In fontibus calidioribus aquæ supernatare, ac Maio mense ingruente flosculos admodum exiguos & candidos proferre, testatur Tragus. Sifymbrium Cardamine siue Nasturtium aquaticum abundat circa Genuam, vt en plain palais, vbi tota hieme vires iuxta fontem, ac eo in acetariis vtuntur. Obseruauit in Italia inter Veronam & Castelfranc. Monspelii vidi cum flore Martio mense. Montbelgardi multis in locis prouenit ac tota hieme vires, floret Iulio & Augusto.

Excalescit, autore Diosc. vrinæ mouet, ac crudum etiamnum estur. Purgat etiam lentigines ac vitia cutis in facie à Solis ardore contracta, nocte tota impositum & matutinè detractum. Efficax est teste Plinio, aduersus aculeata animalia, vt sunt crabrones & similia. Sedat capitis dolorem:

Item Epiphoras. Alii panem addunt, alii per se decoquant in vino. Sanat & epinyctidas, cutisque vitia in facie mulierum intra quartum diem, noctibus impositum, diebusque detractum. Vomitiones, singultus, tormina, stomachi dissolutiones cohibet, siue in cibo sumptum, siue in succo potum. Non edendum grauidis, nisi mortuo conceptu. Quippe etiam impositum eiicit. Mouet vrinam cum vino potum. Quos vigilare opus sit, excitat infusum capiti cum aceto.

Galenus Sifymbrium Cardaminem dictum, sicutum quidem, tertii ordinis calefacientium ac siccantium esse dicit: humidum verò & viride secundi.

Cum Raphano & Petroselini radicibus seroto, ex albo meraco & butyro calefacto, calidèque pubi admoto, vrinæ educit ac trahit, Matth. Sincipiti illito veterinosos iuuat & præsertim foliorum succo. Quod Plinius scripsit: quos vigilare opus sit excitat infusum capiti, cum aceto: Matthiolum ait succum cum aceto naribus impositum id facere: dicit ex sententia Plinii vitandum grauidis, quia nimium pellat. Plebecula vt tradit Lobelius in quadragesimo veris ieiunio multum in acetariis vorat, ac potionibus ad calculum accipit, nec malè cedit. Hæc herba ait Camer. in hist. Matth. est ex iis, quarum utilis vsus est in obstructionibus & putredine hepatis & lienis, idè non solum hydropicis valde utilis, sed multo magis iis qui laborant Scorbuto morbo vulgari Saxonibus & Septentrionalibus, si per aliquot dies in potu detur.

SISYMBRIUM CARDAMINE, SIVE Nasturtium aquaticum flore maiore elatius.

Nasturtium hoc aquaticum caules habet infirmos graciles, canaliculatos & veluti intortos; cubitales & bicubitales, in ramulos aliquot circa summitatem diuisos: in quorum extremis flores simul multi vt in Nasturtio pratensi, eademque ferè magnitudine, pediculis semuncialibus & longioribus,

inodori, albi, quatuor foliis constantes, apicibus purpurantibus, stilo viridi: quibus succedunt siliquæ longæ, in quibus semen: folia ex interuallis alternatim in caule & ramulis disposita odore & sapore Nasturtii vulgaris, non nihil amaricante, alata, quorum singularia segmenta interuallo distantia, oblonga sunt & sinuata, Atriplicis syluestris ferè modo, infima verò vbi primum prodeunt, rotundiora, vt in Iberide Fuchsi. Radix repit, hinc inde demissis fibris tenuibus.

Figura nisi iam facta fuisset meliorem curassemus parandam: Hanc autem plantam propter

Sium Nasturtium aquat.

Betula

Tabern. not.

Gerardi error.

Nomina linguarum.

Locus & tempus.

Vires

magnam similitudinem cum Silymbrio, Silymbrium & Nasturtium aquaticum vocamus. De hac forte Thal. in Harc. sequentibus agit: Silymbrii alterius secunda species, seu Nasturtium aquaticum, amarum, priori omnino simile est: nisi quod grandius paulo assurgat, ac folia magis acuminata, longioraque habeat, & nigriora: saporis vehementer amari, ita ut prioris modo in mensas recipi non possit, nisi decoctum, iuribus tamen prioribus abiectis tamdiu donec amaritudinem omnem deponat. Hoc autem antequam caulescat folia exhibet rotunda, ampla admodum, duarum ferè vnciarum. Ac utraque species non raro iisdem in locis simul & semel reperitur.

Sion alterum [sic vocante & scribente Camer. ad Histor. Germ. Matth.] abundat iuxta riuulos & locis humidis, potissimum in siluis, ubi ut plurimum reperit, caule tenero, lato, Nasturtii fontani tenuiore & delicatesiore. Item in lib. Icon. siue Epit. Matth. Sium vulgare. Italis *Sio falso*. An Matth. intellexerit per Sion quod olim pro vero exhibebat & postea pro falso, eandem plantam quam Camerarius, consideratione opus habet. In icone Matthioli flores minimi, folia Apiorum modo diuisa. In icone autem Camer. (quæ quoad folia potissimum, minus placet) non ita diuisa, flores etiam maiores: nos igitur quod antè diximus, Iconem Matth. figmentum ex diuersis plantis censemus. Hoc etiam hic notandum, descriptionem Camerarii posse conuenire cum Silymbrio Cardamine minore.

An Trago Nasturtii aquatici genus, Sinapi sextum flore albo in littoribus & ad fossam gustu subamaro.

An Gesner. hort. Nasturtium aliud riuale circa saxa riuorum Stein Fressich. Alterum Nasturtii aquatici genus siccius duriusque & acrius. Item in cat. Nasturtium sylv. *κρίπταρον άγριον*, Stein Fressich.

An Lacunæ Silymbrii aquatici alia species maior, vulgè dicta Borrazas, quæ reformidanda, quia aliqui eius esu mortui.

C. Bauh. Phyt. Nasturtium aquaticum flore maiore. Sium vulgare Matth. Sion Matthioli & Itatorum Lobelii.

C. Bauh. apud Matth. Nasturtium aquaticum alterum, quod amarum est & ultra cubiti altitudinem assurgit, foliis magis acuminatis, de quo Thalius.

Nasturtium prædictum obseruari copiosè ad riuos vallis Grilbachianæ, ubi fontes acidi, & apud fontem acidum Babelsaw, aliquid amaritudinis & hirsutiei ibi obseruauit. Vidi præterea inter Röslingam & Pfulingen in Ducatu Vvirtembergico: inter Masmunster & Raupack: inter Beffordiâ & Daniutin ad ripam fluminis, florens Aprili & Maio. Frater Casparus misit aliquando collectum Basileæ ad riuos: Semel etiam vidimus, non longè à Molendino Montbelgardi iuxta flumen.

SISYMBRII CARDAMINES SPECIES quædam insipida.

Descriptio **C**aulis multi cubitales ac maiores, striati, glabri, caui: folia dodrantalia alternata, foliolis constant in alæ propemodum formam digestis, aliis aduersis, aliis alternatis, ad communem costam geminâ pinnâ caules complexâ annexis, vncialibus, ad Silymbrii Cardamines flore maiore fo-

lia accedētibus, sed Apiorum modo incisis, sapore nullo manifesto: flosculi per summos ramos conferti, parui, albi, apiculorum numero mucosi vifi: quos siliqua excipiunt longæ, vnâ cum floribus insipidæ.

Hinc plantam C. Bauhinus collectam Patavii in monte Castelli, dedit nomine Vellæ Galeni Guilandino, fortè apud

Vella Galeni.

Matthiolum hanc intelligit per Vellum Anguill.

An Cæsalpino Accipitina altera similis primæ (siue Seriphio Germanico:) foliis crassius diuisis, ad Nasturtium accedentibus, minoribus: flosculis candidis, siliquis prælongis & tenuibus. Descriptio Cæsalpini in quibusdam conuenit cum nostra planta.

Vidi in horto Di. Friderici Meyer Argentinæ, ubi pluribus annis ad murum durat, florens Maio, uti Montbelgardi in horto Il. E. C. ubi plantauit.

Locus & tempus.

SERIPHIVM GERMANICVM SIVE SOPHIA quibusdam.

Alta est acubicum aut sesquicubium, compluribus ramis fruticans, duris, lignosis, in alas multas diuisis, teretibus, subhirsutis: folia tenuiter incisa, Absinthii Pontici officinis dicti, sapore oleaceo, leui acrimonia prædita: flosculi crebri, parui luteoli, quadripartiti: quibus succedunt siliqua vnciam circiter

Descriptio

longæ, fili instar tenues, seminum loculos foris ostentantes: ipsum verò semen minutum, rufum: Radix alba.

De hoc Tragus. Nihil refert, inquit, siue species Absinthii sit, siue Abrotoni. Si Diosc. non diceret Seriphium in Ægypto prouenire, existimarem esse nostram Wormtraut, ac hoc pro eo vterer, vocabo Seriphium Germanicum, & Lumbricorum herbam. In Bauaria & Hassia semen hoc Wollfamen appellant.

Gesner. hort. Nasturtii genus sylv. quod Wollfamen vocant.

C. Bauh.

Nasturtium aquaticum amarum

Camer. no. tant

Matth. figmentum.

Sinapi.

Nasturtium riuale.

Cardomon agrion. Lethalis. Sium.

Locus & tempus.

Locus tempus.

Vires

C. Bauh. phyt. Nasturtium fylu. Monophyl-
lon latiore & angustiore folio reperitur, quare
duas figuras habet Tabern. Thaliætri nomine, sed
Diosc. non est: nec etiam Seriphium Absinthium
vt aliqui volunt.

Tabern. Icon. & Histor. Thaliætrum, Herba So-
phia latifolia, Sophienfräut Nänlein. Thali-
ætrum, Herba Sophia angustifolia, Sophien-
fräut weiblin. Hactenus aliqui Sophiam existi-
marunt verum Seriphium, aut Absinthium mari-
num, sed errarunt. Est verum Thaliætrum aut
Thaliætrum Antiquorum. Herba Sophia quibus-
dam dicitur Eruca geratina.

Dodon. Gall. Thaliætron, Thaliætron & So-
phia.

Aduers. describunt ac dicunt, sitne Sophia
Chirurgorum Thaliætrum Diosc.: Sophia vulne-
raria apud Septentrionales. Paracelsi nullum
non vlcus, se ea percuraturos pollicetur, q̄ didi-
cerunt à Chirurgis practicis, qui ætate Guidonis
& Petri Argelatæ vixerunt. Quarit & Lob. Obs.
Eruca Geratina dicta Itolorum an Sophia Belga-
rum: an num potius Matthioli Erysimum? Idem
alibi figuram habet hæc scribens, Sophia Chirur-
gorum sitne Thaliætrum Dioscor. Aduers. p. 329.
Thaliætrum Dodon. vel num sit Eruca gerati-
na Itolorum? Perperam Seriphium Germanicum
Tragi, Fuchsi, & Cordi, Icon. plant. p. 735. Teut.
901.

Apud Fuchsi. in Hist. Lugd. impressa pictura est
sine descriptione cap. 123. hoc titulo: Nasturtium
fyluestre. Oportebat apud Fuchsum relinquere
figuram cap. de Absinthio, existimabat enim esse
Absinthium Seriphium quod apparet ex siliquis,
quas attribuit Seriphio, qua in re merito repre-
hensus Matthiolo. Lonicer. wirtmfräut/welsa-
men/habichs fräut/Seriphium, vulgò Accipitri-
na, Officinis Santonicum, Ital. *Seme santo*, Gall.
mort des vers, Hisp. *Semiente lumbrizes*. Sophiam
describit, & depingit si contulisset Santonicum
Officinarum, siue semen Gal. & Hispanicè ab hoc
denominatum, vidisset se confundere duas plan-
tas.

Histor. Lugd. huius figuram habet sub titulo
Thaliætri Dodonæi, confundens hoc cum Tha-
liætro Antiquorum. Cæsalp. Accipitriana vulgi.

Seriphium Germanicum, quibusdam, siue So-
phiam copiosam, obseruauit Tubingæ & Stut-
gardia Ducatus VVirttembergici, vbi præceptor
meus Fuchsius vocabat Nasturtium fylu. Basilea
etiam florens Iunio, propè S. Iacobum proueni-
re annotauit Frater C. Bauhinus: Semine matu-
ro Octobri abundè vidi iuxta Castellum *Flori-
mont* siue *Blumberg*. Geneuæ multam & ex se-
mine deciduo virentem mense Martio. Mont-
belgardi est mihi sata in horto Ill. E. C. florens Iu-
lio. In Sabaudia frequens circa muros & rudera
vidit Gesnerus. In veteribus maceris, locis ru-
deratis, lapidosis, ac non raro arenosis, ac aliis
incultis exit, vbi semel nata singulis facilè recur-
rit annis. A Iunio in Autumnum vsque, & qui-
dem particulatim, floret: semen interea perfi-
ciens.

Facultate, eodem tradente, Sophia resiccans &
adstringens est, & particeps alicuius frigiditatis.
Semen huius assumptum ventris fluores sistit:
aduersus dysenterias commendatur: sanguinis
profluvia reprimat. Cæsalp. ait: Semina laudas
ad lumbricos necandos, ab eis puto, qui ad Seri-
phium referebant.

SIVM SEV LAVER MATTHIOLO
siliquosum.

CAP. XVII.

Quandoquidem Matthiolus videtur habere
Sium, quod fictitium, lubet particulatim om-
nia recensere quæ in suis in Diosc. Commentariis
annotauit.

Sium legitimum Diosc. in scaturientium fon-
tium riuis, quorum aquæ hyeme calent, ætate
verò frigescent, plerumque nascitur, à nostrati-
bus Senensibus vulgò vocatur Gorgolestro, pin-
guis est planta, caule recto, foliis latis, in ambitu
ferratis, Olusatro similibus, sed minoribus & odo-
ratis, floribus candidis, semine corniculis incluso.
Rari admodum sunt fontium riui, quibus aquaticum
Silymbrium innatet, qui Sium etiã non habeant.
Plin. Sium cum aquatico Silymbrio confudisse vi-
detur: quod Sio Silymbrii aquatici vires assigna-
uerit, nominis fortasse communitate deceptus.
Nam Dioscor. testimonio Silymbrium hoc, quod
aliqui Cardaminam vocant, nonnulli etiam Sium
vocant, unde, quod fortè existimauerit Plinius
Sium & Cardaminam vnam & eandem plantam
esse, vni tantum Sio vtriusque facultates reddidit.
Serapio Sium Senacion vocat: Græcis *σιον*: Lat.
Sium, Mauritanii *Ror cathalmi* & *Inhamanella*,
seu *Hamehanella*. Germ. *wassermere*: Hispani
Rabacas, Galli, *Berle*. Item in Epit. Lat. edita
anno 1571. eadem Icon cum sequenti titulo &
descriptione. Sium vulgare, Italis *Sio falso*, caulem
edit striatum, ramosum, inanem, tenerum, fragi-
lemque: folia gerit Apii; non insuauia, flosculos
in summitate albos, semine corniculis incluso,
paruo, minutoque: radice superuacanea. Pro-
uenit tantum in aquis decurrentibus, atque, vt
Sion verum excalfacientis est facultatis, quæ ta-
men imbecillior illi est, quam legitimo Sio.

Matthiolus præter modò dictum Sium sili-
quosum, in sua Epitome iam dicta aliud proponit
umbelliferum, cui tribuit nomina, quæ Siliquoso
Sio tribuebat. De umbellifero autem suo capite
agemus: Sium siliquosum cum descriptione ret-
inet Matthiolus anno 1583, in com. cum magn. fig.
quanquam icon sit nonnihil mutata, folia mi-
nus rotunda, nec ita ordine serrata, præterea non
addit Sium umbelliferum: In com. Ital. cum magn.
figuris 1568. icon est Sii siliquosi, sub titulo Sii
vulgaris: mutauit nonnihil descriptionem, omi-
sit enim quæ scripserat de corniculis, & aliam
præterea posuit iconem Sii umbelliferi sub titulo
Sii veri. In Histor. Germ. 1563. cum magnis figuris,
Sii siliquosi iconem nonnihil mutatam habet, de
qua modò dictum, additis his nominibus *Bach-
püngen/wasser mere*: Sium. Ital. *Sio & Gorgole-
stro*. Gall. *Berle*. Boh. *patoe viif*. Descriptio eius
non conuenit cum icone, tribuit enim in ea um-
bellas. Nomen *Bachpüngen* solet attribui Ana-
gallidi aquaticæ siue *Boccapungæ* quorundam.
Si liceat nobis candidè dicere quod sentimus, Ico-
nem cum corniculis ac siliquis falsam censemus,
& tres plantas per Matthiolum confundi, & Mat-
thiolo euenire quod reprehendit in Plinio &
aliis, & confundere Nasturtium aquaticum cum
Beccapungo & Sio umbellifero.

Camer. ad epit. Matth. pro Sio vulgari Mat-
thioli ponit iconem nostri Silymbrii Cardamine
dicti floribus maioribus, & in Hist. Germ. pro

Locus &
tempus

Vires

Matthioli
errores pluri-
res.

*Camer. no-
natur.* Sio altero: quod non probamus, vt paulò pòst
dicemus: præterea in Hist. Germ. pro Sio & waf-
fermerel [omisso nomine Bachpüngen,] & in
Epit. pro Sio vero posuit Sium umbelliferum, de
quo inter umbelliferas.

*C. Bauh:
not.* C. Bauh. apud Matth. pro Sio vulgari siue se-
cundo, ponit iconem Tabern. quæ Matthioli iconem
imitatur, verùm eam plantam dicit esse Vel-

*Vella An-
gnill.* lam Galeni, Anguillaræ, quæ nihil aliud est quàm
Nasturtium aquaticum vulgare, de quo antè egi-
mus & postea agemus. Is præterea pro Sio vero
iconem ex Tabernam. posuit quæ Sii umbelliferi,
de quo dicto loco. Ad hæc quid Lobelius dicat,
videamus: Sion Matthioli & Itolorum, inquit in
Obs. prouenit riguis & riuis, vbi Cardamine fo-
lio ad Nasturtium hortense & Cardamine acce-
dente. Cauliculi pedales & interdum cubitales.
Flores albi, & Cornicula Sii Crateuzæ, gustanti
acres: Plurima hæc Taurinis Pedemontanis col-
lium & montium riuis, vbi collegimus cum Pe-
tro Rapalino pharmacopœo Triuerensi simpli-
cium peritissimo. Hæc Lobelius. Sed quam
plantam intelligat, nescimus, is habet iconem
Matthioli, quam nos fictitiam censemus, ut ante-
hac dictum à nobis, nullam sanè nouimus plan-
tam affinem Cardamini, cui folia sint Apii modo,
qualia demonstrantur in icone Sii siliquosi Mat-
thioli. Nostra Sisybrii Cardamines species in si-
pida accedit quidem ad iconem Matthioli, si folia
Aporum essent diuisa: præterea destituitur sa-
pore aliquo insigni aut manifesto.

Lobel. not.

*Sisybrii
Cardami-
nes species
ipsipida.*

SISYMBRIVM CARDAMINE HIRSVTVM
minus flore purpureo.

Descriptio

Radices pro-
fert multas
capillatas, te-
nues, folia ferè
similia Nastur-
tio aquatico,
mollia, pilis
ornata, sapore
Nasturtii: cau-
les multos do-
drantales ac e-
tiam minores,
in principio
nonnihil hir-
sutos, floscu-
los paruos al-
bos, quibus su-
perueniunt sili-
que multæ lon-
gæ, tenues, in
quibus tenue
semen fuscum:

Reperi: etiam, ni fallor cum cubitalibus cauli-
bus, inferius rubentibus, striatis, hirsutis, maiori-
bus etiam foliis videtur in humidioribus locis
variare.

*Nasturtii
aquatici
tertia spe-
cies.*

Considerandum an Thalius de hac scribat. Si-
symbrii alterius seu Nasturtii aquatici tertia spe-
cies, nullam habet figuram: offendi extra aquas,
loco opaco, vltra Vualkenridam, radice candida,
lignosa, cirris plurimis obsepta: circa quam in
terræ superficie densa, foliorum rotundiuculo-
rum, nigrorumque prioris speciei paulò mino-
rum, congeries latè dispergitur, ex quorum me-
dio caules oriuntur plures, cubitales ferè, folia
oblongiuscula continentes, ac flores frequentes,

candidos. Semina huic fusca sunt in oblon-
giusculis striatisque siliulis. Hæc ille.

In peregrinatione Rhætica collegi plantulam
quam nominabam Nasturtiolum, longa
siliqua, folio rutaceo, florebat & siliquas
longiusculas incipiebat proferre Iulio, duas vn-
cias circiter alta, radicibus tenuibus fibrosis: quæ
sanè planta an sit diuersa vel eadem cum præce-
denti asserere non ausim. De ea autem hæc Fra-
ter Phyt. Nasturtium 8. siue alpinum marinum
2. siliqua longa obseruauit inter plantas Fratris
Io. Bauhini. Doctor. Theod. Collado Laufannen-
sis Medicus ex Rhætia attulit quod palmi altitu-
dinem æquat, foliis Rhæfæ vulgaris. Nastur-
tium 3. aquaticum. minimum. Cardamine 49.
Dalechi. variat magnitudine fortè ratione loci,
nam in aquaticis maior est, in Vinetis verò Wi-
lensibus riguis, vbi copiosè obseruauimus, minor
multò, vt & Patauino.

Locus

*Nasturtii
alpinum*

*Nasturtii
aquat. 3.*

C. Bauhinus apud Matth. in Diosc. addita noua
icone sub titulo Nasturtii aquatici minimi, diuer-
sum facit à Sisymbrio aquatico altero Matthioli,
ac mutata, ni fallimur sententia, quæ erat in suo
Phyt. vbi tradebat Nasturtium 8. alpinum mini-
mum secundum siliqua oblonga, pro duabus
plantis: vnam tantum nunc facit, ac sic de ea tra-
dit. Nasturtium minimum siliqua longa, quod ex
radice tenui, fibrosa, caules rariùs palmares, sed
minores, tenues, striatos emittit, circa quos folia
oblongis pediculis donata, pleraque tripartitò
diuisa, quædam tamen in partes quinque, vel
Reledæ vulgaris modo diuiduntur. Flores ob-
tinet albos, tenues, in summo comantes, quibus
succedunt siliquæ longæ, angustæ, exiguæ & su-
bactri semine refertæ. Variat ratione loci in a-
quaticis namque planis maius, in Vinetis riguis
Wilensibus miliari Basileâ, longè minus reperit-
ur, cuiusmodi & Patauii obseruauimus. Proue-
nit etiam in alpihus locis humidis. Dicitur
Cardamine quarta Dalechampio, Sisymbrium
aquaticum minus, Camer. apud Matth.

C. Bauh.

*Nasturtii
in Sime-
Nasturtii
aquat.
Sisymb.
Cardam.*

*Cardam.
Dnl.*

Locus
tempus

Matth. in Diosc. edit. anni 1554. Sisymbrium
aquaticum alterum: vbi icon sine descriptione.
Epit. Sisymbrium aquaticum minus, Ital. Crescione
minore, folia & caules edit longè minores ramu-
lis numerosis: floribus pusillis, tenuibus, albi-
cantibus, in cacumine tantum comantibus, non
solum in riguis & aquosis prouenit, sed etiam in
hortis & secus vias. Imbecillius est altero: nam-
que minus calfacit & siccat: vbi verò alterum
non sit ad manus, hoc vti præstabit. In com. cum
magn. fig. addit esse sapore acuto. Idem in Ital.
cum magnis Icon. In Hist. Germ. Nasturtium
aquaticum 2. brun fress 2. Si Matth. eandem
plantam nobiscum intelligit summitates in pi-
ctura non placent, & denique tota icon.

*Sisybrium
aquaticum
alterum.
Locus
Vires et
substituta.*

Matth. ni

Camer. in hist. Germ. Matth. & in Epit. omiffa
Matthioli icone aliam substituit pro Nasturtio
2. aquatico. Placet autem hæc Camerarii melius
quàm Historiæ Generalis idèd, assumpsimus.

*C. Bauh.
not.*

C. Bauhinus, vt pòst dicetur, Matthioli Sisy-
mbrium aquaticum hoc alterum idem facit cum
Iberide Fuchsiana, quod nobis non satisfacit.

An Lobel. & Pena Aduers. Cardamine siue
alterum Sisymbrium Dioscoridis. A Cardamo,
cuius acrimoniam velenibus refert, dicta Car-
damine fuit, veluti Helleborine ab Helleboro,
tametsi propius accedit Cra. euzæ Laueri, siue
Nasturtio vulgari aut vero, quàm Dioscoridis
Sio, aut etiam quàm Sisymbrio: etsi Dioscorides
Sisybrii fecerit speciem tribueritque idem no-
minis plantæ menthæ hortensi simillimæ, atque
hinc

Descrip

Planus con- huic aquatica; ansamque Plinio confundendi
 fudit Lauer vires Laueris atque huius Sifymbrii, quod Sion
 cum hoc. etiam vocarint. Est enim fontium limpidorum-
 que riulorum sectatrix hæc vbi Sion, sed tota
 tenella, gracilisque: folia promens ima, strata la-
 tius, in nerueis cauliculis rotundæ Erucæ, aut
 aquatici Nasturtii vulgaris: quæ autem in caule
 sesquipalmari vel pedali angustiora multò sunt,
 etiamque hortensis Nasturtii diuisura: floribus
 summis albidis, acrigustu, ac in acetariis tamen
 minoris commendationis. *Dubii sumus* quam
 plantam intelligat Lobelius: apud Matthiolum
 quem citat, est icon Sifymbrii aquatici alterius
 cum flore minuto & copiosiss. umbellam penè
 referente, verùm Lobelius in obseruat. icones
 longè diuersas proponit floribus paucis & ma-
 gnis, quæ Iberidem Fuchsi expriment de qua
 paulò pòst.

pediculis cau-
 li adnexa, in
 tenues por-
 tiunculas qui-
 nas, septe-
 nas, & ter-
 denas ad co-
 stam vsque
 dissecta. Sa-
 pore est to-
 ta Nasturtii a-
 quatici.

Trago in-
 scribitur Na-
 sturtium pra-
 tense, *Gaichblüm*, Nastur-
 tium. Ait por-
 rò posse voca-
 ri Agriocardam-
 um & Na-
 sturtium agre-
 ste: non au-
 tem quod Dra-
 bam suspica-
 tur, multò mi-
 nus quod sibi
 persuadet ex
 Nasturtio a-
 quatico siue
 Sifymbrio pro-
 creari, vbi se-
 men eius per
 inundationes
 in prata reici-
 tur: quot sunt
 obscuro prata
 & viridaria que
 non aluntur
 fluminibus, &
 tamen ea plan-
 ta abundant.

Fuchsius al-
 erit, quod vo-
 cetur Gr. *ισβειρά*

καρδαμυκὴν, ἢ γὰρ καρδαμύον, Galeno & Paulo alio
 nomine Lepidion: Hiberis, Nasturtium agreste
 Latinis, Germ. *Gaichblüm*, Gall. *passé rage* aut
Nastur sauvage: non aliâ ratione quàm quòd ple-
 rosque, qui in illius notitiam nondum peruene-
 runt infatuet: posse etiam commodè Germ. dici,
wilder freß: Dicit præterea manifestum fieri ex
 flore lacteo, hoc est, ex albo purpurascens; her-
 bam cuius picturam exhibeat esse Iberida: Fuch-
 sium autem falli facile cognoscent, quibus nota er-
 rit vera Iberis, & qui hanc contulerint cum Ve-
 terum Iberide.

Tragus

Fuchsi

Gerard. Cardamine latifolia, *Great Iodie*
schmoeck. An Gesner. Nasturtium in vineis nascens
 quod *Käbressich* appellant, foliosum, acre, Fe-
 bruario florens.

Lacur. in Diosc. figuram habet Matthioli sub
 hoc titulo, Sifymbrium Cardaminon.

Hist. Lugd. Sifymbrium Cardamine 2. Mat-
 thioli. Item paulò pòst: Cardamine 4. Dale-
 champii, Cardamine minima aquatica. Figura
 Cardamines Dalechampii quodam modo placet,
 & melius quàm Matthioli, verùm melior Came-
 rarii quam exhibemus.

An Iacob. Theod. Icon. & Hist. Sifymbrium a-
 quaticum 2. *Brun freß*. 2. Figura est Matthioli in
 qua summitates non placent, vt dictum, si ea-
 dem sit cum nostra.

An Gerard. qui iconem habet Matth. ex Ta-
 bern. Cardamine latifolia, *Great Iodie schmoeck*.

Locus & Passim Montspeli prouenit, vbi flores & sili-
 que profert mense Februario & Martio. Patavii
 quoque copiosè proueniens obseruauit, & Gene-
 na [vbi in acetariis vtantur,] passim & maxime
 inter pontem *Arue* & *Lanci* florens Aprili: Plan-
 tas similes ficas habui à D. Tho. Platero Med.
 Basileæ collectas. Hanc quoque Cardaminem
 reperi, aut saltem simillimam maiorem prope
 Malmunster loco umbroso iuxta aquam ad mu-
 ros, & in propinquis montibus secus torrentes,
 vt in monte *Rolsberg* virentem mense Octobri:
 Fuit eadem, ni fallor, reperta Iulio cum siliquis
 in peregrinatione mea *Rætica* redeundo Bur-
 mio, & in monte *Vvesen* Heluetiæ, cuius odor
 tunc mihi videbatur esse Alii.

Locus & tempus.

IBERIS FVCHSII, SIVE NASTVRTIVM
 pratense siluestre & flore pleno.

C A P. XVIII.

Descriptio **E**radice tenui & alba multisque fibris capilla-
 ta, caulem profert singularem dodrantalem,
 rectum, teretem, glabrum, & quasi contortum,
 iuxta terram rubentem, qui in ramis diuiditur,
 in quorum summitate flores simul multi vel albi-
 di purpurascens, quatuor foliis obtusis veno-
 sis constantes, in quorum medio stamina lutea
 fena cum stilo: quibus succedunt siliquæ oblon-
 gæ, atropurpureæ, semen continentis: folia duum
 generum, inferiora enim per terram sparguntur,
 rotunda, ex longis & tenuibus pediculis, in
 quatuor quinque aut sex foliola rotunda diuisa,
 ad costam per interualla adherentia: superiora
 verò quæ in caule sunt, quaterna aut quina, sine

Dodon. Gall. figuram habet ac describit: dicens,
σισυμβριον καρδαμύνη. Lat. Sifymbrium Cardamine
 quibusdam etiam Sium; Gall. *passé rage sauvage*,
 aut *petit cresson aquatique*: Germ. *Gaichblüm*/wilder
freß, & *wisensfreß*/ Belg. *Coekoebloemen*
 & *Eley water freß*. Herbariis quibusdam flos
 Cuculi. Nasturtium aquaticum, non est Iberis, vt
 quidam existimant.

Gesner. hort. Dodonæi Iberis, Nasturtium pra-
 tense quoddam sylu. Item in cat. plant. Hiberis,
 Agriocardamon *καρδαμυκὴν*, fortè *Stein freß*
sich.

Gualtero Ryffo est Iberis, sed planta quam i-
 cone exhibet, non placet, nec nomen additum
Stein freß.

Lobel. Obs. duas habet parum differentes icones : Vni hæc ascribit : Cardamine siue Silymbrium alterum Dioscoridis , Adu. p. 71. perperam Nasturtium agreste siue Iberis Fuchsi , Cardamum Apulei & Nasturtium Italicum , Nasturtium sylvestre Cordi, & pratense Tragi, German. *Gauchblum* : Alteri autem iconi, Cardamine altera, siue Silymbrium Cardamine secundum, Iberis & Agriocardamum Fuchsi, *Gauchblum* & *wilder fress*. Flos Cuculi Dodon. Belg. *flor wasser fresse*, & *Coekcoex bloete*, Gall. *passerage sauage*: à coloris acrimonia, Exit hæc altera Cardamine pratis vdis Angliæ, Belgii, Germaniæ & frigidarum regionum, vbi Cardamine, quam foliis imis refert. In pedali caule ut plurimum angularia folia exiliora Nasturtii hortensis siue Cardami similia. Flores lactei purpurantes Eruca aut Napi, Cardamines prioris maiores, gustu uti vniuersa planta, & viribus Silymbrium referentes elysteribus & cataplasmatibus, Lepidii, Nasturtii, Sinapi, & congenerum herbarum ritu, coxendicorum commodè miscetur. *Obscurus nobis videtur* Lobelius valdè, non demonstrat qua in re differant duæ suæ icones: præterea in titulo secundæ iconis remittit ad pag. 71. Aduers. vbi non fit mentio Iberidis Fuchsi, quinimò fit ibi mentio Iconis Matthioli plurimum differentis ab icone Fuchsi: apud Fuchsum præterea vnica icon & descriptio Iberidis: Lobelius nihilominus hic in Obs. sub duobus titulis diuersis Iberibus meminit Fuchsi, quasi duarum meminerit, videlicet minoris & maioris. Eadem iam dictæ binæ icones proponuntur in Icon. Pl. cum his inscriptionibus, Cardamine siue Silymbrium alterum Diosc. Lob. 106. Teut. 252. Item Cardamine altera siue Silymbrium Cardamine secundum Lob. 106. Teut. 252.

Hist. Lugd. vnus plantæ duas ponit & figuras & descriptiones, sub titulis: Silymbrium Cardamine 3. Dodonæi. Cardamine altera, siue Silymbrium Lobelii.

Tabern. Icon. Cardamine 1. Silymbrium alterum Diosc. *Gauchblum/Wilder fress* 1. Cardamine 2. *Gauchblum/Wilder fress* 2. Cardamine 2. species altera floribus lacteis, *Weiß gauchblum*. Figuræ duæ priores iuxta Lobelium, 3^a. addita, sufficiebat fortè vna. Figura Tabern. 1. Lob. 2. & quæ Lobel. 1. Tab. 2. Discrimen harum figurarum ostendit in Hist. quod primæ flores albicantes. Secundæ folia paulò maiora, nonnihil curuata, & quasi cochleata. Tertiæ flores nonnihil carnei coloris adscribit.

Gerard. l. 2. c. 17. Cardamine 1. *Coekcoex flowers* (Lob. 1.). Cardamine altera, *ladies smockes* [Lob. 2.] Cardamine 3^a. *lactea Milke White ladie smocks*. Cur Gerardus quinto loco ponat plantam quam alii tertio loco posuere, nescimus, nec etiam placet, cum colore differat tantum: fortè etiam ei hæc plantæ incognitæ.

C. Bauh. Phyt. Nasturtium 4. siue pratense vulgatius, variat flore qui communiter ex candido leuiter purpurascit, aliquando prorsus albus est. Figura Tragi, Fuchsi & Matthioli in quarto, cum ea, quæ apud nos prouenit meliùs quàm Lobelii & Dodonæi conuenit: Non tamen differentia inter Tragi seu Matthioli & Lobelii constituenda, vt fecit Tabern. Flore etiam pleno habetur. Item Nasturtium 5. siue pratense alterum, Cardamine, siue Silymbrium alterum Diosc. Lobel. Et hæc florum colore variat: cuius nomine Tabern. duas icones nomine Cardamine 2. posuit. Item apud Matth. Nasturtium pratense vulgatius: Fuchsi

Hiberis. Silymbrium aquaticum alterum Matthioli: Cardamine altera Lobelii, Lugdunensi, qui huius tres proponi, licet vnus sint plantæ. *Quamuis folia* in Icone Matthioli respondere videantur Iberidi Fuchsi non tamen meliùs conuenire dicemus cum planta Iconem Matthioli, quàm Lob. & Dodonæi, nec etiam eandem dicemus Matthioli plantam cum planta Tragi vel Fuchsi, nisi dicamus ineptam admodum & falsam tum iconem Matth. tum descriptionem: scribit enim epit. p. à C. Bauhino citata, quod etiam demonstrat icon, flores tenues pusillos: Considerandum etiam an Iberis Fuchsi proueniat eo loco vbi suum Silymbrium aquaticum minus prouenire ait quæ antè ex eo recensuimus.

Nasci tradit Fuchsius, Iberis incultis locis circa itinera & prata: Verno tempore apparere, Aprili potissimum mense & Maio, durareque ad æstatis initia, quo potissimum tempore lacteum florem fundit: initio enim purpureo colore maculatus videtur, efficacioraque vsum obtinet, quòd tum semen etiam in siliquulis proferat.

Iberidem Fuchsi, siue Nasturtium pratense obseruauit Basileæ in multis locis: frater C. Bauhinus extra portam S. Albani ad Birsam: in Masnuffer: Genouæ inter *Lancy & Pont d'Arue* in sapibus mense Aprili, Montbelgardi abundat etiam in Horto Ill. E. C. spontè. Anno 1595. Iulii 8. D. Fridericus Meier dedit Argentinæ in suo horto Iberidem Fuchsi, quam dixit pleno flore, missam Bisantio per D. à *Belle fontaine*, qui Nasturtii aquatici speciem faciebat, plantata Montbelgardi in horto Ill. E. C. pulchrè floruit sapius.

IBERIDI FUCHSI AFFINIS TRIFOLIA Cardamine.

Cardamine *Calpina trifolia* nigricantibus ex purpura ramulis per terram serpit, in quibus oblongo eiusdem coloris pediculo terna perpetuò folia immittuntur, circa pediculum angustiora, per oras latiora & quasi orbiculata, in ambitu nonnihil crenata, initio tenella & viridia, deinde dura, nigricantia, acidulo primùm gustu, postea acri: cauliculi teretes inter folia erumpunt ex purpura nigricantes, palmares, nullis aut rarissimis (quæ terna etiam eidem inhaerent) foliis præditi: flores extremis ramis insident, candidi, quatuor foliolis constantes, Cardamines pratensis, quam Fuchsius Iberidem nuncupauit, persimiles: his succedunt torosa & oblongæ siliquæ Dentariarum Corniculis ferè similes, sed minores: semine etiam minore, licet simili, plenæ: radix summâ tellure serpit, & subinde paruas candidasque fibras agit, sic vt facillè ramulis terrâ obrutis pangi possit.

Carda-

Cardami Apulei.

Flos Cuculi.

Gerardus notatur.

Tabern. not.

Locus & tempus

Locus tempus

Defectus

Locus & tempus.

Defectus

Ad Cardamines siue Sifymbrii alterius genera referendam meminit Clusius ante multos annos ab Alfonso Pancio missam Machliniam *Sanctula folia* nomine.

Eam commodius Lobelius inter Cardamines recensuit, trifoliamque cognominavit, de qua in Obs. hæc scribit: Cardamine trifolia, quibusdam hortis cultioribus repertu facilis, Nasturtii Cardamines gustu & facie plantula palmaris Sifymbrii Cardâ. sed posito terno, Oxys Plinianæ ritu, humi procumbente. Flos in pediculis albus Isopyri vulgaris aut Cardamines. Radix multum fibrosa.

Inscribitur à Clusio Cardamine alpina 1. trifolia: à Lobel. Hist. Lugd. & Gerard. Cardamine trifolia: Tabern. Icon. & Hist. 3. C. Bauh. Phyt. Nasturtium alpinum trifolium.

Inuenit Clusius in siluosis montibus, nudo solo potius quam herbooso, ad Abietum & præaltorum arborum radices, totâ hyeme etiam virentem. Floret Iunii, in cultis verò etiam Aprili.

Anno 1571. Iulii 7. inter plantas siccas Aggerii Argentinæ reperi plantam [nullo tamen ascripto nomine] quæ optimè respondet figuræ Clusii posite inter Pannonicas pro Cardamine alpina trifolia.

IBERIDI FVCHSII ALIQVATENVS SIMILIS Cardamine Dalechampii odorata.

Cardamine odorata radice est, crassiuscula, sensim gracilescente, dodrantali, granulis plurimis candidis, & Coriandri semine non maioribus, tuberosa, albâ Saxifragæ modo, multum fibrata, foliis Sifymbrii Cardamines Dodonæi, humi striatis, amplioribus, nigricantibus, gustu acribus, sed odore cum manduntur tam suauis, ut ad Cinamomum accedat: flore ac fructu est Nasturtii.

Hist. Lugd.

Cardamine o-

odorata 5. Dalechampii: seu Nasturtium odoratum, quidam Callitrichon Plinii lib. 25. cap. 11. esse putant.

In Sequanorum siluis, Abietibus & Piceis confitis, Cardaminem odoratam vidit Dalechampius muscoso solo.

IBERIDI FVCHSII VEL NASTURTIO aquatico affinis Cardamine alpina media Clusii.

Cardamine alpina media, siue 2. Clusii sine figura, habet folia in orbem disposita, duorum digitorum transuersorum longitudine, profundioribus crenis incisa, & laciniata, uti in Sifymbrio cardamine, siue Nasturtio aquatico

Tom. II.

vulgò nuncupato, hirsuta & aspera, supernè veluti cinereo colore asperla, infernè verò viridiora, sapore primùm acido aliquantulum, deinde calidiusculo: ex quorum medio prodit cauliculus dodrantalis aut amplior, tenuis, albos flosculos in infimis ramulis ferens: deinde siliquas teretes, paruas: semen obseruare non licuit: radice longiuscula est, albâ, quibusdam fibris capillata.

Nascitur in Styriæ inferioris scopulis ad Monasterium Neuberger [quod Alpium iugo illi imminenti nomen impoluit] in Styria inferiore. Florebat Augusto.

MYAGRVM VETERIBVS.

CAP. XIX.

Myagros, quem aliqui, Dioscoride dictante, Melampyron vocant, herba est ferulacea. (ερωτανώδης, è cremiorum genere Sarrac. legit. Plin. ερωτανώδης ferulacea) bicubitalis, foliis Rubiæ similibus, pallidis: semen verò gerit Fœnogræco [sic Ruell. & Sarrac. in verâ Lat. Sed hicin Græca προπλεϊ Fœnogræco, malè σαρχιλω είκος, collo simile, retinet.] simile, pingue.

Non eadem omninò Plinius tradit: Myagros herba ferulacea est, foliis similis Rubiæ, tripedanea, semen oleosum, quod fit ex eo.

Paulus Aegin. lib. 7. locis duobus diuersis de hac eadem planta egit: ac priore quidem Μόαγρον [quasi Muscipulam diceret; siue Muscariam, quæ insidentes, siue præteruolantes muscas glutine suo implicet] appellat: posteriore verò Μιαρόν (quod impurum significat & sordidum, cuius nomini Melampyron est) nominat: hic quidem Dioscoridis, illic verò Galeni ipsissima verba referens. Quare Cornarius hoc Pauli loco Myagron vbiq; merito legendum censet, & non Miaron, quod alia non sit herba à Myagro, ordinemque lectionis hic perturbatum esse, ut primùm habeatur Myagri semen, deinde interpositis quibusdam sequatur Miaros, quæ eadem sit cum Myagro, & sic restituendum esse ordinem.

Cæterùm Melampyri nomen dubium puto, ac ei euenire, quod multis aliis nominibus, ut vnum de pluribus plantis dicatur:

Præterea hoc loco fortè etiam legendum, ut admonet Cornarius, μελαμπύρον, ut etiam habet Paulus Aegineta lib. 7. cap. 3. Vel dicendum Melampyrum aliud Diosc. aliud Galeni, cuius meminit lib. 1. de alim. & Theophrast. quod vocatur à Cornar. brandtweizen, Triticum nigrum. Incertum est, quid intelligat Diosc. lib. 3. cap. de Cratægono, per μελαμπύρον, vbi Plin. habet lib. 7. c. 8. spicæ Tritici, & Theophr. λίνον πύριον, quod Ruellius lib. 3. cap. 64. suspicatur corruptum, Cornario idè asserente, reponuntq; Melampyron. Fortè non intelligit de Myagro, quod mihi videtur verisimile; communius enim, ut puto, nomen apposisset, videlicet Myagri, sed de Melampyro Theophr. & Galeni; quam meam opinionem augent Plini] verba cum dicit. Cratægonum spicæ Tritici simile est, multis calamis ex vna radice emicantibus, multorumque geniculorum,

Myagri semine, inquit Diosc. torrefacto & tussio, virgas oblinunt, illque Lucernarum vice vtiuntur. Cæterùm, hoc pingui (oleo) corporis scabritias expoliri, læuigarique constat. Galenus scribit Myagri semen pingue esse: nam, si tundatur, oleosum quid effundere, quod emplastici vim habeat: Diuersam ab his facultatem tribuit

Herba succulacea. Diuersa le-
Aro.
Folia Ru-
bia.
Semen Fa-
ni-graci.
Sarrac. er-
ror.
Herba feru-
lacea.

Paulus not:
Myagri E-
tymon.
Miaron

Melampyri
icon dubia.
Melampy-
rum.

Cratægo-
num.
Linum py-
rium.

Vires

Locus & tempus

Descriptio

Locus & tempus.

Descriptio

Plinius huic oleo, nempe quod medetur oris ulceribus eo perunctis.

MYAGRVM DICTVM CAMELINA.

Descriptio

EX vno caule cubito altiores rami, tenues, teretes, recti, subhirsuti, fungosa medulla facti, ramosi: quibus alternatim latiore basi adnascuntur

folia Draba, oblonga, mollia, non aspera, & Rubia cui Myagrum Dioscor. comparat, pallida, pinnis caulem amplectentia, leuiter in ambitu serrata, sapore oleraceo: Ex pediculis satis longis, flores pusilli luteoli, quadrifolii: quorum singulis singula succedunt pericarpia gigantis Vuaru aliquatenus similia,

turgidula, oblonga, cum quatuor angulis vel costis, semina continentia multa, oblonga, triangularia, Nasturtio minora, coloris ferè Fœnugræci, saporis Nasturtii, quæ in ore retenta contrahunt mucilaginem quandam: Radix vbi adoleuit lignosa nonnihil & fibrosa.

Nostra figura oscitante deprauata per Sculptorem: malè enim omiffa pinna caulem amplectentes: flores nimis magni.

Tragus Linariam veram vocat, Linariam quintam, seu Quintam Linariæ speciem facit, scribens eam passim inter Lina reperiri, ac Lino aded similem existere, vt ab illo vix separari possit. Hanc porrò à Ger. Dort i.e. Zizaniam, communi omnium vitiorum, quæ inter segetes enascuntur nomine appellari: esse Pseudo-linum: Ruri in agro Vormatiensi Doster fraut / & in Alsatia Frimmel & fluel dici.

Idem postea lib. 2. cap. 25. ait. Plantam superiori libro inter Lunarias quinto loco descriptam: Sesami genus esse statuo. Tametsi descriptio Sesamæ, quæ apud Theophr. lib. 9. extat, huic nostræ plantæ non per omnia respondeat, vt raro stirpem inuenias, quæ vno & eodem modo à diuersis Scriptoribus depingatur, hæc tamen obstare non potest quominus Sesamam nostram agnoscamus. Hæc ille, qui etiam in nui Plinii Sesamum, ac etiam Columellæ, nec non Dioscoridis vt & Theophrasti: Titulus in Hist. Lat. figuræ est Selama, Germ. flachs Dotter / In Germ. Das recht vndt gemein flachs fraut / D3 sünst flachs fraut / Linaria vera, siue quinta. Sed quæ Obsecro tanta similitudo Sesamæ Tragi cum Lino vt vix separari possit: ipsa figura Tragi monstrat magnum discrimen, qui viderint Sesami plantam & semen, nunquam concedent Trago, hanc plantam esse Sesamum Dioscoridis, Theophr. & Plinii, vt ipse sibi falsò persuadet. Præterea Tragus non animaduertit non vbiq; neglectam hanc stirpem, quod infra patebit ex Ruellio.

Tragus not.

Anguill. Myagron Diosc. in Italia quibusdam in locis Senenzina, in aliis Durella dictum.

Lobel. & Pena Aduers. quibus Myagrum, Germ. & Gall. Cameline dicitur, quod quidam minus Sesamum putarunt, scribunt ineptire Senensem, dum doctis nullà melioris historię commutatione aduersetur, Pseudo nesciunt quid intrudens, quæ Vacaria videtur.

Dodon. frum. describit dicens: Camelina, Germ. flachs Dottern & Lein Dottern, Gallis Cameline. Officiarum plæreque Sesamum appellant, oleoque huius pro Selamine vtuntur: est cereale Erysimum, quod à Galeno ac à Theophrasto *ἑρυσίμω* appellatur. Eadem quoque tradit in fol. vbi Camelinam siue Myagron vocat, siue Theophrasti Erysimon, & Myagron Dioscoridis. In Hist. Gall. lib. 4. cap. 35. depinxerat & descriperat, ibi vocabat *λίνον τριτίου* Theophrasti, Linum triticeum.

Fallit autem eos qui Myagrum Dioscoridis non agnitum, arbitrantur esse Sesamum, testatur Gesner. horti, qui primus mihi hanc plantam pro Myagro monstrauit, nec video quidquam quod magnopere repugnet.

Lacum Sesamum. Lonic. Lein Dotter aut flachs Dotter, Græcè Pseudolinum, Officinis Sesamum.

Vt autem eò clariùs ostendatur, quàm cæcè Ruellius in Hist. Myagri circumagatur, potiorrem eius historię partem duximus ascribendam: Melampyron, inquit, etsi Tritici vitium esse Galenus fateatur, eius tamen exortu degenerare, nihil incommodi sentit. Hoc Siculo Tritico peculiare fecit Theophr. Granum tamen innocens, nec sicut Lolium graue, ac caput tentans. Herba profilit tripedanea, surculosa, foliis Rubiæ pallidis, semen colli figura, oleosum: tostum hoc, vt Dioscoridi placet, mundunt &c. frequens Suesionibus meis semine in colli speciem exporrecto: rura nostra Camelinam vocant, de quo in Myagro nonnihil etiam erit dicendum. Myagrum siue Melampyron herba surculosa, semen Fœnugræci &c. Myagron herba Plinio ferulacea &c. Hanc rustici in Gallia serunt quamuis & suæ spontis inter segetes inueniatur: Melampyron idè Græcis quasi nigrum Triticum dici crediderim. Nostri vocant Cameliã aut Camaminã, semen scniculo simile in vtriculis conceptum. Fateri cogit oculata fides, semen *τρίλιου* hoc est Fœnugræci, non *παραλίου* i.e. colli, vt in quibusdam legitur exemplaribus] similitudinem referte &c. Considerent lectores an Ruellius non confundat duas diuersas plantas. Quod enim Camelina Myagros sit [inquit Cornar.] nondum satis probauit Ruellius. Melampyron esse illa non potest. Manet Myagros herba adhuc ignota, siue Melampyron siue Melampicnon, eadem etiam vocetur. Mirum Ruellium priore loco semen colli figura dicere: deinde posteriore resellere. Meretur sanè Ruellius reprehensionem Cornarii: dum tribuit suæ herbæ diuersas figuras seminis.

Est hoc Matth. in prior. comm. Sesamum quorundam. Cæterum etiam hanc plantam pro Sesamo exhibuit, quod varia herbariorum de eo sit sententia: Sibi quidem, vt ingenuè fatetur, pro legitimo Sesamo non placet quoddam historię refragetur, quam de Sesamo Theophr. & Plinius tradiderunt, sed eã saltem ratione depingi curauit, vt lectores admoneret, quod ea notis veri Sesami non respondeat, quodque in manifesto errore versetur, qui secus opinantur. Eadem repetit in post. com. latinis cum mag. fig. omiffa tamen icone. Ait præterea in post. comment. Ital. scribere quidem Ruellium, Myagrum nasci in Gallia,

à suis vocari *Camelinam* & *Camaminam*, se tamen non audere *Ruellio* subscribere, quia hactenus non viderit *Myagrum* in Italia. Ceterum eos haud dubie falli crediderit, qui putant vulgare illud aurei coloris semen, quod aliqui *Drodam*, *Drodellam* alii, nonnulli verò *Dorellam* dicunt, legitimum referre *Myagrum*. Is figuram ex prioribus com. adeptam huc reponit, ac præter iam dicta subdit. Non desunt præterea qui plantam, quam *Pseudomyagrum* appellauimus, legitimum esse contendunt. Verùm hæc *Rubiæ* folia non gerit, sed *Glasti*, & semen *Nasturtii*. Figuræ titulus, *Myagro falso*. Idem in *Hist. Germ.* dicit: *Quidam existimant Sesamum esse Lein Dotter aut flachs Dotter, quod mihi non placet, quia existimo Lein Dotter esse verum Myagron, de quo in in 40 libro. Idem in eadem Hist. Germ. figuram prædictam habet, ac dicit, Lein Dotter aut flachs Dotter sumunt aliqui pro Sesamo, sed malè, vt diximus, meliùs cum Myagro conuenit, de quo Diosc. lib. 4. cap. 112. Vocatur etiam Pseudolinum.*

Me silent ex allegatis locis apparet Matthiolum non nouisse Camelinam Ruellii. Drodellam suam & suum Sesamum quorundam, vnam & eandem plantam esse, ac eum eâ figura malè picta dixisse habere folia Isatidis, ac hinc putasse Aduersaria Matthiolum Vaccariam intellexisse ea figura, quod tamen ex prædictis non sit verisimile: Figura etiam Matthioli, quanam in re accedit ad Linum vt mereatur dici Pseudolinum?

Camer. apud Matth. Germ. Myagrum quorundam: in Epit. Matth. Pseudo-Myagrum.

C. Bauh. apud Matth. Myagrum 1. siue satium. Myagrum 2. siue syluestre, aut Pseudo-Myagrum Idem in Phyt. horum meminit his verbis: Mod. 38 Diosc. lib. 4. cap. 112. meminit, quod aliqui volunt idem cum Myagro vulgò dicto, at Rubiæ folia suo tribuit Dioscorides: & Plinius lib. 27. cap. 12. cui Myagros dicitur. Quibusdam tamen nostrum secundum Myagrum est Theophrasti & Galeni Erysimum: aliis Sesamum ob seminis similitudinem & olei vbertatem. Myagrum 2. hortense: Myagrum Dodonæi, Cameline Myagrum Lob. icon. p. 224. Item: Myagrum tertium siue Myagrum syluestre. Sesama Trago, Pseudo myagrum Matth. Hoc satum tantum à superiore differre volunt, cum tamen illud foliis sit sinuatis, hoc verò Glasti folio non sinuato. Qui considerabit varietatem foliorum Camelinæ, & aliqua conferet cum Rubiæ foliis, aliquam similitudinem inueniet. Paruam inuenio affinitatem seminis Camelinæ cum vero Sesamo. Ex figura malè picta Matthioli & ex eius verbis de Glasti foliis in ea iudicare non possum diuersitatem. Si statuendum propter figuram diuersum genus separandum etiam erit Tragi Sesamum, in quo folia non Glasti, sed ad Linum potius accedentia, & vt ipse ait, Lino aded similia, vt ab illo vix separari possint. Ego igitur non separo: sed figuram Matthioli non placere dico ac esse plantæ ei non benè perspectæ & cognitæ. Tragi autem Sesamum factum ad strigosam aliquam plantam spontaneam & sicco loco natam: non propterea aliam.

H. Lugd. vnius plantæ duas habet figuras. Vni titulus est, Myagrum Dodon. Hoc, inquit, Ruell. & eum sequutus Dodonæus, atque alii Dioscoridis Myagrum, quod & Melampyron vocari tradit, esse putant. Altera inscribitur, Pseudo-myagrum Matthioli. Nec hoc, ait, Matthiolus sine ratione intrusit. Sunt enim, qui legitimum Myagrum esse contendunt, ast cum folia Rubiæ non

Tom. II.

habeat, sed *Glasti* potius, & semen ei sit *Nasturtii*, non *Fœnugreci*, ab eis differt *Matth.* & non *Myagrum*, sed *Pseudo-myagrum* appellat.

Taber. Icon. Myagrum n. Hist. Myagron, Chamelinum.

Gerard. myagrum Golde of pleasurè.

*Primum vidi Tiguri in horto Di. Gesneri: vidi Basileæ consitum agrum ante 30. annos in quo florebat & siliquas habebat Maio. Genevæ in horto meo pulchrè virebat & adhuc florebat Nouembri ex semine deciduo, hiememque perferebat. In Italia copiosè vidi, vt Patauii in horto publico: florens Martio & virens Februario & inter Vicentiam & Villanouam: Monspelii abundat in agris. Circa Montbelgardum Myagro consitos agros habent ad oleum, quod dicunt caput grauare, vidi prope Granges quod quotannis semine deciduo se renouat, quodque maturum Iunii principio. Agros benè subactos (inquit *Ruellius*) stercoreatosque hoc semine perinde quasi *Napis* serunt. In tanta est apud nos [Gallos] nobilitate, vt ruri nemo non conspiciat: Etiam suæ spontis inter segetes inuenitur. Affatim inter segetes *Lini* vbique locorum, maximè verò in *Alsatia*, & tractu *Rheni*, *Tragus*.*

*Rusticis nostris (inquit *Ruell.*) Camelina aut Vires Camamina, oleo distringedo, quam optimè cognita. Eius semen in areis pauis rura flagris decutiunt, & vannis in auram vento silentem iactant, dum siliquarum recrementa vanescant: tum trusatilibus molis subiiciunt versandoque subinde oleum exprimunt, quo non ad lumina tantum *Lucernarum*, sed & ciborum quoque condimentis pauperes vtuntur, magno huius olei prouentu. Vix quicquam aliud aded ab auiculis inuaditur, atque hoc semen, quod animaduertentes quidam, id colligere ac alendis auiculis reseruare studuerunt. Oleum ex hoc semine conficitur longè præstantissimum, estque Tragi iudicio gratius & iucundius Oleo *Oliuæ*. Sed non video ego quomodo præferri debeat, huius *Sesami* oleum, Oleo *Oliuarum*, vt *Tragus* præfert, dum sibi persuadet verum *Sesamum*, ac vires *Sesami* attribuit. Audio hoc oleum frigore non concrefcere. Modicè, vt *Matth.* annotauit, calefacit atq; humectat. Accedit omninò ad *Sesami* vires semen auiculis gratissimum. Paratur & ex eo oleum similis facultatis.*

MYAGRVM TVRCICVM.

Hoc longè *Descriptio* tenerioribus virgulis, quam præcedens, nascitur, sed culturâ fruticosior fit [ait *Camer.*] semen minus in vasculis vegetioribus profert. *Herba eiusdem est serè naturæ cum Myagro.*

Camer. ad hist. Germ. & Epit. Matthioli. Pseudo-Myagrum alterum, species prima Myagri purati, quæ quæ rarior est Mya-

Rfff 2

gri Turcici nomē sortitur ab hortulanis. Turcis
Her leindotter tenuis. C. Bauh. phyt. Myagrūm
4. siue sylvestre alterum.

CAMELINA MYAGRVM ALDROANDO.

Est hæc ex seminibus, quæ ab Excellentissimo
Aldroando ex Italia nobis attulit Illustr. Dux
Virtemb. Creuit in horto Montbelgardensi sata:
sua numerosa à radice exeunt, longo pediculo
erectiora, repanda, principio subangusto, oblon-
ga, laciniata, qualia ferè sunt Barbarea, costa insi-
gni pallidè virenti donata, à qua nervi saturatio-
ri colore exeunt. Caules inter hæc prodeunt
multi, pedales, teretes, ac crassi satis, lentique,
quibus folia præcedentibus ferè similia, sed supe-
rius nullo pediculo hæret. Summitatibus flosculi
insident candidissimi tetraphylli, quales Scor-
dothlaspi velut in umbella dispositi. Succedunt
vascula sublonga. Radix alba est, simplex, fibris
tenuibus capillata. Odor foliorum herbidus, sicut
& sapor, gratus tamen satis: Radicis verò ad Na-
sturtii saporem quodammodò accedit, sed minùs
acris, ac mitiùs palatum & linguam vellicat.

Nemini hæc hactenus quod constet cognita aut
descripta planta nomine *Cameline Myagros*, à D.
Aldroando donata, si Amanuensis vel hortula-
nus bene scripsit.

Locus &
Tempus.

Sata in horto Ill. C. V. Virtemb. Montbelg. A-
ptili, floruit Iulio.

MYAGRO AFFINIS PLANTA, SILI-
quis longis.

Descriptio

Huius plantæ radix lignosa, alba, simplex, fi-
bris aliquot donatur, caulibus plurimùm va-
riat: est ubi vni-
ciam parum ex-
cedit, frequen-
tiùs altior, cubi-
talis vel bicubi-
talis singularis,
firmus, striatus,
subhirsutus &
nonnihil rube-
scens; medullâ
Salmucinâ ple-
nus, in furculos
aliquot diuisus:
folia; *Camelina*
similia, alterna-
tim posita, vni-
ciam lata, tres
quatuorve lon-
ga, ex angusto
principio sen-
sim dilatata,
sensim deinceps in micro-

nem desinunt, tactu aspera, viridia, sapore amaro
prædita: flores parui, multi, conferti, lutei, qua-
tuor foliolis constantes, apicibus itidem luteis,
breuibus pediculis insident: quibus delapsis,
alternatim succrescunt siliquæ tenues, vni-
ciam longiores, quadratæ, semen copiosum, tenue, ob-
longum, amarum, claudentes.

Icon. pl. *Cameline*, Myagrūm alterum Thlaspi
effigie.

Hist. Lugd. sunt duæ figuræ vnius plantæ. Pri-
mâ, Sinapi amarum Dalechampii vocata. Altera,

Myagrūm aliud Thlaspi effigie Lobelii: nec ttes
nobis videntur stirpes.

C. Bauh. phyt. Sinapi 11. siue Hislopi folio, Si-
napi amarum Dalecham. Myagrūm 1. siue siliqua
longa: Et Leucoium 13. siue luteum sylv. exiguis
flosculis. Viola lutea sylv. Tragi, sed vna. Sed sic
boni viri sua ditant opera.

Tragus Lat. & Germ. Siluestres Viola Lutea.
An Gesner. hort. Leucoii sylv. genus minus?

Myagrūm alterum Thlaspi effigie Lobelii
Observ. & Icon. Plant.

Compiler Tabern. duas quoque vnius plan-
tæ sub diuersis titulis icones proposuit. Ac pri-
mam quidem Histor. lib. 2. & Icon. plant. 449. Ery-
simon 3. wegsenff 3. Huius iconem Gerardus
ponit pro *Eruca sylvest. angustifolia* *Narrow*
leafed/wilde Koeck. Alteram verò Icon. p. 866.
Hist. 538. Myagrūm 2. leindotter. Addit & se-
cundam Gerard. quam *Camelinam* vocat *Tres*
acle wormseed, *Erysimum Galeno* & Theo-
phrast. Hanc plantam non obseruauimus à
quoquam dictam *Camelinam*. Gerardus ico-
nem ex Tabern. habet, ac ei euenit, ni fallimur,
quod illi, vt duabus iconibus vnius plantæ, diuer-
sos tribuat titulos & diuersas descriptiones. Ast
horum saltem in stirpium ignorantia meretur ve-
niam:

Floret Iulio & Augusto, intueni propè Cha-
stenoy ad ripam aquæ propè Molendinum quâ
itur Montbelgardo Bessordiam, postea alibi locis
sicioribus, transtuli in hortum, vbi quotannis
ex semine deciduo seipsam propagat. Inueni co-
piosè in pago Courchaton florentè mense Octo-
bri. Sata in horto Ill. E. Celli semine deciduo se
propagat quotannis.

MYAGRON MONOSPERMON.

Crassa & alba est radix: quæ caules profert a-
liquot, cubitum aut sesquicubitum altos,

Descriptio
glaucos, tere-
tes, laues, so-
lidos, medullâ
candidâ far-
ctos; multis a-
lis concavos:
folia Glasti fa-
tium superiori-
bus foliis non-
nihil similia,
nonnunquam
laciniata ta-
men, præsertim
inferiora, simi-
literque illis
cæsa, nullo
pediculo, pin-
nis suis caules
amplectentia,
sapore oleta-
ceo: flores lu-
tei, quadrifolii
minores mul-
tò quàm Brassicæ, paulatim nec eodem tempore
sele explicant, aliis primulùm à calyce erumpen-
tibus, aliis in semen abeuntibus, quod singulare in
singulis spiculatis bursulis, sursum spectantibus,
& caulibus, ramulisque appressis.

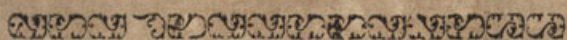
Casp. Bauh. Phyt. Myagrūm 5. siue monosper-
mon.

Apud Fratrem C. Bauhinum vidi plantam no-
mine

Locus &
Tempus

hinc Myagri monospermi quam descripsit. Basileæ anno 1595. mense Augusto obseruavi brachiatam cubitalem totam siccam seminibus onustam in horto Domini Doctoris Fœlicis Plateri, vnde accepi semina ferenda in Hortum Ill. E. C. Montbelgardi. Spontè obseruavi spontaneam in agro inter Dampierre & S. Mauritium.

MYAGRO AFFINIS HERBA, CAPITULIS ROTUNDIS.

Descriptio **M**ultos ex radice simplici, lignosa, producit caules, cubitales & bicubitales, hirsutos, fragiles, multis aliis dodrantalibus concautos, per quos, floribus tenuissimis, minoribus quam in Myagro, pallidis, longa serie succedunt alternatim disposita capitula exigua, Coriandro minorum, semuncia- libus pediculis herentia, per maturitatem nigra, in apiculum desinentia, à quo quatuor costulae minimum alatae ad pediculum ut-

que porriguntur: in singulis capitulis semen inest vnicum, flauum, oleaginosum, nullo sapore manifesto: folia Myagro similia, minora, hirsuta, aspera, nonnihil succulenta, quæ per caules & ramos disposita, nullo pediculo, amplexicaulia, alas utrinque pinnatas proferunt, sapore viscido, & nisi obstat leuiscula acrimonia, fatuo, infima ex longis pediculis leuiter sinuata sunt.

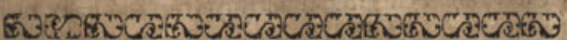
Sunt autem plurimi anni, ex quo hanc plantam vocari Myagro affinem cum capitulis rotundis. Semen huius missum à Domino Doctore Schvartzio Myagri nomine.

C. Bauh. Phyt. Myagrum 6. siue Myagro similia siliqua rotunda, quæ Io. Bauhino creuit.

Camer. ad Matth. Germ. Myagri species cum rotundis capitulis, ferè eiusdem naturæ cum Myagro. Et Epit. Pseudo-Myagrum 3. species 2. Myagri putati, exilior, vasculis rotundioribus, alicubi in aruis spontè nascens.

Locus & tempus

Annua planta flores & semina fert matura cum Myagro, Iulio, & Augusto, ac quotannis se ipsam seminat. Myagro affinis cum capitulis rotundis & flore luteo in Ill. Princip. horto florens & virens cum suis capsulis Iunio 1608. Stuttgardia.

MYAGRO SIMILIS FLORE ALBO.

Descriptio

Numerosa statim à radice fundit folia, glabra, vncias tres longa ad Iberidis folia accedentia, laciniata nonnihil: Inter quæ caules surgunt, medullâ farcti, alis concaui: Quarum exortum, folia ambiunt alata, & veluti denticulis laciniata. Floresculi in fastigiis candidi, exigui, quos vascula

Tom. II.

SESAMVM VETERIBVS.

C A P. XX.

Sesamum, vt Theophr. sparsim habet, pingue selt, radice singulari coheret, numerosiore tamen, quam Milium: stirpe assurgit simplici, altâ, sursum vires suas omnes intendente: caule ferulaceo, multiplici quoque magis, & crassiore, quam Milium, calamo constat, vnde omnium, quæ ex æstiuis sementibus ager recipit, Sesamum terræ molestissimum esse, plurimumque posse emaciare putatur. Flos etiam foliis constat. Tota quadraginta diebus à sattu consummat. Sua proprietate cernitur: nam semen gerit in siliqua magnopere circumseptum, modo peculiari quam legumina. Sesamum viride nullum animal mandit, propter amaritudinem & grauitatem saporis, sed siccatum acceptius euadit, fructusque eius inauis efficitur, candidus dulcedine præstat, nam genus quoddam candidum.

Plinius tribuit folia sanguinea, caulem ferulaceum: semen in vasculis, ab Indis venire ait, ex eo oleum confici, colorem eius candidum: Simile hinc esse in Asia Græciaque Erysimum, idemque fore, nisi pinguius esset quod Ilio vocetur, medicaminibus annumerandum potius, quam frugibus. Et paulò inferius, Sesamam in calida maceratam exporrigi iubet, deinde confricari, frigida immergi, vt paleæ fluctuent, iterumque exporrigi in Sole super Linthea. Quod nisi festinatè peragatur, lurido colore mucescere. Dioscorides omisâ descriptione, vires eius inter fruges ita persequitur. Sesamon stomacho nocet, & animæ grauitatem facit, si quando commanducata dentium commissuris inhæserit. Admota verò neruorum crassitiem discuit, aurium fracturis & inflammationibus, ambustis item, & coli doloribus ac Cerastræ morsui medetur. Capitis autem dolores ex ardore contractos cum rosaceo lenit. Sed & herba in vino decocta eadem præstat, sed maximè oculorum inflammationibus doloribusque prodest. Ex ipso quoque semine fit oleum, quo Aegyptii vtuntur. Sententiam verò verborum Dioscoridis ferè explicat, inquit Cornarius, Plinius lib. 22. c. 25. his verbis, Sesama trita in Ovo sumpta, inhibet vomitiones. Aurium inflamma-

sequuntur subrotunda, acuminata, longo pediculo herentia, ad Myagrum cum rotundis seminibus accedentia. Radicula longa, alba, simplex, vel cum paucis fibris.

Inter Bononiam & Florentiam reperi cum floribus & capitulis. Dominus Agerius quoque Bononia delatam communicauit.

Locus

Radix

Caudex
Caulis

Flos

Semen
Sapor

Genus candidum
Folia, **Semen**, **Color**

Locus

Sesamum
Vires

Ffff 3

tioni illinitur, & ambustis. Eadem efficit & dum in herba est. Hæc amplius oculis imponitur decocta in vino. Stomacho inutilis cibus, & animæ grauitatem facit. Stellionum moribus resistit. Item vlceribus quæ cacæthe vocant. Hoc Plinius loco vulgata exemplaria vino, pro Ouo habent quod verisimilius vetus Codex noster legit. Deinde in vulgatis est, amplius hoc, quod vetus habet. Hæc amplius, vt de herba accipiamus. Quod autem Stellionum moribus resistere dicit, Diosc. non habet, nisi Cerasten Stellionem reddidit. Aetius certè lib. 13. cap. 12. ad Stellionis morsum, Sesamum vtiliter imponi tradit. Ita etiam Paulus lib. 5. cap. 10. Sed & artuum doloribus conuenienter imponi posse apparet, καλῶν enim per ω legi debet non καλῶν per ο, quod intestinum crassum significat.

Galen. lib. 7. Simpl. Pharm. Sesamum, inquit, non parum viscosi ac pinguis in se habet. Vnde meatus obducit simulque mollit, & moderatè calidum est. Eandem vim habet & Oleum ex ipso. Sed lib. 1. De aliment. ait, Pingue est Sesamorum semen. Quapropter etiam repositum citissimè oleosum fit. Ob id igitur citò replet eos qui ipsum edunt, euertitque stomachum, & tardè concoquitur & pingue alimentum corpori præbet. Hinc clarum sit vigorem & robur ventris partibus addere non posse: quemadmodum neque aliud quid de pinguibus. Est autem & crassi succi & ob id neque citò transit. Edunt autem ipsum solum non ita valdè, sed cum melle cocto in placentas efformant, quas Sesamidas plerique vocant. Inspurgunt etiam ipsum panibus.

Oleum Sesamium, vt tradit Mesues, impinguat, semen auget, asperam arteriam lenit, & vocem ob id claram reddit.

Cæterum, vires, quas Sesamoidi Diosc. ascripsit. Plinius, dictatore Cordo, Sesamo assignauit, malè Sesamum pro Sesamoide in hoc auctore legens. Plinium autem, quod idem miratur, secutus est Ruellius.

Memorable illud est, quod Q. Curtius refert, militem, qui cum Alexandro Caucasum transiret, ac inopia frumenti, cuius nihil aut admodum exiguum reperiebatur, propè ad famem veniret, lacte ex Sisama expresso haud secus, quam Oleo artus perunxisse.

Sesamum quoniam à Diosc. non describitur, sit vt in eo demonstrando plurimum erretur. Si quis loca expendat de Sesamo apud Theophr. Dioscor. & Plinium, colligere est, nullam earum plantarum, quæ pro Sesamo passim ab Authoribus accipiuntur, esse verum Sesamum. Prior quidem Sesami nomine vulgò recepta, de qua hoc capite agimus vera videtur, sed vera certò affirmari non potest. Sesamum, qui arbitrantur Myagrum Dioscoridis non agniti decipiuntur. In Sesami & Myagri explicatione, ait Guilandinus, mirum quàm Matth. excutiat, quando Myagrum esse, Sesamum primò à se loco locatum, nescit. Sesamum Cordi & Tragi, Sesamum Matthioli quorundam, dicitur nobis Myagrum Camelinae. Non solum Officinis notum est hodie Sesamum, sed etiam quibusdam locis apud nostros [inquit Cornar.] nascitur, & in cibi vsum venit, Lentis modo coctum: Appellatur autem Schwaden. Sed decipiuntur, aiunt Cord. in Diosc. & Geln. hort. qui Sesami loco accipiunt Schwaden. Multum rei herbariæ consulissent, si, quod decuisset, indicassent quid per Schwaden intelligerent. Dicere quis posset eos ignorasse quid scriberent, aut saltem inter scribendum dor-

miuisse. Sesamines flores [Itali *teseminos* vocant] Sunt qui à Sesamino semine distirguere non valeant, Cordus. De hoc lib. 15. sub Gellemino. Sesaminum cum Sesamoide confundit Plinius, vt dictum, & eum secutus Ruell. us.

Quale porro sit illud oleum de Sosyma (cuius meminit M. Paulus Venetus) paruulos nigros faciens, considerandum aliis relinquimus, nos nihil tale de oleo Sesami annotatum inuenimus, fortè oleum Sesami miscebatur cum aliis.

Officina pleræque Myagrum [flachsdotter] Sesamum appellant, ac malè eo, cuiusque oleo, pro Sesamo vtuntur, nobis attestantibus Matth. & Dodonæo. Sesami olei vice, quod exhibebat. Haly pueris quamprimùm erant nati, nos feliciter vti consueuimus oleo lini, quod etiam faciebat Valembertus. Sesamo deficiente substituit Tract. qui pro quo, Semen Lini.

Plinius notat.

Oleum.

Plinius error

Ruellius notat Sesama

Æquiuoca.

Sesamum Myagrum

Myagrum Camelinae.

Corn Cord. & Gesnerus exantur.

Gelleminu. Sesamoide.

Sosima oleum.

Sublicita Myagrum Oleum Amygd.

Semen Lini.

SESAMVM.

Sesamum per Descriptionem Scutem cubitalem folia habet semuncialibus pediculis hærentia, crassiuscula, ex atro virore nõnihil rubentia, oblonga, acuminata, subinde quoque sinuata: ex quorum alis flores emittant, calathiforma, oblongi, albi, hinc nascuntur siliqua recta secundum caulem ascendentes, quatuor

costis donata: in quibus semen dulci albâ medullâ præditum.

Accepi à Cl. Paludano Sesami Indiae Orientalis nomine, semina, alba, oblonga atque compressa, modicè acuminata, qualia præcedentis, quæ vix diuersa existimari. Quædam eorum pullo sunt colore, quædam fusco, sapore dulci.

Tametsi Sesami semen, à quo copiosum exprimitur oleum, Officinis notissimum sit: pauci tamen reperiuntur Sepasiarii, qui Sesami plantas viderint vnquam, cum nullum, vel rarissimum, quod agros steriles reddat, seratur in Italia. Si quidem quod in Myropolis habetur, ex Græcia & Peloponneso ad nos conuehitur. Hæc Matthiolus, qui in prioribus com. figuram exhibet hoc titulo, Sesamum aliorum, in post. verò hoc, Sesamum. Ait autem is: Mihi planta, quam pro Sesamo hic depingi curavi, quamque misit ad me Pisis Lucas Ghinus, si verum fateri debeam, non placet, quod Historiæ refragetur, quam de Sesamo Theophrastus & Plinius tradiderunt. Quare non ausim ego affirmare hanc geminum esse Sesamum, quod in primis culmum non gerat milio crassiorem, altiorem, numerosioremque, nec radices longè plures, sed scapum fabæ æmulum, in quo fabarum more siliquæ gradatim exeunt triquetra, aut quadriquetra, in quibus semen: Deinde quod eius folia non rubescant, nec flos herbaceo

Sesaminum aliorum.

herbaceo sit colore. Hanc autem plantam depingi curavi, ea saltem ratione, ut illud lectores admonerem, quod ea, meo iudicio, notis veri Sesami non respondeat: quodque in manifesto errore versentur, qui secus opinantur. Non ausim [inquit idem in Hist. Germ.] dicere herbam hic pictam esse verum Antiquorum Sesamum, ut quidam existimant, potest verò meritò dici Pseudo-sesamum.

Pseudo-sesamum.

Matth. capitulatur.

Sesamum Matthioli

Wirsung arguitur

Alit dixit sententiam suam Matth. videamus nunc alios, an hæc planta pro legitimo Sesamo sit recipienda. Semen Sesami officinarum [ordiantur in Adv. Lob. & pena] perpetuo nomine & usu Sesamum fuit, quod fatum vidimus adultum. Si ruborem desiderat in Sesamo Senensis, docti in illo pudorem, ut qui vnius plantulæ fortè aridæ animadversione, de Sesamo aduersus omnium iudicia statuerit. Sesamum vocatur Dodonæi hist. frugum, & in Ital. Camer. in Hist. & Epit. Matth. Lob. Icon. Pl. Tabern. & Anguill. cui & *Susmani*, & in Sicilia *Giugulena*. Quam benè verò Wirsung, in ind. suæ med. vocat, *Leindotter* semen Isaminum, Sessaminum, perpendant lectores.

Prosper. Alpin. (*Sempfen*, *Sempsem* & *Sesamum* dicitur) Histor. Lugd. vt & Camer. horto Sesamum verum. An Tragus de hac (sibi fortè non ritè cognita,) Sesamus peregrina & ipsa iam pridem ad nos adportata est, nostrati per omnia ferè similis.

Nomina linguarum

Sesamum & Sisamm, Sesama Latin. *Σησαμω* Græc. *Leindotter* / *flachsdotter* Germ. Gall. *In-goline*. Ital. *Sesamo*. Hisp. *Iorgilim* & *Alegria*. Arab. *Sempsem*, siue *Sensera*. Offic. vulgò *gingulena*, Camer. Epit.

Locus.

Sesami semen acceptum Lutetiâ à Chirurgo insigni Raffio, seminari in Horto E. C. Habui etiam semen à Fratre Casparo Bauhino & à D. Doctore Io. Schvartz. Vidi etiam Venetiis. Basileæ in horto Di. Dis Iacobi Zvvingeri, à quo etiam semen habui.

Temperam & Vires.

Oleum quod Ægyptii *Sitis* appellant, ad cibos in frequentissimo est usu. Plantæ decocto vtuntur in fotu ad Ophthalmias, ad tussim, anhelitūque difficultatem, pleuritidem, perimeumoniam & tumores duros scirrholos: mulieres pro vteri duritie inflexiones faciunt, & vtuntur ad capitis furfures, liuorēque faciei: & ad tumores scirrholos: planta & seminibus coctis cum melle, ad exiccatos neruos, ad combustas partes, ad calidas inflammationes: Decocto in clysteribus ad colicos dolores, & ad emolliendam aluum: Ad mouendas menstruas purgationes. Seminis ad cibum vsus est antiquus, pauci est nutrimenti. Oleum faciemque eius bibere, vt impingescant mulieres in balneis familiarissimum habent. Oleo etiam ad multa alia Ægyptii vti consueuerunt quippe ad cutis pustulas, asperitatem, atque omnem defædationem ex humore melancholico comitatam, tum epoto, tum in cibis frequentato, vel ipsis affectis partibus inunctis. Secretum apud quosdam ad cutis pruritus, eius quatuor vncias multis diebus bibendam exhiberi, ad anhelitus difficultatem, pleuritim desperatam, perimeumoniam, ad mouendos menses, atque ad vehementes stomachi, intestinorum, vterique dolorum cruciatus demulcendos, intus & extra. Non solum hæc Ægyptiis manifesta fuerunt, sed multi alii ferè eadem memoriæ prodiderunt, vt est Rhafis, Auicennas, Haly, Serapio, atque alii. Sesami vires ex Antiquis antè sunt scriptæ.

Ad menstrua.

Ad pingues.

Ad cutim.

TELEPHIVM VETERIBVS.

CAP. XXI.

Telephium, inquit Dioscorides Portulacæ simile est & foliis & caule: alas verò binas habet singulis foliorum geniculis inhærentes. A radice ramuli [addit Matth. Codex *ενα, λεπτα*, id est, angusti, tenues,] seni, septenive prodeunt, foliis referti cœruleis (*κυανοειδών*, quam vocem Plinius non expressit, crassis, lentis, atque carnosis: flores denique lutei, aut candidi (Ver. tantum *λευκα*). Sed vulgatam lectionem rectiorem vult esse Goupylus, quod in Telephio flores lutei spectentur, Sarraç.) Nascitur in vineis & locis cultis Vere.

Folio Portulacæ.

Dioscoridis Notha tradunt, quibusdam sempervivum sylv. dici, Esse & qui Portulacam sylv. appellent, Romanos illecebram, Ægyptios Anoth, Aphricos Atirtoputin.

Telephium ita describit Plinius, vt ex Dioscor. transtulisse videatur. Verba eius hæc sunt: Telephium Portulacæ simile & caule & foliis. Rami à radice septeni, octonive fruticant, foliis crassis, carnosis. Nascitur in cultis & maximè inter vires.

Vires.

Folia, authore Diosc. ad sex horas imposita, vitiliginem albam sanant: verum postea hordeaceam farinam adhibere oportet. Tollunt & vitilignes, ex aceto in Sole illita: sed vbi inaruerint, abstergi ea oportet. Eadem & Plinius, nisi quod in vsu ad vitiliginem dissentit, & hac parte rectius Cornarii iudicio videtur hoc quod Plinius tradit: Illinitur lentigini, & quum inaruit, deteritur. Illinitur & vitiligni ternis ferè mensibus lenis noctis, aut diei. Postea farina hordeacea illinitur. Medetur & vulneribus & fistulis.

Telephio siccantem & extergentem facultatem adscribit Galenus, non tamen manifestè calidam, ita vt primo quidem ordine calefaciat, siccet autem secundo intento, aut tertii initio: proinde ad putrida vlcera conuenit, & leucas, & alphas cum aceto sanat.

Veniunt autem nomine Telephii plures plantæ: Acprimùm quidem Telephium Guilandini, quod nobis placet & Telephium Scorpioides vocamus, de quo mox. Est & Telephii genus fruticosum peregrinum. An hæc Hist. g. lib. ii. Colutea Scorpioides minor. Nec est Telephium, Fabaria siue Faba pinguis, vt quidam volunt apud Matthiolum. Est enim hæc Anacampseros, de qua dicemus Hist. nost. lib. 35. Telephium Gal. in Glossis Hippocr. diuersum puto à Dioscoridis Telephio propriè dicto, & idem cum Semperviuui siue Aizoi tertia specie lib. 4. Dioscor. quæ etiam Telephium dicitur: nos igitur non dicimus cum Cornario simpliciter Telephium esse *Fagenrüblein*, vt dicemus capite de Sedo paruo ex flore luteo.

Telephii æquiocationes. Teleph. Scorpioides. Colutea Scorpioides minor. Anacampseros.

Sedum siue Semperviuui paruum ære

TELEPHIVM SCORPIOIDES.

EX gracili radice aliquot emittit ramulos, palmares & sesquipalmares, tenues, teretes. folia rara, breui pediculo annexa, Portulacæ minus succulenta, læuia, indiuisa, candicantia Cæsalp. quibus subsunt bina exigua, circinata, Coluteæ Scorpioidis, forma & magnitudine. Mihi

Descriptio

Monspeli videbatur vix habere saporem manifestum, nisi forte paululum amarescentem: Iac.

Gargillius Scotus, tamen annotauit esse sapore acriusculo, & aromatico, & mansu odorem in nares Abrotoni emulum exhalantia: in summis ramulis flosculi exigui, lentis floribus minores, persimili tamen forma, colore luteo: quibus siliqua succedunt Scorpionum caudas imitatae, crebris internodiis interceptae, intortaeque, auctore

Casalpino, Meliloto vulgari similes. Nobis videtur cum Doctissimo Melchiore Guilandino hac planta optimè conuenire cum descriptione Telephii Dioscor. & Plinii, quam antè posuimus.

Scorpioides Iconem huius nomine, Scorpioides sc. sed sine descriptione ponit Matth. ac ait: Suis notis veram Scorpioidem referre putamus: etsi non desunt Viri Doctissimi, qui aliter sentiant, volentes, Nicandri Scholiast. autoritate hanc ipsam Telephium appellari debere. At ego horum sententiam prorsus nihili facio, quod non prohibeat nomenclatio illa apud Scholiasten, quin rectius Dioscoridi Scorpioides appellatur.

Lunariob-rissa An de hac Anguill. loquitur, quando ait: Telephium Crateuae nihil aliud est, quam Dioscoridis Scorpioides, aut Scorpiurus. Item, Scorpioides vocant herbarii Bononienses Lunariob-rissam. Hinc nostrae dubitationi ansam praebet Gesnerus hort. qui dicit, Lunaria butifera Aemilii (sic enim herbarii quidam Scorpioides Matthioli nominant, si bene memini) herbula est flosculis luteolis: siliquis gracilibus, longis, articulatis, inflexis. Quae Telephio nostro Scorpioidi quam optime conueniunt.

Scorpioides Matth. Lacun. Lob. Icon. Plant. Ionic. qui & Scorpionum Nepam à Diosc. vocari ait: Camer. in Hist. Germ. Matth. & Epit. Cast. Scorpioides. Dodon. Gall. & Lat. in fol. H. Lugd. Camer. hort. qui & Telephium Anguillarum vocat, Scorpioides Matthioli.

Quaerunt Lobel. & Pena Aduers. Scorpioides [Matthiolo depicta, non descripta] an Crateuae Telephium? Ratio cur dubitent, est quod vagum & pluriuscum Telephii nomen sit ex Crateua & Dioscoride. Aiunt autem Crateuae notas, vti recentiores doctores scitè monuerint, Scorpioidem Dioscoridis lib. 4. calce penultima exprime-re videri: nec sanè abs re, nam facultates illi inesse eximias ad dissepultica & inuicta vlcera, quod & animaduersio facti periculi crebra testetur. Recentiorum verò & Monspeliensium Portulacae foliam Scorpioidem, vulgò sic dictam, qui Telephii speciem coniectent, non infimam niti ratione.

Herba amoris Casalp. Telephium vocat, scribitque ab Italis Herbam amoris cognominari, ac à quibusdam Scorpioidem censeri. Huius folium cum salua

applicatum cutim rubificare: aliquando & pustulas excitare: vnde nunc iocus puellaris in amore explorando: si enim cutem rubefaciat, tantum amoris putari indicium: sin autem pustulas excitet, odii. Et hunc usum Antiquos Poetas Telephio tradidisse, constare apud Theocritum, qui ob id philtron appellarint.

C. Bauh. phyt. Telephium 5. siue Dioscoridis, seu Scorpioides, ob siliquarum similitudinem.

Scorpioidem veram, vt arbitratur Matthiolus, vidit primùm in Foro-Iulienfi agro in ciuitate Austriae, quodam in hortulo Cl. Medici Iuliani à Marostica Teruissensis. Spontè in agris cultis Monspeli circa Castelneuf prouenit. Florentem autem obseruati mense Aprili, Maio & Junio, siliquas verò ferentem mense Octobri. Florens & siliquis adhuc abundans in horto meo Geneuae mense Nouembri: mense Aprili ex semine decido iterum proueniens, flores & siliquas habens mense Maio. Lugduni habebam in horto, Basileae prouenit in horto Domini Doct. Plateri: Montbelgardi in horto meo, & in Horto Ill. E.C. florens Iunio & Iulio.

SCORPIOIDES EX SENTENTIA Veterum.

CAP. XXIII.

M Scorpioides herbula est, inquit Dioscorides, foliis paucis: semine caudae Scorpionis effigie. Illita Scorpionum ictibus praesentaneo est auxilio. Ita Plinius: Ex argumento nomen accepit Scorpius herba, semen enim habet ad similitudinem caudae Scorpionis, folia pauca. Valet aduersus animal nominis sui.

Galenus verò excalescere quidem ordine tertio, desiccare verò secundo scribit.

Ceterum breuis haec delineatio Antiquorum facit, vt aliam atque aliam pro Scorpioide herbarii exhibeant. Est suum Scorpioides Matthiolo, quod nos ad Telephium referimus, de eoque iam iam egimus. Est suum Scorpioides Dodonaeo & aliis, nobis Scorpioides, siliqua campoide hispida de quo mox. Scorpiuri nomen, auctore Dioscoride, sibi vindicat Heliotropium magnum, quod à nobis H.n.g.lib. 35. maius inscribitur. Scorpioides species à quibusdam fit calendula: sed falluntur, teste Matthiolo: est Hist. n.g.l. 25. n.g.l. 25 Caltha.

SCORPIOIDES SILIQUA CAMPOIDE hispida.

Ex radice plerumque singulari, serè buxea, exili, recta, longiuscula, dodrantes vel pedales ramulos paulum humo surgentes emittit, vel per terram sparsos, angulosos, subhirsutos, ex quibus enascuntur folia Bupleuri, pinguiora, minus nervosa, albida, locis calidis, mediocriter spissa, nonnihil hirsuta, longiusculis pediculis appensa, sapore subacido praedita, Iacobo Gargillio Scoto, mihi autem videtur habere aliquam acrimoniam: & ex eorundem alis pediculis palmares & sesquipalmares, tenues, quorum summitati insident flosculi duo aut tres, vel quatuor, similes Meliloto Germanicae Fuchsi, minores, luteoli, quorum singulis singula succedunt siliqua hispida, per maturitatem fusca, Erucae, villosa, in se conuoluta, spiras imita-

Descriptio

Scorpioides
Scorpius
herba Plin.
no.

imitata, tuberculis fementalcatæ Luna effigie continentibus, gibbosa.

Dodon. Gall. Scorpioides. Belg. Scorpiott fruyt, quibusdam hassenoore. Gall. Aureille de Lieure, Lat. n fol. Scorpioides prior: ad Scorpioides accedit ac legitima Dioscoridis apparet: à Plinio Lat. nè Scorpius herba appellatur. Lob.

Adv. Obs. & Icon. Pl. Scorpioides repens Bupleuri folio Dodon. effig. 48.

Tabern. Ic. & Hist. Scorpioides Bupleuri folio, Raupenfrucht. C. Bauh. Phyt. Scorpioides. i. siue Bupleuri folio. Est hoc quibusdam Clymenum Diosc. & Clymenum alterum Plinii, aliis Cattanance.

Locus & tempus.

Scorpioidem siliqua simili Eruca primò repertam Montpelii prope patibulum & Castelnau, in colle iuxta viam ad ripam fluvii: Folia videntur habere aliquam acrimoniam: siliquas fert cum floribus mense Aprili: hanc denominavi Scorpioidem, non quidem Diosc. priusquam vidissem à Dodonæo depictam, postea obseruavi Tiguri in horto Petri Trigulacei Chirurgi insignis, Genueæ prouenit in horto, floruit & semen protulit, quod Autumno germinans hiemem pertulit, virens adhuc mense Ianuario, postea emortuum nouo frigore superueniente. Basileæ in horto D. Felicis Plateri florens & siliquas habens Iunio mense, in horto Patris à Fratre satum Basileæ. Patavii in horto Cortusii pulchrè virens mensis Martii principio. Montbelgardi satum facile prouenit sed hiemem vix perfert, multò maius quàm Montpel. euadit: habeo in Horto E. C. vbi etiam in maiorem prouenit altitudinem quàm Montpelii. In Oliuetis & aridis montosis Montpelii vicinis, frequens Lobelio occurrit hæc, alibi rara planta, nec nisi in hortis visitur.

SCORPIOIDES MONTANUM.

Descriptio

Scorpioides montanum Herbariis quibusdam dictum in altis & asperis montibus nascitur, radice crassiuscula, nigra, in fibras multas & breues se diducente: foliis, multis, longis, angustis, lanuginosis, Leucoio purpureo similibus, sed margine non incis: caule palmum alto, foliola pauca mittente: flosculis tribus vel quatuor, caruleis, in exiguum, rotundumque capitulum, siue Corymbum conglobatis. Rara hæc planta est, montiumque solitudinibus inaccessis tantum familiaris.

Quum rara sit planta oportebat annotare locum particularem vbi prouenit.

C. Bauhinus Phyt. Scorpioides 2. siue montanum Hist. Lugd. quid?

HYPECOON VETERIBVS.

CAP. XXIII.

Hypocoon, Diosc. autore, aliqui Hypopheon vocant. Nascitur in frumento & aruis. Folium habet Rutæ simile: ramos paruos. Vim habet respondentem Papaueris succo, Scribit Plinius Hypocoon in segetibus nasci, foliis Rutæ. Naturam eius eandem quæ Papaueris succo.

Hypocoon
Ruta folio

Galenus: Hypocoon, inquit, frigefacientem vim habet, ex tertio ordine frigefacientium, vt à Papauere parum absit: Ita etiam Paulus. Non satis, inquit Cornarius, notum est hodie quæ herba sit, de qua hic scribunt prædicti.

Temperamentum

Hypocoon Dodonæi, quod in purg. exhibet, cuique historiam Hypocoi Dioscoridis ascribit, Hypocoon siliquosum dicimus. Plantam verò Hist. Lugd. titulo Hypocoi demonstrat, eamque falsò Dodonæum in purg. Hypocoon Dioscoridis facere scribit. Thalictrum paruum esse dicitur lib. 30. Nihil tamen minus est quàm Hypocoon Dioscoridis, quod Matth. in com. Ital. & Lat. cum magn. fig. & ex eo Camer. ad Hist. Germ. & Epit. Matth. Hypocoi nomine pingit. Alcea hæc est, vt videre licet Histor. nost. gen. lib. 23.

Hypocoi quiuoca.
Hypocoon siliquosum.
Thalictrum

Alcea

HYPECOVM SILIQVOSVM.

Descriptio

Plurimos ex radice simplice, Germanii Robertani vel potius moschati æmula, rubescence, caules emittit læues, pedales, in alas frequentes, circa summum ditiosos: folia maiore ex parte fundit quoque radix, Rutæ syluest. tenuifoliae aut Fumariæ similia: flores lutei: lenis componitur foliis.

duobus aduersis magnis, neruo viridi donatis, ex sublongo quadrangulis, quatuor reliquis interiectis multo minoribus, in quorum medio apices. Semen oblongum fert, siliquis inclusum articulis, tres, quatuorue vncias longis, rotundis, multumque falcatis.

Matth. in post. com. Ital. picturam habet nomine Cumini silu. alterius sine descriptione.

Aduerl. quæ describunt & depingunt, Cuminum alterum Dioscoridis siliquosum vocant.

Aduerfariotū figuram & situlum retinent Icon. Plant. & adhuc exhibent alteram, quam Cuminum silu. alterum siliquosum Lobelii inscribunt. Is autem Obsl. eandem cum Clusio figuram habet, cui titulum facit. Cuminum silu. alterum Dioscoridis: Itatorum Hypæcoum Clusii & Dodonæi. Clusius porro, qui melius descripsit quam alii, potissimum florem, ait. Cum primum hanc plantam obseruarem, illic mihi visa est plurimum ad Hypæcoi Historiam accedere, quod Græcis ὑπέκου & ὑπέκου dicitur. Non desunt tamen qui ad Cuminum syluestre alterum Dioscoridis referre malint, licet facultates sint dissimiles. Vocatur hæc Granatenfibus & Murcianis Adoria. Cur tandem planta, quæ Græcis ὑπέκου & à nonnullis ὑπέκου teste Dioscoride, dicitur, pro Cumino syluestri sit habenda, nulla occurrit ratio: pro hac tamen ad se missam Matthiolus refert, si Dodonæum non fallit pictura.

Camer. hort. Cyminum syluestre alterum Matthioli vel potius Hypæcoum Clusii. Camer. in Hist. Germ. & Epit. Matth. Cuminum syluestre alterum, Græcis, ὑπέκου ἀγριον ἔρεση. Ital. Cimino saluatico secundo. Huius effigiem Camerarius ex nostra planta sicca, olim Gesnero cum aliis plurimis communicata, depinxit.

Tabern. Icon. Cuminum silv. 2. Hypæcoum Diosc. Groffer horn fummel. Item Cyminum siliquosum minus, Flein horn fummel.

Locus & tempus.

Hypæcoum Clusii, Monspelii cum essem reperti cum flore & siliquis propè Lacum, non longè à Balneo, quod à Baleruch cognominatur: quod non magnum: aqua falsâ & ita calidâ vt vix quis calorem pati possit. D. Dalechampius cum ei demonstrassem transeundo Lugduno ex planta mea sicca curauit depingendum: Gesnerus ad meam descriptionem adscripsit. Securidacis aliquos malè adnumerare. Florens Iunio vidi Basileæ in horto Domini Doctoris Felicis Plateri. Inter semina quæ hortulanus Ducis Florentini Stutgardiam misit accepi nomine Hypæcoi Candia: quod seminavi in Horto Illustr. Exc. C. Montbelgardi.

Securidaca

Hypæcoum Candia

DENTARIA QVINQVEFOLIA.

CAP. XXIV.

Descriptio

Radice[m] habet Coralloides prima, è squamatis denticulis compactam, albam, nitidam: caules cubitum alti, tenues: folia quina in idem punctum coeunt, Pentaphylli modo, oblonga, acuminata, circumcirca serrata, paucis neruo medio obliquis in marginem expositis venis: flores summo caule herent Hesperidum ex albo purpurascete colore, quibus & non absimiles superueniunt semen continentes siliqua.

Hanc sic describit Clusius. Est dentata radix, siue inæqualis, & pluribus crassis squamis exaspe-

rata, & raris fibris inter illas nascentibus, prædita, ex qua prodit caulis rotundus, pedalis, in quo per intervalla quina folia longiusculo pediculo

subnixa, longa, in ambitu serrata, molliora quam in superiore, neque aded saturâ viriditate prædita: flores in summo fastigio iam dicta floribus persimiles, quatuor videlicet foliis, Leucoii florum instar, constantes, colore dispari.

Dodon. de purg. in append. Violam appellat propter florum cum Leucoii similitudinem.

Camer. ad Hist. Germ. Matth. Dentaria dicitur: in Epit. Dentaria minor, siue Sanicula quinquefolia. Ital. Dentaria minore. Germ. Zanfraut. Eadem in hort. Dentaria bulbifera Pentaphyllos. Clusio Dentaria 7. siue pentaphyllea 2. à foliorum vni pediculo inhaerentium numero, non ineptè fortasse dici posse videtur.

Huius meminit Iosias Simlerus ad finem Commentarii de Alpibus his verbis, wilder senff/ herba eius nominis prior vno pediculo septena habet folia, supremo caule multos flores purpureos, & partim albos [albos ego, inquit Clusius, duntaxat conspexi] post quos cornicula subnascuntur semen continentia minutum [non satis exactè obseruasse videtur, nam Hesperidis semini dispar non est] compressum: radix subest alba alabastri modo splendens, squamea. Nos Dentariam vulgò nominamus à forma radicum, quod ex pluribus squammis, quasi denticibus componatur. Dodonæus ad Leucoium referre posse putat.

Locus & tempus

Macklinia nascentem conspiciebat Clusius in cultis. horto Ill. V. Io. de Bracion ex Allobrogibus & Italia acceptam. Ad cubiti altitudinem crescit cum Coralloide altera septifolia, umbrosa loca amat, & latices, primo Vere statim emergit. Simlerus.

CORALLOIDES PRIMA, QVINQUEFOLIA.

CAP. XXV.

Descriptio

Radice nodosa, & in plurimos articulos distinctâ, tenuibusque aliquot fibris, ex articulorum distinctorum prodeuntibus donatâ, exeunt aliquot folia, longis pediculis nixa, in quinque profundas & ad pediculum vsque sectas lacinias, in ambitu crenatas, diuisa, scabra, & tactu aspera, saturè virentia: caulis pedalis aut amplior, rotundus, summo fastigio, quinque aut senos flores, bulbiferæ floribus similes gerens, colore tamen paulò magis saturatè purpurascete, qualis ferè in floribus Violæ latifolia non viuacis, quam nonnulli Lunariam Græcam appellant: succedunt capitula longiora semine plena.

Gesner.

Gesner. in Hist. Cordi, figuram ponit è Kentmanno acceptam, dicens: Aliqui, ni fallor, Coralloidem Cordi, Saniculam albam vocant, alii tementè Aconitis adnumerant. Hac ille, qui si plantam hanc nostram intelligit, figura non placeat. Cordum etiam aliam intellexisse existimarem. Idem de hort. scribit esse Saxifragam montanæ speciem, ac rursus eandem nomine Saniculæ foliis Pentaphylli maioris ex Matthiolo indigitat. Ibidem quoque Saniculam albam appellat, & Hessianam ac Italarum Dentariam.

Matth. in Diosc. lib. 4. cap. de Symphito, hanc describit dicens: Recensetur à Germanis inter Symphiti genera quædam foliis Pentaphylli maioribus. In post. com. Ital. non solum describit, sed depingit quoque, titulo, Dentariæ alterius.

Aduers. picturam habent non vsque ad eodè commodam, hoc titulo: Nemoralis alpina herbariorum Alabastrites, Coralloides Cordi: Meliorem hoc nomine habet Lob. Icon. Plant.

Clusius in Pann. hanc ita inscribit: Dentaria Matthioli, Pentaphyllos 4. Est hæc inibi sine descriptione. Eandem exhibet Hist. post. cum descriptione, quam hoc in loco posuimus, sub hoc titulo: Dentaria 6. Pentaphyllos 1. Sextam, inquit, Coralloidem alteram dixisse Cordum, nonnulli arbitrantur. Matthiolus Dentariam minorem: mihi Dentaria πντάφυλλοι prima à foliorum vni pediculo inhaerentium numero, non ineptè fortasse dici posse videtur: quemadmodum nec Dentaria πντάφυλλοι altera.

C. Bauh. phyt. Dentaria 1. siue Pentaphyllos: Dentaria minor Matthioli.

Tabern. lac. sive variis

Ni imperitior Taberna foret, grauem sanè censuram mereretur. Tres quandoquidem vnus plantæ figuras proponit: Quarum, quam 1 in hist. facit, in ic. Dentariam quinquefoliã, & Consolidam Dentariam vocat. Cui in Hist. 2. titulum tribuit in ic. Dentariam alteram Matthioli appellat. Cuius in Hist. tertio loco meminit, ea ab ipso in Icon. Dentaria corallina altera nuncupatur. Egregius, mehercle, Botanicus:

Qui variis titulis lectores ludere nouit.

Cæterum, hæc & aliæ, quia radices habent Coralliæ amulas, idè Coralloides & Alabastrites cognominantur. Sunt autem qui has ad solidagine referant & Symphita, alii inter Saxifragas, alii inter Saniculas recenseant. Nobis in hac controuersia, huc collocare integrum esto, donec vel tu, vel alius aptiorem perquirat locum.

Ad Allobrogicarum Alpium radices supra Lemanium lacum, cum sequente spontè nascentem, obseruare memini (inquit Clusius) ante quadraginta annos, dum per Helucios, è Gallia Narbonensi, in patriam redirem, præclusâ per reli-

quam Galliam viâ, feruente bello inter Imp. Carolum V. & Gallia Regem Henricum II.

CORALLOIDES ALTERA SIVE SEPTIFOLIA.

Descriptio

Altera Coralli aut alabastritis marmoris politæ æmulam habet radicem obliquam, tuberosam: caules cubitales: ex quibus orti pediculi foliorum sustinent duas aut tres coniugationes, quibus superadditur extremum instar: singularia verò folia oblonga, serrata, Coralloidis

præcedentis foliis sunt proxima, paulò maiora: flores similiter extremo cauli ex longis pediculis hærent magni, Leucii aut prædictæ Coralloidis similes, è quatuor foliis compositi, colore niueo vel purpurascens, hosce sequuntur in longis siliquis semina compressa.

Clusii descriptio hæc est. Hæc aliquot è radice exeunt folia, quina interdum, sed maximè ex parte septena, longæ costæ inhaerentia, foliorum Fraxini instar digesta, hoc est, vt ex aduerso bina semper respondeant, folium impar extremam alam occupet, omnia in ambitu serrata, dilutiùs virentia quàm Sexta [Dentariæ i. quinquefoliæ] folia, & subrus candicantia: caulem etiam pedalem, rotundum, binæ aut ternæ foliorum alæ, iis quæ à radice prodeunt non dissimiles, ornant: eius autem summum, flores superioris floribus pares, quatuor videlicet foliis constantes, candidi tamen coloris: cornicula quæ succedunt, etiam paria, simile semen continentia: radix minus squamata, quàm præcedentis, Quinta (Coralloidis Enneaphylli) radici fermè respondens, & paucis crassioribus fibris firmata.

De Coralloide hæc & minore bulbifera hæc Cæsalpinus tradit: Duæ in montibus nascuntur frequentes in syluis, quas vulgò Dentarias vocant, distant inter se magnitudine: nam maior Folia fert ab radice diuisa in septem vt plurimum partes, Ellebori nigri modo, mollia, angulosa, Cichorii modo, inferiùs subcandida: caulem simplicem, cubitalem aut paulò breuiorem, in cuius cacumine vnicum folium, similiter diuisum sustinet, è cuius sinu ramulus attollitur, in quo flores candidi, vt Leucii, & siliquæ simplices, quod in hoc genere paucis contingit: radicem digiti crassitudine summâ tellure obliquè tendentem, frequentibus geniculis pulchrè dearticulatam, colore candido, splendens alabastritis modo, quasi dentes, vnde nomen assumpsit, quæ tamen vetustate nigrescit, sobolem à lateribus candidam ferens: hæc tantum in altissimis nascitur. Minor ad decliuora etiam loca descendit,

maior: septifolia

Descriptio

Alabastritis

Locus

Dentaria minor bulbifera

minoribus multo foliis, & in pauciores partes diuisis, in caule pluribus per interualla dispositis: radices simili figura tentes fert, nigricantes: flosculos purpureos: siliquas exiles: peculiare huic in foliorum alis singulis sobolem gignere, quæ sunt radiculæ ex duobus aut tribus geniculis constantes, nigrae veluti parua Mora, quæ in terram decedentes germinant, idcirco raro in hac reperiuntur flores & siliquæ, cum sobole apta nata sit facilius quam semine propagari. Altera etiam est huic similis, breuior, non ferens soboles supradictas. Lycoctonum Ponticum Dioscorides vocat inter Aconiti genera.

Dodon. append. purg. Dentaria altera. Et in fol. vbi exhibitam repetit: Viola dentaria altera.

Lobel. Obs. & Icon. plant. Alabastrites altera, Dentaria altera herbariorum: Coralloides altera Cordi. Hist. Lugd. Dentellaria altera Dodonæ. Hi omnes pingunt cum quinque & cum septem foliis sub modo dictis titulis. Apoll. rad. i. Sanicula alia. Gesnero hort. Saxifragia montana species altera cum septenis foliis in vno pediculo: Circa Sabaudiam [de vtraque loquitur] Pulmonaria vocatur.

Camer. hort. Dentaria bulbifera heptaphyllos.

Clus. Pann. Dentaria heptaphyllos 5. Hist. post. Dentaria 8. siue Heptaphyllos, à foliorum numero, quæ in eodem pediculo nascuntur, nominata. Huius etiam meminuit loco citato Iosias Simlerus his verbis, wilden senff. herba eius nominis altera quinquefolia habet vno pediculo florem qui Hesperidis purpurascens flore, vel Lunaria Græca inodora est, non vidisse [inquit Clusius] existimo, aliàs superiori non dissimilis: tota substantia vtriusque acris est, Sinapi æmulans, aut Raphanum.

C. Bauh. Phyt. Dentaria 2. siue Heptaphyllos.

Coralloidem siue Dentariam Patavii vidi Martio, quo tempore iam defloruerat. Montbelgardi in monte Bar Maio defloruerat: Septemfolia nunc in Hort. E. C. est. Basileæ Frater obseruauit in monte Mutensi Septifoliam. Prope Neuschafel Burgundiæ mense Septembri in colle iuxta pagum Dembelio virens adhuc cum foliis septem: Geneuæ florebat Aprili & Martio pulchro flore cæruleo in horto meo: Copiosè prouenit in monte Saleue. In monte Thuri vidi cum foliis septem, & cum foliis quinque mensis Iulii principio cum siliquis. Quidam rusticus Rizzotomus vocabat *Re du poumon*, id est, radicem pulmonis, à forma ni fallor: Dalechampius faciebat Aconiti Lycoctoni genus.

CORALLOIDES ENNEAPHYLLOS

Clusii.

Descriptio

Pedalem profert caulem, firmum, rotundum, lauem, quem in summo terè ambiunt tres pediculi (rarissimè quatuor,] singuli terna folia sustinentes, ampla, mucronata in ambitu serrata, saturatè virentia, gustu seruido: summum caulem exornant quini aut seni Flores, quatuor foliis constantes, Dentariæ Heptaphylli florum æmuli, deorsum spectantes, & propendentes, colore ex herbaceo pallecente: flores sequuntur oblonga cornicula, torosa, mucronata, qualia sunt Dentariarum Pentaphylli & Heptaphylli cornicula, & in his etiam simile semen, hoc est, Hesperidis serè, sed crassius atque virescens, quod dissilientibus corniculis exiliatè antè quam probè maturum videatur, alia præ-

terea folia à radice profert, terna tantum in singulis oblongis pediculis nascentia, superioribus multo ampliora, sed breuiora: radix nouella alba est, vetusta nigricat, multis articulis sic distincta, vè plurimis dentibus coagmentata videatur, Dentariæ æmuli radice non valde absimilis.

Lobel. Obs.

Dentaria altera sine icone.

Clus. Pann. Dentaria 2. siue *δεντάριον*: Dentaria coralloide radice. Hist. post. Dentaria 5: *πενταφυλλος*.

C. Bauh. Phyt. Dentaria 4. triphyllus, quæ semper tria folia iuncta habeat. Dentaria puilla, Enneaphyllos.

Exit in vmbrosis Austriæ, Styriæ, Carinthiæ, Pannoniæque siluis, non modò ad montium radices, sed etiam circa mediam eorum regionem, vbi præaltorum arborum siluæ vt plurimum, in Alpibus huiusmodi, desinere solent. Inueniebatur Clusius, & ultra Drauum, in monte Greben imminenti, cum Quarto genere bulbifero (Coralloide minore bulbifera) atque etiam Herciniâ siluâ Bohemiam ambiente.

Floret Aprili, vicinis Viennæ Austriacæ siluis, & aliis humilioribus: semine prægnans est Maio. At in montibus serius.

Locus

Tempus

Locus & Tempus

CORALLOIDES MINOR BVLBIFERA

Minor Coralloides obliqua radice geniculatim incidit, candida, tenui, squamata: caulis sesquicubitalis ferè, tenuior quam vllius præcedentium: vnde exorti rati pediculi folia quinquè ad rachin adnexa sustinent, modò recta è regione posita, modò alternatim, sesquicubitali aut duas vncias longa, semunciam latiora: cæterum

Descriptio

quæ circa caulis fastigium conspiciuntur, nullum talem obseruant ordinem, sed singularia fortuito posita, longè iam dictis magnitudine concedunt, non minùs reliquis serrata: extremus caulis in pediculos multos abit, quibus hærent flores

flores, cuiusmodi sunt præcedentium, purpura (quam magna ex parte sicci amittunt) dilutiore nitentes: semen & siliqua vt heptaphyllæ. Verùm & præter hæc omnia ad foliorum alas bulbi quidam, veluti in Lilio croceo bulbifero, adnascuntur, per maturitatem nigricantes, ex quibus non secus ac ex semine propagatur.

Lobel. Obs. & Ic. Pl. Dentaria Bulbifera. Clusius Pann. Dentaria 1. Hist. post. 4. siue baccifera. Casalp. Dentaria minor Lycoctoni Pontici Diosc. & Theophrasti Aconiti genus. Vide antè verba Casalp. capite de Coralloide septifolia

Tabern. nos.

Tabern. Hist. Dentaria 4. Icon. Dentaria septifolia. Eecur vocat Septifoliam, cum plerumque quina proferat, vt pictura eius & aliorum demonstrat.

C. Bauh. Phyt. Dentaria 3. siue baccifera.

Coralloidis pulchram speciem attulit Frater collectam in monte Castello Patavii. Anno 1595. Iunii 6. eandem ni fallor vidi Heidelbergæ in Horto Di. Sprengeri cum bulbis in caule, quos accepi plantandos Montbelgardi in Horto Il. E. C. Misit etiam nomine Dentariæ bulbiferæ: Habui etiam Argentina à Friderico Meyer.

Cæterùm, nullas harum plantarum facultates Clusius comperit.

ACONITVM LYCOCTONVM DODONÆI siliquosum, ad Coralloides fortè referendum.

Descriptio Synon.

Eius icon in peruetusto manuscripto Græco codice reperitur qui Viennæ Pannoniæ in Bibliotheca à D. Maximiliano 2. Imp. Aug. instituta asservatur. Folia ei sunt non omnino vt Platani, sed lata: caulis tenuis & lævis: siliqua tenues & oblongæ: radices non modò cirros, verùm ipsas Squillas marinas referre videntur. Lycoctonum tertium Ponticum cognominatum Dioscoridi esse potest Dodon. Hist. Lat. in fol. 436. Mihi videtur figura à Dodonæo ficta aut pessimè expressa: ac existimo à Barbaris ita effictam plantam partim ad descriptionem, partim ex aliqua planta ineptè, vt solebant Barbari: si considerentur siliqua & flores, fortè videbitur habere aliquid commune cum Coralloide: Dodonæi descriptio est fortassis ex figura. C. Bauh. Phyt. 332. Aconitum 3. siue Lycoctonum foliis serratis, siliquis oblongis: an tertium Dioscoridis?

LYSIMACHION VETERIBVS.

CAP. XXVI.

Lyfimachia, quam aliqui Lytron appellant, inquit Dioscorides, caules emittit cubitales, aut etiam altiores, tenues, fruticosos, à quorum geniculis folia prodeunt salignis similia, gustu astringentia: flos est fuluus aureusue. Nascitur in palustribus & secus aquas.

Locus

Inuenit & Lyfimachus herbam Lyfimachiam quæ ab eo nomen, teste Plinio, accepit, celebrata Erasistrato. Folia habet Salicis, viridia, florem purpureum, fruticosa, ramulis erectis, odore graui. Gignitur in aquis.

Hæc Græcis λυσιμάχη & λυσιμάχου dicitur, Latinis Lyfimachia, à Lyfimacho Rege inuentore: vel à pugna dirimenda: id enim est λυσιμαχία certamen dirimere. Est enim ei vis etiam

Tom. II

belluarum animos feroces, & mutuos hostiles congressus placandi.

Foliorum succus quæ pollet adstringendi vi, vt refert Dioscorides, sanguinis reiectiones supprimit: valet etiam ad dysenteriam, seu potui datus, seu etiam clystere infusus: fluorem quoque muliebrem sistit, subditus in pello. Sed & herba sanguinis è naribus profluuio subuenit, iisdem indita. Est & vulneraria, sanguinemque supprimit. Acerrimum verò nidorem sufficia reddit, aded vt & serpentes abigat, & muscas enecet.

Vir

Vim & vsum medicum sparsim proponit Plinius: Vis eius tanta est vt iumentis discordantibus iugo imposita, asperitatem cohibeat. Lyfimachia odorem fugiunt serpentes: Si ore sanguis reiciatur, siue fæminarum vtero, Lyfimachia pota, vel illica, vel naribus indita, sistit: atque etiam recentibus plagis medetur. Capillum Lyfimachia flauum facit.

Tempor

Galenus. Lyfimachia, inquit, adstringentem qualitatem prædominantem habet, ob quam & vulnera glutinat, & sanguinis è naribus eruptiones sistit, si nares eâ obturentur, & medicamentum est quod etiam alias sanguinis eruptiones cohibet, tum ipsa, tum adhuc magis succus ipsius. Quin & pota, & per clysterem infusa, dysenterias & sanguinis reiectiones & fluxum muliebrem sanat.

LYSIMACHIA LVTEA.

Svbrubente radice reptice, summo cespite hærente nititur: caules autem profert sesquicubitales & bicubitales, striatos, hirsutos: quibus ad genicula adnascuntur folia, terna aut quaternaria, rarius bina, Salicis latifolia, acuminata, supernè atrourentia, inferè magis candicantia, lanuginosa: flores in extremis ramorum fastigiis lutei, Hyperici acidi saporis, ex quinque foliis componuntur, totidem staminibus medium occupantibus, odore nullo. Semen Coriandro par, sapore haud legatiter adstringente.

Descriptio

Fuchsi, Tabern. Turn. & Camer. ad Hist. Germ. Matth. pingentibus, Lyfimachia lutea. Dodon. Gall. Lyfimachium verum, seu luteum: Lat. fol. Lyfimachium legitimum. Matth. Lacun. Casalp. Anguill. Camer. in Epit. Lyfimachia. Gesn. hort. & Thaliao Lyfimachium luteum. Lonic. Geel Weis derich, Salicaria, Lyfimachium Græcè.

Agnoscere officinas & herbarios duo Lyfimachia genera, purpureum & melinum scribit Corn. sed à Salicis foliis Salicariam appellare. Contra Anguill. negat esse duas Lyfimachias dè verborum colorum.

Gggg

Lobel. & Penz Adu. Obs. & Icon. Pl. *Lysimachia lutea*, siue *falicaria*.

Ruellius modò hanc *Lysimachiam* asserit, modò aliam. Vnde eum nesciuisse quid scriberet, coniecimus.

Cast. *Lysimachia falsa*. C. Bauh. Phyt. 1. *Lysimachia siue lutea maior*: *Lysimachia Dioscoridis*.

Lysimachia lutea, *Λυσιμαχία*, vulgò *Salicaria*. Germ. *Geel Weidtrick*. Belg. *Geel Wederick*. Gall. *Corneille*, *Soucy d'Eau*, *perce bosse*, ou *Chasse bosse*. Italis & Hispanis *Lysimachia*.

Locus & Tempus.

Lysimachiam florè luteo *Montepessuli* obseruati: *Geneuæ* copiosè *au plain palais* propè *Arue* fluum: *Basileæ* florentem vidi mense Iulio extra portam *S. Albani*. *Montbelgardi* variis in locis, vt è regione arcis in fossis: Item extra portam *Helicurianam* quam *Rechette* vocant. Est etiam in Horto *Il. E. C.* à nobis plantata.

Vires.

Pro *Suchaa* *Arabum* sumunt *Bononienses* in suo antidotario semen *Lysimachia*, præsertim lutea, cum sit præstantius quàm purpurea semen est. *Serpentibus* & *muscis* *Lysimachiam* aduerfari certum est.

LYSIMACHIA LUTEA
minor.

Descriptio.

IN *Pannonia* collectam asseruo *Lysimachiam luteam* minorem cubitum altam, hirsuto caule, in quo ex certis intervallis terna radiata folia, quàm nostræ vulgaris minora, leuiter acuminata, vncias tres longa, vnam plus minus lata: ex quorum alis inæquali longitudine exeunt pediculi, aliàs non totam se-

munciam æquantes, hirsuti, quibus hærent flores lutei in quinque lacinias diuisi, apicibus totidem in medio luteis: folia, auctore *Cluio*, recentia acida sunt, deinde saluam cient, infimaque parte nigris punctis distincta sunt: flores cum grauitate odorati: radix geniculata, ex singulis vt plurimum geniculis nouas propagines producens, & subinde agens, quibus telluri firmiter in hæret.

Clus. *Pann.* *Lysimachia prima*, *Lysimachia altera* flauo flore.

C. Bauh. Phyt. *Lysimachia 2.* siue lutea minor.

Argentina anno 1595. habui ex plantis *D. Agerii* *Lysimachiam luteam* minorem.

LYSIMACHIA ALTERA LUTEA
Lobelio, flore quasi spicato.

Plant. icon. *Lysimachia lutea altera*, aut *Lysimachia falicaria*: *Onagra* quorundam.

LYSIMACHIA PURPUREA
quibusdam spicata.

C. Bauhin. Phyt. *Lysimachia 3.* siue bifolia, floribus globosis luteis.

Lysimachiam *Lo. us* secundam *pietam* apud *Platinum*, vidi apud *Fratrem C. Bauhinum*, *Basileæ* anno 1594. siccam eandem habeo.

Descriptio

Plures parit radices, digitales, lignosas, albas, caules ad hominis altitudinem latiore solo adolefcunt, rigidi, in alas diuisi, angulosi, subrubentes: folia vt plurimum bina ex certis intervallis, aliàs terna, Saligna, quàm lutea *Lysimachia* strictiora, acuminata, sicco gustu: flores in spicis drantalibus,

aut breuioribus, helari purpura oculos perstringunt, quorum singuli senis foliis constant, staminibus concoloribus medium occupantibus, ex calyculis oblongis striatis, subpurpureis.

Icon nostra ex *Guariniana* non multum placet, dubitamus etiam an hic ponenda.

An *Trago* Germ. *Ein heidnisch wundkraut*/optima vulneraria herba reperta in equo per *Lupum* dilacerato. An Lat. *Solidaginis* species *Bernadino de Rentzingen*?

Matth. *Lysimachia altera* flore spicato: *Centaurium magnum* à quibusdam putatum. *Lysimachia altera* *Lacuna*. *Camer. Hort.* *Lysimachia purpurea*, *Tabern. Camer. ad Matth.* Germ. *Castor.* *Lysimachia* flore purpureo *Anguill. Cæsalp. Camer. hort.* *Lysimachia 3.* *Turnero.* *Gesner. hort.* *Lysimachium purpureum* cognominatum flore rubro, non colore solum, sed specie totà diuersum à luteo. *Dodon. Gall.* *Lysimachium* secundum: Lat. fol. *Pseudo Lysimachium purpureum alterum*. Falluntur, inquit, qui pro *Hepatorio* colligunt: sed multò magis, qui ipsum *Centaurii* speciem esse rentur.

Lobel. Obs. & Icon. Pl. *Lysimachia purpurea*, fortè

fortè Pliniana. *Lysimachia altera* Matthioli. Hist. Lugd. *Lysimachia altera* Matthioli. C. Bauh. Phyt. *Lysimachia* 13. siue spicata purpurea, fortè Plinii. *Lysimachiam purpuream* quibusdam flore spicato vidi Montpelii & Genevæ ac Basileæ florentem ad Birsam mense Junio & Julio. Montbelgardi abundat propè *Adincourt* & iuxta viam quâ itur *Souchant*.

Locus & Tempus.

LYSIMACHIA PURPUREA Pannonica.

Descriptio

NOstræ *Lysimachia* purpureæ spicata affinis. Pannonica *Lysimachia*, caule quadrato, in oppositos ramos diviso, sed tenuiores: in his folia angusta acuminata, ex aduerso sita, nervo secundum longitudinem decurrente: in summo caule flores in longa spica coherent, quaterni ferè, aut singuli etiam alternim è graminei folioli sinu procedentes, colore purpureo præditi, f. his senis contexti, è calyce oblongo mitiore quàm in purpurea spicata nostra, striato, ad Calamenthæ calyces accedente. Rarè cubitalem altitudinem hanc *Lysimachiam* superare testatum reliquit Clusius, foliaque si mordeantur gummosa, deinde nonnihil acrimonia & amaritudinis exerere: radicem duram lignosam, multos caules singulis annis proferre, & subinde lateribus se propagare & multis fibris inhaerere.

Clus. Pann. *Lysimachia* 2. *Lysimachia* minor rubro flore. C. Bauh. Phyt. *Lysimachia* 4. siue tubra non siliquosa.

Locus & Tempus

Accepi plantam ex Agerii siccis Argentinæ 1595. quæ colore florum valdè placet, qui mihi cæruleus ferè videtur, inscriptio erat, *Lysimachia purpurea Pannonica* Clusii.

EPIHEMERON MATTHIOLI.

Descriptio

PROdiit foliis oblongis, latis, duriusculis, veluti *Isatidis*, sed tamen minoribus, cauliculis compluribus rotundis, cubito altioribus, non absque adnatis: quos superius *Quinquefolii* candidi conuestiunt *flosculi*, haud magni, successivè prodeuntes, semen succedit in rotundis capitulis exiguum, crassis & multis fibris capillatæ radices.

Ephemerum quod silv. *Iris* appellant in Anasiensibus montibus tam in pratis, quàm in silvis copiosè nascitur, vbi Indigenis vocatur vulgò *Gioglio Matto*, hoc est, *Lilium stultum*. Huic certè, nisi me fallit iudicium [inquit Matth.] omnes potius notæ conveniunt, quæ alteri *Ephemerum* & *Dioscori* tribuuntur, & Gal. lib. 6. *Ephemerum* non

Fom. II,

lethale siue alterum, & *Iris* agrestem cognominat. Idè Hist. Germ. vocat *Ephemerum* non lethale flore albo *Dioscori*, Plinii verò cæruleo. Quandoquidem autem *Matthioli* suum *Ephemerum* non describit: nec planta *Camerario* occurrit eius figuræ respondens, omisit donec aliquid certi resciscatur. Mirum

Matthiolum non descripsisse plantam vulgò non notam, si eam benè agnovit.

Plant. Icon. Lob. & Obs. *Ephemerum* Matth. vel potius *Ephemerum spurium*. H. Lugd. *Ephemerum* non lethale. Matth.

Tabern. Icon. *Ephemerum* Matth. *Wisen Zeitsosen*, *vechblumen*.

Matthiolum aliud *Ephemerum* exhibet, quod in hortis Belgii aliter, quàm ab eo depingitur chatum est: verùm illud cum *Ephemerum* *Dioscori* parum, immò nihil convenit: *Dioscorides* *Ephemerum* ait à nonnullis appellari *νεῖρον ἀγρον*. Ast maullt Dodon. de purg. legere *νεῖρον ἀγρον*. Nam si solum caulesque *Lili*, citius *Lilium* silv. quàm silvestris *Iris* videtur nuncupandum *Ephemerum* *Matthioli*.

C. Bauh. Phyt. in app. *Ephemerum* 1. siue *Matthioli*. *Ephemerum* 2. siue *Matthioli*, vel potius *spurium* *Lobelii*. Vix credimus eadem esse, cum illi folia *Lilii* & radix vnica digitalis tribuatur: huic verò folia & radix *Isatidis* ascribantur: imò figurarum nulla similitudo: verùm cum neutram viderimus nihil statuere licet. Idem tradit apud Matth.

LYSIMACHIA SILIQVOSA HIRSVTA, maiore flore purpureo.

MULTIS fibris capillatâ radice nititur, caules emittens tenues, teretes, rubentes, subhirsutos: folia sæpe bina, non exactè aduersa, *Salicis*, crenis rubentibus incisa, glabra, gustu viscido, aliquod coloris vestigium relinquentè: flores longis, quadratis, hirsutis rubentibus siliquis in qua

888 7

tuor foliola fasciculis insident, dilute purpurei, ex quatuor foliis cordatis striatis compositi, in quorum medio fibræ ex luteolo herbida: *siliqua* præpropere ortu flores antevertentes *semen* continent pusillum, lanugine candida involutum.

Trago Salicaria altera purpureas ferens Violas
Andere weiderich mit braunen Violen.

Fuchf. *Lysimachia* purpurea.

Meminit huius Gesner. in sine Hist. Cordi cap. de Chamænerio, dum Chamænerii speciem describit, quam Delphinium esse putat: Herbarii quidam [inquit] putant esse quam *Filiam ante patrem* appellant, quod siliquam & intus semen ante floris exitum ostendat, rectius si *Partus ante conceptum* ab eis appellaretur. Iam aptius à terentis siliquula per extremum in expansum florem exeunte, Buccinariam dici audio. Ruellius Bellium cum Antipatre confundit, Delphinium non existimo. Filius ante patrem vocatur, ab aliis (in Germania inferiori præsertim) Antoniana vel *S. Antonii herba*: Nostri Schoßfraut appellant: Dodonæus inter *Lysimachias* describit. Appellatur, si lubet Epilobium. Idem de hort. scribit Antonianam vel *S. Antonii herbam*, ab aliquibus *Filiam ante patrem*, & aliis *Lychnidem maiorem* & *hirsutam* appellari.

Dodon. Gall. *Lysimachia* 2^a. Filius ante patrem, *Lysimachium purpureum* primum. Lat. in fol. *Pseudolysimachium purpureum* 1. Quæ porro de hoc tradit, cum ad intelligentiam verborum Gesneri iam dictorum conferre videantur, ea adscribere placuit. *Lysimachia* species habetur. & à Fuchsio ante nos, inquit, pro *Lysimachio purpureo* descripta: non est tamen legitimum *Lysimachium*, sed spurium ac *Pseudo-lysimachium*. Quæ de caula & aliis maluit ipsum nominibus Gesnerus compellare, & Epilobion, aut Chamænerion vocitare: *δυναμιον* quidem, quod flos sit Leucoio similis super siliquam natus, *χαμαίαν* vero à similitudine aliqua cum Nerio siue Rhodendro, præsertim altius assurgens, cuiusque flos è latioribus foliis compositus exiguam rosam æmulatur. Idem vero & Antonianam dici à nonnullis refert: sed tamen & aliata ait Antonianam esse, quæ dentium dolori medeatur. Nominatur vero & passim Filius ante patrem, propterea quod siliquæ appareant prius quam flos. Censetur etiam à quibusdam *Onagra Veterum*, quæ & *Oenothera* siue *Onuris*. Dioscorides vero hanc ait esse fruticem prægrandem arboris instar: *Lysimachium* vero istud purpureum non nisi herba est, hyeme etiam inarescens tantum abest ut frutex sit, aut arborem æmulari queat.

Aduers. Lob. & Penæ *Lysimachia siliquosa*, Filius ante patrem. Lobel. Obs. & Icon. Plant. *Lysimachia siliquosa*, Delphinium Dioscoridis Dalechamptio. H. Lugd. *Lysimachia purpurea* 1. Dodonæi. Tabern. Hist. & Icon. *Lysimachia siliquosa* 1. C. Bauh. phyt. *Lysimachia* 5. siue *siliquosa hirsuta* magno flore.

Lysimachia siliquosa hirsuta maiore flore purpureo. Germ. Kott & Braun weiderich. Gesn. Schoßfraut. Eidem Epilodium, Filius ante patrem, Antoniana, vel *S. Antonii herba*, *Lychnis maior* & *hirsuta* aliquibus, Gal. *Lysimachie rouge*, Dodon.

Filius ante patrem maior folio hirsuto, variis locis prouenit, circa Montbelgardum mensè Augusto florentem vidi inter *Dale & Audincourt*, paludoso loco, ac etiam in horto E. Gal. Prouenit

Montpelii: Basilea propè Moutets, & propè Birsam intra urbem & extra portam S. Albani ad Birsam eandem florentem vidi Iunio, Julio & Octobri. Frater obseruauit ad Rhenum extra portam Rihet. Ferraria in Cœnobio S. Dominici à *P. Angeli* vidi. Guilandinum vocare Delphinium mihi indicatum. Iuxta scrobium, fossarum, fluuiorum, riuulorumque margines, alisque humidis locis reperitur: quandoque tamen & in siccioribus exit, præsertim quod latioris folii florem gignit. Tota ferè æstate floret. Dodon.

Cæterum, vsum in Medicina [eodem referent] *Vires.* cum nullum habeat, vires quoque eius ac temperamentum cognoscere non contigit: Gesnerus tamen calidam & siccam secundo gradu iudicauit esse, atque ex diuersis constare partibus, nonnullis euidenter adstringentibus, aliis verò modicè abstergentibus.

LYSIMACHIA SILIQVOSA HIRSVTA
flore minore.

Bicubitalis *Descriptio*
ferè est, alias vix cubitum superans, caule rubente, rotundo, statim ferè à radice in ramos plurimum oppositos brachiato: folia hirsuta, oblonga, crenata, modicè in acumen desinunt: siliquis verò longis insident flosculi exigui, longè minores quam descriptæ supra siliquosæ

hirsuta, coloris ex rubro pallentis, vel albidis: radix multis fibris est capillata.
Dod. Lat. fol. *Pseudolysimachium purpureum minus.*

Tabern. Hist. & Icon. *Lysimachia siliquosa* 2.
C. Bauh. phyt. *Lysimachia* 6. siue *siliquosa hirsuta* paruo flore.

Lysimachia hirsuta siliquosa flore minore, prouenit Montbelgardi, vt in Horto E. C. spontè. *Locus*

LYSIMACHIA SPECIOSA QVIBVSDAM
Onagra dicta, siliquosa.

Lysimachia species reliquas proceritate superat hæc quibusdam putata *Onagra*, tres quatuorve aut plures cubitos alta, caule glabro, canaliculato, subrubente, copiosa medulla alba fungosa pleno, foliis multis ab imo ad summum, sicut & in ramis, donato, ad Salicis aut Nerii folia accedentibus, oblongis, mediocriter angustis, acuminatis, vtrinque glabris, rara quadam per ambitum crenatim vestigia ostendentibus, obliquis ad latera venis, à neruo medio secundum longitudinem decurrente deductis, sapore subadstringente & glutinoso, non sine aliqua obscura acrimonia: in ramis tuberibus longa serie nascua-

Onagra

Nomina

Locus & tempus

Descri

Locus tempus

Descri

nascuntur sili- que longæ, qua- drata, (ceu in Lysimachia cui Filius ante pa- trem nomen) rubentes aut ex rubore inci- nereum decli- nantes, subhir- suta, bivoluæ, in quibus se- men papposo tomento deli- catissimo in- uoluitur, per- pusillum, ob- longum cine- reum, siliqua- rum porro fa- stigia in qua- terna folia an-

gusta explicantur, flores lustinentia speciosos Leucorii, purpurascens, quorum medium occupant stamina candida, apicibus rubentibus aut luridis, pistillo longiore, in quatuor cruscula desinente. Radix alba, longè latèque repit, gustu insipido viscosoque.

De hac Hist. Lugd. οὐράρα, ἀνθήρα, ὄνεια Diocoridi, ὀνόβηρα. Theophrasto, ὄναγρον, ὄνεια Gale- no, Latine similiter Onagra, siue potius Oena- gra, & Oenotheris, Oenuris à vino dicta. Fru- tex est arboris specie, ita describente Diosc. ad- modum magnus, folia habens amygdala similia, sed latiora, & Lili foliis similia, flores rosarum specie, magnos, radicem albam, longam, quæ sic- cata vini odorem reddit. Nascitur in montanis locis. Eadem Plinius tradit.

Franc. Calzol. in lignis Phamacop. dicit in sua montis Baldi descriptione, provenire ibi Ona- gram, hanc fortè intelligens. Onagram quidem siue Mulcibrutam in Veronensi Baldo Lobel. & Pena sciscitati sunt: sed id responsi tulerunt, nul- lam repertam plantam quæ quadret Onagra.

Nullum inquit Matth. in Diosc. licuit reperire qui mihi Onagram, siue Oenotheram, aut Onu- rin Dioscoridis, siue Oenotheram Theophrasti ostenderet. Ad me scripsit Lucas Ghinus, sepius à se ex Apennino translata, foliis Amydala. Quæ sanè omni ex parte Onagram referre vide- tur, etsi ipse quoque pro certo non ausit asserere hanc legitimam esse Onagram.

Descriptio Gesner. in sine Hist. Cordi, depingens & des- cribens vocat Elobii quintam speciem, quam pri- vatim Chamænerion nuncupat. Aliqui verò feür fraur/Igniarum. Nec assentitur illis qui Ly- simachii spe- ciem hanc esse suspicantur. Idem ta- men rursus de hort. Antonianam herbam, S. An- tonii. Filii ante patrem, speciem maximam facit.

C. Bauh. phyt. Lysimachia 10. siue Chamæne- rion dicta, latifolia, flore caruleo & albo, sed ra- rius.

Locus & tempus. Lysimachiam speciosam siliquosam, Dale- champio Onagram dictam, vidi Basilea spontè & in hortis cum flore Iunio. Frater C. Bauhinus observavit in monte Moutets. Mense Octobri reperi in monte Balon, florentem Augusto. Abundat circa Montbelgardum quæ itur Adin- court, vnde transtuli in Hortum Ill. E. C.

Aqua in qua radix maduerit in potu data, auctore Diosc. feras mitigat & cicures reddit: illita quoq; maligna ulcera mulcet. Adiecit Crateuas, inquit Tom. II.

Plinius, Oenotheridè, cuius aspersu è vino feritas omnium animalium mitigaretur. Et per se Oeno- thera efferantia sese ulcera sanat, ita Oenotheridè Dioscoridis exponens. Huius radix, inquit Ga- lenus, arefacta vinolum quiddam redolet: Sed & facultatis vini est maximè.

LYSIMACHIA LÆVIS.

Descriptio LÆVIS no- Lmen me- ruit, nò quodd nullis penitus pilis sit obsita sed quèd viq; adèd tenuibus tam in can- tibus bicubitali- bus, altiori- busque tereti- bus, rubenti- bus, ramosis, quàm in foliis (quæ bina op- posita, ex in- tervallis, latiu- scula serrata) donata sit, vt oculorù aciem ferè fugiant. Sunt autem

subadstringente sapore folia: flores siliquis lon- gis Lysimachia siliquosa hirsuta similes, sed fo- liorum instar laevibus, quibus flores insident mi- nores dilutioreque, quàm in iam dicta Lysima- chia: semen simile: radix multis fibris intertextis, squamosis stolonibus se propagat.

An Aduerf. Lysimachia siliquosa altera spe- cies?

An Dodon. Gall. Lysimachia secunda alia spe- cierum minima.

Lysimachia, siue Filius ante patrem, lenis, flo- ret mense Iunio. Eadem nomina à Gesnero huic, ni fallor, attribuuntur, quæ alteri hirsuta quam lævem maiorem vocat. Basilea in sylvis observa- vit Frater. Montbelgardi florens & semine matu- ro Augusto.

Locus & tempus

LYSIMACHIA SILIQUOSA
speciosa, angustifolia.

Descriptio Superiori to- Sta quidem facie similis, fo- liis est confer- tim multis si- mul coacerua- tis, Linariae fo- lis & longitu- dine & latitu- dine paribus: flores consimi- les purpuran- tes, longis in- canis iam dictæ corniculis insi- dent, minores: radix repens cum præceden- tis radice con- uenit.

Planta hæc vt refert Hist.

Gggg 3

Lugd. quæ Linariam rubram vocat, Herbariorum quorundam iudicio Therionarca est Plinii; fruticosa, foliis subviridibus, flore roseo. A plarisque etiam an Delphinium sit Græcorum non sine causa ambigitur, quod huius folia incisa non videantur, qualia Delphinii à Dioscoride describuntur. At si diligenter notas à Dioscoride memoratas expendamus, à Delphinii historia parum distat.

Lobel. Obs. & Icon. Pl. Chamænerion Gesneri, Delphinium Buccinum Dioscor. *Lysimachia* siliquosa varietas.

An Gesner. hort. Antoniana, Filius ante patrem minor, Schoß fraüt.

C. Bauh. Phyt. *Lysimachia* II. siue Chamænerion dicta angustifolia. Epilobium [*ἰὸν ὀτὶ λοβῆς*, Viola super siliqua] sextum Gesner. ad Cordum.

Lysimachiam siliquosam speciosam angustifoliam reperi Gesneri iuxta fluvium *Arue*: D. Dalechampius vocabat Therionarcam Plinii lib. 25. cap. 9. & aliorum Delphinium. Frater Casp. Bauhinus attulit ex Italia nomine *Herba mora* Cortuso, & Chamænerii Gesnero.

Et quia dubitatur an sit Therionarca Plinii & Delphinium Dioscoridis, idè vires etiam adscribendæ earum plantarum veniunt. Therionarca Magica omnes feras torpescere, nec nisi Hyæna urinz asperlu recreari auctor est Plinius. Et alio in loco, Serpentes necat, inquit, & cuicumque admota fera torporem adfert. At cum Therionarca dicatur, quod sit *τὸν θηρίων γάρκη*; hac admota non feras omnes torpescere & serpentes necari sed venenatas tantum bestias, & mortu iæuvenoxias, melius fortasse dixisset Plinius. De Delphinio verò scripsit Dioscorides, semine nihil vtilius bibi posse à Scorpione percussis. Aiuntque obiectâ herbâ Scorpiones resolui, atque ignavos torpescere: semotâ verò eâ sese recolligere.

NOLI ME TANGERE.

CAP. XXVII.

Descriptio.

ra, in ambitu serrata, mollicella: ex quorum alis pedicelli teneri, in quibus ex duobus foliolis sese

Smmo caespitè radices figit fibrosas: à quibus caulis surrigitur cubitalis, dilutissimè virens, inanis & diaphanes, copiosum succum inspidum pressu remittens, per intervalla geniculis, ad quæ topiorum podagricorum æmula subinde tubeta, interceptus: folia Cynocrambes, latiora, obtusiora,

explicat flores, Nasturtii Indici floribus affimiles, minores, corniculo intorto, ex flauo rubentes punctulis rubris saturatioribus guttati, in quorum medio exalbida stamina: his succedunt siliquæ oblongæ Chelidonii maioris, angulosæ, quæ maturecente semine leui contactu semine excusso diffiliunt, multis terrorem incutientes, Vermiculorumque instar conuoluuntur: Vnde *Noli me tangere* nomen inditum. Non in omnibus placet figura nostra Guariniana.

Trag. qui in Hist. Germ. *Springfraüt* / ein wild Ringelfraüt & wolfffraüt vocat, ac in Lat. Mercurialem 4. siue siluestrem alterâ, & Esulam 7. seu dulcem statuit, *Leptophyllum* Tithymalum appellat. Verum hæc opinio penitus damnanda est, cum vix quicquam commune habeat cum Tithymalis: nec enim folia, nec flores, nec semina respondet, quod mecum Gesner. pluribus in locis sentit: Apocy non eminus appellans.

Lob. & Pena Adu. *Persicaria* siliquosam vocant, cauendumque etiam præcipiunt, ne quis Mercurialem putet, eamque in eos vsus legat, ut nonnulli hallucinati fuerunt. Negantque esse Senensis Phyllon: Statuentes potius esse alteram *Esulam* sylvestr. Tragi: nec agnoscentes se *Esulam* istam Tragi tradidisse pro *Persicaria* siliquosa.

Hist. Lugd. *Persicaria* siliquata: An eidem *Chrysa?* Ac certè: Si *Chrysa* Hist. Lugd. non est *Noli me tangere*, erit ei valdè affinis.

Recordor à me hanc herbam primò visam in valle Leborana, inter *Kapelsstein* & *S. Mariam*, ubi fodinæ argenti, cum essem adhuc puer, cuius semen subito suo saltu horrorem mouit. Inueni in mote propè *Estabon* Il. mei Principis, ac transtulit in hortum E. C. Tubingæ cum essem *Fuchs* præceptor meus *Mercurialis* speciem faciebat: Basileæ vidi ad Pontis finem quæ itur *Baltin* guen: in itinere ex Morat Basileam copiosè reperi inter *Balsstätt* & *Walsbûrg* loco humido florentem mense Septembri cum seminibus maturis: Basileæ in horto D. Theodori *Zvincker* obseruavi florentem Junio. Frater Casp. Bauhinus annotauit provenire in *Munchstein*. Tiguri in horto Gesneri vidi. Inueni florentem cum semine maturo Augusto mense in ascensu montis *Ballon*. D. Melchior *Sibitzius* Medicus Argentina mihi scripsit quosdam vocare *Hydropicam* à turgentibus folliculis. Viennæ Austriæ in siluula *Wolff* dicta reperitur.

Distillatam aquam ex herba *Springfraüt* Vires: vel *hirschmelden* dictam *Vrastilauia* in calculo renum mirificè prædicant: Noli me tangere, articuli turgiduli visuntur, ceu demonstrante natura in promouenda vrina eius vsum plurimum valere. Hanc quoque in Oleo Liliorum aut alio decoctam applicari Gesnerus non putarit inutile. Folia eius aliquot viro stranguriâ laboranti vtiliter imposuit, ac miram etiam vim habere dicit in cienda vrina, ac aquam distillatam præsertim: quæ si copiosius hauriatur vel diabetem inducit. Folia quinque in poculum vini nuper imposuit mulieri *εραγγυρσα*, & vino epoto melius habuit. Canis, cum dedisset iusculum in quo manipulus eius decoctus erat, post seculi horam postea copiosissimam reddidit vrinam, pluribus verò horis post etiam alius copiosè mota est: cuti imposta *φονίστες*. Impatiens herba facultate fertur perniciosâ ac inter deletæria habenda *Dodon*

BALSAMINA

BALSAMINA FOEMINA PERSICI
folia, vel Salicis folio.

CAP. XXVIII.

Descriptio.

Balsamina, quam Fœminam vocant, radice fibrosa & candida nititur: caulem autem habet enormis crassitie, cum altitudo cubitum sæpè vix æquet, rarò autem & parum superet: est is verò cortice aut ruffo aut rubescente, aut herbido tectus, succo fatuo prægnans, glaber serè, cum interim rami, quos nullo ordine emittit, tomento leui vestiantur, foliis dense stipati, Salicinis aut Persicæ, acuminatis, per ambitum serratis, succulentis, sapore amaricante præditis: è quorum alis flores simul plures, Impatiētis herba Dodonæi [a. v. v. v.] prosiliunt, calcari longo ex carneo colore herbaceo, reliquis verò flos rubescit: fructus qualis Balsaminæ mari, acuminatus, verrucosus, in quo semen clauditur.

Matth. in post. com. Lat. & Ital. cum mag. fig. Camer. in Epit. Balsamina altera. Ital. Balsamina maggiore, siue fœmina. Germ. Balsam fraut weible. Balsamina fœmina Persici folia, Persicaria nonnullorum, Aduers. Lob. & Penæ. Anguill. Balsamine altera, Itolorum herba di Sancta Catharina.

Gesner. hort. Balsaminem vulgò dictam, Herba noli me tangere cognatam suspicatur.

Trag. Balsaminæ alterum genus.

Cord. Hist. Balsamella, cui Gesnerus addit figuram, vocans Balsaminem peregrinam, alteram Fuchsi, Dodonæi fœminam.

Dodon. in fol. qui describit & depingit sub titulo Balsamina, ait, vulgò Balsaminam nuncupat: & quandoque neutro genere Balsaminum.

Plant. Icon. Balsamina fœmina Persicifolia.

Tabern. Iconib. & Hist. Cam. apud Matth. Germ. & Hort. C. Bauh. Phyt. Balsamina fœmina. Hist. Lugd. Balsaminum, seu Balsamina Matth. Balsamina Fuchsi: duas proponit Icones.

Locus & tempus.

Balsaminæ fœmina folio Salicis Montbelgardi facile prouenit in Horto E. C. non maturefcit quotannis semen, licet sæpè. Basileæ habui in horto Patris, apud D. Doctorem Fœlicem Plateum vidi florentem Iunio: obseruauit Esslingæ & Patauii.

Putant quidam [id quod etiam scribunt] & hanc iidem esse cum altera Momordica viribus. Verùm Matth. nullam eius experientiam habet.

ISATIS, SIVE GLASTRVM SATIVA ET
spontanea.

CAP. XXIX. }

Pollicaris huius radix alba, & lignosa ad cubitum aut sesquicubitum descendit: caules tennes, rigidisque surrigit, ramosos: flores in ramulis lutei, crebri, exigui, ex foliis octo, maioribus, alternante situ cum minoribus positus: stamina lutea: capsulae seminum nigricantes, linguæ auis similes, sed multò breuiiores, angustiorisque, costâ longitudinem percurrente, secundum quam etiam apertuntur. Folia ad Cynoglossum accedentia, nonnihil glauca, longa, ad cubitum etiam, glabra, quædam ex prioribus interdum hirsuta, ac etiam nonnunquam sinuata ad Hef-

peridis folia accedentia, quæque in caulibus & ramis sunt, nullo pediculo interueniente adnascuntur, pinnatis barbibus ad basin donata, glabra.

Duo Isatidis genera traduntur à Dioscoride: *isatis nigræ*.

Glastum domesticum, *isatis ægyptia*, Glastum sylvestre. De domestico inquit: Isatis sativa [nigræ caret Vet.] quæ Lanarum Insectores vtuntur, folium habet Plantagini simile, verùm pinguis nigriusque: caulem altitudine duos cubitos excedentem.

Siluestris iam dicta similis, sed folia habet maiora, ad Lactucæ proximè accedentia: caules verò tenuiores, multifidos quadratenus rubentes, è quorum cacumine

folliculi multi dependent, quandam linguarum effigiem referentes, in quibus semen: florem melinum & tenuem.

Sciendum autem, quod secundum Dioscoridis descriptionem, quæ hodie apud nos domestica est, siluestris sit apud Dioscoridem: & è contrâ, quæ in aruis nascitur, domestica, angustioribus enim foliis constat, & paucioribus ramis, non tamen ea in vsu est apud Insectores nostri temporis, neque caulem adeò altum gerit.

Verùm, prædictas descriptiones erroneas esse & mendosas attestatur Cornarius. Ait enim melinum florem, & tenuiores ac multifidos caules, & in cacumine folliculos illos linguarum quandam effigiem representantes Isatin habere satiuam, non siluestris. Contineri autem in iis semen nigrum Melanthio (ait Cæsalp.) simile. Sed & caulem duos cubitos excedentem, & non, vt quidam dixerunt, vnum solum cubitum superantem producere. At siluestris Isatin nigriora ferre folia, cauliculum minorem & crassioris, florem purpureum, aut cæruleum: fructum asperum, cruciformem, semen includentem foliis paruis, & assidue per interualla quinis distinctum.

Hoc modo legentibus, vt Hermolaus legit, nostrum Glastum, teste Cæsalpino, satiuæ Isati ad amissum quadrabit: siluestris autem Isatis, ea

Diosc. genera duo

Isatis domestica

Folium Plantagini simile

Isatis sil. Folia Lactucæ proximè

Herba S. Antonij planta fuerit, quæ vulgò herba S. Antonii vocatur ob effectum. Nos de herba S. Antonii agimus lib. 22. titulo Dentellaria Rondeletii.

Lactuca genus. Brassica silu. Plinius utramque Isatin inter Lactucas siluestres recenset, cum autore Cæsalpino, aptius inter Brassicas siluestres numerari debuissent.

Luteum Vitruuii falso. Vaccarin. Victorinus (& cum securus Cordus in Diosc.) ait Dalech. in annot. apud Plinium, falsò putauit glastum esse luteum Vitruuii: Isatis adhæc à Lobel. depicta non alia est, quàm Vaccaria, de qua lib. 29. Anil quod Fragosus describit, quòdque in Occidentali India coli asserit, nil nisi Isatidem Clusius dixerit. Glastum, ut ait Cornar. Gallica vox fuit Iulii Cæsaris ætate, hodie & Itali & Galli

Guadam. *Vitrum.* *Guadam* vocant. Marcell. Medicus Empyricus Vitrum appellari dicit herbam, quam Græci Isatida vocant. Si igitur Vitrum vox rectè legitur, ut Isatidem significet, vox Ruta, aut vt alii habent, Gluta, in suppositiis utique falsò legitur, & frustra laborarunt qui pro ipsa Luteam (quam Holler. Geldam vocari ait) ex Plinio & Vitruuiis substituere conati sunt: sed sunt hæ voces omnes meritò nobis suspectæ.

Ruta. Gluta. *Lutea.* Isatin satiuam, inquit Ruellius, siue Glastum, quo Infectores lanarum vtuntur, Glastum olim Græci dixere, nunc *guadam*, vel potius *gualdum*, nonnulli S. Philippi herbam, alii Indicum, alii Pastellum. Caruleam spumam cortinis innatantem, Indum nostri vocant Infectores. Diosc. Egnen quoque vocari tradit, quam suspicor Ignem ab Hippocrate dici.

Glastum. *Guadam.* *Gualdum.* *Pastellus.* *Indum.* *Egne.* Sunt id perhibente Dodonæo, qui apud Cæsarem & Plinium non Glastum, se Vitrum legendum esse existiment, nec desunt qui in Nitrum commutent. Verisimilius Marcellum pro Glasto voce Gallica Vitrum perperam scripsisse, quàm Cæsarem aut Plinium pro Vitro Germanorum *Glast*, aut ab hoc formatum Glastum supposuisse. Extat Pastelli siue Pistelli nomen apud Plinium Valerianum lib. 2. cap. 3. Ab Auic. cap. 512. dicitur Nil. Natantem autem spumam, quàm Isatidis dilutum, cum panni lanæ tinguntur eructat, sunt qui Indicum & quidem alterum Diosc. esse existiment, quod tamen non omninò manifestum, nam ex Isatide efferuescente Indicum efferri Diosc. non asserit, sed ex æreis vasis attolli tantummodò habet.

Ignis Hippocr. *Vitrum apud Cæsalp.* *Nitrum.* *Marcelli error.* *Pastellus.* *Pistellus.* *Nil Auic.* *An Indicum a Diosc.* Dioscorides, ait Constant. sub Isatidis nomine duas plantas complectitur, tantùm sylvestris aut satiuæ apposita differentia. Utramque suo nomine distinguit Plinius, satiuam glastum vocans, syluestrem veid Isatin: quem imitari potius deberent Interpretes, quàm nomina confundere nullius autoritate utramque plantam Glastum vocantes.

Isatin satiuam & syluestrem, ferè omnes vno ore nominant, sed pingunt Fuchl. Matth. Lacun. Lonic. qui etiam Lytrum vocari ait: Ryffius qui satiuam Glastum vocat simpliciter, syluestrem veid, syluestre Glastum: Amat Dodon. Cæmer. in Hist. Germ. Matth. & Epit. C. Bauh. apud Matth.

Tragus pingens satiuam tantùm, syluestrem nihil differre ait, nisi quòd non ubique locorum plantetur. Contra Tabern. Icon. & Histor. syluestrem tantùm exhibet. Lobel. & Pena in Adu. Glastum satiuum, & Glastum siue Isatin silu. nominant & describunt, ac in Obl. & Icon. Plant. iisdem nominibus pingunt.

Formis inusitat. Lat. Glastum satiuum, & Isatis domestica. German. Weid & Endich Ryff. Belg. weede/ Gall. guesde, ou Pastel cultiuee: Ital. guado domestico: Hisp. pastel: Angl. Weede & wade. *Formis usitata* veid Glastum, seu Isatis silu. & spontanea, Germ. wild weid, Belg. wild weede. Gall. pastel sauvage: Ital. guado saluarico: Hisp. pastel salvaje: Angl. wild wade. Utramque vocant Mauritanii *dili*, *dileg*, *vesme*, *chate*, *chatis*, *alchar*, *alden*, aut *adblen* & *nil*, Sic & Græci *isatin*, Lat. Glastum & Guadam Ryff. Isatin. Germ. weid & Endich: Belg. weede: Gallic. *du guesde*, *pastel de Languedoc*: Ital. *guado*: Hisp. *pastel*: Angl. *wede* & *wade*: Boh. *waydrind* differenter vocant. In Tholafana regione, inquit Lobel. virens herba *guede*, glebæ tabefactæ herbæ *pastel* vocantur, caeruleus veid ille color, qui inde conficitur *indicum* Germ. *Indich*. Carol. Steph. in domo rust. Gall. *gande* & *guesde* idem esse scribit, quod Veteribus Glastum & Isatis.

In Ducatu Wirtembergico, Marbaci & Tubingæ vidi spontè prouenientem Isatidem: obseruauit etiam Basileæ: Frater annotauit prouenire ad Rhenum extra portam *Richen*: Vidi præterea spontaneam in agris *Allatæ*: Satiuam vidi Patauii in horto publico, Basileæ in Horto D. Fœlicis Plateri. Montbelgardi vidi serentes & transplantatos agros integros, habeo in Horto H. E. C. quæ seipsam propagat, semine deciduo: nescio an satiuam differat à spontanea, præterquam ratione culturæ, primo anno non solet caulescere, caulem vbi produxit plarumque perit: floret Maio & Iunio. Brisaci ad Rhenum spontanea pulchrè virens Octobri & Nouembri.

Cæterùm seritur in latis & pinguibus agris, Satio copiosissimum in Gallia Narbonensi & in Italia, vt in Umbria, circa Noceram, vbi oppidum est Guadam ideò appellatum, quòd ibi Isatis copiosissima seratur, sicut & in Germaniæ agro Erphordiano. Ea permagnum quæstum iis regionibus adfert. Syluestre Glastum locis incultis & pinguibus prouenit. Maio & Iunio mensibus ambo florent. Vt olim ita & nunc Glasto satiuo Infectores lanarum vtuntur. In Neustria quoque Gallia, & apud eius Prouinciæ Bellocassios Glastum seritur, & colitur, dilutiùs quidem in panis tingendis quàm quod prouenit apud Tectosages, vulgò [en Loregeois,] indigenis tamen valde fructuosum, & vtile.

Illita folia Isatidis, teste Diosc. tumores omnes discutunt, cruenta vulnera glutinant, sanguinis profuua sistunt, ignem sacrum, Phagedænas, putrescentia vlcera, & quæ serpunt, sanant, Syluestre Glastum eadem præstat: potu & illitu lienosis auxiliatur. Plura vide sub finem. P. lib. 22.

HISTORIAE VNIVERSALIS PLANTARVM

LIBER VIGESIMVS SECVNDVS.

CAPSVLAS, SEV VASCVLA FERENTES HERBÆ, ACRES
& calidæ ferē omnes, vt Nasturtia, Thlaspi & similes.

A Siliquosis herbis haud ita longè recedunt, quæ minuta quadam vascula ferunt pro semini theca seu bursa: quarum multa in superiori libro dici poterant, nisi hac ipsâ seminum receptaculi notâ manifestâ distincta fuissent. Proinde peculiari libro illas comprehendere libuit, quem tamen si quis vult appendicem facere prioris, vt omnium sit vna Classis, & illam rationem adducere possit, quod & ha quoque pleraque acres ac calidæ sint.

NASTVRTIVM VETERIBVS.

CAPVT. I.

Hoc tanquam notum non describunt Authores: tantum ex attributis colligere licet aliquas notas. Dioscorides Iberibem foliis & radicibus duabus (odore) Nasturtio comparat: Erysimum semine flauo:

Sifymbriū aquaticum sapore acri. Galenus viride inquit venire in obsonia cum pane, quoniam eius mordacitas humiditatis admixtione moderata sit, non exurens, vt si siccum esset; semen quoque adurens, vt Sinapis. Theophrastus inquit satiuum esse, quando ait: mense Iulio Nasturtium ferere assolent: exit à satū die quinto: semen autem vetus celerius prouenit: constat acri succo. Genera huic minimè plura: diuersitatem enim generis ei deesse omnino volunt: Sed & Dioscorides vnus tantum meminit. Plinius duo tradit, ac alterum album, & alterum nigrius facit, sed nequaquam describit; meminit & siluestris, cui effectum maiorem ad omnia tribuit.

Nomina linguarum Καρδαμου Dioscoridis spuria, nunc Cynocardamum, nunc Iberim, nunc Cardaminaceum seu Cardamanticam vocant; Ægyptii *Semeth*: Romani & officinæ *Nasturtium*; Barbari quidam Herbarii *Cressonem h. r. enssem*, Apuleius Cardaminam, Serapio *Norph*, *Alchep*, *Marchita*: Auerrhoes *Alcharf*: Mauritanii *Naf*, *Alchef*, seu *Narf*: Germ. *frees* / *Gartenfrees*: Belg. *Ferse* / *haffferse*. Gall. *Cresson*, *Cresson de iardin*, *Cresson alen is ou Nastort* Dodon. Ital. *Nasturtio*, & *Agretto*: Hisp. *Nasturcyo* & *Malpica*. Angl. *Gerdin Cressys*, & *Tomre Cressys*. Boh. *Kzericha*.

Erysimum:

Nonnulli Καρδαμου Græcis dictum putant, quasi καρπιδαμου, quod caput domet: nam arcem mentem.

obfidens sua ferit acrimonia, & ignea vi præditum caput tentat. Aliis *καρδαμου*, id est, quod pupillas coeuntibus oculorum palpebris abscondat, ita dici aiunt: nam lunamibus ad motum subinde cogit conuiuere. A quo *καρδαμου* verbum declinarunt, quod conuiuere dicimus. Nec desunt qui dictam arbitrentur *καρδαμου*, quod cor foueat, & in syncope cardiaca plurimum valeat. Id innuere videtur Aristophanes, cum ait, *καρδαμου* *καρδαμου*, *καρδαμου*; Edi heri Nasturtia. Quid Nasturtiaris? Et, *καρδαμου* *καρδαμου*, *καρδαμου*, id est, qui acri sunt animo, iusti que, quiq; Nasturtia tuentur, id est, acutum cernunt. Nasturtium verò Plinio auctore nomen accepit à narium tormento. Et inde vigoris significatione Prouerbum id vocabulum vsurpauit, veluti torporem excitantis. Quæ vulgarium Plinii codicum lectio cum vix tolerari possit, voce excitantis ad præcedentem gignendi casum non rectè relata, cum potius excitans scilicet significatio, siue prouerbum, legi debere videatur, Cornarius multò emendatius locum hunc legisse videtur, hoc modo. Et inde vigoris significatio prouerbio eius elum vsurpauit, veluti torporem excitantis. Est enim reuera prouerbum, *καρδαμου*, *καρδαμου*, Ede Nasturtium, quod in socordem, ignauium, & hebetem dicebatur, propterea quod vim Nasturtio inesse credebant animi vigorem excitandi, vt ex Plinio dicemus. *Cresson* fortè dicitur, quia perenni sobole, summis feruoribus, vel etiam Brumæ rigoribus spretis, crescit. Francigenæ etiam *Cresson d' Alenois* ab alendo fortè vocant.

Omnis est tēporis, loci, & cæli, teste Palladio, simum non deliderat: humorem, quamuis diligat, tamen deesse non curat. Si cum Lactuca

Hhh h

seratur, nasci fertur egregiè. Semen per quinque annos seruatur.

Locus

Nasturtium, inquit Plinius, in Arabia mirè amplitudinis dicitur gigni. Idem cum Dioscor. optimum esse dicit Babytonicum. Aristophanes apud Athenèum Milesium excellere putat.

Vires & Tempus.

Omnium semen Dioscoride autore est acre, exalfacit, stomacho aduersatur, aluum turbat, tinea excutit, lienè immittit, partus exanimat, menses cit, venerem stimulat, Sinapis & Erucæ simile intelligitur: lepras & impetigines absterget. Illitum cum melle lienem extenuat, fauos expurgat: pulmonum vitia extrahit, sorbitionibus incoctum: serpentium venenis potum resistit, atque eas suffitu fugat: capillorum defluuia cohibet: carbunculos ad suppurationem perducit & rumpit: coxendicibus cum polenta commodè ex aceto illinitur: tumores collectionesque discutit: ad suppurationem perducit furunculos, illitum cum muria. Herbae ad omnia eadem effectus, licet minor.

Plinius diffusius Nasturtii vires declarat, & in quibusdà à Dioscoride dissentit. Nasturtium, inquit, venerem inhibet, animum exacuit. Aluum purgat, bilem detrabit potum ex aqua decem denarium pondo. Cum lomento strumis illitum opertumque Brassica præclare medetur. Nigrius capitis vitia purgat. Visum compurgat, commotas mentes sedat ex aceto sumptum, lienem ex vino potum, vel cum fico. Tussim ex melle, si quotidie ieiuni sumant. Semen ex vino omnia intestinorum animalia pellit, efficacius adhibito mētafro. Prodest & contra suspiria, & tussim cum origano, & vino dulci. Pectoris doloribus decoctum in lacte caprino. Panos discutit cum pice, extrahitque corpore aculos. Et maculas illitum ex aceto. Contra carcinomata adicitur O-uorum album. Et lienibus illinitur ex aceto. Infantibus verò è melle utilissimè. Sextius adicit vltum serpentes fugare, Scorpionibus resistere. Capitis dolores contrito, & alopecias emendari addito Sinapi, grauitatem auriam trito imposito auribus cum fico. Dentium dolores infuso in aures succo. Porriginem & vlcera capitis cum adipe anserino. Furunculos concoquit cum fermento. Carbunculos ad suppurationem perducit & rumpit. Phagedenas vlcerum expurgat cum melle. Coxendicibus & lumbis cum polenta ex aceto illinitur: item Licheni: item vnguibus scabris: quippe natura eius caustica est. Siluestri verò ad omnia ea effectus maior. Hæc Plinius.

Plinius & Constantinus à Dioscor. dissentiant.

Dioscorides tradidit Nasturtii semen *ουριστον παροπιαν*, id est, Venerem stimulare. Plinius contra Venerem inhibere. Cui assentitur Florentinus in Geoponicis Constantino attributis, *φασι δ' inquit, τὸς ἐσθιωτας καρδαμου, ὁζυτέρως τὴν δύναμιν γίνεσθαι.* Et addit *ἢ ἀρεθιστὸν ἐφ' ἑκτιμώτερον δὲ.* Sed quum hæc tum Dioscoridi, tum experientia repugnent, dicendum aut eos Nasturtii virtutes nõ rectè intellexisse, aut Codices eo in loco deprauatos esse.

Galenus perspicuè eius vires & facultates explicat. Nasturtii semen, inquit, adurentis seu causticæ facultatis particeps est, velut Napy. Proinde coxendicis & capitis dolores leuat, atque adèò rubrificationem efficit & exalfacit sicut Napy. Miscetur quoque remediis iis, quæ exhibentur asthmaticis, tanquam scilicet id, quod crassos succos valenter incidere valeat, velut & Napy. Nam per omnia ei simile est. Porro & herba arefacta similem seminum possidet. Humida verò adhuc ac viridis, pro-

pter aqueæ humiditatis mixtionem, multò semine inferior est, adeoque tunc mordacitas eius moderata est, vt cum pane eo vti liceat. Hæc Galenus.

NASTURTIVM VVLGARE.

Cracilis est radix paucisque donata fibris: ex aqua primulum enata folia minutis inciluris dissecta, Erucæ minoribus, adulta vel Erucæ modo diuiduntur, vel integra in margine duntaxat serrata crenataue conspiciuntur, sapore acri acetariis expetita: caulis singularis in alas multas diuisus, colore est glaucò, rotundus, pede altior, ac etiam cubitalis: strobili albi vel purpurescentes quatuor foliolis constant: Semen fuluum, vel, vt ait Dodon. ruffo colore rubens, feruido gustu in siliquis vel valvulis paruis rotundiusculis, Thlapsi vulgarissimi, compressis.

Descriptio

Theod. Dorsth. cap. de Nasturtio, tantum de hortensi scribit, Nasturtii licet aquatici iconem

Dorsth. lapsus.

(sub his nominibus habeat: καρδαμου, Nasturtium, Cardamum, Nasturtium agreste, Nasturtium aquaticum, Senacion, fressse / Garten fressse / wild fressse / Brankfressse. Cauendum igitur imperitoribus ne vires, quas ibi tradit Dorsth. Nasturtio aquatico, quod inibi pingit, ascribant. Is præterea diuersarum plan-

tarum nomina confundit.

Simili modo Domus rust. Car. Stephani & I. Liebault confusè de Nasturtio ait: *Cresson de cailler & alenois & la Berle*, amant loca humida & fontium ripas & riuiolos, nullam requirunt culturam in hortis præter continuam rigationem & aquam ad radicem: vtrique magna virtus. Quid sit *cailler* nescimus, videtur tamen intelligere Nasturtium aquaticum: Quid etiam ei *Berle* dubium. Nasturtium aquaticum non alitur. Nasturtium hortense non requirit multam aquam & continuam: Vt paucis dicamus Liebaultius nobis videtur non intelligere nominatarum plantarum differentiam & culturam.

Liebault. eius not.

Gelner. hort. Nasturtium maius album & minus nigrum. Syluestre persimile hortensi puto me in altis quibusdam montibus olim reperisse. Item in append. Nasturtium hortense, foliis valde diuisis: hoc duplex ni fallor: minus scilicet ac maius, quod ad Ranunculi pratensis folia tum forma, tum magnitudine accedit. Nasturtium alpinum hortensi minori persimile: minus iam altero anno mihi durat & semina protulit.

Nasturtium antequam caulescat, folia habere modicè lata, diuisaque Marantha tradit: at cum caulem ediderit folia mutare, esse enim tunc oblonga, tenuia, digiti longitudinem æquantia.

Suspicio

Suspicio Maranthæ non notum Nasturtium latifolium, quæ nobrem considerandum quam Iberidem intelligat de qua agit p. 91. quam Diosc. dicit Nasturtii foliis.

C. Bauh. Phyt. Nasturtium n. siue hortense commune: Nasturtium album Plinio. Aliud est foliis simplicibus, quod læue & albius, vel subhirsutum, minus que album: aliud foliis valde diuisis, hoc maius & minus, aliud crispum & non crispum. *Subhirsutum* Nasturtium hæcenus non vidimus: Meminit olim Gesnerus Nasturtii subhirsuti, vt videre est ex eius verbis postea positis sub Nasturtio latifolio.

Ruell. Cord. in Dioscorid. Corn. Brunsch. Matth. Lacun. Lonic. Ryff. Amat. Anguill. Euch. Roess. Brunfels. Carol. Steph. Gesner. coll. stirp. Gerard. Dodon. Gall. Lob. Obs. Tabern. Casalp. Apollin. Camer. ad Hist. Matth. Gerin. & Epit. *Nasturtium*. Camer. hort. *Nasturtium nostras*. Trago, Fuchf. Dodon. Lat. Hist. Lugd. *Nasturtium hortense*. Lobel. Icon. Plant. *Cardamon, Nasturtium hortense*.

Nomina & Synonyma linguarum, vide antè. Nasturtiū vulgare vidi Monspelii florens Martio, Patauii virens Februario: Geneuæ tota hyeme virens. Lugduni semine maturo Iunio, Basileæ florens Octobri. Montbelgardi abundat etiam in hortis, vt in Horto E. C. tota hieme viret: vere tamē feritur ad acetaria quod tenerius multo.

Duo Nasturtia quæ recensimus postea ab hoc vix differre viribus existimamus: facile patiemur etiam nobis persuadere huic ac eis conuenire vires à Diosc. & Galeno attributas, quas antè tradidimus. Vsurpatur passim ad ciborum condimenta & intinctus, & venit quoque per æstatem cum Lactuca atque aliis herbis oleo, aceto, & sale in mensis. Attenuat, inquit Matth. mundat, aperit, prouocat, incidit, vrit & resoluit. Nasturtium hortense in cataplasmate resoluit carbunculos, arthritidem, ischiadicam, furunculos, & omnis generis apostemata, potissimum si admisceatur fermentum. Succus Nasturtii instillatus auri, curat dolorem dentium à causa frigida. Semen masticatum & retentum in ore vtile ad paralytim linguæ: in paralyti aliorum membrorum applicantur cum sacculis semina in vino cocta: idem remedium confert, colica Laborantibus. Honestus quidam Mercator bibliopola Lugdunensis atate consistente cum crudeli dentium dolore cruciaretur, & insomnis esset à triduo, lecto remedio modo scripto: succum Nasturtii calidum curauit in aurem instillandum: inde sentit magnum susurrum, sine dolore obdormiuit, à longo somno excitatus nullum amplius sensit dolorem: licet hoc medicamentum successerit, nolimus tamen temerè cuiquam præscribere, veriti, ne dum pellere vellemus dolorem hunc, alium deteriore excitaremus, nempe inflammationem aliquam in aure & potissimum membranæ extensæ supra calcem quæ est in tympano, vereremur etiam attractionem humorum in eas partes sine inflammatione: in causa tamen frigida non improbaremus sacculos semine calidos, vel ex ipsa herba, ac etiam masticatoria & collutiones. Belgæ Nasturtio cum pane & butyro mensè Maio frequenter vescuntur. Facit ad graue illud malum, quod Scorbutum appellant: nec minor est huius, quam vel Cochleariæ, aut Nasturtii aquatici in hoc morbo vis & facultas. Ex alto delapsis aut præcipitatis datum confert: sanguinem coagu-

Tom. II.

latum dissoluit, & ne alicubi in corpore coeat aut coaguletur præcauet: sudorem etiam mouet, vt Recenciorum experientia inuentum ac comprobatum. Cardamomi loco ponit Nasturtium Colleg. Forentinum. Aqua in fine Maii distillata, cum melle permista, lineis pannis in ea immersis variolis imponitur. In quem vsu etiam manè ac vespèri cum aqua Fragorum permista bibitur. Eadem quatuor vncijs pota discutit tumorem, pollit lumbricos ventris; Vlcera & tumores reprimat, si sæpius inde fricentur.

NASTVRTIVM CRISPVM IOH.

Bauhini.

Descriptio

Facies reliqua, siue caulium, siue florum alborum feminumque, cū Nasturtio vulgari conuenit: ac folia plurimum differunt, miris modis laciniata, & crispis oris fimbriata; sapore & odore vulgarioris Nasturtii.

C. B. Phyt. Nasturtium n. siue hortense crispum in fratribus Io. Bauhini Horto col-

Tempus

lectum. Nasturtium crispum primò vidimus in pago Tremoin, in hortu concionatoris I. Aran, qui dicebat ex Belgio allatum, à quo etiam habuerat Nobilis Vir D. Michael à Franckmont, ex iis hortis attuli plantandum in Hortum Ill. E. C. vbi viret Montbelgardi, semine turgens Augusto, floret, Iunio, se multiplicat semine deciduo.

NASTVRTIVM LATIFOLIVM

Dioscorideum Io. Bauhino.

Si napi crassitudinis radicem habet, albam, lignosam, quam plurimas rigidas à lateribus fibras emittentem: caulem erigit crassitudine digitali, eubiralem, statim à radice in crebros ramos diuisum densèque fruticentem: folia infima per terram sparguntur quinque vncias longa, sesquiuncia circiter lata: crenata, subinde circa pediculum nonnihil sinuata, & auriculata, quanquam hoc ra-

Descriptio

H h h h 2

rius, superiora folia angustiora existunt, aliquando tamen infimis longiora: *flos, siliqua, semen, sapor, odor*, cuiusmodi in Nasturtio vulgari: *flos* interim suauem odorem spirat, cum nimirum quem Sinapios.

An Gesner. hort. in apped. Nasturtium Hispanicum. Item paulò post: Nasturtium hortense aliud est foliis simplicibus, pollicem latis, tres longis, idque vel læue, vel albius, vel subhirtutum, minùsque album.

Camer. apud Matth. Germ. folium depictum habet nomine Nasturtii latifolii, qualiter & in hort. vocat.

Tab. nov.

An Iac. Theod. Tabern. Icon. Nasturtium Hispanicum, & Hist. vbi figura transposita, quæ nõ multum placet si nostrum Nasturtium latifolium intelligit vt suspicor.

C. Bauhin. Phyt. Nasturtium 10. hortense latifolium. Nasturtii Dioscoridei nomine à Ioh. Bauhino missum. Fortè hoc Nasturtii Hispanici nomine Tabern. exprimere voluit: at figura non conuenit.

Tempus

Nasturtium latifolium simile formâ & gustu vulgari, demptis foliis inferioribus, quæ lata vt in Iberide vera Mospelii proueniẽte, primò habui Lugduni in horto, deinde Genevæ: postremò introduxi in Hortum Ill. E. C. vbi nunc viret totà hieme foliis latissimis, neminem scio qui descriperit: nec recordor vnde semen habuerim, à tringenta annis in hortis colo: hiemem facillè profert.

THLASPI ANGVSTIFOLIVM FVCHSII,
Nasturtium sylvestre Ioh. Bauh.

Descriptio

Quod Nasturtium sylvestre voco, dodrâte maius est satiuo, simile forma, & odore, & sapore, ni minore esset *radice* satis crassa, lignosa, fibris donata, alba, saporis feruidi: ex qua *caules* emittuntur plures, crassitudine radici supares, perquam ramosi, duri: *folia* infima, caduca, Na-

sturtii vulgaris foliis similia, laciniata, multò tamen minora: ab Iberide huic absmili differunt, vt pote cui folia infima per extremam oram serrata duntaxat aut crenata existunt & latiora: nã superiora, tenuia, angusta, Iberidis pænè sunt odore & sapore vehementer acri: *flosculi* minimi albi, vitum ferè fugiunt, ad Iberidis flores accedentes: quos nec dum delapsos *siliqua* numerosissima excipiunt ex lógiusculis pediculis, parvula, rotunda, compressa, & supremo margine fissã: quibus dehiscentibus duo *seminala* ruffa oblonga cum valvulis excidunt, relictã membranã alba dissepiẽte: Dodonæus acris & feruẽs

semen dicit. In figura Fuchsiana hîc posita desunt folia iuferiora.

Brunfels. Bursa pastoris minor, *Flein Beschel fraut* / Germ. communiter *Seckel abschneiden* dicta, qui ex ea ludicrum faciant.

Fuchf. Icon. & Hist. Iconem tantum proponit, sine descriptione, titulo, Thlaspi angustifolium.

Trago pingenti Thlaspidii genus, describenti Nasturtii quintum genus.

An Brassau. in exam. pil. aggreg. Iberidis species: Cornar. in Dioscor. Thlaspi alterum genus.

Matthiol. in post. Ital. com. in Dioscor. figuram habet Iberidis nomine, quam suspicor esse hoc Thlaspi angustifolium, quam opinionem confirmat nomen *wilde n freß* in Hist. Germ. positum, vbi eadem figura, & præterea descriptio quadrans potiùs Thlaspi, quàm veræ Iberidi.

Retinuit idem nomen Germ. & eandem figuram Camer. in Hist. Matthiol. Germ. Iberidis nomine, vt & in eiusdem Epit. quam postea in Epit. malè iterum exhibet pro Lepidio.

Dodon. Gall. cuius descriptio valdè ieiuna figuram Fuchsi habet, vocatque Thlaspi 3. Thlaspi angustifolium, & Thlaspi minus. Lat. in fol. Thlaspi minimum. Foliola inferiora non pingit Dodonæus, nec etiam habet figura nostra, quæ iam facta erat. Non placet quoque eum dicere semen valdè exiguum, non tamen minus quàm superiorum: Thlaspi eius antè dictum latius semina habet rotunda multò maiora, sicuti eius alterum, oblongum etiam maius.

Osyridis folio Thlaspi minus hortense vulgare acerrimum vocant Adu. Lob. & Penæ, & luteum ac album tradunt etiam in Icon. Plant. aiuntque: Paulò diligentiores Pharmacopœi & Herbarii Angliæ & Germaniæ minorem specie Thlaspi vocant & alunt in hortis ad medicum usum, quia sit feruidioris gustus. Eius cateroquin tota facies, ramulis multis, floribus, & foliolis Thlaspi faretur, catenùsque differre videtur, quia tota minor & rantoperè sarmentosa, vt scoparum vice sit ad verrendum non secus ac Iberis, cuius etiam floribus albidis, crebris, paruis. Eadem in horto Morgani nostri, etiam luteis floribus visebatur mente Iunio. Item Hist. lib. 2. cap. 37. Iberis 2. Item cap. 38. Thlaspi minus Germ. siue 16.

Apud Tabern. tam in Icon. quàm in Hist. sunt duæ icones vnus plantæ: vna Iberidis nomine, altera Thlaspi minoris Germanici titulo. Nulla autem perfecta, nec descriptio alicuius momenti: cur etiam Iberidem Germanicè *groß Besemfraut* vocet, nulla est ratio.

C. Bauhin. Phyt. Thlaspi 29. siue Osyridis folio. Bursa pastoris minor Brunfels. Minus hortense vulgare Lobelio pag. 214. luteum est & album. Icon Lobel. apud Plant. videtur repræsẽtare Thlaspi Fuchsi de quo hic agimus: verum non intelligimus cur Lobelius dicat Osyridis folio, flore etiam luteo non vidimus.

Schvv. Thlaspi minus Osyridis folio, Lobel. Thlaspi Osyridis folio acerrimum & album, Clus. Alyssum minimum, Thlaspi minus Germ. *Steinfraut / wegfresse / Flein Besemfraut*. Mibi videtur Schvvencckf. eam plantam intelligere, quam nos hoc capite tradimus: verum non conuenit cum Alyssò minimo Clusii, diuersa admodum planta figurâ & temperamento, subacidum habere saporem dicit Clusius: dubitamus an bene norum ei fuerit nostrum Nasturtium sylvestre. Thlaspi angustifolium Fuchsi, quod Na-

sturtium

Locus

Dod. nov.

Camer. nov.

Vire
Brun
nov.Iberis
moc. G
ni.

Locus.

Locus & Locus.

sturtium silu. voco, Brunfels. Butsam pastoris minorem, flein Sefchelkraut / Germ. communitet Seckel abschneiden Fuchl. Trag. Besem fraut Dodon.

Basilæ copiosum obseruavi cum siliquis mense Octobri & Nouembri ad horraum Nosodochii & versus papyracea molendina, ad fontem propè textorum panni fossas, & aliis locis, mense Iunio florentem & siliquas habentem. Geneuæ versus Nosodochium & S. Geruasium, folia prima omninò vulgare Nasturtium imitantur, superiora ad Iberidem accedunt: florebat & capsulas proferebat Maio. Et in Burcken ad muros spontaneum: A me Vere satum in Horto Ill. E. C. floruit Augusto eodem anno: Inueni propè Bessfordiam cum flosculis & semine maturo Septembri, Stutgardia spontè iuxta muros Ill. E. C. horti florens ex valuulis Maio mense. In Alsatia in hospitio propè Bercken semine maturo Iulio.

Non placet Brunfelsium huic plantæ easdem tribuere vires quas Bursæ pastoris vulgari, huic enim plantæ sapor insigniter acris. Calefacere & siccare quarto gradu semen, scribit Schvv. & causticè facultatis, esse & ad calculum laudari.

Vires. Brunfels. not.

IBERIS ET LEPIDIUM.

Veteribus & in genere.

CAP. II.

Quoniam in dubium magna verborum contentione reuocatur, an Iberis & Lepidium Veteribus sit vna eademque herba, idè hac de re vno capite ambas hæc plantas complectentibus problematicè agere libuit. Ac primùm quidem, eorum opinionem, qui à nobis recedunt & affirmatiuam tenent, adducere visum fuit.

Herbam igitur, inquit, quæ à Græcis Iberis dicitur, Paulus Lepidiam, & ἀρχιγενέσιον, id est, siluestre Nasturtium appellari scripsit. Aëtius Cardaminem, quia odorem, saporem, & figuram Cardami, hoc est, Nasturtii habet, & Galenus odore & viribus Cardamo simile Lepidium esse dicit. Quate in Dioscoride ἰβερὴ ἢ τοὶ καρδάμινον pro καρδάμινη falsò legi Cornarius existimat. Galenus etiam Lepidium eandem esse herbam cum Iberide, declarat his verbis. Damocratis extat libellus Clinicus inscriptus, in quo versibus Iambicis de tribus differit medicamentis. Ac primò quidem eo, quod ex herba, quam ipse Iberidem appellat, constat. Mox subiungit Galenus. In Iberide medicum quendam amicum suum hac herba curatum esse, quam ipse Damocrates Iberidem appellat, vt qui ipso visu herbam cognorit, nomen autem eius nullum audierit, quinetiam id ipsum ignorarit is, qui eum visum eius docuit. Verùm ex signis quæ scribit, videtur Iberidem appellare, quæ à Græcis Lepidium appellatur, à regione in qua amicus eius curatus est, appellatione ducta. Damocratis autem versus Iambici quibus eius effigiem depinxit, hîc Galenus subiicit.

Iberis D. a. moc. Gale. ni.

Herba hæc vbiq; multaque frequens nascitur. Monumenta iuxta antiqua, muros & veteres, Tritasque quondam publicè pedibus vias, Quas iuxta aratrum duxit haud quis agricola. Semper virescens, foliis Nasturtii,

Locus.

Florentibus vere, at anten maioribus:
Caulem cubitalis longitudinis gerit,
Paulò minorem, aut rursus ampliorem, ab hoc
Aestate pendent folia, donec multa hyems
Sarmenitiam deducat hæc ad imaginem, &
Deiecta & exsiccata depereant gelu.
Adnata radici tamen cernes alia.
Aestate florem fert colore lacteo
Multum, tenuem, variumque valde, cauliculis:
Ad quem sequitur semen penitus sic exiguum,
Visum serè vt fallens, oculos quoque effugiat.
Odorem habet radix inde acerrimum,
Vero similem quàm maxime Nasturtio.

Addit rursus his Galenus. De hac Iberide etiam Archigenes scribit, Lepidium ipsam appellans. Dicit autem & splenicis, & ischiadicis ipsam conuenire. Ad ischiades & perfrigerationes Hygieni Hipparchi autoritate Herbam Iberidem quam aliqui Lepidium vocant aut Agriocardamum (Nasturtium syluestre) colligito &c. Cùm igitur Iberis & Lepidium eadem sit herba, perspicuum est Iberidis caput calci primi libri Diosc. à nimis curiosis Librariis vel Medicis, non à Dioscoride adiectum fuisse, cùm is Iberidi locus non rectè assignetur, sed libro secundo, in quo cum permittis plantis quæ acri facultate præditæ sunt, de Lepidio tractat. Neque enim duobus locis de eadem herba dicere potuit Dioscorides. Adhæc in eius descriptione corruptus est locus, μήκος δὲ ὅσον πηχάτων ἢ ἑλαττων, id est, caulem cubitalem aut minorem: Deest enim vox καλῶς & πλέον, vt sic legitur μήκος δὲ καλῶς ὅσον πηχάτων πλέον ἢ ἑλαττων, id est, caulem longitudine cubitalem, maiorem aut minorem, sic enim Damocrates habet. Sic & Aëtius versus Damocratis, sed lege carminis soluta recitans, & Archigenes in Epistola ad Aristonem referente Aëtio, in qua iisdem planè verbis Iberidem describit, vt vel ex Dioscoride exscripsisse videatur, vel ex ipso Archigene ad finem libri primi Dioscoridis caput de Iberide aliquis attexuerit. Vidimus (ait etiam Matthiolus) primùm Iberidem extra ciuitatem Tridenti, vbi vulgò dicitur alle Lasse, effigie mimirum, qua debetur à Diosc. ac aliis pluribus Græcis autoribus. Huius Gal. in simpl. censu nusquam separatim meminit, sed hæc & Lepidium non nisi nomine differre prodidit. Quod idem etiam ex Damocrate & Hygieni Hipparchi autoritate lib. 9. de comp. med. secund. locos, circa finem, vbi de coxendidū curatione agit, testatur his verbis: Si coxendicum dolores leuate est animus, herbam Iberidem quam aliqui Lepidium vocant, aut Nasturtium siluest. colligito: Ex eius certè sententia asserere non dubitauerim, Iberidem apud Græcos eandem esse cum Lepidio. Vnde perspicuum est, hoc Iberis caput huiusce primi voluminis calci accreuisse nimiam vel librariorum, vel medicorum curiositate. In quam sententiam cum antedictis causis, ea ratio me potissimum deducit, quòd constat, huius primi voluminis calcem, non esse legitimum locum, in quo Iberidis historia fuerit collocanda: quandoquidem eiusmodi herbas Dioscorides lib. 2. ordinatè disposuit, ac de eis differuit, vbi priuatim Lepidio, quod Damocrati Iberidem existimamus, propriam assignauit sedè. Quare aperte hallucinari deprehenduntur Monachi illi venerandi, qui in Mes. comm. scripsere, cùm expressè contra Galeo

leni & Pauli auctoritatem, & contra rationes, quas superius adduximus, aliud à Lepidio Iberidem esse contendant. Manifeste etiam aberrarunt Barbarus & Ruellius, cum Lepidium illud esse putauerunt, quod vulgus Herbariorum Raphanum rusticatum appellat.

Et hæc illi qui affirmatiuam tenent: Sed antequam negatiuam, quam amplectimur, & veriorē adducamus, paucis de his duabus plantis Veterum placita examinemus. Iberis igitur, siue Cardamine Dioscoridis (Cardamantica aliis,) folia habet Nasturtii, Vere videntiora. Caulis longitudo cubitalis est, plus minusue: locis incultis nascitur. Aestate porro lacteum florem promit, ac tum quoque efficacior est. Radices binas habet Nasturtio similes. Lepidium verò, quod aliqui Gingidium vocant, herba nota est, quæ muria cum lacte conditur: folia habet non tam mollia & candida vt Draba. Plinius de Iberide hæc habet. Inuenit nuper, & Seru. Democrites è primis medentium, quam appellauit Iberidem: quanquam ficto nomine inuentioni eius assignato carmine. Nascitur circa vetera maxime monumenta, parietinâsq; & inculta itinerum. Floret semper folio Nasturtii, caule cubitali, semine tam paruo, vt vix aspici possit. Radici odor Nasturtii. De Lepidio ait. Peregrinum fuit Lepidium. Seritur à Fauonio. Deinde quum fruticauerit, iuxta terram præciditur. Tunc runcatur stercoraturq;. Per biennium hæc. Postea iisdem fruticibus vtuntur, si non sæuitia hyemis ingruat, quâdo impatientissimum est frigorum. Exit & in cubitalem altitudinem, foliis laurinis, sed mollibus. Apud Galenum in curatione doloris Ischiadici legitur supra posita elegans descriptio ex Damocrate carmine conscripta in hanc sententiam. Iberis dicta à regione, in qua sanatus Medicus, herba frequens vbique iuxta muros & vetera monumenta, ac vias, semper virefcens: sed vere foliis Nasturtii minoribus: caulibus cubitalis, paulò maior, vel minor: à quo aestate pendunt folia vsque ad multam hyemem, donec gelu pereant: flos aestate lacteus: semen exiguum, vt vix cerni possit: radix odore acerrimo, vt Nasturtium.

Recensitis ita Veterum placitis, Lepidium idē esse, cum Iberide non concesserimus Cornario & aliis: Ex Plinio enim Dioscoridis fortè coætaneo apparet magnum discrimen. Iberis inculta, Lepidium verò peregrinum colitur: Iberidi folium Nasturtii, Lepidio folia Laurina: Iberidis radix tunditur difficulter Plinio, Lepidio conditur Dioscor. Et quamuis dicat Galenus Iberidem Lepidium etiam vocari, non sequitur propterea esse vnâ & eandem plantam, nec legimus quenquam ex Veteribus id asseruisse. Idem nobis euenire videtur in Iberide quod in Crisanthemo, quod cōpetit Elichryso & vero Crisanthemo, quod deinde vocatur Buphthalmum, nomine alterius plantæ dictæ Buphthalmum. Cur remouendum sit vnum caput ex Dioscor. vt vult Cornarius, non video, nisi remoueatur etiam ex Plinio & Paulo: Quam plantam intelligat per mildfress inuestigandum: Si Iberis eadem cum Lepidio Dioscor. vt vult Matthiolus: Draba quam pingit Matthiol. non potest esse Draba, vt bene annotauit Anguillara & Guiland. cum dicat Dioscor. *βύβρα ἡ ἀπὸρ λεπίθου, ἀπελάττειται ὅτι λευκότερα*, Maluimus igitur existimare Lepidium Pauli, Plinii, & Dioscoridis & Galeni idem esse.

Iberidem autem apud Diosc. Plinium, & ex Damocrate Gal. & Paulum & alios, eandem plantam, quæ dicatur etiam Lepidium, diuersam à Lepidio modò dicto. Patet Galenus Iberidem eandem cum Lepidio esse, ait Celsus, quod & Agricardamon [siluestre Nasturtium] appellatum est, sed apud Dioscor. diuersa eorum mentio reperitur. Lepidium fortè appellatur, quia Lepidas (squamas leproforum) auferat. Patet autem ex Dioscor. Lepidium diuersum esse ab eâ quam Iberidem vocauit: nam Iberidi vires in radicibus: Lepidio in foliis: huius præterea vsus in cibis: Iberidis nequaquam. Error autem putatum easdem esse fluxit ex communitate nominis, & virium. Paulus Aegineta rem aperuit inueniens. Ischiadicos in totum restituit sanitati Iberidis herbæ vsus, quam Lepidion quoque, alii Nasturtium appellant. Quæ verò apud nos fruticosa nascitur: foliis Lauri similibus, & multò amplioribus respondere, multa experimenta testantur, non solum in coxarum, sed in aliis quoque diurnis affectibus, & quæ sequuntur. Columella Lepidii duo genera facit, siluestre, & satiuum, fortè Iberidem pro siluestri accipiens. Solum ansam dubitandi præbet, quod Dioscorides Lepidium herbulam dixit esse, quod Iberidi magis quam Lepidio conuenit. Sed tamen Dioscoridis Lepidium idem esse cum Plinii & Pauli Lepidio, ac longè differre ab Iberide colligi potest ex Draba, cuius folia Lepidio comparantur à Dioscoride. Iberida qui cum Lepidio eandem esse existimant, caputque de Iberide tanquam superuacaneum à Dioscor. volumine refecandū esse asseuerant: non ita fortasse licenter (autore Marantha) hoc pronuntiauerunt, si quæ cap. de Draba habentur, animaduertissent. Hanc enim vult Dioscorides folia habere Lepidii, sed molliora & candidiora, sed nulla est conuenientia in foliis inter Iberidem & Drabam: huic enim lata sunt, illi satis angusta, & Nasturtii more incisa: si veram Drabam existimemus [vt certè vera est] plantam illam quæ ab omnibus ipsa existimatur, & ab Andrea Matthiol. perbellè depingitur. In Iberide folia in prima germinatione eorum videretur descripsisse Dioscor. cum Nasturtii foliis similia esse dicit: nam postquam caule ædidit, nullam cum Nasturtio retinere similitudinem videntur: ita vt hanc solum ob causam multis diu incognita fuerit, & [vt verum fatear] mihi etiam non propter id solum incomperata diutius fuit, sed etiam quòd folio in eadem ætate variare ita soleat, vt vna eiusdem speciei plâta alteri dissimilis penitus videatur. Scribit Diosc. Iberida duas radices habere, sed pluribus inueniri, non solum à nobis obseruatum est, sed à Damocrate scriptum, cum inquit:

Adnatæ radici tamen cernes alia.

Et hæc passim Marantha, qui quam plantam per Iberidem, cum ait: nam postquam caulem edidit &c. intelligat, mihi nondum constat. Lepidium Serapioni Setragi, ex Dioscor. herbula est vulgò nota, Damocrati Iberis appellata, ex Gal. vt etiam ab Archigene, in Epist. ad Aristonem, ex Aëtio. Quum verò solâ nominis appellatione differre credantur Lepidium & Iberis, idè vel Librariorum, vel Medicorum curiositate, quod in fine primi voluminis legitur, Dioscoridi accreuisse putauerint Ruell. Manard. Marcell. ac Matthiolus. Cardanus tamen 3. contradicentiū ita arguit: Lepidium tanquam Iberida describit Galenus, ergo &c. quale autem sit argumentum,

Barbari
& Ruell.
Lapsum.

Iberis.
Locus
Vfus

Lepidium.
Cultura.

Laurini
folia

Iberis.
Lepidium
diuersum.

Draba.

Lepidium
Setragi
Iberis.
caput apud
Diosc.

tum, nullâ liuoris lentigine, suis diiudicandum scholasticis relinquit Apollo.

Quum autem Lepidium ex Dioscoride herbulâ sit, Iberis autem cubitalis (siquidem veritati magis, quàm auctoritatibus credendum sit) nec possunt, nec debent, Autores probi & eruditi Apollinis opinionem non candidè amplecti, videlicet Lepidium, ab Iberide diuersum ex Aëtio, olus esse in Syria folia habens Seridis angustifoliae. Nullâ propterea fulciuntur ratione, quâ Iberidis caput imprudenter arborum aceruo Dioscoridi irrepsisse tueri credunt, & quod dissonâ insitione cum his societatem, confortiūque inierit, propterea vel expungendum, aut quo dissilierat restituendum. Quod verò Galenus, atque Aegineta, priuatim huic Iberidi caput aliquod nō dicarint à Lepidio separatam, sciendum, quod Galenus Dioscoridi in simplicibus vbique non responderet.

Est autem ab hoc Lepidium Plinii dissimile, in cubitalem exiens altitudinem, foliis Laurinis, non autem Nasturtii.

Plantâ, quæ ἰβηρίς, καὶ ἀμαρτυρία, ἢ ἀρχιόκαρδα-
μωρ Græcis dicitur; nomen Latinum est Iberis, & Lepidium: Arab. *Metaragi*, *Aseitaragi*, seu *Sitharegi*, & *Hausab*: Ital. *Iberide*, & *Lepidio*: Germ. *wilder fress*: Hispan. *Nasturtio montefino*, Gallic. *Chasserage*, *passerage*: & *Nasturt sauuage*.

De viribus Iberidis & Lepidii dicamus. Radices Iberidis binas Nasturtio odore similes, calefaciendi & adurendi vi præditas, sed æstate cum caulis lacteum florem promat, efficaciores esse, prodit Dioscorides. Et hinc Ischiadicis viles, si cum axungia suilla salsa emplastri modo, quaternis horis impositæ fuerint: deinde verò in balneum descendant, ac postea oleo ac vino cum lana locum affectum perungant. Idem hoc auxilium de Iberis radice præscripsit Damocrates hoc Iambo.

*Hanc erutam larga satis cape copia
Æstate, nam tunc optima & fortissima est
Adhuc recens: siccata fit, sed debilior.
Iusam hinc probe (nam difficilius tunditur)
Paucâ subactamque excipies axungia.
Crurique toti, & maxime coxendici
Adhibebis, & ligabis, & fines duas
Horas mulieribus, viris sed quatuor.
Nunc balneo inductos, nec villo ex unguine
Nec smeumate villo pinguiore collines.
Sudore sed modico exiliente, in solum
Merges, iubens perferre: nam mordacitas
Ingens, caloris sensus atque exoritur.
Verum hinc rigatos leniter perducito.
Illati enim quamuis manibus sine plurimum,
Exibit at tamen pedibus suis valens,
Quicumque consilium hoc bonum susceperit.
Ad multum oleum miscabis hinc vinum modicum,
Et concuties, & illines lotos eo,
Ac mox madore terso & pinguedine
Totum teges crus mollibus tu velleribus:*

Hos versus aperte declarat Plinius his verbis: Radici Iberidis odor Nasturtii. Vfus æstate efficacior, & recenti tantum. Tunditur difficulter: coxendicibus, & articulis omnibus cum axungia vtilissima, viris plurimum quaternis horis, feminis minus dimidio adalligata, vt deinde in balneis descendatur in calidam, & postea oleo ac vino corpus perungatur: diebusque vicinis inter-

positis idem fiat, si qua admonitio doloris superfit. Hoc modo rheumatismos omnes sanat occultos. Imponitur non in ipsa inflammatione, sed imminuta.

Galenus eadem ex Damocrate refert. Radix Iberidis, inquit, odore acerrimo est, vt Nasturtium, hæc intusa in magna copia (difficulter autem tunditur, æstate & recens, nam tunc fortissima) cum modica axungia adhibetur toti cruri & maxime coxendici, sinitur per quatuor horas in viris, minus in mulieribus, deinde aufertur, & crus in balneo ponitur, post inungendum ex oleo & vino, ac demum tersa pinguedine, & sudore, tegendum molli lana, vt æger ambulet, & suis pedibus obeat munia: si opus fuerit, repetendum post dies viginti.

Hoc tanè vtendi modo, & inueteratos capitis dolores, & alias omnes quacunque corporis parte inueteratas & ægrè solubiles affectiones ac resolutiones se curasse Damocrates, & omnino vitia in quibus alii remedio ex Thapsia vtuntur se hac herba perfanasse ait. Idem omnino ad Ischiadas remedium Aëtius bis habet. Lepidium, inquit idem Galenus, ex quarto est ordine excalefacientium, simile Nasturtio, tum odore, tum gustu, tum viribus: sed minus eo deficiat. Cæterum apud Dioscoridem legit Cornarij, καὶ ἑλαίου μετ' ἐν τῆς τοῦ τοῦ δὴ χροῖας, & postea oleo cum lana locus perungatur, pro ἡ ἑλαίου μετ' οἴνου τῆς τοῦ τοῦ δὴ χροῖας, hoc est, oleum cum vino locus illinatur: sic enim habent Damocrates & Plinius, vt ex superioribus intelligitur. Sic & Aëtius: ἐξελθὼν δὲ ἀπὸ τοῦ λιπαροῦ περι ἀθληθῆς, ἢ περὶ ἀθῆνας, σκέπη τὸ ἰχθὺν ἐρίοις καθαροῖς. Egressus autem vino & oleo multo perfusus ac deterfus, coxendicem lanis puris tege. Et alio in loco: A balneo ad oleum multum paucum admodum vinum admisceto, & illinito.

Iberidem porro à Lepidio diuersam esse plantam, vel vsus ambarum clarè demonstrat. Auctores enim locis iam adductis Iberidis radices solum præscribunt, seu folia Lepidii duntaxat. Vis foliorum acris & excalfaciens, inquit Dioscorides, quapropter trita ischiadicis præsentissimum est auxilium, si cum Helenii radice, quarta parte horæ illinatur: lientis simili modo prodest: lepras eximit. Radix appensa collo, dolore dentium liberare existimatur. In quibus verba illa, si quarta parte horæ illinatur, quæ Græcè leguntur ἑπιθεῖν ἄρα τὴν τέταρτον ὥρας, mēdo nō carere suspicatur Cornarius. Cum enim cæteri omnes Auctores, vt diximus, emplastrum ex Lepidio impositum, quatuor horas linendum præscribant, credibile non est rectè hic legi, vt quartam horæ partem imponatur: neque enim tam breui tempore vires suas exerere potest: & fieri potuit, vt τὴν τέταρτον pro τέσσαρας sit suppositum, quod facillè euenire potuit, si quaternarii numeri nota δ, interpreti fuit exprimenda.

Porro reliquum Lepidii in medicina vsus, & ex eius radice amuletum, Plinius aliter quàm Dioscorides refert his verbis, Vfus eius non sine lacte. Lepidium inter vrentia intelligitur. Sic & in facie cutem emendat exulcerando, vt tamen cera & rosaceo facillè sanetur. Sic & lepras & pforas tollit semper facillè, & cicatricum vlcera. Tradunt in dolore dentium adalligatam brachio quâ doleat, compescere dolorem.

IBERIS.
CAP. III.

Descriptio **S**tatum è radice alba, lignosa, mediocriter crassa, paucis fibris donata, crebros profert caules dodrantales & altiōres, duros, frequentibus alis concavos: folia quidem prima longis pediculis appensa, semunciam lata, duas trēsue uncias longa, per extremum serrata: superiora verò & quæ in caulibus ramisque, Linariæ foliis paria, angusta, acuta, nullo pediculo donata, nec crenâ ullâ incisa: sapor omnibus feruidus Nasturtii: flores extremis ramulis coaceruati hærent, candidi, Nasturtii floribus similes: semen continetur minutum in paruis thecis oblongis, quarum valuulas dissepit membranulâ.

Quam Fuchf. & ex eo Amatus, hoc titulo exhibet, non simpliciter Iberis, vt præfens, sed Iberis Fuchfii à nobis cognominatur. Hæc Matthiol. in Dioscor. neglecta descriptione picturâ exprimit priore, Iberidis nomine: posteriore Lepidii Dioscoridis, ac Diosc. & Galeni Iberidem dicit, vt & Lepidium. Lacun. figurâ Matthiol. Iberidis nomine retinet. Idem

in post. com. Ital. & Lat. cum magn. fig. eadem feribit. Figuram tamen aliam habet, quæ fortè non Iberidis: sed Nasturtii nostri sylvestris siue Thlaspi tenuifolii Fuchfii. Plantæ illius iconem esse magis adhuc indicat Histor. Germanic. eius, vbi descriptio videtur esse Thlaspi tenuifolii & non Iberidis, præstitisset Matthiolus retinuisse figuram priorem licet non exactam.

Gesner. Iberis (sic scribendum sine aspiratione) à Matthiolo depicta.

Dodon. Gall. figuram Iberidis titulo exhibet non adedò commodam, potissimum quod inferiora folia concernit: quare meritò Lat. in fol. meliorem paulò restituit. Ait autem Galeno *λεπιδιον* à Plinio lat. Hiberin, Nasturtium silu. & similiter etiam Lepidiam vocari. Existimari etiam herbam esse Grias dictam, de qua Apul. cuius ad Ischiadicos vsus quoque commendetur.

Aduers. Lepidium herbula Dioscoridis, Damocratis & Galeni. Iberis Cardamantice Nasturtifolia: quæ irrepsit alienissimo loco Dioscoridis codici lib. 1. cap. vltimo. Paulus l. 3. cap. de coxendice eam Iberidem, Lepidium, vel Nasturtium agreste nuncupari scribit. Lobel. Obs. Iberis Cardamantica: Gal. *Cresson sauvage* & *Passerage sauvage*: Anglis *Sciatica* / *fresse* & *wilde fresse*. Germ. *wilder freß*. Hisp. *Masturco salvatge*. Italis *Nastur siluatico*. Icon. Pl. Iberis Cardamantica, Lepidium, Iberis Plinii.

Histor. Lugd. pingenti, Iberis siue Lepidium Matthioli, quod in contextu, doctissimorum, vt

Matthioli. Lapsus.

ait, Herbariorum iudicio, Iberin veterum Græcorum, siue Lepidium esse dicit, *Nasturtio saluatico* Italarum: *Passerage sauvage*, & *Cresson sauvage* Gallorum.

Iberidis nomine pingit Camer. in Hist. Matth. Germ. & Epit. Thlaspi angustifolium Fuchfii, siue Nasturtium sylvestre nostrum.

Taber. Icon. & Hist. Iberis 1. cuius figura mala. C. Bauh. Phyt. Iberis.

Iuxta veteres muros & inculta itinerum in Italia alibi que prouenit: apud Belgas non nisi horrensus est. Ab Herbariis colitur in hortis. In Italia tamen & Gallia Narbonensibus locis incultis spontè nascitur, Hist. Lugd. Iberidem obseruauit fecus vias in muris & marginibus agrorum Monspelii: Arelatæ & Florentiæ in Autumno floret & semen fert, toto anno durat. Lugduni spontè proueniens abundat, virens adhuc & florens mense Septembri & Octobri. Tiguri in horto Gesneri satam vidi. Heidelbergam mihi attulit Petrus Turnerus Anglus Medicus: ibidem etiam spontaneam obseruauit: Patauii passim circa mœnia virentem adhuc Decembri obseruauit.

Tab. mor. Locus

Tempus

NASTVRTIOLVM ALPINVM CAPS.
Nasturtii vulgaris Ioh. Bauhin.

Descriptio **V**ix tres uncias altum est mihi dictum Nasturtiolum, radice lignosa, paucis fibris donata: *Colliculi* duo aut tres, per quorum summa capsula Nasturtii vulgaris, non dissimili ordine posite: *filia* parua, simplicia, crassa, angusta, vuciâ, quantum animaduerti, bre-

uiora: *stoculi* parui, albi, vt existimo.

C. Bauh. Phyt. Nasturtium 9. siue alpinum minimum 3. capsula Nasturtii hortensis, quod habet Ioh. Bauhinus.

Nasturtiolum mihi dictum inueni in Rhætia monte *Nombre*, propè Balnea *Murmbe*: æstate floreat & siliquas habebat. Ex herba sicca descripti.

NASTVRTIOLVM ALPINVM
tenuissimè diuisum.

Descriptio **N**asturtiolum tenuissimè diuisum, aliàs trium vnciarum plantula, aliàs ferè dodrantalis (Clus. vncialis, *foliola* habet minutissima, terna, quina, septena ad costam annexa [Clusio viridia, gustu acri & feruido,] sic vt tota interim ala semunciam interdum non sit longior, aliàs vncias duas excedat, sapore feruido Nasturtii: *colliculos* habet plures, nonnunquam vnicum: in cuius fastigio *floros* multi sunt coaceruati, candidi, pro plantæ

Locus tempus

Descriptio

Descriptio

planta proportione magni, è quatuor foliis pastoriae minima: radix alba, crassiuscula, longa, fibris longis donata.

Clus. Pann. & Hist. post. Cardamine 3. siue alpina minima, quã Gesnerus ni fallitur in Epistolis Nasturtium appellat. Hist. Gen. plant. p. 180. Thlaspi mon-

tantum minimum Dalech.

C. Bauh. Phyt. Nasturtium 7. siue alpinum minimum primum.

Tabern. Icon. Cardamine alpina Alp Gauchblum.

In ipsis scopatis summi iugi Schneberg, dum per niuem glaciali duritie constrictam ferreis vncis ad pedes alligatis Clus. delaberetur inuenit mense Augusto florentem, vbi niues iam primum dissolui incipiebant. Inuenitur autem & in Tirolensibus atque Salisburgensibus montibus teste D. Ioach. Camer. Ex Gesneri epistolis apparet etiam in Helueticis alpibus nasci.

Locus & tempus.

CORONOPVS RVELLII, SIVE Nasturtium verrucosum.

Descriptio

TERRÆ approximatus, nunquam surgentes, spithameos, ramosos, rigidulos; per quos folia laciniata, caesura foliorum Nasturtii, nec ita dissimili aut odore aut sapore: strobili secundum caules minuti, albi; seminum loculi scabri, inaequales, lapulas imitati, quasi echini parui muricati,

quorum singulis granum vnicum nigrum gergato vitigineo ferè par: radix longiuscula, satis crassa.

Matth. in post. com. It. & Lat. cum mag. fig. asserit, Ambrosiã (hanc non describit, quali non ritè visam) à Cortuso missam genuinam aded referre, vt nihil in ea desiderari possit: ast decipitur. Cùm esset Bononiæ D. Vlysses Aldroand. denominabat Holostium Dioscoridis, Herbam Canoram, eiusdem etiam opinionis erat Robertus Constantinus.

Camer. in Matth. Germ. Ambrosia falsò dicta

wartzenfres. Ambrosia à Matthiolo in com. Lat. picta, quæ à Cortuso missa, non potest bene agnosci ex figura: pro Ambrosia prima Matthioli missa est ex Italia planta quæ nihil aliud est, quàm Nasturtii syluest. genus fieri potest Matthiolum suam ex hac planta adulta & seminibus abundante curasse depingendam. Eidem Epit. Ambrosia: hort. Coronopus repens Ruellii: Cornu ceruinum vulgò dicta herbula, quanam apud Veteres haberetur non audet asserere, nisi forsitan, Pes sit miluinus, cuius Columella meminit, cuius sententia & Dalech. est, ita enim nobis presentibus vocauit. Nasturtium autem nostrum verrucosum, de quo Ruellius hoc loco agit non posse esse Coronopum Veterum sic probamus: Primum videntur non posse dici folia oblonga, cùm sint multum dissecta & similia Nasturtio. Secundò non audui eius vsum esse in oleribus [quamuis fortè posset esse cùm sit herba mollis.] Tertio non adstringit huius radix, sed est odoris & saporis Nasturtii. Quarto nihil habet simile cum Psyllio. Quintò folia non sunt similia Holostio [si verum est Holostium quod exhibet Ruellius] nec gramini. Sextò nihil simile habet cum spinis. Septimò longa melius possunt dici folia Cornu Cerui quàm Nasturtii verrucarii, longa autem esse dicit Dioscor. cap. de Catanance.

Lobel. & Pena Adu. Coronopus Ruellii, multò melius Coronopi species habita, quàm illa Serpentaria Matthioli. Item Cornu cerui alterum vulgi, Coronopus repens Ruellii, echinato seminum inuolucro, de quo dubitant an Coronopus Theophrasti: Sed iam clarum quid respondendum Lob. Obs. roganti, Coronopus repens, an Pes miluinus Columellæ Ruellio: Ic. Pl. Coronopus repens Ruellii, & Cornu cerui alterum vulgi. Et postea Obs. & Icon. Pl. Ambrosia spontanea strigosior. *has etsi diuersas faciat Lob. nos tamen cum C. Bauh. vnam esse censemus.* Quamuis & ipse in Phyt. duobus diuersis in locis eandem proponit; nunc enim Coronopum 3. silu. repentem Nasturtii folio vocat: nunc Ambrosiam 2. siluestre: Præterea non video cur Ruellii Coronopus, quæ ad Nasturtium accedit melius habenda sit Coronopi species, quàm Serpentina, vt vult Lobelius, quam quæso similitudinem cum Coronopo maiorem habet quàm Serpentina. *Is demum assumit figuram Matthioli, & titulum ei facit Ambrosia, quã in re inter nos non conuenit: est enim nobis illa Icon Coronopi Ruellii.*

Lob. l. 1. p. 121

Secundam speciem Pedis coruini facit Dodon. Gall. asseritque proximè accedere descriptioni Coronopi Dioscoridis, quamuis Ruell. non possit induci, vt credat verum Coronopum. Et quia pulchrè hanc plantam descripsit Ruellius, nominauit Coronopum Ruellii, Belg. Crayen Doet aut Rauen Doet; Gall. Pied de Corneille de Ruel. Hanc suam opinionem tanquam errorem retractat in Hist. Lat. his verbis: Cornu cerui alterum repens: Ruellius qui hanc antè nos lib. 2. cap. 64. & cap. 134. descripsit, Cornu cerui quoque appellari ait, & Pedem Miluinum Columellæ esse suspicatur: ad Coronopi descriptionem aliquo modo accedere videretur, nisi quem Codex Cæsareus exhibet differens multum ab hoc Cornu ceruino esset, vt manifestè ostenderet legitimum Coronopum hæctenus fuisse incognitum. Quam ob causam Coronopus dici non debet, sed Cornu cerui alterum ac repens nomi-

mandum : posset verò & Pseudocoronopus dici, si modo hæc appellatio retinenda.

Hist. Lugd. vnius plantæ tres figuras habet. Primam titulo, Ambrosiæ primæ Matthioli: alteram Coronopi Ruellii ex Dodonæo : tertiam Coronopi repentis Lobel.

Tabern. Coronopus repens, Coronopus aruësis, friehender / Frähenfuß / feldt hirtzhorn / Acher hirtzhorn. Posteriora hæc Tab. nomina Germanica non placent.

Montbelgardi spontè copiosè prouenit circa vibem, vti etiam in Horto Ill. E. C. semine decido quotannis se renouat : vidi in Alfatia in Castello Eisenheim spontè, vbi Floret Iunio & Iulio, audio copiosè prouenire inter Basileam & Argentinam, & Basileæ in horto D. Dis Felicis Plateri. Lugduni habui in horto. Horbugi in Ill. E. C. in Alfatia arce obseruauit. Genueæ copiosè.

Locus & tempus.

NASTURTIVM SYLV. VALENTINUM Clusio.

Descriptio Vnico hæc planta assurgit caule, sed statim à radice, supra solum, multis alis diuiso, hirsuto & aspero, virente, rotundo, pedalis longitudinis: inferna solum qualia sint pronuntiare non possum, quia iam in semen magna ex parte euaserat planta cum obseruabam, inquit Clusius, quæ tamen sub alis cauli inherebant, tenuia erant & multifida, Nasturtii vulgaris, & legitimi, foliorum panè æmula, tenuiora tamen & viridia, acris gustu, vt Nasturtium: extremis ramis fert multos,

spicæ in speciem, congestos flosculos, quatuor foliolis pallefcensibus constantes, in quibus totidè stamina, quibus euanescentibus, succedunt siliquula breues, duabus valvulis siue vtriculis constantes cum lingula prominente, non quidem sursum erectæ, vt reliquarum congenerum, sed deorsum inflexæ, in quibus Nasturtii æmulum semen: radix est singularis, candicans, satis crassa, non tamen viuax, sed quæ singulis annis perit. Eodem loco, eodemque tempore, nempe Martio, florentem hanc plantam & semine iam plenam inueniebam, quo Alysson Galeni, Valentino videlicet regno: & quia plerasque notas cum Nasturtio communes habere conspiciebam, Nasturtii nomen indidi: cui [quantum ex gustu iudicare licet] persimiles facultates habet. Huius, meâ sententiâ, nomen immutare non debuerat Lobelius, qui ipsam stirpem nunquam conspexit: nam plantis mihi antea ignotis & primum obseruatis, festinanter, & tumultuario quodammodò impetu nomina dare non soleo, sed prius

omnes illarum notas & reliqua necessaria mature perpendo, antè quàm aliquã stirpem certo nomine donare aggrediar, vt facillè animaduertent, quotquot meas lucubrationes diligenter & sedato animo legent: malo enim interdum ipsas plantas anonymas relinquere (vt mihi adhuc vsu venit in his commentariis) cum incommodo nomine applicando mihi ipse non satisfacio, quàm temere nomen aliquod, naturæ plantæ non satis respondens donare. Sed quam quæso maiorem affinitatem habet hæc planta cum Erucâ, quàm cum Nasturtio? Si quis vtramque stirpem sano iudicio conferet, inueniet profectò me, non siue probabili causa, Nasturtii siluestris nomen huic plantæ dedisse,

Clus. Hisp. & Hist. post. Nasturtium silu. Valentinum.

Lob. Obs. & Icon. Plant. Eruca Nasturtio cognata tenuifolia.

Casp. Bauhin. Phyt. Nasturtium silu. Erucæ affine.

Nasturtium Peruanum foliis Lenticulæ.

Herbam habet Monardes ex Peru allatam Nasturtium appellatam, exiguam, foliaque habentem rotunda, Lenticulæ foliis paulò maiora.

Huius tritæ succus recentibus vulneribus instillatus, ipsaque herba superimposita, ea curat, & ad cicatricem perducit, haud secus quàm Tabacum. Nasturtii est sapore, & valde calidæ temperaturæ esse videtur.

Descriptio & Synonyma. Nasturtium Peruanum facultates.

THLAPSI VETERIBVS ET IN GENERE.

CAP. IV.

Θλαψι, herbula est, referente Dioscor. angustis foliis, digitali longitudine, ad terram conuersis, in summo fissis (ἀκροειδῶν Matthiol. ait, suspicor in Diosc. mendam subesse & hanc notam de folliculis legendam) subpinguibus: caulem autem remittit tenuem, duorum palmorum altitudinis, qui propagines paucas habet, & circa totum ipsum fructus est sublatas è summa parte (διυίτις Matth.) in quo semen est simile Nasturtio (καρδύμω), disci figura (δισκοειδῆς Ruellius legisse videtur φακοειδῆς quod vertit Lenticulæ effigie) velut compressum (ἰσπεδασμένον,] ex qua re nomen habet. Florem verò habet subalbidum: & in viis ac parietibus & sepibus nascitur. Semen eius acre (ἀκρὸν) est, & calefacit, bilèmq; sursum ac deorsum purgat, acetabuli mensurâ potum. Infunditur etiam per Clysterem in coxendico morbo. Ducit etiam sanguinem potu & internos abscessus rumpit. Mouet item menses & fetus perdit. Cræteus etiam aliud Thlapsi recenset quod aliqui Sinapi Persicum (σίνηπι ἑρσικόν) vocant. Habet hoc folia iata & magnas radices: sed & hoc infusis ad coxendicum morbum ammiscetur.

Locus Vires

Thlapsi a Lind. Sinapi Persicum.

Cornarius in suis in Diosc. suppos. refert hoc alios Thlaspidium (θλασπίδιον,) alios Sinapi Persicum (σίνηπι ἑρσικόν) alios Sinapi syluestre (σίνηπι ἄγριον,) alios Myiten (μύτις,) alios Myopteron (μυόπττερον,) alios Dasmophon (δασμοφών,) alios Bitrum (βίτρον,) Aegyptios Suitempson (σουίτεμσον,) Romanos scandulacion (σκανδύλακιον,) alios Capsellam, alios Pedem gallinaceum vocare.

Plin. Thlapsi duo genera facit: Vnum angustis foliis digitali longitudine, in terram versis, in cacumine diuisis, cauliculo semipedali, non sine ramis

ramis peltarum specie, semine incluso [fructu, forte deest Corn.] Lenticulæ effigie [Cornar. videtur Plinius legisse *θακοειδης*,] nisi quod infringitur [*το σπυριλαιου μενον*] vnde nomen. Flos albiat. Nascitur in semitis & sepibus. Semen asperigustus, bilem & pituitam vtrinque extrahit. Modus sumendi, acetabuli. Prodest & ischiadicis infusum, donec sanguinem trahat: menses quoque ciet, sed partus necat. Alterum Thlaspi aliqui Persicum Napy vocant, latis foliis, radicibus magnis, & ipsum vtile ischiadicorum infusioni. Thlaspi ferè omnes in Theriacam immittunt, inquit Galenus, id quod ex Creta affertur & quod vbiq; nascitur, colore ex pallido flauum, figura rotundum, admodum paruum, vt Milio multoties cedat. Melius autem est quod à Cappadocia affertur immittere, quod colore ad nigredinè multum discedit, figurâ autem non exactè rotundum est, & magnitudine multò maius quam prædictum, habetque quadam sui parte, velut paruum quandam compressionem [*σπυριλαιου*] à qua etiam Thlaspi nominatum est. Nascitur autè, vt hoc, ita etiam alterum in Cappadocia plurimum. Quare non simpliciter id quod à Cappadocia affertur optimum est, sed quod peculiariter in Sauro nascitur, dissimilèque est Cretico & passim nascenti.

Thlaspi semen [ait idem de simpl. med. facult.] habet & ipsum facultatem acrem, aded vt internus [intestinos Paul.] abscessus potum di frumpat, menses prouocet, & (quod Paul. omisit) factum necet: ab inferioribus partibus iniectum ischiadicis dolores finit, sanguinolenta euacuans: Est alioquin & supernè & infernè biliorum humorum oxybaphi mensurâ (acetabuli instar, Paul.) potum, euacuatorium.

Colligi scribit Corn. ex Galeno duplex esse prius Thlaspeos genus, & tertium esse quod Diosc. & Plin. alterum fecerunt. Cæterum quod Plinius semen lenticulæ effigie dixit, tum de lenticula legumine, tum de vase fictili ad lenticulæ similitudinem efformato, accipi potest: hoc & *θακοειδης* & *θακοειδης*, & *πυριλαιου θακοειδης* Græcis appellatur, & fomenti gratia adhibetur, velut lib. 9. c. 1. comm. medicorum ostensu. Diosc. *σπυριλαιου* dixit, quod Plinius videtur *θακοειδης* legisse. Thlaspi etiam à Lacertis, quæ iisdem incultis locis quibus hoc nascitur frequentes inueniuntur, Saurion præter alias ab hoc numeratas appellationes posteriores Græcos nominasse apud M. Virgilium legimus, quasi non satis à seminis figura, quod infractum & veluti contusum videtur, indicasse id fuerit: nisi à notissimo insecto quod frequens in hac herba inuenitur adhuc indicaretur. Thlaspi Galeni & Thlaspidis secundum Hipp. Robert. Const. in lex. græco distinguit *θακοειδης* & *θακοειδης*, Sinapi Persicum vocat, & Pedè gallinaceum; *θακοειδης* autem *εως*, Thlaspi, genus herbæ Diosc. Sunt, inquit, qui vocent eam herbam, Thlaspidion, forma diminutiua. Gal. genere sem. *θακοειδης* Hipp. etiam *θακοειδης* vocat. Apud Gorraum, cui herbula est semine Nasturtii, acri, quod mansum Sinapis modo linguam & os vellicet, Sinapi rusticum dictum fuit à plærisque, ab herbariis autem Nasturtium tectorum. Guill. Regin. Nasturtium erraticum appellat, ac Synapi sylu. esse negat, carpitque Manardum, dicens: ignotum adhuc nobis existimat Manardus, quod passim quidem in semitis frequens, vt apertè Dioscorides docet, quale nostrum reperitur: vulgatissimumque quibusuis colligitur, acre

ac mordax semen est, & vires habet causticas: misceturque in Theriacis veneno quouis proffigando idoneis.

Thlaspi nomine tandem venit Thlaspi vulgatius, de quo mox dicemus. Thlaspi etiam aliud genus faciunt eam plantam quam Germ. apud Corn. Besemfraut vocant. Et in hoc etiam si ambigua res sit, tolerari possunt, quâ de re vide antè. Thlaspi alterum Crateuas tradit, quod aliqui Persiconapy vocant, latis foliis, alii Pastoris Bursam vulgò dictam. Sunt & qui Thlaspi tertium genus, Sinapi Persicum dictum, Rhapsanum maiorem, syluestrem, & priuatim Armoration vocatum, esse volunt. Sed in eo palam falli videntur. Neque enim Dioscorides & Plinius de hoc siluissent.

Thlaspi agnosciones.

Bursa pastoris.

THLASPI VVLGATIVS.

EX ra dice **Descriptio**
 latis crassa & fibrosa, lignosa, alba, subacri, caules exsurgunt hirsuti, teretes, rigidi, brachiati; quibus folia sine pediculo adherent, longa, sensim angustiora reddita, serrata, siue crenata, gemina pinnula caulem amplectentia, sapore cum morlu aceri: flosculi minuti, albi, multi, vt in Bursa pastoris dispositi, quatuor foliolis, constantes, totidem virefcentibus ea sustentibus; apicibus candidis: capsellæ præmaturo ortu flores occupant, foliaceæ, subrotunda, infractæ in summo, fissæ; in quibus semen acre, Sinapi aut Nasturtii, inquit Lobel. Ruell. ita describit: Thlaspi, siue vt aliis placet, Thlaspidion; quod

Diosc. & Plinius tradunt, esse nemo inficiabitur eam plantam quam vocant Herbarii Nasturtium tectorum, quod subinde nascitur in parietinis: alii syluestre: vulgus nostrum Sinapi rusticum appellat, quoniam digitis friatum Sinapi subolet. Hæc in scrobibus; semitis & sepibus inuenitur;

Locus. Vires

Napy persicum.

Thlaspi Cappadoc. Thlaspi Sauro de dictum. Cappadoc.

Dioscorides.

Thlaspi spion.

foliis in terram se conuertentibus, digitum longis, angustis, & quadantenus pinguibus, per extrema leniter incis, caule sesquipedem alto, agnatis in eo paucis calycibus capitulatis, breui pediculo nitentibus, quadam ligularum vel Cochlearium effigie, in quibus semen continetur Nasturtio simile, sed latius & velut infractum, Lunata plantarum specie. Calyx cum periolo ligulae formam exprimit, quæ tumidior vna parte sit, & altera pressior. Id quod in summo fructum in latus pandi designauit Dioscorides. Imò is repando dorso prominulus extuberat, aduersa parte funditur in latum. Folia colis decumbunt in radicem. Semen acerrimi gustus deprehenditur, ita vt mansum Sinapis modo linguam & os vellit. (Quare vt Galenus scriptum reliquit, potum rumpit, hærentes menses ciet, partus enecat. Ichtiadicis auxiliatur, subter per sedem aluo diuisum, vt pote cruenta deiciens strigmeata, quippe cum eximie purget, bilem vtrinque detrahit. Modus sumendi acetabuli mensura.)

C. Steph.
not.

Eadem quæ Ruellius Car. Steph. tradit, quem tamen nominare non dignatur, sed pro suis venditat.

Cordus in Dioscor. Thlaspi minus, Deschelkressen / vel groß Deschenkraut / & wegfresse vocat. De hoc ait in Hist. Thlaspi Cardamoides, siue Nasturtiarium semen habet copiosum, totis ramulis adnascens in singulis pericarpis, hisque inferioribus connexis, superius aliquantulum concavis & compressis, geminum: figurâ & quantitate Nasturtii, colore rufum. Folia gustu vehementer acria sunt &, Nasturtium æmulantur. Semina autem glutinosum lentorem acrimonie commixtum habent.

Gesner. not.

Cordo per Gesnerum adaptata est icon ex Trago qui aliud tradit, Thlaspi nempe latâ siliquâ.

Fuchs. not.

Fuchsius qui Thlaspi latifolium cognominat, non satis demonstrat quam plantam per Thlaspi, vt vocat, Thlaspidiû, Sinapi agreste, Capsellam, Scandulaceum, Gall. *Senene sauuage*, quod quidam Nasturtium tectorum, Sinapi rusticum & Bursam pastoris nominent, intelligat. Eius descriptio est repetitio penè descriptionis Dioscor.

Ruellius vt Cornario placet, primus eâ herbam quæ ab Herbariis Nasturtium tectorum appellatur, Thlaspi esse censuit, & à vulgo Gallico Sinapi rusticum vocari dixit. Hoc ex Germanis nonnulli secuti, eam herbam *Bauren senff* (Sinapi rusticorum) appellant.

Thlaspi tertium descriptum à Dioscoride ex Crateua videtur Anguillara, optimè dici posse illud, quod depictum à Fuchsio & Matthiolo, notissima in Italia planta.

Quæ Herba *ἡ δάσιν* Græcis, Thlaspi quoque Latinis dicitur Matthiol. pingenti, Barbaris Nasturtium tectorum: Italis *Thlaspi*: Germ. *Besemkraut*: Hisp. *Puniqueso de flor blanche*: Gall. *Senene sauuage*.

Scandulaceum.
Sinapi.

Lacum. in Diosc. qui Græcè *ἡ δάσιν* & *Σίννα δειορ*, Lat. Scandulaceû & Sinapi syluestre: Cast. *Mostaza sauage*. Franc. *Moustarde* aut *Senene sauage* vocat, per totam Italiâ legitimum Thlaspi ceteri scribit.

Dodon. not.

Dodon. Gall. & Lat. Thlaspi alterum, Neotoricorum Nasturtium tectorum, & Sinapi rusticum: Germ. *Baurē senff* / aut *Baurenkress*: Belg. *Beezen mostaert* / aut *Boerrenkresse*. Hæc ille, qui videtur Thlaspi verum intelligere, quamuis ieiuna descriptio & figura.

Gesner. hort. Thlaspi verum.

Lobel. & Pena Adu. Obs. & Ic. Pl. Thlaspi vulgarissimum Vaccariæ folio aut Myagri pinnato, omnibus Thlaspi vocatum & receptum. In officinis in vsu est, & ad antidota pro vero accipitur Thlaspi.

Digna sanè Cæsalpini verba, quæ adscribantur. Folia fert ab radice Iberidi similia, longiora, ac similiter diuisa, in caule autem solùm angulosa, pollicis latitudinis, caulis propè cubitalis, ramis in summis tenuibus, patulis: flosculi candidi in cacuminibus: fructus specie & magnitudine Nasturtii, in extremo diuisi: semina intus subrotunda, nigricantia, acria: &c.

C. Bauh. Phyt. Thlaspi 3, siue folio acuto. Hoc Matth. Lob. Dod. edit. Latina, pingunt foliis non crenatis: At Tragus, Fuchsius, Lonic. Dod. edit. Gall. Tabern. foliis ferratis, quemadmodum apud nos prouenit, nec licuit hactenus figuræ Lob. similem videre.

Schvv. Thlaspi latifolium, Thlaspi officinarû *Groß seckelkraut* / *Groß Teschelkraut*.

Thlaspi vulgare circa pontem d'Arue Geneuæ habebam in horto cum semine & siliquis Maio, semine maturo Iunio. Basileæ in horto D. Plate-ri, Patauii in horto Triuesani, & alibi obseruau.

Montbelgardi multis in locis spontè, ceu etiâ in horto Ill. E. C. ex semine deciduo se propagat. In Alsatiæ agris inter Basileam & Mulhusam abundat florens Iunio. In fossis, semitis & sepibus prouenire scribit Fuchsius, Maio & Iunio mensibus, floribus & semine prægnans. Thlaspi Cardamoidi tribuit Cordus radicem semestrem. Nascitur lutosus & pinguis aruis, secus vias inter segetes, copiosissimumque inter Goslariam & Hildesheimium in Saxonia legitimum reperi in Italia certum est ex Matthiolo, siquidem eo maximè abundant & Goritiensis ager & Coradice mœnia in parte quâ Sontius alluit. Nascitur & frequentiss. & acerrimum Pago S. Perri non longè à Goritia, aliisque circumstantibus locis semine perquam acri. Multò vberimè prouenit cultis & incultis aruis Italiæ, Germaniæ & Angliæ: sub æstatem florens, ait Lobelius.

Vires à Fuchsio attributæ huic Thlaspi ex Dioscor. Paulo, Galeno & Plinio antè sunt à nobis scriptæ: Is autem scribit semen huius calefacere & exsiccare in quarto gradu: semen acre est, calefacit, siccantis est nature, attenuat, prouocat, incidit, vrit perinde vt Nasturtii semen, Schvv. enkf.

Locus & tempus

Temperâ & Vires

THLASPI CAPSVLIS HIRSVTIS.

Requentes statim è radice simplice lignosa fundit caules humi sparsos, teretes, hirsutos, dodrantales, aut etiam cubito maiores, in alas aliquot fillos: folia infima quidem longis appenduntur pediculis, Erucæ latifoliæ diuisurâ, superiora verò per caules crebra, nullo interueniente

Descriptio

te pediculo lata basi hærent, Thlaspi vulgaris formâ, cui & flores albi similes, idemque aded est ordo numerosarum capsularum infractarum, per summa fissarum, nisi quod paullo videntur maiores, pilis densis incanis oblita, singulae bina femina continentur ruffa, quæ liquore imbuta mucû lentum viscidumque saluant: quod à vulgari Thlaspi quomodo distinguam non video.

Camer. hort. ni fallimur, Thlaspi secundum supinum hirsutum.

C. Bauh. Phyt. Thlaspi 9. siue villosum, Thlaspi pilosum Guillandini, cuius semen referente Cortuso olim in Italia pro veri Thlaspios semine usurpatum fuit.

Anguil. Thlaspi Diosc. & Creticum Galeni.

An Lobel. & Pen. Adu. Thlaspi Syriacum, vel Græcum alterum, anguloso bifori pericarpio lentifolio, quod habuerunt Venetiis &c. nescientes sit ne illud tertium Matthioli, quod ille nulla apta descriptione genera distinxerit, sed in charta tantum negligenter picturas congererit.

Thlaspi cum capsulis hirsutis in horto meo Montbelgardi satum se propagabat ex semine deciduo itidem translatum in Hortum Il. E. C. Frater C. Bauhinus attulit ex Italia pro Thlaspi piloso Guillandini.

multum à Nasturtio distantia. Non placent quæ dicit de forma feminis, quandoquidem multum differt à Nasturtii semine: Tragi icon adaptata est Thlaspi Cardamoidi Cordi, licet diuersum sit illud Cordi Thlaspi & vt verum fatear icon Tragi non vndique placet, si is, vt nobis videtur, intelligit Thlaspi nostrum latis siliquis: is forte tunc ignorabat differre à Thlaspi vulgari ac cum eo confundit icone & descriptione.

Dodon. Gall. *Thlaspi* ἢ *Thlaspidion*, ἢ *σίννη ἀγρίων*. Lat. Thlaspi, Capsella, & Scandulaceum, quibusdam Myitis, Bytron, Dalmophon & Myopteron. Germ. *wilder Fresse* & *wisselcruyt*: quibusdam Scorodonthlaspi verum Dioscoridis, Lat. Thlaspi latus & primum; Græcis Thlaspi à fructu, qui scutum exiguum infarctum refert: Recentioribus Nasturtium tectorum, & Sinapi rusticum dicitur, Germ. *Baursenff*, *Baurfrß*.

Matth. in post. comment. Thlaspi alterum vocauit, quod eius semen Thlaspi haud absimile videatur, nascique tradit in agro Pragensi, locis saxosis & asperis, ac florere medio Vere & Iunio mense. Figura quidem Matthioli mihi satis probatur: semen minus simile Thlaspi est: non facile in saxosis & asperis obseruauit, sed in agris & cultis locis. Is in Hist. Germ. non posuit figuram nec eius meminit.

Camer. ad Matth. hist. Germ. & Epit. nouam posuit figuram pro Thlaspi 2. quod ait habere latissimas siliquas.

Lobel. & Penæ in Aduer. dicitur Thlaspi, siue Nasturtium tectorum, Nasturtium syluestre, Scandulacea, Capsella, ἢ *Thlaspi*, ἢ *Thlaspidion*, ἢ *σίννη ἀγρίων*, Germ. *Baursenff* & *frß* / *Besemtraut*: Italis Thlaspi: Gallis *Senene-sauuage*, Belg. *boerenferse*.

Lobel. Obs. Thlaspi Drabæ folio, Icon. Plant. Thlaspi Drabæ & Chamælinæ folio. Aduerfaria quoniam dicebant suum Thlaspi Drabæ folio habere semen oblongum, nigrum Nasturtii, ego de alio Thlaspi intelligebam, donec Lobel. figurâ demonstrauit plantam quam intelligit, quæ profectò non habet semen vlla ratione simile Nasturtio, nec oblongum, sed rotundum cum striis circularibus: vt verum fatear suspicor Lobelium confundere duas plantas, nec ei assentimur, Thlaspi quod exhibet siliqua lata melius conuenire cum Antiquorum Thlaspi quam vulgare, quod postea vocat Thlaspi vulgarissimû.

C. B. Phyt. Thlaspi 2. siue foliis & siliquis latis. Schvv. Thlaspi latus maius, *σίννη ἀγρίων*, Thlaspi Diosc. Aduerf. Thlaspi Cardamoides Cord. Nasturtium siluest. Scandulaceum, *Breit descheltraut* / *Zeschelkresse* / *Bawrensenff*. Si Schvv. melius contemplatus fuisset Cordi Thlaspi Cardamoides, dubio procul aliter sensisset.

Thlaspi cum latis siliquis rotundis, foliis mollibus, glabris, obseruauit Basileæ in agris, quæ itur Mouters cum floribus mense Octobri. Geneuæ cum siliquis & flore Nouembri, semine maturo Iulio. Hoc Thlaspi Allium olere videtur. Lugduni habebam in horto. Montbelgardi in Horto Il. E. C. vbi seminavi, se conseruat semine deciduo, prouenit etiam in agris. Maio, Iunio & Iulio cum semine in agris Silesiæ vigere tradit Schvvencckf.

Vtrum Schvvencckf. vires obseruarit quas scribit nescimus, dicit semen acre esse, bilem extrahere, potum internas suppurationes rumperere.

THLASPI CVM SILIQVIS LATIS.

Vulgaris notitiæ est hoc Thlaspi, radice obliqua alba, lignosa, sapore oleraceo, tandem subamaro: caulibus sesquipedalibus & cubito altioribus, angulosis, striatis, alatisque; folia, sine pediculo adnascuntur sinuata, pinnulis acutis productioribus in atro virentia, sapore inter Brassicâ

Descriptio

& Cepas, odore ad Allium accedente: flores pusilli, Bursa pastoris, albi, quatuor constant foliolis: quibus succedunt siliquæ latæ, rotundæ, compressæ, seu foliaceæ, glabræ, suprêmâ orâ fissæ, in medio magis eminentes propter femina contenta, rotunda, cum striis circularibus. Dodonæo autore nigricans, acre & feruens gustu, Miliu etiam simul nonnihil respiciens.

Est hoc Trago pingenti Thlaspi, describenti autem, vulgaris Thlaspidia, & inter nomenclaturas, Thlaspi alterum, siue verum, quod ait Dioscoridem, ἢ *Thlaspi*, ἢ *Thlaspidion*, ἢ *σίννη ἀγρίων*, Sinapi persicum, Mysten, Dalmophon, Myopteron, Bytron, Suitempsum, Scandulacium, Capsellam & Pedem gallinaceum vocare. Porro meâ inquit is, sententiâ, Thlaspi & Allaria, Nasturtium tectorum Serapionis fuerit, quod ille Græcè Tafaphion vocari tradit. Ei rotundæ, latæ, ac veluti conuassatæ crumenulæ vt in Atriplice, in quibus singulis, plerumque & nigra, & acri saporis femina, forma & gustu noni

Fom. II.

Tragi not.

Nasturtium tectorum. Sinapi rusticum.

Locus. Matth. not.

Lobel. not.

Schvv. not.

Locus & tempus.

DRYOPHONON PLINII.

Avtoris nomen meritò sibi vendicat, vt qui id primò his verbis depinxit. Dryophonon similis herba est (Dryopteris) cauliculis tenuibus, cubitalib⁹, circūdati vtrinq; foliis, pollicari amplitudine (vel latitudine, & lōgitudine. Latitudine potiùs intelligit Dal.) qualia Oxymyrsines, sed candidioribus, molliorib⁹que, flore candido Sābuci. Edunt cauliculos decoctos. Semine verò eius pro Pipere vtuntur.

Hæc paucis immutatis ita reddit Ruellius: Dryophonon olus syluestre Filiculam specie æmulatur, ramulis sesquipedalibus, quos circundant vtrinque folia, pollicari amplitudine, Rusco similia, nisi quod teneriora sunt, & candidiora, flore Sambuci lacteo, semine gustu mordaci, vnde eo vice Piperis vtuntur, conquantque cauliculos in cibis admodum gratos. Dryophonon Plinius Dryopteris similem fecit.

Idem Officinis Gallorum Myrtum memorale appellari scribit, sed nullo modo cum Dryophono conuenit Myrtus memoralis. Nos de hac egimus lib. 15. hoc titulo: Vitis Idæa angulosa.

Cordus Creticum Thlaspi putat, quod pro Draba Dioscoridis quidam monstrat, vt etiam annotat Dalech. apud Plinium. Verba Cordi hæc sunt.

Quædam exemplaria Arabam, alia Drabam, quædam etiam Arabidam appellant. Cæterum non malè ait Virg. Marc. nullam esse apud alios Authores herbam hoc nomine. Plinius tamen eius mentionem facit sub nomine Dryophani. Arabis siue Draba secundum Dodonæi opinionem est Dryophonon Plinii: Thlaspi Candia vulgi.

Est nobis Arabis Dodonæi Thlaspi Creticum quorundam, de quo mox dicemus. Dryophonon Plinii peritiores arbitrantur Rhus Plinii nonnullorum: Clusius: qua de re vide H. n. lib. 5. Authore Guilandino vt testatur, Casp. Bauhin. Barbarea muralis, de qua priori libro dictum, erat Dryophonon Plinii. Pro Dryophono tandem Plinii quidam [ait Dal. in annot. ad Plin.] Filicem florentem monstrant. Consule lib. 37. H. n. generalis.

Myrtus memoralis, Vitis Idæa angulosa.

Thlaspi Creticum.

Dryophoni siue Dryophani æqui-uoc.

Thlaspi Creticum siue Candia quibusdam. Rhus Plinii quorundam. Barbarea muralis. Filix florida.

THLASPI CRETICVM QVIBVSAM flore rubente & albo.

Descriptio

CAule quidem pedalis altitudinis aut proceriore vnico adest, sed crebro alarum stipatu vberim fruticæte, duro, lignoso, glabro, viridante: foliis eam caulis tū rami amiciuntur lōgis angustis, ex angusto principio sensim dilatatis, Iberidis folia æquantibus, nonnihil in-

terdum crenatis, potissimum inferioribus, sapore feruido & subamaro: flores umbellatim coherent dilutè rubentes, vel, vt ait Dodon. è cæruleo rubroque permixtis, vtrisque dilutis, eleganter purpurascens, foliis quaternis, duobus maioribus, totidem minoribus, constantes: quos *filiqua* vel thecæ excipiunt Thlaspios, bifidæ, infractæ, è fissura stilum proferentes, quibus semen continetur, Dod. acre veluti Nasturtii. Radices plures, crassiusculæ, duræ, albæ.

An Anguill. Thlaspi Cappadocicum Galeni? Matthiol. in post. com. Ital. depingit sine descriptione, sub titulo, Thlaspi 4. figurâ non admodum probandâ. Dod. gall. Δραβη: Lat. Arabis & Draba, Plinii secundum quorundam opinionem, Dryophonon, Neotoricorum Thlaspi Candia, vocari etiam addit Δραβη, vel Αγαθης, lapsu facili exiit.

Thlaspi Cappadocicum.

Thlaspi Creticum siue Cappadocicum quorundam, si benè meminit Gesn. epist. quadam ad Ocon. actius amariùsq; est cæteris, siue Nasturtii, siue Thlaspios generibus. Is in horto habet herbam floribus & seminibus eisdem [flores vtriusque quaternis constant foliolis: quorum duo semper latiora sunt, & alia duo minora,] foliis verò multifidis, quam Sesamoidis nomine accepit: Ac dicit Dodonæum Thlaspi Creticum Arabam vel Arabin facere.

Lob. Obs. & Icon. Plant. Thlaspi Candia umbellatum Iberidis folio.

Camer. ad Matth. Germ. Thlaspi 4. Hort. Thlaspi Creticum flore purpureo & subalbido, amarissimo folio.

Casp. Bauhin. Phyt. Thlaspi 13. siue umbellatū Creticum Iberidis folio, quorundam Dryophanon Plinii, aliorum Draba Dioscor. Et sanè, inquit, descriptio in multis conuenit, flore est purpureo, aliquando subalbo & luteo: habetur in horto Bombiano.

Thlaspi Creticum, Dryophani Draba.

Schvvenckf. Thlaspi Creticum.

Propagatur, inquit Camer. non solum semine, verum etiam ramulis depactis in terram: Teneat plantæ priùs quàm flores prodixerint, in cella asseruata, altero anno florent egregie.

Propagatio: Repositio.

Iulio & Augusto mensibus florem ac semen profert, Dodon. In Silesiæ hortis semen Augusto & Septembri maturum, Schvvenckf. Thlaspi Creticum vulgò dictum vidi florens Basileæ in horto Theodori Zvvingeri & aliis, florens Iulio mense & adhuc Septembri. Geneuæ satū in horto meo ex semine misso per Zvvingerum, florebat Iunio. Sturgardiæ copiosum vidi: Satum Montbelgardi in Horto Ill. E. C. facile prouenit, floret Augusto, Anno 1608. Iulio in horto Il. Ducissæ florebat Thlaspi Creticum flore rubente, quod vulgare, & albo, quod nondum videramus, dicebat se habere flore mixto.

Locus & tempus.

Feruentis gustus: ac potenter, idcirco exalfaciens huius non minus quàm Thlaspios semen, autore Dodon. qui præterea vires tribuit Drabæ, quæ postea recensentur ex Veteribus cap. de Draba.

Flore albi & mixti. Vires

Thlaspi Creticum foliis indiuisis ceu Lini amarum.

Thlaspi Creticum appellatur herba, quæ etiam apud nos reperitur locis asperis in monte S. Iuliani: surculis dodrantalibus: foliis angustis, indiuisis, ceu Lini: capitula fert cacuminibus: in quibus flores stipati, subrubentes: & fructus in eodem capitulo stipatos, profundiori sectione, quàm Thlaspi nigrum: seminibus intrus flauis, amaris

maris & acribus : herba quoque amara est. Galenus meminit Cretici Thlaspios.

THLASPI VMBELLATVM
aruenſe amarum.

Descriptio Sesquipedalis est & altior plāta, coliculis pluribus, ramosis, striatis, subhirsutis; quibus folia adnascuntur oblonga Iberidis, ex angusto principio sensim dilatata, & circa extremitatem crenata, crassiuscula, subhirsuta, sapore perquam amaro, subacri: flores tanquam in umbella dispositi, quanquam inaequali ortu, ex albo purpurascen-

tes, aut etiam penitus albi, quatuor constant foliis, quorum duo maiora longiora, ita ut ex eis vnum, simul vtrunque inferi equet, aut etiam superet, capsulae fissae, infractae, Nasturtii vulgaris semen continent minutum, acre, C. Bauh. Radix lignosa, albida, fibrosa. Haec planta accedit ad Thlaspi Creticum vulgò dictum.

Est Trago Thlaspidii aliud genus sine icone. Tabern. Hist. & Icon. Thlaspi amarum siue 10. Bitterbaurensenff / caule tenui, sed robusto, flore albo instar Coronae.

C. Bauh. Phyt. Thlaspi 14. siue umbellatum aruenſe Iberidis folio.

Locus & tempus

Basilæ in agris, mense etiam Octobri, & mense Iunio. Cùm essem Genevæ inveni circa Thuiri copiosè florentem Iunio, idque inter segetes. Montbelgardi variis in arvis, ut eundo ex Arbois Audincourt, & in agris circa la Chaux: transtuli in Hortum Il. E. C. floret Augusto. Sturgardiæ colunt in horto Ill. E. C. Iunio & Iulio copiosum obseruavi inter segetes flore albo & purpurascente in agris inter pagum Longeuille & celebrem Sanum siue Salubrem fontem Il. E. C. Wirtemb. in comitatu Montbelgardenſi.

THLASPI PARVVM VMBELLATO
flore niueo odorato.

Thlaspi 4. (lege 5.) paruum odorato flore, quod Iacobus Plateau mittebat, inquit Clusius Hist. post. humile est, ex semine natum, singularibus virgis assurgit, rotundis, in plures ramos diuisis, per quos ut per caulem, sparsa erant angusta & extremo mucrone serrata folia, Cretici foliorum æmula, acri gustu prædita: summo caule & extimis ramis, nascebantur veluti quædam in vnum caput congestæ umbellæ florum niueorum, odoratorum, quibus succederunt theca Cretici Thlaspi vasculis similes, in

THLASPI VMBELLATVM TENVIDER
diuiso folio amarum Narbonense.

Locus: Thlaspi speciem, vel ut alii volunt Nasturtium sylvestre, quod cum Thlaspi umbellato aruenſi amaro pictum est, Anno 1561. & 1562. inueniebam Monspelio eundo ad montem Esperon, & versus oppidum Gangen, florentem inter saxa mense Octobri, & prope Castellneuf inter Perous & Monspeliam in marginibus agrorum mense Maio, & veniendo Lugdunum mense Iunio, si bene recordeo: Planta autem est multum accedens Thlaspi umbellato aruenſi amaro: foliis crassiusculis cum aliquot paruis laciniis siue portiunculis, ferè floribus iidem sed paulò minoribus. Est semispithamea: cauliculi aliquot firmissimi in ramulos diuisi: radix singularis crassiuscula, in fibras distributa: hæc verba ascripsit Gesnerus: Sesamoidis species minima, quæ in meo horto mihi nata: verum in eo fallitur: Est mihi alia planta inter meas agglutinatas stirpes, pedalis, cum pluribus caulibus ramosioribus, cui in summitate ramulorum flores copiosi, radix crassior. Scribit Gesnerus iuxta eam; quæ sequitur Thlaspidium quoddam videtur, inest semen tenue, latiusculum, rufum, subamarum. Est mihi adhuc hoc anno inter siccas cum prædictis alia plantula monoclonos, altitudinis quatuor vnciarum, per totum cauliculum foliata, in quatuor ramulos diuisa, tum copiosè umbellato flore: eam Monspelio detulit Frater C. Bauhinus ac misit eum hæc inscriptione, Thlaspi Candix umbellatum Iberidis flore ex monte Ceti, florens Maio & Iunio: Hæc autem tres plantæ sunt tantum vnus, sed varietatis occasionis loco. Hoc verò Thlaspi non mihi amplius v sum nisi inter meas plantas siccas, donec hoc anno 1607. conspectum, sed non agnitum antè florem emissum, in horto Theobaldi Noblot generi mei Pharmacop. Il. E. C. quod prouenit ex semine Monspelio misso Doctissimo Medico, D. D. Danieli du Vernoy, nomine Thlaspi umbellati, quod præcedenti anno tertæ commissum (multum euarians, ut solent plantæ quæ ex calidioribus locis in frigidiores transferuntur) per hyemem edurauit, & hos sequenti ineunte Aprilis mense cauliculos primùm protrudere cæpit ex vna radice plurimos, striatos;

quibus semen: radix etiam Creticæ instar, non viuax. Thlaspi hoc ab eiusdem Clusii Thlaspi in Allobrogibus inuenito, flore niueo, quantum differat cogitandum.

Descriptio

Descriptio

Sesamoidis species. Thlaspidium quoddam.

Thlaspi umbellatum

Locus:

longa serie foliorum ad extimam vsque promi-
nentia caulis donatos, folia autem ima sustinen-
tur petiolo vnciali, supernè in quatuor portiones
crassiusculas, latiussculas, mediâq; sui parte sulca-
tas declinente, media porro folia tum naq; petiolo
duas circiter vncias plus minùse longo produ-
cuntur, crenarumque impari numero pro pe-
tioli longitudine breuitateque differunt, ita quidè
vt longiores pediculi 4. vel quinq; portionib. à
se inuicem impari interuallo è regione colloca-
tis distitque constant: breuiiores vero modò
duobus, sed rarissime, modò tribus, trifolii in mo-
dum, modò quatuor, modò quinque quoque, sed
rarius, disparique longitudine dorantur. Florere
porro cœpit iam declinante Maio, erant verò
flosculi in umbella circinnatæ morem numero-
siores dispositi, vel intra caliculos adhuc condi-
ti latentisque, vel iam sese in apertum florem
pendentes explicantisque, albidii, quaternis con-
stantes foliolis, quorum externi ad instar amari
Nasturtii duobus aliis longioribus foliis in am-
bitum sparsis, duobus verò aliis interioribus bre-
uioribus absoluntur, in media verò regione
staminibus aliquot croceis decorantur. Folia de-
gustata saporem amarum acremque sensui offe-
rebant, vt & flos mansus, remissiori tamen gra-
du. Superueniunt capsula & semen.

Pena & Lobel. Aduers. & Icon. Plant. Thlaspi
hoc, Thlaspi alterum umbellatum Nasturtii hor-
tensis folio, Narbonense, inscribunt. Lobelii
autem descriptio: vt & eius icon non in omni-
bus placet.

lc. Dalechamp. videtur paulò melior, de de-
scriptione taceo, quæ sic habet: Nasturtium sylue-
stre Dalechampii radice est longa, tenui, candi-
da, fibrata: caulibus multis fruticat dodranta-
libus, & si pinguis solum fuerit pedibus, folio
est satiuu, copioso, densius per annos congesto:
flore in umbella ex albo purpurascens: semine
in latis vaginis, Thlaspeos modo bifidis, gustu a-
cri, & satiuum Nasturtium odore imitante. In
agris frumentariis prouenit, & lapidosis mar-
cisque.

C. Bauh. Phyt. Thlaspi 1. siue Nasturtii folio pe-
grinum. Thlaspi alterum minus umbellatū
Nasturtii hortensis folio Narbonense Adu. *Cur
primum* Thlaspi dicatur nescio, mihi potius vi-
detur locandum post Thlaspi umbellatum aruen-
se quod ego amarum cognomino: quibus bene
cognita fuerit hæc planta considerent quantum
similitudinis habeat cum Nasturtio hortensi.

Tabern. Icon. & Hist. Thlaspi Narbonense um-
bellatum, Thlaspe von Langedoef mit vielen
geharrff blümlein.

THLASPI FOLIIS GLOBVLARIÆ.

Descriptio

Longè latèque serpit *radiculis* longis crassius-
culis in aliquot capita diuisis nixum, quæ
fabinde reptando demissis fibris denuò radican-
tur: *folia* per terram sparsa, aut in eam reclina-
ta, satis crebra, Globulariæ foliis quodammo-
dò similia, pediculo vnius aut duarum etiam vn-
ciarum, ad exortum rubente nitentia, vix totam
vnciam longa, subrotunda, crassiuscula, atroui-
rentia, potissimum hyberna, sapore amaro: *cau-
les* palmares aut etiam longiores, teretes, glabri,
per quos alternatim nascuntur *folia* coloris ferè
glauci, pediculorum expertia, imâ parte caulem
còplexa, quo ferè modo folia Bursæ pastoris Per-
foliatæ folio acuminata. Summum caulis cacu-

men confertos sustinet flores, Iberidis Fuchsi in
morem, nec ita dissimiles, maiusculos, singulos
quatuor foliis coloris lactei constantes, pluscu-
lis etiam apicibus in calyce viridante latentibus.
Quibus succedunt *siliqua* latiusscula compressa,
bursularum pastoriarum æmula, ex sinu suo api-
culas exiguas emittentes. *Semen* complectentes
subrotundum, exiguum, acrisculum, & subamarum.

Clusius Pann. & Hist. post. Thlaspi montanum
2. siue Thlaspi Badense.

Visa planta florente, nisi iam ex Clusio figurâ
haberem sculptam me absente, aliam propone-
rem, quandoquidem ipsimet Clusio non placet
nec nobis.

C. Bauh. Phyt. Thlaspi 8. siue Bellidis cæruleæ
folio.

Tabern. Icon. & Hist. Thlaspi album supinum.
1. liegen weiß
Bauren freß.

Locus &
Tempus

D. Dr. Mar-
tinus Chem-
nitius dedit
Basileæ colle-
ctum in mon-
tibus prope
Selspurg:
florentem vi-
di Martio in
horto Ioan.
Heitzman
Pharm. Mense
verò Maio re-
peri prope S.
Vrsane lapido-
sis locis cum
flore & sili-
quis penè ma-
turus. Clusius
obseruauit in
decliu montis

illius glabri, qui vrbi Badensi imminet, quarto à Vienna miliarium, florens Aprili, semèq; pro-
ferens Maio & Iunio.

Thlaspi folio rotundo.

Quod à Camer. hort. Thlaspi 7. rotundifolium
Thuringiæ: & C. Bauh. Phyt. Thlaspi 7. folio ro-
tundo nuncupatur: eius nullam adhuc reperi de-
scriptionem: considerandum an sit Thlaspi no-
strum foliis Globulariæ:

THLASPI FOLIIS GLOBVLARIÆ AFFI- ne siue Alsinifolia cum Myagri foliis.

AD Thlaspi Globulariæ foliis nobis dictum
non nihil accedere videtur, sed hoc quàm il-
la exilius. Nam & *radix* longa, crassa, in plura
capita diuisa, & *foliola* numerosissima quibus-
dam albidis pilis obsita, quædam interdum sinua-
ta: succulenta, crassiuscula, & oblongiuscula,
humi sparsa, atrouirentia: quibus præteritorum
foliorum filamenta substrata. Ex quibus *surculi*
emergunt palmares aut altiorem, teretes, alterno
foliorum angustiorum subpinguium atrouirenti-
um quoque ex ima parte coliculum amplectenti-
um positum donati. In surculorum diuisorum ca-
cuminibus, *flosculi* quoque plurimi, lactei, qua-
drifolii, dictæ plantulæ foliis similes. Sapore est
acri.

Descriptio

Huic

Huic plantæ accedit multum si non idem Thlaspi petraeum, Myagrodies Pona.

Quodnam sit Matthiolo Thlaspi tertium, non possum [inquit Camer. ad Hist. Matth. Germ.] diuinare, nisi illud sit, cuius semen nostris Officinis in usum venit. Similia enim habet folia & radicem, quemadmodum ab eo pingitur: caules verò frequentioribus foliis sunt stipati, ramulis verò in orbem pulchrè digesti flosculi insidēt, neque etiam saxosa amat, quod de suo Matthiolo scribit, sed pingui solo nascitur. Quod & Pennæus Londinensis Medicus in monte *Salene* propè Geneuam in saxorum crepudinibus, reperit: foliola habet longiora, minora, iuxta radicem paulum crenata & aspera, atrouirentia. Semen rufum quemadmodum Nasturtii vasculis clauditur. Prouenit etiam in monte Anmam Heluetiorum. Idem in Harc. Omisla Matthioli saxatilis Thlaspeos icone aliam substituimus ex ipsa plantula depictam, quam antehac nemo arbitror exhibuit, donec Matthiolum illud Thlaspi [tertium] nobis quoque innosceret. Idem in Epit. Thlaspi tertium inscripsit. Sed nescio eum Thlaspi Officinarum non potius referatur ad primum Matthioli quam ad tertium: nec etiam inuenio Matthiolum dicere tertium saxosa amare, pro tertio placet: nec illa planta Camer. respondet tertio Matth. cum mutabat iconē, oportebat etiam descriptionem Matth. in Epit. mutare.

C. Bauh. Phyt. Thlaspi tertium saxatile Camer. in Epit. Matth. Quod enim Matthiolum Ico. pro Thlaspi tertio pingit, non rectè exprimit folia, quæ nimis longa & acuta: Quare Cameraarii figura nobis probatur ex plantæ viridis cum figura collatione. Nos eius imaginem exhibemus in tabula *Alfines-folia* cum Myagri capitulis.

In peregrinatione Rhætica cum D. Gesnero, anno 1561. Burmii cum essemus in monte Nombre reperi cum vasculis mense Iunio. Anno 1591. Frater C. Bauh. sine nomine ad me misit, qui scribit, se in monte *Wasserfall* copiosè collegisse. In altissimo monte trans Sanctum Ursinum ex præruptis rupibus, quas Rupes *Sambra* vulgò vocant, loco cæterum aprico Maio florens, nec dum semen proferens, ex quo nostra descriptio.

THLASPI CAPSVLA
cordata peregrinum.

Tom. II.

Pulcherimum Thlaspeos genus hocce, primum Henr. Cherlero in Clariss. Zvingeri obseruatum, pedalem altitudinem adsequitur. Caulis in aliquot ramulos diuisus, foliis stipatur lini facie, in summo obtusis, glaucis, temere oppositis. Cuius ut & ramulorum eius extrema flosculi ornant exigui purpurei, quos

excipiunt siliquæ foliaceæ, cordatæ, eleganti virore conspicuæ, minimi digiti vnguem latæ, lineæ quadam bipartitæ, & vt vno verbo dicam siliquis Thlaspeos latissimâ siliquâ dicto figurâ persimiles. Radicula duriuscula est & alba. Plantæ sapor subamarus non sine acrimonia quadam. Semen eius paruum, oblongum, luteolum, acriculo est sapore, minimè ingrato.

De loco in descriptione. Floruit ibidem Iulio & Augusto quo iam siliquæ & semina matura à Cherlero in hortum Mompelgardensem conicienda collecta.

Locus & tempus.

NASTURTIVM VEL THLASPI
maritimum.

In sesquipal- mare & ferè cubitali plantam fruticat, lignosis, satis fragilibus, hirsutis subrubentibus ramulis, per terram sparsis: per quos folia vncialia, per angusta, incana hirsutie obita, sapore Nasturtii: flosculi extremis ramulis congesti, albi, cum partibus quibusdam cyaneis, odorati,

Descriptio

Nasturtii similes: quibus, succedunt capsella parua, oblonga, vtrinque acuminata: in quibus semen pusillum rufum: radix maiuscula, crassa, alba.

Et hoc illud est, quod Lobel. & Pena in Aduers. & Icon. Plant. Thlaspi Norbonensis, Centunculi angustifolii, & Alyssi Itolorum nomine proponunt, de quo aiunt. Fecerant iamdiu Itali Alysson quodpiam, eosque Commentator sequitur, lubenter, inquit, posuissem si habuissem: igitur factum benè, quod non habuerit, quippe doctiorum omnium Monspeliensium suffragio Thlaspi hæc annumeranda non Alyssis. Suspicio Nasturtium nostrum maritimum non per Lobelium disiunctum ab Alyssis siue Thlaspi multorum. Icon & quædam in descriptione Lobelii conueniunt cum Nostro Nasturtio vero, quædam cum nostro Alyssis minore quorundam, Monspeliensium id diligentius perpendant.

Thlaspi maritimum Dalechampii sic describit hist. Lugd. Thlaspi marinum idque minimum in maritimis profilit, radice lignosa, longiuscula, in furculos diuisa, candida: caulibus multis, dodrantalibus, simplicibus, foliis multis, exiguis, angustis, longis: flore in summis caulibus copioso: semine haud lato, Thlaspi simili, acri, in oculis turbinatis concluso. Idem hoc Thlaspi alibi habet hoc titulo. Thlaspi Narbonense Penæ. Eadem etiam sub Alyssis Matth. ita scribit: Hanc Plantam Itali fecerunt Alyssum, vel Alyssi genus, quos secutus Matthiolum lib. 3. At doctiorum omnium Monspeliensium sententiâ Thlaspios generibus adnumeranda est, non

Hist. Lugd. not. Alyssi. *Sed Hist. Lugd. illo cap. Narbonense Thlaspi idem facit cum Matthioli Alyllo à quo non parum diuersum: capite autem 45. pro Thlaspi Narbonensi ex Adu. Lobelii & Penæ transcribit quæ scripsit, & iconem illorum ponit, hac ratione diuersas confundens plantas: culpa Compilatoris ignari stirpium.*

C. Bauhin. Phyt. vocat Thlaspi 22. siue Alylson, dictum alterum & maritimum, atque: etsi Lobelius velit Thlaspi Narbonense Centunculi angustifolio, idem esse cum Italicorum Alyllo, variat tamen. Hoc enim ab Italico differt foliis angustioribus, rarioribus, siliquis minoribus, longioribus, quod optimè exprimitur ab auctore Herb. Lugdunensis.

Tabern. Icon. & Hist. Thlaspi Narbonense Centunculi angustifolio: Alylson Italicorum.

Locus & tempus.

Toto anno videtur florere. Vidi florentem apud mare & locis arenosis & salugine abundantibus, vt vno miliari à Monspelio mense Augusto & Aprili, & iuxta aquas mortuas mense octobri. Frater C. Bauhin. attulit mihi Monspelio cum hac inscriptione Thlaspi maritimum florens Maio & Iunio.

THLASPI MINVS QVIBVSDAM, ALIIS
Alylson minus.

Descriptio

NON vna se-
per facie
occurrit hæc plân-
ta, aliàs pusilla
admodum, aliàs
dodrante maior,
crebris virgultis
duris fruticans,
asperis & incanis,
in ramos fissis, &
in terram aliquã-
do reclinatis: fo-
lia infima, cum
caulem non fert,
oblonga, vncialia
aut sescuncialia,
culmo latiora, ad-
mistis sæpè aliis
latitudine & lon-
gitudine iis cæ-
dentibus, quæ v-

traque caulescète plantâ ferè decidunt: superiora autem, quæ in caulibus & ramis satis sunt frequentia, admodum sunt angusta: omnibus porro communis color incanus, magis tamen parte inferiore, ad tactum asperitas, neruus vnicus folium bifecans, sapor fatuus: flores creberrimi, Thlaspeos montani lutei, multò minores: colore aliàs luteo, quam varietatem est vbi in eadem planta obseruare liceat: quibus serie longa, vt in hoc genere fieri adsolet, capsulæ succedunt lenticulæ grano formâ & magnitudine pares, circumactò sulco in medio protuberantes, vbi femina subsunt pusilla, quaterna, singulis locellis membranulâ disclusis bina, ruffa, quæ humore madida mucaginem reddunt, radix demittitur lignosa, alba, plerumque simplex: annua stirps.

An Trago Nasturtii genus quartum Germanis dictum Flein Seseifraut vel Teschelfraut, quod aliter describit, atque sub Thlaspidio comprehendit.

An Dodon. Gal. Thlaspi 4. cui folia longa, an-

gusta, aspera, caules lignosos, rotundos, flexiles, flosculos paruos, albos, siliquis latas, semina fusca, gustu valdè calido, Nasturtii instar, adscribit: Hoc Thlaspi cur Dod. Lat. omiserit miror.

Hist. Lugd. Alylsum minus Dalechâpi vocat, de quo ait: In sabulosis crescit radice candida, parum fibrata, satis longa, cauliculis multis, rotundis, lanuginosis supra terram parum extantibus: foliis multis albicantibus & tanquam cinere conspersis, Aizoo minoribus, similibus, si non lata forent, gustu fatuis cum paucula adstrictione: flore in summis virgis copioso, luteo, semine Lini, minuto, ruffo, in loculis scuto similibus, duplicibus, membrana tenui & pellucida distinctis. Si Dalechampii Alylsum idem est cum nostro Thlaspi minore quorundam, icon in Histor. posita non placet.

Thlaspi generibus quodammodo congener esse videtur Clusio Alylsum minimum, foliolo gustûs subacidi, sed saluam quodammodo cientis, flosculis luteis quinque foliolis constantibus. An verò nomen aliquod vulgare obrineat apud eos populos vbi nascitur non intellexit, affinitatem autem habere videri scribit cum ea planta, quæ à vulgo Dioscoridis Alylson esse creditur. Nos suspicamur Alylsum minus, siue Thlaspi minus de quo agimus à Penæ & Lob. in Adu. non distinctû à nostro Nasturtio, siue Thlaspi maritimo.

Thlaspi [inquit Camer. & Matthiol. Germ.] similis est plantula quæ quibusdam Alylsum dicitur, flore albo, in summitate luteo, hirsuta, &c. Idem ad Epit. Matthiol. ait. An veterum autorû hoc sit Alylson, cum aliis adhuc subdubito. Hæc ille. Proponit autem iconem ex Gesneri Iconibus, quam eandem esse plantam quam Matthiolus exhibet nondum concedo.

C. Bauhin. Phyt. Thlaspi 23, siue Alylsum dictû tertium luteum.

Tabern. Icon. & Hist. Thlaspi minus clypeatû 2. Flein Schild Besemfraut. Figura Thlaspi seu Alyllo quorundam minoris malè ponitur à Tab. pro Thlaspi clypeato minore Lobelii, quæ nobis dicitur Lunaria biscutata minima.

Confundit Schv. hoc Alylsum minus cum Thlaspi angustifolio Fuchsi, quod nos Nasturtiû syluestre esse dicimus. Alyllo Matthioli, & minimum Clusii, Steinfraut, Hort. Lusit. idem facit, at malè.

Geneuæ & Lugduni abundat florètque mense Maio: in Ducatu V. Virtembergico propè fontem Admirabilem in monte Eichelberg flore luteolo albescente, vbi marcescit Septèbri. Môtbelgardi copiosè in mea vinea, flore albo. Nusquam non crescit Viennensi agro ad aruorum, vinetorumque margines quibus à publica via separantur, quin etiam siccis & gramineis agris nõ modò Austria, sed etiam Morauia, & Pannonia. Floret toto Aprili, interdum etiam Maio.

THLASPI MONTANVM LVTEVM.

NON pauca huic cum Thlaspi quarto Dodonæi communia, potissimum verò folia oblonga, incana, maximè infernâ parte, aspera, ad oleæ formam nonnunquam accidentia: radix longa, lignosa, multifida, numerosos, humifulos, lignosos caules profert, cinericeos, dodrantes & longiores: ac flores copiosos eo ordine digesti quo in iam dicto Thlaspi, multò maiores & saturatè lutei: capsella quoque non dissimiles, stilum è capite proferentes vmbilico prominulo
femen

Thlaspi.

Locus & Tempus.

semen claudentes. In planta sicca nullus sapor insignis apparet, aliquandiu masticata, postea tamen habere videtur aliquam acrimoniam linguam siccans.

Lob. Icon. Pl. Thlaspi 20. siue montanum luteum.

Shvv. Thlaspi luteum repens Lobel. Thlaspi luteum supinum montanum / flein

Friedrich Thlaspi/ Arenosa prorepat loca.

Thlaspi montanum flore luteo voco herbam, quam fr. C. Bauh. scribit se inuenisse propè Basileam circa Birsfecken super rudera in monte. Hanc eandem plantam mihi misit cum flore Iulio mense ex Champagnole Burgundiae insignis Pharmacopœus Tossanus Carolus, quam curau plantandam in horto Ill. mei Principis, sed folio multò maiore ad Oleam accedente, de qua planta scribebat floribus esse Keiri siue Leucii lutei, eiusdemque odoris, florere vere. Floruit Montbelgardii toto Iunio & Iulii principio, quo tempore siliquæ apparuerunt.

THLASPI MONTANVM MINIMVM Monspelensium folio laciniato.

Lignosis, albis, prolixis, multifidis *radiculis* nritur, ex quarum capite *surculi* emergunt numerosi, interdù vix vnciales, aliàstrium quatuorue vnciarum altitudine, ramosi, congesti, exiles, albi: quibus paulatim delabentibus sensim succedunt longiore interuallo distitæ *siliquæ*, Millii grano æquales, ex rotundo oblongæ, in duos loculos interueniente candidâ membranulâ diuisæ, ex pediculis longiusculis pendentes: *semina* minuta, ruffa: folia tum ex radice statim, tum ad caulium, ramorumque diuisiones, vncialia vel semuncialia, in profundas angustissimas laciniâs ad costam vsque incisa. Sapor acer.

In Bouttonet iuxta Monspelium, à Genero Cherlero collectum.

Leucoium luteum montanum supinum Pona.

Plantam nobis misit diligentissimus Pona, Anno 1609. cui inscriptio Leucii lutei montani supini, ea sanè habet similitudinem quandam cum Thlaspi nostro montano, siue Thlaspi supino luteo Lobelii, folia tamen omnia rotundiora; iuuenis est planta quam misit, in qua pauci rami, vix duas vncias longi, radix crassiuscula qualis in prædicto Thlaspi, cum fibris quibusdam.

THLASPI CAPSVLIS SVBLONGIS incanum.

Ex radice satis crassa: cubitum longos ac etiam longiores, lentosque *ramos*, & planè li-

gnosos, rubentes, erectos producit, in ramulos aliquot diuisos: *folia* priora longa quatuor vncias, & vnam lata, superiora Leucii lutei, incana aut in nigro virentia, subhirsuta, sapore oleraceo, subacri; *flores* inæquali licet pediculorum tenuissimorum ortu in vmbella dispositi, albi, quatuor foliis cordatis constantes, staminibus in medio luteolis: *capsula* succedunt sublongæ, hirsutæ.

An Matth. in post com Lat. & Ital. cum magn. fig. Thlaspi tertium: Figura sola sine descriptione.

Thal. in Harcyn. Thlaspi Matthioli tertium. Camer. ad descriptionem Thalii addit: Passim quoque nascitur apud nos hoc Thlaspi, sed videtur parum congruere cum Matthioli pictura 3. Thlaspeos, quod in saxosis nasci ipsemet asserit: hoc verò nunquam eiusmodi locis inueni, sed potius circa sepes & alibi strigoso gramine obductis arcis: idèd in nostra editione, ommissa Matthioli saxatilis Thlaspeos iconè, aliam substituiimus ex ipsa plantula depictam, quã antehac nemo, vt arbitror, exhibuit, donec Matthiolarum illud Thlaspi nobis quoque innotesceret. *Hæc Thalij* descriptio benè conuenit cum Thlaspi nostro incano: an idem Matthioli, asserere non ausim, siliquæ etiam non vndique placent: præterea Matthiolus ponit tantum titulum Thlaspios tertij cum figura: nec video cum eius meminisse in contextu, aut dicere in saxosis nasci: de suo Thlaspi altero id dixit, quàm benè, dicitur sub historia Thlaspios cum lata siliqua: de Thlaspi saxatili Camerarij sub nomine Alsinefoliæ cum Myagri capitulis.

An Camer. hort. Thlaspi 6. incanum fruticosum Franconiæ?

An Lobel. Icon. Thlaspi album supinum. Icon. Lobelij mihi videtur non vndique vera.

Lobel. Obl. & Icon. pl. Thlaspi incanum Mechliniense, finitimo Mechliniæ ruri fruticat Oleæ foliis, multisque summo diuisis hirtis ramulis, pedem & sesquipedem longis, flos albus & in pericarpis rotundiuseculis summum caulem ambientibus exiguum semen minus cæteris.

Clusius in Pann. & hist. post. Thlaspi incanum Machliniense, Thlaspi genus à nonnullis Machliniense cognominatum, folia habens vnciam longa, dimidiam lata [inæqualiter & inordinate amplectentia caulem pedalem aut amplio-rem,] cineracèi coloris & acris saporis: caules in ramulos diuisi, extremis albos flores proferunt, quatuor bifidis foliis constantes, in caput cõgestos & quasi vmbellatim nascentes, quibus decussis, paulatim illa capita succrescunt & producuntur, vasculaque ostendunt mucronata, breuia, semen continentia: radix albicans, fibris, quibus prædita est, sub terrâ latè serpsit Drabæ instar.

Taber &
Lobel. not.

Tab. Ic. & Hist. Thlaspi duodecimū, siue album lupinum 2. ligendē *weiß bauren senff*. Icon Tabernæ ferè eadem quæ Lob. apud Pl. cui nomē respondere non videtur: pingit enim plantam surrectam non supinam. Compilerator mihi videtur descripsisse secundum iconem.

Locus.
Vfus.
Sch&Genck.
not.

An Schvv. Thlaspi album supinum: Tab. Thlaspi album 1. & 2. Lob. Thlaspi album supinum, *weißer weg* aut *Bauren Senff* / *Vratsl. weiße weg kresse* / vbi secus vias extra pagos passim provenit: Aestate florescit & semen fert. Calefacientis & siccantis naturæ. Herba incensâ pestis tēpore aëris vitia corrigere vulgus credit. *Mirror* cur dicat primum & secundum Tabern. primum enim album, est montanum vt annotavit Clusius, ac nos etiam obseruauimus, parua planta, non supina, nec apta igni, vt est secundum: si Tabern. eandem intellexit [quod nos suspicamur esse] is habet iconem Lobelii mutatam non nihil: titulus quo supinum dicit non placet, id non demonstrat icon. C. Bauhin. Phyt. Thlaspi 9. siue album supinum Lobelii. A Fratre non scribitur an ei notum. Considerandum an eius 17. folio incano, flore albo, sit idem cum nostro Thlaspi capsulis oblongis.

Locus &
tempus

A D. Sprengero habui Heidelbergâ semen pro Thlaspi incognito, satum Montb. in horto Ill. E. C. primo anno floruit ac hieme periit, quod in cista repositum sequenti anno floruit per plures menses, ac secundo anno durauit. Hoc idem reperi spontaneum iuxta *Gemersheim* cum flore & siliquis Iulio, vbi in quibusdâ plantis in multos caules, in aliis in pauciores excrescit, ad tres cubitos eandem etiam reperi. Nascitur plerisque Austriæ & Morauia locis, secus vias, & agrorum margines, gramineisque incultis locis non minus quam in Belgicâ Thlaspi genus illud, quod nonnulli Machliniense cognominant, quia iuxta Machliniam Belgicæ celebrem urbem plurimum nascatur publica via quâ Antuerpiam itur.

Thlaspi arborescens folio viridi.

Spiræ vbi Camera Imperialis, in horto cultiss. rariss. plantis D. Tengenel Adfessoris, Thlaspi vidimus anno 1595. mense Iunio arborescens, fruticosum, folio *Linariæ*, verum non acuminato, sed in extremitate obtuso, succulento, crassiusculo, glabro: sapore acri, flosculi coloris non recordamur.

THLASPI SEMPER VIRENTIS
species candida.

Descriptio

Misit mihi insignis Medic^o Christ. Schwartz anno 1591. mense Aprili plantâ ex horto Ill. D. VVirtemb. cui præest, quam vocat speciem Thlaspeos semper virentis, quam plantaui Montbelg. Ea erat ramosa cū multis *foliolis* oblongis, incanis siue candidis, *flores* in umbellis albi, *siliqua* parua subrotunda.

An Camer. hort. Thlaspi 4. semper virens biflorum, folio Leucoii.

Hist. Lugd. Thlaspi montanum candidum Dalechamp. alterum. C. Bauh. Phyt. Thlaspi 16. siue Leucoii folio incano, quod inter fratris Ioh. Bauhini plantas tantum obseruauimus.

THLASPI FRUTICOSVM ALTERVM LOB.

Qum esse-
mus cum
Ill. nostro Prin-
cipe Duce
VVirtēb. Hei-
delbergæ anno
1595. insignis &
diligentissimus
stirpium inda-
gator & Phar-
macopœus D.
Sprengerus de-
dit nobis *ramū*
plantæ pro
Thlaspi fruti-
coso Lobelii
altero, palmo
longiorem, te-
nuem, cuius fo-
lia alternatim
disposita, vnciâ
breuiora, vix

Descripti

culmum lata, in acutum desinentia, & albida siue cinerea, in superiore *caulū* parte ex longiusculis pediculis alternatim *capsula* sublongæ, in quorum extremitate *cuspis*, in extremitate *flores* plurimi umbellam representantes: *vascula* similia Thlaspi quod vocamus siliquis sublongis incanum, similes *flores*, eadem vtrorumque dispositio: folia autem diuersa. Nos curauimus pingendum nostrum ramum iuxta Lobelii iconem, qui suum sic tradit: Folio est Thymbræ hirsuto: cauliculos emittit plures pedales fruticis specie, è quorum summis flores albi & semina in compressis folliculis.

Clusius iam dictum vel valdè simile sic describit: statim à radice multas emittit virgas inæquales, frequentibus ramis donatas: folia illius angusta, mucronata, nullo seruato ordine, caulem & ramos ambiunt, satis manifestæ acrimoniæ: extremi rami multos albos flosculos in caput ferunt, quibus excussis, subsequuntur plantæ thecæ in spicæ speciem nascentes, superioribus similes, duobus vtriusque constantes, in quibus semen: radix crassiuscula, dura, non viuax.

Lobel. Obs. & Icon. Plantar. Thlaspi fruticosum alterum. *Mirror* ita ieiunè descriptum, nec annotatum locum vbi proueniat, ego vt antè dictum, Heidelbergæ accepi à D. Sprengero sicca plantæ ramulum, dicebat esse Thlaspi fruticosum Lobelii: folia rara, angusta, vncia digiti breuiora, acuta, cinerea: capsula oblongæ cum cuspidē, similes Thlaspi incano siliquis oblongis, flosculi maiusculi, albi in sicca planta.

C. Bauhin. Phyt. Thlaspi 27. siue Thymbræ folio fruticosum.

Tabern. Icon. & Hist. Thlaspi fruticosum 2. Clus. H. post. Thlaspi 5. [legendum 6.] Hispanicum flore albo.

THLASPI

Locus
temp

THLASPI FRUTICOSVM FOLIO
Leucoii marimi minoris.

Descriptio

Vlgez numeroſa ſparſa, crebris Leucoii minoribus *foliis*: flores candidi, copioſi, & ſemen compreſſum Thlaſpi parui. Radix lignoſa, fibroſa, in Belgii hortis.

Lob. Obſ. & Icon. Plantar. Thlaſpi fruticosi folio Leucoii marini. C. Bauhinus Phyt. Thlaſpi 26. ſiue Leucoii folio fruteſcens.

Tabern. Icon. & Hiſt. Thlaſpi fruticosum folio Leucoii minoris, Baumchreter Bauſenſſ.

LEVCOIVM CVM SILIQVIS
rotundis flore luteo.

Descriptio

Plures ex radice candida, fibrata, mediocriter craſſa, caules profert cubitum altos, teretes, leuiter hirsutos, & in multas alas diductos: *folia* ſemunciam plus minus lata, palmum longa, ſubhirsuta, & nonihil incana: *flores* extremis ramis copioſe congeſti haerent, parui, lutei, quadriſolii: quibus ſuperueniunt utriculi turgidi medium diſſepiente

membranula tenui, cui adhaerent ſemina, foliacea, orbiculata, ruſſa, Leucoii granis ſimilia.

Cluſ. Hiſp. & H. poſt. Eruca peregrina, Leucoium ſemine rotundo vulgo quorundam.

Lob. Obſ. & Icon. plant. Patauinum Leucoium marinum.

Tabern. Hiſt. & Icon. Leucoium marinum luteum maius. Groß geel Nereyeln.

Hiſt. Lugd. Eruca peregrina Cluſii, Patauinum marinum Leucoium Lobelii.

C. Bauh. Phyt. Leucoium 7. ſiue maritimum luteum, ſiliquis rotundis.

Gerard. Leucoium marinum latifolium Broad leaſed Gilloflower.

Locus & tempus

Leucoium cum ſiliquis rotundis denominauit hanc plantam, quia foliis ſubhirsutis, albidis, &

ſemine compreſſo magis accedit ad Leucoium quam ad Erucas, a quibus diſſidet non parum. Lugduni habebam in horto, ibi etiam curauit depingendum. Montbelgardi in horto Ill. C. ſatum mihi prouenit, ac primo anno florere, hiemem perfert, nec perit poſtquam tulit ſemen. Argentinae vidi virentem Octobri in horto Friderici Meieri. Valerandus Dourez annotauit, Aprili menſe florere & in maritimis Iſtriae & Illyriae paſſim prouenire, D. Jac. Zvingerus miſit mihi anno 1595 ſemen cum hac inſcriptione, Leucoium Patauinum Lobelii quod mihi prouenit & repositum hiemem pertulit, floruit Iunio, Iulio, & Auguſto, quo etiam tempore ſemen maturum. Creſcit quibuſdam Caſtellae locis incultis, & ſecus vias, vbi Maio florere. In Belgiam allata non niſi Iunio & Iulio.

LEVCOIVM SPINOSVM, SIVE
Thlaſpi ſpinosum aliis.

Descriptio

Dortanali ferae est radice, craſſiſculâ, contorta, lignoſa, foris prope modum fulcâ, iatus buxâ, in plura capita faceſſente. *ſolones* lignoſi, crebri, duarum, triumue vnciarum, aut paullo longiores, fulco, aut incano, porraceo cortice veſtiti, in ramos frequentes diuifi, alii in ſpinas longiuſ-

culas, rigidas, mordaces, rectasque abeunt, poſitu & forma Pimpinellae ſpinosa: *folia* per imos ramos pauca, per superiores conferta, incondita; Thlaſpios montani lutei, ſemuncialia, atque vncialia, vix culmum lata, mucrone obtuſo, craſſa, incana, ſapore Braſſicae acriuſculo: extremis ramulis haerent ex mediocribus pediculis, gemino ordine viridantes *capsula* capitulis Myagri ſimiles, bifores, diſſepimento membranulae lucidae in duos loculos diſtinctae, ſemen continens ruſſeſcens, rotundum, compreſſum, guſtu acri.

Lobel. Obſ. Icon. Pl. & H. ſt. Belg. Thlaſpi fruticosum ſpinosum Narbonenſe.

C. Bauh. Phyt. Thlaſpi 28. ſiue ſpinosum.

Tabern. Icon. & Hiſt. Thlaſpi ſpinosum, Stender Thlaſpi / oder Bauren freß.

In iſtis praeruptis montis Lupi ſaxis & cauitibus G. Cherlerus collegit Iulio ſiliquas ferentem: dudum habui, verum exiſtimabam eſſe Leucoium Patauinum ſpontaneum, conſideratis capsulis & non ſpinis.

Huc non malè poſſet reponi Galatiuida quam Honorius Bellus dicit ſpinosam, foliis eſſe Leucoii albi, floribus albis, ſiliquis rotundis. Verum de ea lib. ii. circa finem.

LEUCOIVM LVTEVM SPINOSVM.

Descriptio

Leucoium spinosum Creticum, quo nomine appellem, inquit Clusius, dubius sum. Nata autem est hæc planta etiam Iacobo Plateau, semine peregrè accepto. Illam certè nascentem non vidi, sed iconem ipsius manu delineatã ad me mittebat cum breui descriptione idem Plateau. Eam videlicet crescere ad cubitalem aut maiorem altitudinem, & in multos ramos duos & lignosos spargi, quos cingerent folia confertim nascentia, incani & cineracei coloris, per oras nonnihil dentata: & sparsim in ramis multos flores nasci, flauos, quinque foliis constantes: eos autem ramulos initio latis tenellos esse, paulò post tamen, duos & spinosos euadere. Quale semen eius esset, non adscribebat, sed duntaxat sciscitabatur an Hippophæstum Dioscoridis esse posset. Sed cum Dioscorides suum Hippophæstum, humilem herbam esse asserat, sine caule, sine flore, inanib. tantum capitulis, foliisque spinosis, radículas habere molles & crassas, è quibus foliis etiam & capitulo succus exprimitur, & in usum adferretur, non video quã ratione hæc planta eius descriptioni accommodari queat.

Quoniam porrò folia, Leucoii marini foliis non valde dissimilia habuisse videbatur, Leucoii spinosi appellationem obtinere posse arbitror, donec aliud magis aptum, & ipsi plantæ conueniens reperiat, tamen si flores eius pluribus foliis quàm Leucoiorum flores præditi sunt. Miror apud Clusium titulo Leucoii spinosi additum Creticum, quandoquidem in descriptione non dicit Creticam stirpem, sed aliud ibidem tradit Leucoium Creticum, quod non spinosum.

Hippophæstum

THLASPI FOLIO ALLIARIE.

Descript.

Hic folia infima lata & rotunda sunt: quæ autem superius in caulibus quos à fibrosa, obliquè acta, serpente, alba, tenui, lignosa, Alliumque obolète radice, plures emittit, teretes, leues, & cubitales, altioremque, folia inferiora sunt Alliarie similia, alia ad Napy folia quodammodò accedunt, oblonga, auersa parte cæcia, aduersâ in luteo virescentia, duabus pinnulis subrotundis caulem amplectentia, sapore oleraceo, nonnihil ad Cepas quoque accedente, è quorum alis rami enascuntur, similiter foliati: flores Nasturtii aquatici, albi, quadrifolii: siliqua vno loculo donata, subrotunda, nullâ fissurâ, semen continent singulæ singulum, flauum.

Lobel. Icon. Plant. Camer. hort. Thlaspi Pannonicum. Clus. Pann. & Hist. post. Thlaspi Pannonicum.

Icon non adeò feliciter in Belgica expressa vt necesse erat. C. Bauhin. Phyt. Thlaspi 4. siue Glastifolio.

Thlaspi Pannonicum primò vidi Argentinz apud D. Fridericum Meyer, deinde Sturgardiaz in horto Ducis vnde attuli plantandum in Hortu Ill. E. C. vbi feliciter hiemem pertulit & floruit tota æstate, ac deinceps se propagat, folia inferiora similia sunt Alliarie. Inuenitur vmbrosis locis ad arcem Stichenstain, & quã iter est ex ea arce ad Suerberg, nusquam alibi Clus. obseruatum: nunc verò eius operã, missis Viennã eius Plantis, & semine ad amicos, Belgicis & Anglicis hortis inquilinum factum. Floret Iunio, semen Iulio & Augusto ad maturitatè peruenit.

Locus & Tempus

SCORODOTHLASPI VLYSSIS

Aldroandi.

Scito, hercule, nomine Scorodotylaspi plantã hanc vocauit Cl. Vlysses Aldroandus rerum Naturæ sagacissimus investigator, & apud Bononienses Physicus celeberrimus: Hic Illustriss. Principè D. D. Fridericũ Ducem VVirtemb. & Teccensem, Comitẽ Montbelg. &c. Dominum meum Clemẽtiss. eũ Italiae

Descriptio

illas oras lustraret, multis perelegantibus seminibus exoticarum plantarum donauit, inter quæ & hoc fuit, quod sequenti anno in horto Montbelgardensi dicti mei Principis consitum in talem excreuit plantam, qualem modò describam:

Radice nititur singulari, albã, paucis fibris donata: ea veluti in capita diuicatur numeroso foliorum stipatu longis pediculis prædita, quæ ex principio angusto lenim ouatam figuram acquirunt, & subrotundo ambitu finiuntur, quorum priora foliis Bellidis quodammodò respondent, quædam leuiter laciniata, quædam paucis denticulis, alia ferè nullis donata. Color virescens est, plusculis ex costa neruis excurrentibus. At quæ alterno

Locus temp

Descriptio

Descriptio

no positu cauliculis hærent folia, præsertim suprema, minimis ceu alis caules amplectuntur. Cauliculorum fastigio flosculi insident albi, parui, Bursa pastoris vulgaris, quatuor foliolis constantes, cum apice in medio, quos bursa sequuntur obliquæ, subrotundæ, cordatæ, non multum compressæ, ad Thlaspeos cordati burfulas accedentes. Tota cæterum planta Allium redolet manifesto odoratu, ac etiam non tacta. Radicula & folia oleraceo gustu prædita sunt, grato, & vel tantillum acredinis sapidæ in faucibus reliquente, non sine halitu Alliaris, vnde apto nomine insignita ab excellentissimo Aldroando, cui viro hoc nomen obseruantis ac memoriæ *λυμπεθουου* lubentes reliquimus, eiusdemque vestigia historis nostræ, tum alibi sæpè, ex merito tanti viri imprimere voluimus. Noua est hæc plantula, nec à quoquam, quantum nobis quidem constat, hætenus prodita. Vnde nec aliis celebrata nominibus quàm iam prælibatò.

Locus & tempus.

Montbelgardi in horto Ill. C. Wirt. quem excolimus fata produxit flores & siliquas Iulio.

cautibus: foliis sinuosis, hederaceis, carnosis. Flosculi candidi & semen exile, in quibus gustu & habitu Thlaspi expriment.

Lobel. Obs. & Icon. Plant. Hederaceum Thlaspi.

Casp. Bauh. Phyt. Thlaspi n. siue repens Hedere, quod nondum videre licuit.

THLASPI ALEXANDRINVM
Cortusi Ioh. Bauhino.

Descriptio

Misit ad me aliquando Cl. V. Dn. Cortusus plantam hoc titulo, *Thlaspi Alexandrino*, *bella piara*. Est autem herba dodrantalis, ex radice singulari quaternos caules emittens, teretes, glabros, multis alis eocauos: ad quorum diuarcationes propagationesque, superiore præsertim parte, folia singula ve-

lut Perfoliatæ, ramos amplectuntur, subrotundæ: ramorum extremis longa serie vtrinque ex breuibus pediculis appenduntur siliquæ circinatae, quales ferè Thlaspios tenuifolii Fuchsi, maiores, in mucronem leuiter obtusum desinentes, quas secundum longitudinem percurrit costa, à qua vtrinque valuulæ bipatentis siliquæ dehiscentes abscedunt, dissepimento medio relicto, inque singulis valuulis singula semina compressa, ruffa, ex latiore basi in acutum desinente, videtur habere aliquid commune cum Thlaspi Hederaceo Lobelii.

C. Bauh. Phyt. Thlaspi 12. Alexandrinum Cortusi. Io. Bauhin.

THLASPI HEDERACEVM.

Descriptio

IN Portlandiæ peninsula, Cornubiæ vicino Iportu *Plithmouwe* / aliisque maritimis Angliæ cautibus, repens herbula, dodrantalibus & spithamæis gracilibus cauliculis, striatis, puni-

ALISSVM VETERIBVS ET IN GENERE.

CAP. V.

Varia est apud auctores Alyssi historia. Et quidem ex Dioscoridis sententia *αλυσσον* frutex paruus [*σπυγάνιον*: Ruellius addit uncaulis] est, subasper, folia habens rotunda, circa quæ fructus, duplicis scuti figura, in quibus semen est aliquantulum latum. Nascitur in montanis & asperis locis.

Locus.

Hoc, vt opinor, ab Alyssò Plinii discrepat, is namque videtur Rubiam minorem Alyssum facere, cum enim de Erythrodano, seu Rubia maiore, dixisset, subiungit. Distat ab eo, qui Alysson vocatur, foliis tantum, & ramis minoribus.

Aliud insuper & Aetius describit his verbis. Alysson aiunt esse Sideritum heracleam appellatam, quæ iuxta vias nascitur vbiqûe, purpureum florem habens, & folia crassiora. Aetij opinionem tuetur etiam Paulus. Cornarius autem diuersas herbas rectè statuit Sideritum heracleam, & hanc quæ propriè Alysson vocatur: quum illa impropiè, & tamen ab affectu, idem nomen adeptæ sit.

Galenus quoque de diuerso ab his Alyssò ex Asclepiadis autoritate loquitur. Alyssos, inquit, herba est Marrubio similis, sed asperior & magis spinosa (aculeata), circa pilulas (orbiculos) florem ad cæruleum vergentem profert.

Cæterum; *αλυσσον* Græcis, similiter Alyssum Latinis dicitur, quod morfos à cane rabido mirificè iuuat, autoribus Galeno, Aetio, Paulo, Plinio & Pausania.

Alyssi decoctum, inquit Dioscorides, potum singultus qui sine febre sunt soluit. Idem facit & detentum, aut naribus admotum, At cum melle tritum, lentigines & maculas Solares depurgat. Putatur & canis rabiem sanare, cum cibo contusum & exhibitum [*λύσαν κύνες τῶν δαι, συγκοπὴν ἐδίσματι καὶ δοθὴν*. Lat. ex vet. cod. *λυσοδόντες ἐδῶσαι συγκοπὴν ἐν ἐδίσματι καὶ δοθὴν*, commorfos à à rabidis sanat contusum & in cibo datum.] Sed & id domò suspensum salutare esse dicitur, tum hominibus tum aliis animalibus, ne fascino lædantur. Quin & puniceo paniculo alligatum, pecorum morbos abigit.

Quod verò de singultu ille; idem Plutarchus

scripsit, τὴν δὲ ἄλυσσον καλεμένην ἑορτάην ἢ λαβόντες εἰς τὴν χεῖρα μόνον, οἱ δὲ ἢ ἀποφθάλμιοντες, ἀπαλλάττονται λυγροί: Id est, Alyssum herbam manu tenentes solum, alii vero intuentes, singultu liberantur.

Galenus dilucidius eius facultates declarat. Mirificè iuuat morsos à cane rabido. Sed & iam rabienti data sapè ipsum sanauit. Et hæc quidem facultas ex similitudine totius naturæ constat, experimentoque solo cognoscitur, nec ratione percipitur. Alioqui ex vñu comperitur moderatè siccare ac discutere, & aliquantulum extergere. Hac ratione & vitiligineam & maculas faciei à Sole prognatas expurgat.

A cane commorlos, Plinio etiam teste, rabie sentire non patitur, potus adalligatusque. Miru est quod additur, saniam conspecto omnino frutice sicari. Insania sanari ex veteri codice Corn. legit, qui tamen non insaniam, sed singultum legendum ex Plutarcho putat. Ex Galeno, inquit is, & Plinio clarè patet, commorsis à Cane rabioso fruticem siue herbam Alysson auxiliari: Verum Dioscor. verba ita iacent, vt ipsius canis rabiem sanare dicere videatur: δοκεῖ δὲ ἢ ἄλυσσον κύνος ἰάσασθαι, συγκοπὴν ἔδραματι ἢ δοθέν: nisi ἄλυσσον κύνος eam rabiem quæ ex Cane homini inducta sit accipere velimus.

lysson Dioscoridis existimatum.

Lobel. & Pen. in. Adu. Alysson, & nonnullorum Lunariam appellant, ac dicunt, nullà melius Alylso Dioscoridis quadrare. Iidem cap. de Thlaspi Narbonensi, Alysson Belgarum & Francorū vocant. Lobel. Obs. & Icon. Plant. Alysson Dioscoridis putatum.

Cæsalp. Lunaria tertia, Alysson Dioscor.

Hist. Lugd. Alyssum Dodonæi, Recentiorum quorundam Lunaria maior. Alyssum Dalechampii.

Casp. Bauh. Phyt. Lunaria 4. siue lutea aspera: ἄλυσσον Dioscoridis.

Hort. Lusit. Alyssum Dodonæi, Lunaria lutea siue Græca.

Alysson siliqua lata, aspera, Lugduni mihi erat in horto. Basileæ in hortis siliquas fert Iunio mense, Septembri semine maturo: mihi etiam obseruata est in hortis Patavii Bernardi Triuefani: Ferrariæ Monasterii S. Dominici à l'Angeli. Bononiæ vt S. Saluator al burgo di S. Catharina. Florentiæ: & Parmæ Nobilis Ant. Lalatæ florens Aprili. Montbelgard. in horto Il. E. C. hiemem perfert, semenque abundat Augusto & Septembri, florens adhuc Octobri.

Locus & Tempus.

ALYSSON SILIQUA LATA ASPERA quibusdam Lunaria flore luteo.

Descriptio

Alysson Dioscoridis putata herba, radice simplice & lignosa, candidique nititur, sapore prædita feruido: ex qua plures eriguntur caules, recti, rigidi, incanà lanugine hirti, qui eis fastigiū in ramos aliquot abeunt, in quibus flores numerosi, parui, melini, Erysimi floribus magnitudine & formâ similes, ex quatuor foliolis contexti: quibus delapsis siliqua oriuntur ex oblongo rotundatâ, villo aspero tectâ, compressâ, semen claudentes similiter compressum: folia germinatione prima ex oblongo rotunda, postmodum in longum protractiora, in obtusum mucronem desinunt, nonnihil sinuata, Leucocii foliis similia, albicantia, hirsuta & tactu aspera, sapore oleraceo prædita.

Dodon. Gall. Alysson Neotericorum, quorundam Lunaria maior.

Gesher hort. Alyssos Dioscoridis Dodonæo: Lunariæ maioris species aliquorum. Lunariæ Græcæ similes producens siliquas herba Alylso cognata. Et de coll. stirp. Lunariæ species. Lunaria lutea. Alyllos quorundam. Lunaria à Gratarolo missa. Item de Lunariis. Ab Vlylfe Aldroando herba missa, Lunaria appellata. A-

ALYSSON ANGVILLARAE.

Hoc nomine inter Valeradi Dourez plantas herbam inuenio fruticosam, ramis, duris, lignosis, teretibus, hirsutis: folia similia Thlaspi minori, vel Alylso minori quorundam, latiora, asperiora hirsuta, subrotunda, in obtusum acumen desinentia, siliqua eâ sunt dispositæ serie quâ in iam dicto Thlaspi, hirsutis pedicellis hærentes, compressæ, circinata rotanditatis, in umbonem modicè protuberantes, triplo maiores quàm Thlaspi modò dicti, multum asperæ, stilum exiguum è summo profertentes, membranulâ lucidâ valuulas determinante. Semen quale sit, nequeo animaduerrere: nec quales fuerint flores autem, licet adhuc victi adsint, asserere: videntur tamen lutei vel pallidi fuisse.

Descriptio

Matth. in post. com. Ital. pingit hoc Alylsum ex sicca procul dubio planta, ac ait. Cùm sciam multos bonos Simplicistas plantam, cuius figurâ apponimus, verum Alylsum existimare, apponere volui: quamuis non respondeant omnes notæ.

An Lobel. & Penæ Adu. & Icon. Plant. Thlaspi Græcum propinquius fortè Dioscoridis Polygonati (Polygoni) solio aut Oleæ, Lentis semine?

Considerandum sanè quantum differat hoc Thlaspi ab Alylso, de quo Anguillara epist. 12. pag. 217. An Cæsalp. Thlaspi quoddam genus in monte S. Iuliani in Pitano, floribus luteis: fructu lato ac valdè depresso, diuiso specie duorum numerorum?

An

C. B. not.

Ab C. Bauhin. Phyt. Thlaspi 21. siue Alysson dictum primum. Matthioli Alysson Icon. 4. p. 498. Thlaspi Græcum propinquius Diosc. Polygonati folio aut Oleæ, lentis semine Lob. icon. p. 213. flosculis albis interdum luteis? Apud Lob. in Adu. & Pl. Icon. legendum Polygoni folio & Typographi errore positum esse Polygonati satis apparet, quæ obsecro similitudo Polygonati cum olea? in descriptione præterea dicuntur folia pusilla, glauca, albidæ, Leucoii lutei, sed multo minora: quæ sanè nihil commune habent cum Polygonato: Miror hoc non correctum. Quisnam scripsit de duplici colore florum?

LVNARIA BISCUTATA.

Descriptio

Biscutata Lunaria caules habet exiles, pedales, & cubitales, tenues, teretes, in alas aliquot diuisos, paucis foliis donatos: ea enim magna ex parte statim ex radice mediocriter crassa [Bursæ aut Maluæ Lob.] exorta per terram sparguntur, palmum longa, & breuiora, paullo semuncia la-

tiora, sinuata, aspera, hirsuta, crâ fuscula [Lobelio albent, Hieracii aut Leucoii, sed minora:] alarum extremis flores coaceruati tenuissimis hærent pediculis, luteoli, parui: at quæ hos sequuntur pericarpia pulcherrima, foliacea, peltata [ferè pellucida Lob.] didyma, ad ligulam extra scutulam quoque prominulam adnexa, quorum singulis singula clauduntur semina laticuscula, orbiculata, compressa, ruffa (Leucoii purpurei & albi sapore & effigie potius quam Nasturtii Lobel.)

Et hæc est illa, quam Lobel. & Pena Adu. Thlaspi paruum Hieracifolium, siue Lunariam luteam Monspel. & Leucoium luteum marinum (Biscutellam, addit Lobel. in Icon. Pl.) Lunariam minorem alteram vocitant. Hujc nullus locus certior quam inter Thlaspi omnium iudicio putatur. Hæc primum culta in hortis Italicis vocabatur Leucoium marinum non ita magnâ similitudinè.

Clus. Pann. & Hist. post. Thlaspi clypeatum. Thal. Leucoium montanum.

Camer. hort. Thlaspi bifulcatum, vel Lunaria bifulcata à Clusio & Lobelio depicta. Crescens copiosè propè Capuam, foliis aliquantulum diuersis, ferè Napi vel Rapis tri, altitudine sesquipedis non multò minor.

Tabern. Icon. & Hist. Thlaspi minus clypeatum 1. Flein Schild Thlaspi.

C. Bauh. Phyt. Thlaspi 24. siue biscutatum maius folio crasso hirsutissimo.

Lunariam biscutatam seu Didymi, vt nomina-

bat Gesnerus, obseruauimus Monspelii cum essemus secus viam quâ itur Frontignanum & ad montem propè Castelneuf non longè à fludio: hanc eandem prius videramus in peregrinatione nostra Rhætica cum Gesnero in monte Burmio vicino, cum semine maturo Iunio mense. Geneuæ fata in horto nostro primò pullum caulera protulit, tota hyeme integris foliis abundauit & sequenti anno maio Maio mense floruit. Frater C. Bauhinus Monspelii florentem etiam Maio & Iunio obseruauit. Montbelgardi in hor. Ill. E. C. Witt. eodem anno quo fata, floruit & semen maturuit Augusto & Septembri, hiemem pertulit: semen fuit mislum per fr. C. Bauhinum cum hac inscriptione, Thlaspi species Bononiæ, Basileæ vidi florentem cum semine maturo Augusto in horto D. Dis. Iac. Zvvingeri. In prætis Monspelienfibus hoc Thlaspi collegit Lobel. & minorem Lunariam alteram vocitabat. Hæc primum culta in hortis Italicis & peregrina credita. Supra Badenses thermas, viciniquè collibus, adeoque totâ illâ collium catenâ, quæ per Leytenberg & supra Manderstorf ad Danubium vsque versus Orientem excurrit, copiosè authore Clusio nascitur.

Cum Leucoio, purpureo præsertim & albo, in foliis & viribus nonnulla huic communia Lob.

Locus & tempus.

LVNARIA PELTATA MINIMA quibusdam ad Thlaspi referenda.

Inter Valerandi Dou-
rez plantas sine nomine plantulam pulchram reperimus quam etiam Gener Cherlerus attulit collectâ in Nemaufensi agro: Ea palmo breuior plâtula, radice simplice, lignosa, vnde plures pullulât coliculi, simplices aliàs, aliàs etiam alis concavi, in terram repandi, tenues, asperi, ex rubore obscuro incani: per quos foliola alternata, aspera, & inferiore præsertim parte incana, Thlaspi minoris foliis similia, sed multis numeris minora: flosculi luteoli summis hærent coliculis & ramulis, quos denso agmine stipati consequuntur orbiculi foliacei, glabri, maiores quam Thlaspi dicto: sub quorum vmbone minimum elato semen coërcetur singulare, minutum, ruffum.

Thlaspi alterum minus Clypeatum Serpilli folio Narbonense; nuspiam Lobel. & Penæ visum, nisi in agro Narbonensi Monspelienfique, locis squallidis, fabulos, prope pusillas Anchusas.

Casp. Bauhin. Phyt. Thlaspi 25. siue Clypeatum minus.

K k k k

BURSA PASTORIA.

CAP. VI.

Bursa pastoris nonnunquam palmaris, pedalis, & cubitalis interdum planta, radice nititur recta, alba, fibrosa, sapore subdulci & nauseoso: à qua procedunt folia oblonga, modò integra, aliàs profundè in ambitu laciniata, nonnihil hirsuta, pediculis ferè vncialibus, cum superiora in caulis nec pediculum quidem habeant, immediatè adhaerentia, inter folia exsurgit caulis vnus, terni, quaterni, qui rursum in ramulos diuiduntur, qui à medio ferè ad summum vsque fastigium

stipulos nullo ordine emittunt, pedicello tenui semunciali, paruos, albos, ex quatuor foliolis constantes, & in medio staminula aliquot lutea habentes, interdum corymbatim in sumo caule quasi umbellam conficiunt: quibus succedunt seminum receptacula ex acuto principio in laniatam bifidam crumenulam

Descript.

desinentia, semina Brunfelsio parua & nigra. Hæc magnitudine & foliorum diuisura mire ludit, vt quis diuersas possit suspicari species.

Guido not.

Guido, nimis licentiosè Galeni locum interpretans ait Polygonum esse virgam vel Bursam pastoris: Polygonum & Bursa pastoria multum differunt.

Euchar. Ræsl. Bursa pastoris & Pera pastoris.

Brunfels. Bursa & Pera pastoris maior, cui descriptiones Dioscor. de Polygonia & Sanguinali minimè quadrant.

Cord. in Dioscor. Bursa pastoris, *Flein Sassehlfraut* / id est, Bursa pastoris minor.

Trag. Bursa pastoris, Bursa pastoris maior & vulgatissima.

Cornar. in Diosc. credit Bursam Pastoris vulgi Medicorum esse Herbam Medicam. Sed Descriptio Medicæ Cornarii non conuenit cū bursa pastoris vulgi Medicorum, suspicio mihi aliqua oritur de Crista gallinacea, vel Cornarium nescire quid scribat, stirpium enim non fuisse peritum suis ex libris satis apparet: vulgi autem bursa pastoris vel Christa gallinacea nullo modo conuenit cum descriptione Medices.

Cornar. not.

Matthioli qui sine descriptione pingit, ait non desuisse, qui Thlaspi & Bursam Pastoris vulgò dictam, vnam & eandem esse plantam existimant sed eorum sententiam prorsus explodendam meritò censet. Licet enim figurâ similis esse concedatur, attamen quod Lacuna monet, viribus & temperamento multum differt.

Semen sub-
aere

Casalp. qui Bursam pastoris vulgi inscribit foliis Eruçæ, semine exiguo & flauo, sapore sub-

cri: at totâ herbâ insipido & glutinoso, ait apud Antiquos inter Thlaspi genera numerari. Id autem Thlaspi descriptionem Dioscoridis partim ostendere: nam folia in cacumine diuisa, & fructus in extremo lato huic plantæ magis conuenire. Ex Galeni historia colligere licere Bursam pastoris esse Thlaspi deterius. Ac Bursam nostram pastoris Capsellam dici inter cætera nomina Dioscoridi ascripta.

Thlaspi
genus.

Fuchs. hist. & Icon. Dodon. gall. & lat. in fol. bursa pastoria. Gesner. hort. bursa pastoris maior & minor. bursa pastoris, Thlaspi fatuum. Lobel. Obs. & Icon. Plant. bursa pastoris. Cam. hort. bursa pastoris eleganti folio instar Coronopi repentis. Eidem in Matthioli. hist. Germ. & Epit. vt & H. Lugd. bursa pastoris. Tab. Icon. & Hist. bursa pastoria maior. Item bursa pastoria minor.

C. Bauhin. Phyt. bursa pastoris prima maior folio sinuato. Secunda bursa maior folio non sinuato, bursa pastoris folio integro. De qua ait: Naturæ lusum tantum existimabamus, verum cum aliquot annis idè obseruauerimus, à priori distinguendam censemus. Tertia bursa pastoris media, Tabern. bursa pastoris minor.

Schvv. Cat. Sil. bursa pastoris maior, Siles. Teeschelfraut / Sassehlfraut / Bluttraut.

Nomina

Bursa pastoris, vulgò Officin. & It. Bursa pastoris, aliquibus Pera pastoria, & Pera pastoris, nonnullis Herba Cancræ, Crispula, Sanguinalia & Sanguinalis dicitur, nec iniuriâ, [vt videtur Trago] cum sanguinis eruptiones sistere possit. Videtur tamen ipsi non Sanguinalis sed Sanguinalis esse legendum, quod si firmum esset, certè hæc planta non procul à Verbena prima Dioscor. distaret. Nihil tamen affirmat. Inuenimus nos manuscriptum per Leodigarium Ritzianum Bursam pastoris esse Io. Frisio in Dictionario Lonchitum alteram Plinii, Germ. Seckelfraut / Teeschelfraut / Bluttraut / & hirtenseckel: belg. Borselens cruyt. Gall. Bourse de pasteur ou Berger & Tabouret. Geneuens. l'herbe d'Espinglier. Castil. Pany quefillo. Hung. Pastor & Zenje. bok. fodooffa.

Bursam pastoriã vidi florentem Martio, Patavii Februario. Genevæ passim Ianuario, Martio, Maio, Nouembri. Basileæ florentem adhuc Octobri, Lugduni abundat. Montbelgardi floret Martio, ac interdum tota hieme etiam in horto Il. E. C. spontanea, ad hortum ferarum vidi florentem Aprili, folio non sinuato, an perpetuo talis nondum obseruavi. In Ducatu Wirtembergico circa fontem Admirabilem florens Augusto, In monte Teck Octobri. Secus vias locis desertis & incultis, ac in rudibus vt plurimum spontè prouenit: & quandoque maior, subinde verò minor, & omnino exigua. Floret, viget, ac semen perficit totâ æstate.

Locus & tempus

Vires huius non vulgares celebrantur, ex acetone enim, id scribente Fuchsio, trita collectionum inflammationes refrigerat, ac ed confluente humores cohibet: imponitur sacris ignibus & quibus stomachus æstuat. Succus eius purulentis auribus infunditur: cruenta sanat vulnera, mirè efficax est in comprimendis omnibus sanguinis eruptionibus. Bursa pastoris siccata, ait Tragus, vino rubro vel aqua pluuiali, in qua chalybs cadès extinctus fuerit, decocta, ac pota, dysentericis ac lientericis, fluxiones alui cohibet, vrine sanguinolentæ medetur, sanguinis excreationes, mensuramque abundantiam profluvia sistit, omni-

Vires

umque